

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Boldog új évet!

Heráklesz a válaszuton a küzdelmet választotta s nem a gyönyörűséget, a kitartó erő forrásához folyamodott s nem a gondtalan lebzselésbe hanyatlott alá. Multját mélyen szívébe zárta s hittel előretört. Mi is az Őesztendőből átlépve az ujba, elkészülve kell, hogy legyünk az 1927-ik esztendő sok megpróbáltatására s nem áltathatjuk magunkat könnyű élettel, gondtalan hónapokkal s élvezettel-teli napokkal.

Nehéz multunk után ráncvár nehéz jövőnk s nekünk erős lélekkel és Istenbe vetett bizalmunkkal tántorodás nélkül kell átlépnünk az évek határát. Tántorgás nélkül, hordva magunkkal szívünk legmélyén a mi áldott, szenvedésekben megszentelt multunkat. A multat, de nem mint terhet, hanem mint erőnek állandó forrását. Amit apáink szenvedtek, amiért őseink küzdöttek, ami a mi örökségünk s aminek folytatása és diadalravivése a mi erdélyi magyar unitárius feladatunk.

Ó barátaim, testvéreim! nem tudjuk, mit hoz a jövő; de azt tudjuk, hogy mit akarunk. Békességet, szabadságot, igazságot s olyan testvéries életet, amellyel a kultúra és művelődés útjain az Istenországa felé közeledünk. Nyujtsátok kezeteiket, föl a szívekkel s kövessük az élet Mesterét a göröngyös földi utakon a lelkek biztos értékével. Előre! Isten velünk! A nemes munkához méltó újévet kívánunk.

* * *

A D. F. E. választmányának kérésére vállaltam, hogy a Nép barátja c. füzetrel együtt az Erkölcsei szabályokat is szétküldöm s ezt a mult számban az ár megjelölésével közöltem is.

Mivel nem tudtuk, hogy kik rendelték volt meg, mindenkinek küldöttünk s így némelyek kétszer is kaptak. A tulbuzgóságért elnézést kérek s kérem az érdekelt feleket, közöljék velem a tényt, hogy ennek megfelelőleg tudjunk itt az árak felvételénél intézkedni. Az Erkölcsei szabály ára darabonként 2 leu s nem annyi, amennyit tévedésből reája nyomtak volt.

Dr. K. E.

TÚZHELY MELLETT

Három nagy pap.

Deák Miklós, Fazakas Lajos, Ajtay János.

Nem tudom én melyik volt több, melyik dicsőbb, melyik nagyobb, csak áldom az Istenemet, hogy ily jó papokat adott a kicsiny unitárius egyháznak. Mindenik szolgált legalább negyven évet. Mindeniket egy-egy nagy, sőt a legnagyobb és legnépesebb egyházközségbe hívta és helyezte a közbizalom.

Az unitárius egyház 110 papja számban kevésnek látszik, de erőben soknak és nagynak, ha őket a maguk kis, vagy nagy helyén látjuk.

Deák Miklós már mint papjelölt egy tanulmányával tünt föl, melyben a XVIII-ik század unitárius halotti beszédeit ismertette olyan jelesen, hogy a Keresztény Magvető kiadásra érdemesítette. Itt már bemutatkozott a jó stíliszta. Egyházi beszédeit szónoki erő, választékosság és tiszta felfogás jellemezte. Mégis inkább imáival lett mintaszerű szónok. Gondolatait finom árnyalatokkal szövi egybe, bibliai idézetei és költői képei mindig találók, megkapók s gyakran elragadók.

Rendkívül érzékeny és inkább panaszra hajló, szenvedő kedélye ott termette a leghatásosabb imát és beszédet, ahol kiönthette jeremiási siralmait. Az alföldön tartott beszédei oly rendkívüli hatást értek el, hogy ma is emlegetik és sokáig nem fogják elfeledni. Hattyudalát Székelykeresztúrt a vendiák találkozóin imádkozta el. Utolsó beszédét saját szép nagy templomában. Kitűnő mesemondó volt, s csak a falusi élet sokféle viszontagsága és a pap százféle gondja magyarázza meg, hogy nem lett egyike Erdély termékeny szépíróinak.

Finom izlést, előkelő modort sajátított el ifju korában. Ennek köszönhetette, hogy a Herceg Odeschalchy családhoz meghívták pár évre nevelőnek.

Papi szolgálatát Sepsiköröspatakon kezdette, Ürmösön folytatta, majd Tordátfalván és Szentmihály—Bencéd—Kobátfalva négyes gyülekezetében fejezte be. Szenvédélye volt az építés, javítás, újítás. Mind a négy helyen hagyott valami újat s mindeniken jó emléket.

Szentmihály gyönyörű nagy templomát az ő izlése szerint újították meg, de a toronyba nem tudott harangot tétetni. Az a darab vas, amelyen harang helyett tókázott a harangozó, mindig törsturás volt szívébe, mert nem tudta elhinni, hogy ha elől megy

az áldozattal, hivei nem fogják követni. Pedig ez az utolsó terve nem sikerült. Halála napján tette az utolsó kísérletet. Nem voltak hajlandók a hivek, sőt némelyek busítólag szóltak. Szívére vette, s a szíve már egyszer nagyon elgyengült volt. Akkor alig lehetett megmenteni. Most sehoggy. A következő éjszakán rövid szenvedés után örökre megszűnt dobogni a szív és gondolkozni az elme.

Fazakas Lajos is, mint Deák, a Nyíkö völgy szülőttje. Vele együtt kezdette tanulói pályáját. Csupa szív, csupa tűz és mindig tépelődő lelkiismeret volt. Olyan jeles előkészülete volt a papi pályára, hogy már ifju korában egyik legnépesebb, de mindeniknél terhesebb egyházközségbe küldötte papnak a bizalom. Fazakas Lajos pap volt, a mi alatt azt értette, hogy a hivatalos kötelességet, ha törik, ha szakad, pontosan és a maga idejében el kell végezni. Erős szervezetű ember volt s azt hitte, hogy neki nem lesz sok, ha négy szószéken és öt iskolában teljesít szolgálatot. Nyárádszentmárton, Csikfalva, Jobbágyfalva, Buzaháza, Kendő, sőt Nyárádszereda is az ő gondjára volt bízva. Egy amerikai pap, akinek saját autója van, talán könnyen elvégezhetné, de Fazakas Lajosnak egylovassal kocsija sem volt. Ha hó, ha hév, ha tél, ha nyár, nem tesz különbséget, mert földolog a kötelesség. Ő nem is állott félre soha, hacsak a betegség le nem verte. Egyik helyről a másikra, szüntelenül száguldott. A mulasztás vagy a hiba kimagyarázása nem fért össze érzékeny szívével s ha mégis nem minden volt úgy, ahogy kellett volna, maga ellen fordult s valósággal üldözte, marcangolta túlérzékeny szívét. Azok a levelek, amelyeket e sorok írója őriz, majd a maga idejében a maga valóságában fogják bemutatni ezt a hihetetlenül mélyen érző lelkipásztort, mert a hiveket szeretni, védeni, érettök éjjelt nappalá tenni, kevés ember tudott jobban Fazakas Lajosnál.

Emésztette az a gond, hogy mindenik községben jó felekezeti iskolája legyen és ezt el is érte, pedig rengeteg sok akadállyal kellett megküzdenie. Mindennél jobban bántotta, ha hivei nem voltak kellő bizalommal és jó indulattal iránta és tervei iránt.

Az angol nyelvet könnyűséggel olvasta és fordította s boldog volt, hogy Clark F. Jakab amerikai unitárius lelkészben a magáéhoz hasonló gondolkozású szónokot fedezett föl. Mert bizonyos, hogy Fazakas Lajos legnagyobb volt, mint szónok. Erőteljes hangját aláfámasztotta jól megválogatott gondolatokkal és midőn hazafias érzelmeit szárnyra bocsátotta, senki sem menekült az elragadtatás elől. Ma is emlegetik s még jó ideig híre lesz 1921-ben a Főtanácson tartott beszédének. Ifjabb paptársai csüggetegen bizonytalanodva szóltak sorsukról. Fazakas Lajos a Jézus keresztjére, a Dávid Ferenc börtönére mutatva, kérdezte, hogy szabad-e csüggednünk és győzött. A vihar lecsillapult!

A nagy harc megtörte erejét s könnyen ingadozó önbizalma arra készítette, hogy kisebb ekklézsiába menjen. Alső-felsőszentmi-

hályfalvára pályázott. Első és utolsó pályázata nem sikerült s ezt két ekklézsia és ő bánta tizenöt hosszú év alatt, mert betegsége is jelentkezett, egyes hivei is hálátlanok voltak s így fokozódó csüggedéssel először az esperességről, végül a palástról mondott le, pedig mennyire szeretett volna néhány évet pihenve nyugodtan élni.

Ajtay János sirján még rokkanatlan halomban kezd fehér lepelt festeni a téli zord szél. Ő is, mint Deák, csak befordult ágyában és megszűnt tovább harcolni.

Első csatavesztését, a külföldi akadémiáról lemaradását, hamar kiheverte, mert főhatósága ismerte erős tetteire készségét, kiváló tanulmányát, jó szónoki tehetségét, s bár Kolozsvár szülöttje, a székely fajrokonok iránti nagy vonzódását. Ajtay nyugodt tervező, alapos, mindenhez értő falusi papnak bizonyult a legnépesebb Homoródmás ekklézsiában. Népe nem volt szoktatva a vezetéshez, nem volt papi gonddal kezelve, nem volt fölvilágosítva arról, hogy a babonás kuruzslás nem a mostani világba való, nem szerették eléggé az okszerű kertészetet, méhészetet. Az ifju pap teljes erejét és soha nem lankadó buzgóságát népének szentelte. Első gondjai közé tartozott a fogyasztási szövetkezet fölállítása, a népnek minden irányu oktatása és orvoslása. A régi híres papok mintájára a házi orvoslásnak számos fogását elsajátította, s mintha felesküdtött orvos lett volna, az éjszakának bármety órájában azonnal megjelent a hívó szóra és soha sem siker nélkül, mert ahol nagyobb volt a baj, ott azonnal rendes orvoshoz utasította a beteg családját. Így sikerült a háromezer léleknek olyan világot teremteni a világforgalomból kieső Almáson, hogy ott mindenki rendesebbnek, buzgóbbnak látszott, mint másutt. Nagy segítséget talált nevében, a Kisgyörgy Sándor esperes leányában, aki már 25 éve megszervezte a Nőkszövetségét, ami azt jelenti, hogy mindent, ami egy falusi asszonynak szükséges, a papnétól megtanultak. Csak látni kellett, hogyan adta egyik asszony a másik kezébe a kilincset, ha bármiféle ügyes-bajos dolgok akadt. Almáson a papi iroda és a konyha soha sem volt üres s aki onnan elindult, senki semm ent üres kézzel és vigasztalás vagy kioktatás nélkül.

Jól emlékszem egy 12 tagu székely ifju csoportra. Kolozsvárt a kollégiumban voltak és készültek a gazdasági intézetbe, mert Ajtay tiszteletes ur ide küldötte, hogy tanuljanak kertészetet, méhészetet és más gazdaságot. Csak hallani kellett azokat az ifjakat s az ember tisztában volt, hogy ki Ajtay János Homoródmáson.

S még neki is akadt ellensége, mert az igazság útjáról, még a hivei kedvéért sem tért le. Inkább harcolt éveken át, amíg mindenki meggyőződött, hogy neki, s csak neki volt igaza. De az igazáért keservesen megfizetett hosszú, izgalmasan álmatlan éjszakákkal. A 40 évnél hosszabb harc felőrölte erős, izmos szervezetét s december 18-án váratlanul elhunyt.

Hét gyermeke siratja keservesen Ajtayt, nyolc gyermek és több unoka könnyez még mindig és ezután is sokáig Fazakasért. A három özvegyet — hisszük — gyöngéd figyelemben részesíti a gyülekezete, mert csak akkor látjuk kit vesztettünk, amikor már nincsen közöttünk!

E három nagy pap emlékét idézzük népünk elébe és kérve kértünk ifjakat, öregeket, gondoljanak szeretettel és hálás érzéssel rájuk. Ha eddig nem vették észre mit adtak nekik, most vegyék észre, hogy mindenik a legdrágábbat, életét áldozta érettök, a nyájért, mert ők Jézusnak igaz és hű követői, az életben megvalósítói voltak. Nagyságukról, jóságukról nem szólnak világkrónikások, de az Unitárius Közlöny ezzel a visszaemlékezéssel tartozott. E sorok írója hálás szeretetét tolmácsolják a néma betűk. *Dr. Boros György*

Az égiek találkozója.

Szerző felolvasta a kolozsvári unitárius kollégium vendiákjainak találkozóján.

A vendiákok találkozásának a meghívója az égbe is eljutott. Nagy forrongást keltett a hír a mennyei vendiákok körében. Mi célja lehet odalent az összejövetelnek? Bajt jelent-e vagy örömet? Ünnepegni akarnak-e földi vendiákok, vagy gyásztort rendezni?

Egy kis csoport — az égi consistorium tagjai — tisztában voltak a helyzettel. Tudták, hogy a közelmúlt években milyen rettenetes megpróbáltatások szakadtak a látható egyházra. Sokszor ültek tanácsot a földi bajok megbeszélésére, voltak, akik állandóan figyelték, hogy miként hánykolódik odalent a sötét háborgó vizeken a szentegyház hajója. A vendiákok meghívója sem lehet egyéb, mint a szentegyház hajójának vészjele, amely az evezők és vitorlák mellé szólít minden épkez-láb embert.

De a mennyei sereg közkatonái nem voltak beavatva a földi szentegyház újabb történetébe. Riasztó hírek szálltak szájról-szájra és egyre hangosabban zengett a kívánság: találkozóra kell hívni az égi vendiákokat is!

A nyugtalan lelkék Dávid Ferenc elé járultak és kérve-kérték, hogy hívja össze a találkozózt.

— Jól van — mondotta a hitszerző apostol — ég és föld értsen egyet a szentegyház oltalmazásában. Menjetek szét és szólightsátok nevemben mindazokat, akik évszázaknak forgásán az egyház anyai kebelén serdültek emberekké . . .

A hívó szóra legott százával, ezrével és tizezrével sereglettek a boldog lelkek a találkozás helyére. Legelőbb jöttek a consistorok és komoly, nagy méltósággal telepedtek a hosszú asztal mellé.

Asztalfőn ült Dávid Ferenc, tekintetén a lángész fénye és vértanúság dicsősége. Dávid Ferenc jobb kezénél hittől és jó szándéktól sugárzó, királyi tekintettel ült János Zsigmond fejedelem,

balkarjánál Székely Mózes fejedelem, szellemarcán óriási sebekkel, amiket hitéért, nemzetéért hősi tusán szerzett.

Az asztal két oldalán három és félszáz esztendő történetének kimagasló alakjai foglaltak helyet: huszonkét püspök, harminc főgondnok és a jóltevők rendjei. Egy ponton kiváltképpen fényesség ragyogott: Brassai Sámuel szelleme szórta ott a sugarakat környezetére, körülötte a professzorok komoly szellemarcai.

Az asztalt a véndiákok ezrei állották körül, mögöttük az érdeklődő hivek beláthatatlan sokasága hullámozott.

Dávid Ferenc megjelölte a tanácskozás célját. A cél nem egyéb, mint a földi szentegyház dolgát mérlegelni és megállapítani azokat az eszközöket, amelyek a földieket kiragadják a szorongatások kinjából, a megboldogult lelkeknek pedig visszaadják égi nyugalmaikat.

Először a püspökök főbbjei szólaltak föl. Enyedi György, aki legyőzhetetlen könyvet írt az unitárius vallás védelmére; Beke Dániel, aki a dési egyezkedésen a hit igazságaiért kemény tusát vívott a fejedelmi önkénnyel; Koncz Boldizsár, a káté írója; Szentábrahám Mihály, aki hatalmas rendszerbe foglalta az unitárius hit tételeit; s végezetül a két költő-püspök: Székely Sándor és Kriza János. Mindnyájuknak ékes szava akörül forgott, hogy évszázak során milyen tűzpróbákat állottak ki az unitárius hitelvek, milyen kitartással küzdöttek a főpásztorok, hogy kivivják a világ törvényeinek egyenlő mértékét az unitárius hitvallók számára.

A törvény emlegetése egy férfiut készítetett szólásra, akinek szeméből éles ész, nyíltság és határozottság sugárzott. Mikó Lőrinc volt ez, az egyház egykori nagyszellemű jogtudósa.

— Édes atyámfiai — szólt Mikó — azt hiszem, hogy tárgyalásunk nem halad helyes nyomon. Püspök uraim megnyugtattak ugyan hitünk igazságainak rendületlen állapotáról, ámde nem ott van a baj: utódaink vergődését odalent nem valami hitviszály, nem valami elvi harc okozza. Nem a hit tételei forognak odalent veszedelemben, hanem az *intézmények*, első sorban az *iskolák*, amelyek a hitnek mindenha megtartói voltak. A fa áll még koronástól, de a föld elvéttetett gyökeréről és immár a lassu elsorvadás vagy vihar érkeztével hirtelen kidőlés fenyegeti. Erről kell megnyugvást szerezniük édes atyámfiai: a földi egyház intézményeinek jövődjéről. Én tehát azok szavát szeretném hallani, akik püspök uraim oldalán a szentegyház külső épületét, iskoláit, intézményeit szívük szerető gondjának tekintették. Hallgassunk meg valakit a Főkurátorok sorából! . . .

Lassu morajlás szaladt végig az áldott lelkek gyülekezetén. Ki fog felszólalni a harminc főgondnok közül?

A tekintetek rendre egy ösfürtű, nemes és jóságos arcú férfiú felé fordultak.

— Édes testvéreim — állt fel szólásra Petrichevich-Horváth

Ferenc, aki másfélszáz évvel ezelőtt vetette latba minden munkásságát új iskola teremtéséért — édes testvéreim, tudvalevő dolog, hogy azok az emberek, akik cselekedni szoktak, nem urai az ékes beszédnek. Engedjétek meg tehát, hogy én is rövidre fogjam az én szólásomat. Tagadhatatlan, édes testvéreim, hogy én és az az én főkurátor társaim a magunk idején megtettük a *minden napnak és minden esztendőnek* dolgát a mi kicsiny egyházunkért. De, jól tudjuk, voltak nálunknál messzibbre tekintő, buzgóbb és emelkedettebb lelkek, akik nem a máért, hanem a messze jövőendőért, maradványról maradványra szálló eredményekért dolgozták és áldozták életüket. Vajjon nem az ők életművét tamadta-e meg mostan odalent az idők gonoszsága? Bizony, mondom, őket illeti most minden panasz és minden meghallgatás: szóljanak a mi áldott *jöltevőink!*

Remegő kiáltások hangzottak mindenünnen, a szellemajkáról.

— Halljuk, halljuk a mi áldottainkat! Halljuk szentegyházunk drága jöltevőit! . . .

Augusztinovich Pál széttekintett: vajjon nem kíván-e másvalaki szólani, majd felállott és szenvedő arccal nézett a gyülekezetre.

— Mit mondjunk mi tinéktek szerelmes atyámfiak, micsoda biztatást szóljunk tinéktek a busulásnak és kétségnek emez óráiban? Mit szóljak én kiváltképen, akinek minden áldozatát elseperte az időknek gonoszsága? Széles határokat hagytam az én szentegyházam táplálására és ma keskeny barázdákat is alig bírhat belőlük, szegénység szorongatja azokat, akik bővölködhetnének szeretetem gyümölcseiből, szárnyaszegetten vergődnek, akiknek fényes magasságokban kellene repülniök. Biztatást szólani, vigasztalást venni, szerelmes testvéreim? Bizony mondom néktek, sírván sirathatjuk a mi földi egyházunknak mind jelenvaló állapotát, mind eljövendő sorsát! . . .

Augusztinovich beszédét hallván, a gyöngéd lelkek fölindulának és sirásra fakadozának. Micsoda itéletidő szakadt a földi egyházra: erőhatalommal rontják, ragadozzák, amit a szeretet épített.

Egy hangos jajszó tulszárnyalta a kesergő lelkek morajlását.

— Hiába áldoztam életemet az én szerelmes atyámfiáiért! Hiába vontam meg magamtól a betevő falatot is őérettük: nyomorúság árja veszi körül az én szeretteimet . . . — hangzott a meg-rázó panasz.

A sokaság megilletődve nézett a zokogó lélekre. Berde Móza . . . hát az ő hatalmas áldozata is elpusztult a sors kegyetlen fordulatan.

— Hiába éltem, hiába éltem! — tördelte a lélek zavart, földult tekintettel.

Résztvevő szívek síettek hozzája, Benczédy Gergely gyöngéd szóval próbálta vigasztalni.

— Berde bácsi nyugodjék meg, ma is áll a gyönyörű iskola,

Misszió.

Helyzetünk komolysága.

Már jó ideje, hogy a sors forgó kerekén valami új, ismeretlen világba érkezünk. Próbálgatjuk, de olyan nehezen találjuk meg helyünket az új viszonyok között.

Megfeszítjük minden erőnket, hogy tisztán lássunk — s mégis állandóan homályban bolyongunk. Tájékozatlanok vagyunk és határozatlanok a teendőinkben.

Engedelmes gyermekek módjára megpróbálkozunk a lehetetlen végrehajtásával is, hogy egyengessük a béke és megértés útjait, — s még méltányosságot sem találunk sehol. Példás életre törekszünk s napról-napra meglepetve látjuk, hogy járatlanok vagyunk az erkölcsben, tanulatlanok a törvény és igazságszolgáltatás gyakorlásában.

Tudatlanságunkban elindulunk ígérek után s az örökös csatlódás már-már utolsó szemeit morzsolja megmaradt bizalmunknak. A megújuló és növekedő gondok között emésztjük folytonosan magunkat, de nyugvó pontra jutni nem tudunk, hogy alkotó munkához kezdhezzünk. Sokszor csüggedés fog el, mikor erőnk teljességére volna szükség a küzdelemben, máskor elpirul arcunk a méltatlanságok miatt s a merész támadások ajkunkra fagyasztják a szót és mi némán hordozzuk a megalázás szenvedéseit.

Szomorú világunkban csupán ősi hitünk élteti reményünket a jobb jövőben.

Hitünk az egyetlen menedék, hol megnyugszik zaklatott lelkünk s új erőt meríthet a további harcra.

A hitet az egyház ápolja, melynek vállaira egy idő óta szinte hihetetlen terhek és kötelességek nehezülnek. S a feladat annál nagyobb, mert úgy a valláserkölcsei élet fenntartása, mint egész szellemi életünk és összes értékeink védelme, kulturánknak és jövőnknek a biztosítása az egyházra néz.

Tudunk-e hát hitünkért és egyházunkért áldozatot hozni, amikor minden azt mondja, hogy csak önmagunkban bízhatunk s anyanyelvünk és egész művelődésünk a megértő lelkek áldozathozatalától függ?

Ha az emelkedett gondolkodás s az igazság szeretete valaha kölcsönzött kitarító erőt a nemesen küzdőknek, most mindannyiunk fenkölt gondolkodására, megértő szeretetére s a lelki erő hatalmára igazán szükség van.

Helyzetünk komolyságának a méltó felismerése: multunk megbecsülésének és jövőnk biztonságának a hirdetője.

Miért hát a bűnös közöny annyiak részéről az egyházzal és annak intézményeivel szemben, amikor az események hangosan kiáltják, hogy hitbeli örökségünk mellett más életbevágó érdekek

védelve és ápolása is csak az egyháztól várható? Ez a körülöttünk tomboló önző és érdekhajhászó világ elhomályosíthatja-e bennünk a nemesebb gondolkozást és meggyöngítheti-e féltve őrzött eszményeink szeretetét? Hát ősi hitünknek az ereje, szépsége és igazsága elveszítette volna a történelem folyamán sokszor megcsodált hatalmát, mely az eddig vallási elfogultság miatt hozzáférhetetlen országokban ép most végzi az unitarizmus érdekében uttörő munkáját?!

Lehet-e, hogy az unitárius vallás szülőföldjén, Erdély székely falvaiban és városaiban meglankadjon a hitigazság ereje, melynek a tudatában egykor élete árán védte a nép hitét? Hol vannak a falvak, a városok, egész vidékek ébresztő kürtösei, akik messzehangzó szavukkal, példaadó magatartásukkal és nemes tetteikkel megmozgatják a lelkeket és beleírják a szívekbe, hogy — ma különösen — legdrágább kincsünk: hitünk és egyházunk szeretete, mely nemcsak tűrni és remélni tanít, hanem abból táplálkozik egész életünk?!

Emberek, gondolkozatok, csüggedők és bizakodók feleletet várnak!

Kovács Lajos

Kulturmunka a falvakon

Hol kezdjük el?

Valahányszor a falusi népelet sok-sok elmaradottságát szemlélem, egy-egy kietlen, kopár pusztaság áll előttem. S mikor a sárgult avaron az első zuzmara megjelenik, mikor a téli zsibbadás megfogja a lelket s a szürke halotti csend szétterpeszkedik a tájon, valami olyast érzek, ahogy Petőfi danolta: „Hej mostan pusztá ám igazán a pusztá!”

Megszűnt a munkazaj, megállott a falu lüktető szivverése s mintha az idő is megállott volna fölötte. A hallgató, siri csöndet nagynéha veri fel egy elnyújtott részeg kurjantás, vagy a levegőben koválygó fekete szárnyas egyhangu, siralmas beszéde. Vannak, kiket tulságosan hatalmába kerít ez a sivár kép s a szálldosó varjak sötét világnézete. Ennek hatása alatt egy lemondó kézlegyintéssel intéznek el mindent. Hiábavalóságok hiábavalósága — mondják, a falut az éktelen sárból, a maradiságból nem lehet kiemelni. Korlátolt, ősi vad hajlamokkal jött a világra s úgy is fog kimulni, mert ez a végzete. Ezzel a ferde felfogással aztán a könnyű lelkiismeret behúzódik a maga sötét csigaházába s egykedvűen nézi onnan a világ folyását. Nem érdekli, nem nyugtalanítja a halálraítélt falu, száz meg száz embertestvérének sorsa.

De akinek lelkiismerete éber, akinek lelkéből az élet mindennapos vad hajszája még nem oltotta ki az eszményekért való nemesebb lángolást, akinek szeme és szíve van, az hamar fölismeri a bajt és átérzi a közös emberi sorsot.

Ha igaz az a példaszó, hogy „alkalom szüli a tolvajt”, annak

Tanka Sándorné szül. Adler Teréz 58 éves korában nov. 20-án meghalt. Emléke legyen áldott, nyugalma csendes!

Nők világa.

Nov. 29-én, és dec. 6-án folytatódott és fejeződött be a kolozsvári unitárius „Nőkszövetsége“ által rendezett előadások sorozata. Előbbin Kovács Dezsőné*) urnő, utóbbin Dr. Várady Aurél tartott érdekes, magas nivóju előadást. A „Nőkszövetsége“ választmánya e helyen is hálás köszönetet mond az összes előadóknak.

Meghatóan szép *karácsonyfa-ünnepet* rendezett, ugyancsak a „Nőkszövetsége“ dec. 19-én az unitárius kollégium tornatermében. A nagy terem egészen megtelt érdeklődő szülőkkel s az édes várákozástól kipirult arcu, mosolygó gyermekekkel.

Az iskolás gyermekek éneke után dr. Boros György főjegyző mondott imát. Karácsonyi vers után bájosan megható kis szindarabot mutattak be az unitárius elemi leányiskola növendékei, melyet ismét karácsonyi vers követett.

Műsor után a „Nőkszövetsége“ választmánya kiosztotta ajándékait. Minden jelenlevő gyermek cukorkát és almát kapott. A szegény sorsuak még ruhát, vagy cipőt is kaptak.

A Választmány e helyen fejezi ki hálás köszönetét mindazon unitárius és más felekezeti testvéreinknek, kik karácsonyfa ünnepünkre adakozni szivesek voltak.

Ü. K.-né.

Kötőke. A kolozsvári D. F. egyleti „Nőkszövetsége“ 1927. január 11, február 8, március 8 és április 12-ik napjain délután 5 órai kezdettel házias jellegű kötőket rendez az unitárius kollégiumban.

A szövetség szívesen lát minden unitárius asszonyt és leányt kézimunkával. Szórakoztató és komoly irányú műsorról gondoskodunk.

Célunk: A szeretet és összetartás ápolása által a közjónak munkálása. Kolozsvár, 1926. december 8.

Dr. Boros Györgyné
ügyv. alelnök.

Ürmösi Károlyné
főtitkár.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyleti élet és munkásság.

Karácsonyfa-ünnepély Brassóban. A brassói D. F. Nőegylet évek óta karácsonyfa ünnepéllyel örvendezteti meg a szegénysorsu iskolás gyermekeket és más szegényeket. December hó 19-én állították fel a karácsonyfát s annak égő gyertyái alatt kedves ünnepély keretében osztották ki azokat az ajándékokat, melyeket önkéntes adományokból és a Nőegylet lelkes tagjainak gyűjtése folytán összehozhattak. Az ünnepély karácsonyi énekkel kezdődött, melyet József Domokos tanító vezetése mellett az iskolás

*) Előadása a Véndiákok lapjának karácsonyi számában olvasható.

Az oklándi D. F. Nőegylet szép műsoros tea-estélyt rendezett nov. 28-án este Pál Ferencné esperesné ön. mellett, ki az elnöki szerepet töltötte be, fáradhatatlan buzgóságot tanusítottak a nőszöv. tagjai is az eljövendő Karácsonyra való előkészülésben. Az estély szereplői valóban gyönyörködtették a lelkeket előadásukkal. Önkéntes adományok folytán a nemes célra 3000 L összeget jutak. A nőszövetség egyháztársadalmi munkájában Pál Ferenc esperes is mindig készségesen segített.

Jelenvolt.

0000000000000000|00000000000000000000000000000000

Nagy napja volt a nagyenyedi unitárius egyházközségnek 1926. dec. 5-én, mikor az unitárius teol. akad. ifjúságának közreműködésével az ott építendő templom javára nagyon sikeres vásáros délutánt és műsoros estélyt rendezhetett. Hálas köszönettel említjük a református kollégium nevét, melynek szép dísztermét rendelkezésre bocsátották szeretett református afiai, hol a vallásos délután a következő műsorral tartatott meg: Énekelt a nagyenyedi

templomi vegyeskar női kara, bibliamagyarázattal szolgált Ekárt Andor lelkésznev., szavalt Török Elek hallgató s Vallás és élet címen felolvasott Dr. Kiss Elek dékán. Harmoniumon játszott Wohlfahrt Lőrinc, szavalt Pethő István hallgató, énekelt a nagyenyedi Iparos Dalárda. E vallásos délután minden tekintetben magas színvonalu volt s az óriási közönséget láthatólag meglelégedéssel töltötte el. Az Emke-kávéház helyiségeiben tartott műsoros estén énekelt az Iparos Dalárda, az amerikai unitáriusokról szabadelőadást tartott Szent-Iványi Sándor lelkész, szavalt Fikker János hallgató, felolvasott Csongvay Lajos hallgató, monologot adott elő Péterffy Mihály hallgató, énekelt a templomi vegyeskar. A termekben alig férő közönség a legmagasabb szellemi élvezetben részesült s a fáradságos munkát végzett előkészítők is érezhették, hogy jó szolgálatot tettek az erdélyi magyar unitáriuzmusnak.

Rev. Hankinson Frigyes unitárius hittestvérünk, volt londoni unitárius lelkész a karácsonyi ünnepeket az idén is Kolozsváron töltötte el dr. Kiss Elek dékán családjánál s amidőn örömmel említjük fel, hogy a segesvári unitárius egyházközség számára a „Cseregyerekek“ c. darab előadhatási jogát csaknem ingyen szerezte meg nagy ismeretsége folytán s így kb. 1500—2000 leut takarított meg, felhívjuk olvasóink figyelmét az Ujságnak ujévi számában megjelent „Rabindranath Tagore“ c. cikkére, valamint később megjelent más igen érdekes cikkekre is. Az ő ismertetése alapján az Inquirer dec. 11. számából közlünk egy pár érdekes dolgot *Thomas Mott Osborner*ről, aki 67 éves korában október 20-án meghalt. Ki volt e férriu? Ez amerikai állampolgár volt s New-York államhoz és az Unitárius Társaság tagjai közé tartozott. A börtönügy reformjával foglalkozott állandóan s e tekintetben egyike a legnagyobb embereknek. Alávetette magát annak, hogy olyat tett, hogy bírósági ítélet alapján börtönbe juthasson s ott tanulmányozta a börtönügyet. Nemes törekvéseit széles körben megbecsülték s érdekesnek ígérkezik, hogy összehasonlítást vonjunk az egykori B. Eötvös József közt és között. Az Ujság hasábjain szintén jelenni fog meg róla egy cikk Hankinsontól.

Egyházunk németországi látogatója. Egyházunknak érdekes vendége volt a közelmúltban. Fröhlich Károly szászországi (schmeckwitzi) evangélikus lelkész ur több mint hat hétig időzött körünkben az unitárius egyház multjának és jelenének tanulmányozása céljából. A fiatal és nagyképzetségű lelkész beható információkat szerzett az egyház megalakulásáról, Dávid Ferenc munkáságáról, mai teológiai felfogásunkról és lithurgiáinkról. Könyvtárunkat buzgón látogatta s látszott rajta, hogy a rendelkezésére álló rövid időt a lehető legalaposabban, igazi német szolgálatmal és kitartással ki akarja használni. Megbízatását a marburgi teológiai fakultástól és Ihmels drezdai evangélikus püspöktől kapta. A teol. tanári karának fölkérésére két rendkívül érdekes előadást tartott a

napjainkban divatos „Német teológiai irányokról“. Ez előadásokat szépszámu előkelő közönség hallgatta végig. Nekünk nagy öröm volt, hogy a komoly és szerény német evangélikus lelkészit körünkben üdvözölhettük, és örömmel látjuk az ő közöttünk való megjelenéséből, hogy Németország vezető evangélikus körei érdeklődnek a mi egyházunk iránt. Ohajtandó s ezt reméljük is, hogy az ő közvetítésével szorosabb kapcsolatot tudunk fenntartani a német-liberális vallásos irányzat és egyházunk között.

Citron Hermanné bőződi kereskedő ifju neje szül. Stein Ella házasságának egy éves fordulóján, életének 20-ik évében, hosszú szenvedés után meghalt 19.6 október 18-án, hátrahagyván 10 napos kis leányát. Emléke legyen áldott, pihenése csendes. Férje ezuton kívánja értesíteni kereszturi unitárius gimnáziumban végzett régi iskolatársait.

Harangszentelés és a hősök emlékoszlopának leleplezése Firtosmartonosban. November hó 14-én kettős ünnepe volt Firtosmartonos unitárius egyházközségnek, az egész falunak és vidékének, mert nagyszámu ünneplő közönség volt jelen a közel és távol vidékről is. A harangszentelés magasztos ünnepén imát és ünnepi beszédet Gyulai Árpád korondi lelkész mondott. Majd a harangbeszerzés körülményeit vázolta Katona Ferenc helybeli esperes, elmondva, hogy a harang alaptőkéjének alapját a „Nőkszővetsége“ vetette meg; de sem ezt, sem a hivek áldozatkészségét, sem a presbiterium önként felajánlott adományát nem kelle igénybe venni, mert idsb. Szentpáli Mózes önmaga vette meg a szépen szóló harangot, hogy háláját és szeretetét kimutassa egyháza iránt. Templomi szertartás után az ünneplő közönség néma csendben, mintegy gyászmenetté alakulva haladt le a templom feljáratánál elhelyezett emlékhöz, mit a kegyelet a falu hősi halottjainak emelt. Id. Máthé Lajos váraljai lelkész mondta a mindenkit megható felavató beszédet, melynek végeztével lehullott a lepel a szép márványemlékről, melyben 36 hőskatonának neve aranybetűkkel van bevésve. Következett az emlékhöz megkoszoruzása. Szentpáli Elek és Szentpáli Zsuzsika szavalata közben koszorut helyezett az emlékhöz a gyászoló édesanyák, hitvesek és árvák nevében, továbbá a Nőkszővetsége nevében és adományából az elnöknő Katona Ferencné, a talapzatot pedig a leányok élővirág koszorúval iverették. Az emlékoszlop beszerzésének történetét ifju Vass Antal ismertette, előadva, hogy az emlékmű árát egyesek adományai mellett nagybárá a Gálffy Ferenc tanító vezetése alatt álló ifjusági egyület gyűjtötte. Majd József János szép alkalmi költeményét szavalta el Gálffy Ferenc tanító. Vezetése mellett egyházi éneket és egy alkalmi dalt énekelt az ifjusági énekkar. Gáspár Ferenc helybeli kőfaragó-mester saját ez ünnepre irt versét mondta el.

A gyönyörű verőfényes őszi nap meleg sugaraival mintegy enyhítette a szívek mélyén rejtőző bánat fagyasztó keservét s a közönség Istenbe vetett bizalommal oszlott szét.

: Hiszünk az igazi élet értékében.

Egy jelenvolt,

Irodalom.

Gyallay Domokos: Vaskenyéren. Történeti regény.

Kolozsvár, 1926. Minerva R.-T. kiadása. Ára 80 leu.

A napokban hagyta el a sajtót ez az izléseken kiállított könyv, mint a Pásztortűz könyvtár 9-ik darabja. Illik róla bővebben megemlékeznünk nemcsak azért, mert szerzője szorosabban is hozzánk tartozik s mert regényének tárgya olyan, amely minket közelebbről érdekel, hanem, mert ez a könyv, mint irodalmi termék is, méltán figyelmet érdemel.

Erdély történetének egy színesen, korhűen megrajzolt kis részletét foglalja magában ez a könyv, mely drámai mozzanatokban, tragikus fordulatokban annyira gazdag, hogy nehezen teszi le az ember a kezéből, míg végére nem jutott. A tizenhét század elején folyik le az esemény, abban az időben, midőn a török hatalom megszűnése után a császári hadsereg tartja megszállva Erdélyt Rabutin tábornok vezetése alatt; az elcsigázott hadak itt akartak Erdély borain és buzáján erőre kapni, másrészt pedig a bécsi kormány a törökpárti hazafiakat akarta sakkban tartani hadseregével. Ám az erdélyi „kurucok“ apokaliptikus várakozással várják az események olyan fordulását, hogy lerázzák nyakukról az idegen hatalmat. Várják a pillanatot, amikor fegyvert foghatnak s kivívhatják Erdélynek annyiszor letiport függetlenségét. Minden szem lesi, várja Rákóczi Ferenc megmozdulását.

Ebben a keretben mozog a regény izgalmas cselekménye, melynek végső mozzanata Torockónak Rabutin hadserege által való feldulása. Torockó-szentgyörgy, Torockó, Torda, Kolozsvár, Gyalu jelzik az érdekes történet főbb állomásait, de elvisz az író a Székelyföldre, a Homoród mellékére is. A korszak jellegzetes erdélyi alakjai elevenednek meg szemeink előtt Koncz Miklósbán, a jeles torockói ifjában, Thorockay Istvánban Aranyosszék főkapitányában, a későbbi kuruc vezérben, Szaniszló Zsigmond tordai alispánban, akinek okos, diplomatikus alakja mesterien megtalálja a nehéz helyzetből való kivezető utat és Jobb Györgyben, a homoródszentpéteri jómódu székely gazdában, akinek mohó lelkesedése, hirtelenkedő szabadság utáni vágya oly szívet tépően magyar, vagy jobban mondva székely. Talán mindeknél érdekesebb Van Norden, a magyar érzelmű kuruclelkű császári segédtiszt, aki hűséggel és lelkesedéssel segíti a magyar ügyet. Erdély szíve dobbanását érezteti meg velünk a kis regény minden fejezete; az erdélyi magyarság nagy erényei és gyöngeségei élnek mozgató alakjaiban. Amilyen élvezet a kitűnő stílusban megírt mű elolvasása, ép oly tanulságos és megrendítő a magyar nagyotakarásnak tragikus végzete, összeomlása.

A mi pedig a regényt különösen is közel hozza hozzánk unitáriusokhoz az, hogy a történet színtere és a szereplők igen nagy része unitárius. Ez sem nem véletlen, sem nem valami szándékos tendencia, hanem a történelmi esemény alapján önként adódó és megérthető körülmény, ami azonban nekünk még kedvesebbé, még vonzóbbá teszi az egészet.

Ezért hívjuk fel különösen is olvasóink figyelmét e könyvre s kérjük, hogy küldjék megrendeléseiket a Minerva részvénytársasághoz, ahol a már jelzett, a mai viszonyokhoz képest olcsónak mondható árban megkaphatják.

Dr. Varga Béla.

Szerkesztői üzenet.

K. L. Zászlószentelési beszéd kísérvé s következő számban jön.
Ki nem jöhetett cikkekért türelmet kértünk.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffy Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

AVALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŰ
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A tél.

A nap alatt jár s sugarai erőtelenek; az ablak zuzmarás s a hegy tetején hó fehérlik. Ma hideg van, csattogó hideg s gyermekeink vígan korcsolyáznak, szánkáznak, miközben egészséges piros rózsza ülarcokra.

Holnap megereszkedik s a dombok feketén tűnnek elő a foltossá vált hóköpenyegből, hogy aztán kellemetlen sár képződjék s ragadjon a járókelőkre.

A gyermeksereg falun is, városon is a hideget szereti, mert hóban játszani sokféleképp lehet, míg a sár csak piszkossá tesz.

A szegény ember azonban fél a nagy hidegtől, mert sem tüze, sem jó ruhája nem lévén, sokat kell fázódnia.

Takarmánykereskedők kemény telet remélnek, hogy legyen ára kincsüknek s a gazdák, kiknek sok marhájuk, juhok van, kora tavaszt várnak enyhe tél után, hogy minél kevesebbet kelljen költeniök állataik táplálására.

Nehéz ezeknek igazságot szolgáltatni s mégis talán jobb a jó tél, mert akkor jó dolga van a jövő reménységének, a zöld vetésnek.

Mennyit is aggódik a gazda vetéséért s mennyit perel a mindennapi időjárással, hogy tusakodik s hogy tervez szüntelen.

Te küzdelmes életű, tusakodó testvérem, fölöttébb ne aggódj! Van egy nagy erő, egy örök szerető gondosság, egy jólelkű égi Atya, aki mindeneket intéz... Nyugton bíz rá az idők járását s addig, amíg künn a természetben minden alszik és várja a kikeletet, a megújulást, használd fel a téli napokat szived és lelked ápolására!

Tavasztól kezdve késő őszig sokat kell majd futnod s küzdened izmaid, tested megfeszítésével... jó lesz lelkednek a tél szakában művelődnie, kibontakoznia. Vallásos-estélyekre, megbeszélésekre, felolvasásokra, szórakozásokra legyen gondod, találj időt.

Ugy azonban, hogy a szived nemesebbé váljon s lelked valósi és erkölcsi értékekkel gazdagodjék.

Télben magadat, nyárban terményeidet műveld!

K. E.

TŰZHELY MELLETT

Farsang.

Leszáll az este. Sötét palástját kilyukgatják a város csillogó ivlámpái. A gyárakban véget ért a robot. Szurtos, fáradt arcu munkások felhajtának még egy-egy pohárka pálinkát. Ez az ő olcsó örömük, ami mosolyt csal arcukra és megrövidíti a sirhoz vezető utat. Aztán hazamennek pihenni, mert reggel új erő kell a napi robothoz.

Az ivlámpa fénye magához csalja az esti rovarokat és pilléket, de csodálatos vonzóereje utcára csalogatja a gondtalanságban élő divathölgyeket is. Ezek a dámák kirakatot bámulnak, pénzt szórnak és figyelik, hogy a járókelő gavalléroknak tetszik-e legújabb ruhájuk. Mikor feloszlik a korzó, akkor hölgyeink és gavallérjaink kocsikon és autókon özönlnek a báltermekbe és fényes mulató helyekre. Ha éhes rikkancs keservében elordítja még: „Esti Ujság“, akkor bedugják füleiket és besietnek a meleg ruhatárakba bundáikat elhelyezni.

Zene, tánc és szerelem mámora ringatja őket illatos keblén egy éjen át s bódult fejjel sietnek haza, mikor a nap felébred, hogy világítson a robotba induló vézna munkásnépnek.

Igy kerüli el egymást városokban a nyomor és a jólét. Ez az élet örökös farsangja.

*

Falun más az élet. Nincs gyár és robotoló, nincs korzó, dáma és gavallér, nincs mulató hely, fényes bálterem. Itt csendet hoz az este, csak a korcsmákból hallatszik ki egy-egy vad kurjantás. Nehéz ám az élet és nehéz a gazdaember sorsa, egy kicsi borral és pálinkával kell könnyíteni rajta. Így farsang táján hadd mulasson egy kicsit az a sokat nyomorgatott föld népe is.

De amíg a gazda farsangol és bort borra iszik, pénzt pénz után dob ki, addig otthon kenyér nélkül marad a gyermek és az asszony. „Esti ima“ helyett az éhség könnyeivel alszanak el és gazdag lakomákról álmodnak, míg hajnaltájban a részeg gazda kemény szitkozódásai felriasztják őket boldog álmukból.

Ez az élet örökös farsangja.

*

Istenem, farsangi vigalom helyett milyen édes öröm élne minden ember szívében, ha bál, tánc, korcsma helyett templomba térnének gyermekeid, hogy ott egy-egy imát rebegjenek el Neked. Az élherdált pénzen pedig mennyi meleg ruhát vehetnének a fázók-

nak és mennyi orvosságot a szegény betegeknek. Egy megmaradt fillér pedig mennyit segíthetne az elgyengült jó anyaszentegyházon.

Istenem, az elfarsangolt forintokból egy-egy fillér is mennyi jót tehetne!

Homoróduffalu.

Dobai István.

Mit zúgolódik...

(Jeremiás Siralm. 3: 39. Dall. 57.)

1. Mit zúgolódik az élő ember,
Békét minek bont a föld a mennyei?!
Isten ha nincs jelen, Bosszúd erőtelen:
Szélt vetsz, vihart aratsz, — Békételen.
2. Mit hánykolódik az élő ember,
Mit áll ki idegen Istennel?!
Nincs más Isten, csak Ő — A Békekedvelő,
Ok, cél és értelem — Minden csak Ő.
3. Mit törvénykezik az élő ember,
Mit keres, mit vár, mit nyerhet — perrel?!
Uram, az egyenes Békés úton vezess:
Perrel vesz el, aki — Patvart keres.
4. Mit öli magát az élő ember?!
Kiki magáért maga felel.
Választhat, merre megy, Tudhatja, mire megy,
Fent az Úr, megfizet — Mindenkinék.

Jób könyvéből.

1. Ki az, aki tudatlan szóval
Az örök rendet megtöri,
Hitetlen, gyáva jajgatással
Az Úr halálát hirdeti?!
Megjártad-é a végtelent tán,
Hol a világosság lakik,
Vagy elmentél és fölnyitottad
A sötétségnek kapuit?
2. Értelmed-é a te értelmed,
Hogy lent jár a struccz, fent a sas?
De sokat tudsz, ha már megérted,
A télre mért jön a tavasz!
Ki pert kezd a Mindenhatóval,
Jöjjön, feleljen néki meg
S az örök rendet hitetlenül
S tudatlanul ne törje meg!

NŐK VILÁGA.

Levél egy bánatos anyához, kit aggaszt az élet, mert kis leánya (11 éves) gondja és jövője egészen rá nehezedik, mivel az elvált férj megfélekezett gyermekéről, a megélhetés pedig fölötté küzdelmes a fővárosban.

Édes, aranyos Ilám!

Szeretni és szeretettetni, ez a boldog élet nyitja. A ki szeretni nem tud, lélekben sivár, szívben üres. Nem vonz, nem hat építőleg senkire, nem tölt be egyebet annál az egy köbméter ürnél, amelyből kiszorítja a levegőt.

Ha van a világban misztikum, az mind e körül a szó körül forog: szeretet. Aki utána indul megtalálja fenn és lenn is. Minél fennebb annál tisztább, önzetlenebb, igazibb. Termelik a Jézusok, a Szent Ferencek, s az a néhány modern szent, akiről keveset tud a világ, s még kevesebbet beszél. Ezek között látom én az Anya-Máriákat, s azokat, akiket ha meggyilkol is a fiok, midőn holttestében megbotolva elesik, azt kérdezik: megütötted-e magadat édes fiam!

A gyermek! Most jelszó, de mint ilyen nevetséges, mert gúny, kigúnyolása a szülőnek, az államnak, a nemzetnek, az emberiségnek. Az ember még ma sem érti Jézust, a gyermeket hívogatót. Azért nevetséges, hogy most minden csak a gyermek és csak a gyermekért. Ha megtérést, bűnbánatot jelent, inkább most, mint később.

Ilának egy képét hoztam magammal: no Baba, most menj lefeküdni! Amint az anyai hang átment előttem a drága kicsi poétához, azt mondtam: ime ez az anyanő. Ebben benne van minden. Ezért neki az élet több és jobb mindennél. Sőt minél nehezebb, terhesebb, annál szebb, izgatóbb, biztatóbb. Mert ő beleolvad abba az egy isteni adományba: a gyermekbe, akiben vele és előtte mozog, szól, cselekszik az isteni erő, akit nevezünk léleknek, szellemnek, aki áthat, átalakít, fölemel és fönttart. Igenis aranyos Ilá: fönttart, mert az anyának nem szabad lemondani az életről, ami neki munka, törődés, áldozás, önfeláldozás.

Jól tudom én azt, hogy százszor könnyebb egy megértő erős férfi oldalán, de az is bizonyos, hogyha ő könnyelmű, nemtörődő, már sokkal nehezebb, mert miatta s érette is küzdeni kell. Ilá ettől a bajtól megszabadul. Hiszem, hogy gondolt új társra, jobbra, igazra, de lám az elkerülte s maradt a kis védőangyal, aki maga az Akarat!*) Mutattam ezt a gyermekcsodát Gyallainak s másoknak. Bámulják. Látja édesem, milyen kincset rejteget kebe-

lén. Ez az! ez a minden, ez a boldogság, ez a cél! S azután, ha ő mindennap nagyobb, emberibb lesz, ha anyja mellé nő, olyan pár ember lesz belőlük, akiknek boldogságát mások is megbámulják. Ha fiu volna, nem tudnék így írni róla. A fiu 10 éven túl nem az anyja felé, hanem a világ felé nő, abba keveredik, beleolvad s igen gyakran beleromlik.

Édesem, szívből köszönöm, hogy szívét megmutatta nekem abban a szép levélben, melynek színét Mária képnek nézem. Mária az anya szimbóluma lesz mindig, de téved, aki őt imádva, lemond magáról, feledi édes anyját és a tisztességes nőt.

Üdvözlöm a családot tagonként, kívánom, hogy vihessék tovább az élet nehéz igáját. A két kicsit: Anyát és leányát szeretve csókolja:

Dr. Boros György.

*

*) Kiegészítésül ideirom a kis 11 éves unitárius leány Szegedy Mária versikéjét, amely nemcsak engemet lepott meg, hanem másoknak is fel fog tűnni. Budapesten, betegeskedése alatt írta:

Akarat.

I.

Midőn abba az időbe lépek,
Melynek neve: nyomoruságos Élet
Csak e pár cél lebeg eiöttem:
Akarat, Hóditás,
Soha végbe nem ment Lelki pusztulás.

II.

Midőn abba az időbe lépek,
Melynek neve: nyomoruságos Élet
S csak én tudom igazán,
Mily nagy csapás vár reám,
De Akarat győz a jelszavam,
Ezzel erősitem magam,
Mindenki evvel a szóval éljen
Bármily nagy csapástól féljen: Akarat!

Kötőke. A téli mozdulatlanságba életet, meleget hozott az első „Kötőke“ kedves vidámsága. Folyó hó 11-én délután szép számú közönség jelent meg a kollégium disztermében az unitárius „Nökszővetsége“ meghívására. Asszony és leányfejek hajoltak kézimunkáik felé, miközben figyelemmel hallgatták a műsor egymásután pergő számait: I. Ürmösi Jenő hegedűjátéka Utó Mária zongorakiséréte mellett. II. A gyermek ítélete c. novelláját olvasta fel Gyallay Domokos. III. Chopin: Prelude, zongorán előadta: D. Szabó Géza. IV. Népdalokat énekelt az unitárius vegyeskar. Az élvezetes műsor szereplőinek ez uton mond köszönetet az unitárius „Nők-

hivatásod?! Hisz mindannyiunk lelke mondja: e zászlórud körül csoportosítani a székely szíveket, öregeket és ifjakat, a székely kisipar jövőjéért, a székely becsületért!

Ime, új, friss erő árad szét hullámos, testedből, égszínké lényedből. Az idő vihara nem tépte meg ruhádat, csalódások nem törték meg erődet: neked magadnak nincs multad, — csak jelzed, hirdeted a multat s maga vagy az élet, az erő, a szépség. Véres csatákban önfeláldozó hősök között nem jártál; árnyékodban sebeket nem kötöztél, sohajokat nem fogtak fel — nem is ez a hivatásod! De akiknek lelkéből születél, oh azok közül annyian véres csaták pusztító tüzeiben, el nem felejthető embertelen tusáiban, sokszor idegen földön, idegen érdekek szolgálatában tanulták meg még jobban, hogy miként kell itthon faji, nemzeti s mindenekfelett emberi kötelességeinket a testvériség szent nevében a jövőért úgy tetjesíteni, hogy összetartva, egymást segítve, bátorítva és megbecsülve, szellemileg haladjunk, anyagilag erősödjünk.

E nagy cél szolgálatában légy hát hirdetője annak az élő lelki ismeretnek, mely negyedszázad alatt a székely iparos nemzedékért és ipari érdekekért tenni soha meg nem szűnt és megszűnnie soha nem szabad. Légy bár néma szavu, de ébresztő erejű symboluma annak a székely hűségnek, szorgalomnak és kitartásnak, mely megbecsülésre indítja a lelkeket, s mely a székely iparosnak és iparnak hirt, nevet és méltó becsületet szerez. Gyűjtsd magad körül a székely faj nagyjait és kicsinyeit, mestereit és tanulóit és vidd lelkébe mindenkinek, hogy minden versenyképességnek és előre haladásnak a forrása: a munka és józanság, vallásosság és a szellemi művelődés olthatatlan vágya. Figyelmeztess időről-időre, hogy válaszfalak emelése helyett a mindent legyőző szeretet és mindenkit összekapcsoló testvériség tudata az a szilárd alap, melyen a társadalom békéje s országok és népek biztonsága nyugszik.

Indulj hát az e gondolkozásból táplálkozó győzhetetlen erő tudatában nagy és nemes hivatásod szent betöltésére, a székely iparosság boldogításának a munkálására te új, te szép, te diszes zászló! S ha majd oltalmad alatt az ifjaknak látomásuk támad, mely boldogabb jövőt ígér s nagy és szép tettekre lelkesíti őket s a vének tán álmokat álmodnak, melyekben visszasírják a multat, a letűnt időket: Oh akkor bontsd ki, lengesd meg szárnyaidat, mutass a jövőre, ébressz önbizalmat, de légy megszentelője az álmoknak és látomásoknak is te csodás erőknél kiapadhatatlan forrása, szép zászló!

Mi pedig ünneplő gyülekezet, polgártársaim, hogy a mult küzdelme s a jelen lelkesedése a jövő alkotó munkájának is szólna s annak lendületet adjon, e templomná szentelt hajlékban érzésben és gondolatban, nemes elhatározásban és buzgó áldozatokban összeforrvan, ismételjük egy szívvél: *Fel a zászlóval magasra, egész világ, hadd láthassa, hadd lássák és olvassák róla, hogy még nem fájult el a székely vér, minden kis cseppje drága gyöngyöt ér!*

Az egy igaz Isten áldása legyen e zászlón, melyet a székely fajszeretet szült; a célon, mely a székely iparosság előtt lebeg; a munkásokon, kik a zászló alatt a székely becsületért dolgozni és áldozni fognak! Isten áldjon, védjen és oltalmazzon! Amen.

*Kovács Lajos**

Kulturmunka a falvakon.

Az értelmiség hivatása.

„A példa megmarad“. A példa nem veszhet el. Legszebb örökség, legdrágább kincs a közös multból, egyedüli biztos fokmérője a műveltségnek s kialakító, továbbképző iskolája a közszelemnek. A jó példa. Faluhelyeken ez a felső iskolát jelenti. Az iskola vezetője pedig nemcsak a belsőember, hanem tudásánál fogva a falu értelmisége is. A feladat egy s a felelősség közös mindnyájunkkal. Egy világítéletnek kellett jönie, hogy fölnyissa szemeinket s megláttassa szörnyű tévedéseinket, mulasztásainkat e téren. A falusi intelligencia „magas elkülönözöttség“-ben élve háboruelőtti, szerencsétlen ósdi felfogással a népet lenézte, társas köreiből kizárta. Csak rossz vicceit, gunyos tréfáit tartogatta jóakarát nélkül falusfelei számára. Épen ezért nem kis része van abban, hogy a falu művelődése a haladó korszellemmel nem tudott lépést tartani. Szerencsére — a jelek azt mutatják — a nagy összeomlás után elkövetkezett a fölbredés, a kijózanodás s kezdjük megérteni az idők szavát.

Az új idők azt követelik tőlünk, hogy az előítéletek kényszer-zubbonyát levetve, nyíltan álljunk oda a falu élére s öntudatosan szegődjünk a népoktatás, a közművelődés szolgálatába. Műveltségünket ne tekintsük elkülönítő válaszfalnak, üres gögre nevelő kiváltságnak, hanem munkára, építésre kötelező szent hivatás Isten-áldásának. S mennyi nemes alkalom kínálkozik erre az építésre! Ott vannak a hivatalos működési tereinkon kívül a műkedvelői egyesületek, dalkörök, melyekben az irányító vezérszerepet az intelligenciának kellene vinni. Egy műalkotás művészi és főleg erkölcsi jelentőségének győzelemre segítése, helytelen, rossz szokások faragása, ősi hagyományok megtartása mind kivételes feladatot ró az értelem, a műveltség birtokosaira. Együtt haladni, együtt szórakozni, együtt dalolni és mulatni a néppel, hogy magunkhoz emeljük, hogy veszendő kincseinket megmenthessük, miért nemcsak nyelvben: *viseletében, nótáiban és táncaiban is él a nemzet!*

Természetesen, ahol az intelligencia erkölcsileg rothadt, ott nincs mit várni tőle a kulturhivatás szempontjából. Példát adhat ugyan ilyen helyeken is, de csak *elrettető* példát s buzdíthat, de csak tagadó értelemben: Ime én, példátlan példa, megmutatom neked, hogy milyennek *nem szabad lenni*.

* Jól esik nekünk, hogy az a férfiu szentelte fel e zászlót, aki oly nagy buzgalommal s annyi sikerrel fáradozott mindég iparos tanoncaink elhelyezésével.

Nagyon szomorú az ilyen példaadás. Szomorú látvány a vezetésre hivatott elem lezülése. A hosszú téli esték nem hoznak mást, csak tivornyalármát, reggelig tartó nagy kártyacsatákat, vége-hossza nélküli lumpolásokat. Ilyen vezetés mellett csodálatosan egészséges, természetes ösztöne védi a népet a sülyedéstől s tartja meg a helyes uton, különbnek érezvén magát a pantallós armádiánál. Azonban, sajnos — fejétől romlik a hal — a züllés legtöbbször átragad a népre s jó módu, jó hírűnek ismert családok egymásután mennek tönkre. Hány meg hány esetre tudnánk rámutatni, hogy épen első nemes familiák amiatt maradtak le s tűntek el idők folyamán, mert az urakat utánozták.

A történelem kicsinyben is sokszor megismétli önmagát. A régi római nép életében mindennaposak voltak ezek a példák. *Hadrian* császár idejében a felsőbb osztályok dőzsölése annyira átragadt az alsókorokra, hogy nagy éhínség lévén, a császár kénytelen volt a szükséges élelmiszerekkel együtt nagymennyiségű *illatszert* is hozatni az országba s osztatni szét a nép között, hogy a nyílt lázadást elkerülje. Így szakadozott, romladozott a tiszta erkölcs, talpköve a népek emelkedett, boldog életének.

Ha a történelemhez, világeseményekhez járunk iskolába, tanuljuk meg, hogyan kell vinni a vezetőserepet a nehéz idők hullámvérései között, hogyan tarthatjuk fönn önmagunkat, nemzeti létünket. A sürgős és elodázhatatlan tennivaló minden világos, józan értelem, művelt egyéniség számára adva van. Falvaink fölött szétterpeszkedő halottai csönd hangosan beszél, kiáltoz. Álljon a barázdába minden hivatott munkás és legyen nemzetének lelkiismeretes, nem bérért dolgozó hitvány napszámosa. Önzően ne a haszon után esekedjék s folyvást ne azon panaszkodjék, hogy a néppel való foglalkozás hálátlan mesterség. Majd hálás lesz az élet, a közjólléti termés s akkor is szép, ha olyan, mint a cigány fizetése.

A kántor, ki egy személyben pap is, buzgón énekelget a sirnál, mialatt a purdét hantolják. Nem várva be a teljes elhantolást, épen el akar köszönni, mikor a gyászoló fél nagy alázatosan előkövetkezik s visszatartja a fáradt embert.

— Hát istállom, úgy illenék, hogy még egy verset énekeljünk. Tisztességesen megfizetek.

Temetés után a cigány becsületesen el is megy a paphoz s alázatos hajlongások között üres marokkal áll az ezüst tallért váró, elképedt jámbor szolga elé:

— Köszönöm istállom, hogy *megtette a kötelességét!*

Hányszor fáradunk, verejtékezzünk nagy odaadással erőnkön felül is, többet, mint kellene s a végén még meg sem köszönik. Ha komoly sikert akarunk s nem pillanatnyi, hanem maradandó hatásokért dolgozunk, sohase törjük magunkat az elismerés pálmája után. Ne várjuk azonnal az aratást. Első legyen a kötelesség szava. Sohase feledjük, hogy az igazi munka lélekből jön s legszebben a lélek is jutalmazza azt.

(Folyt. köv)

Keresztési Dénes.

Az unitárizmus lelke él.

Van-e hát felelet azokra a nehéz kérdésekre, melyek nagy tusakodások közben az unitárius lélekből feltörnek?

Van, mert az unitárizmus ereje a tettek mélyén régi fényben ragyog. Kifelé tán nem érezteti szemmeláthatólag alkotó és reformáló erejét, de befelé az olthatatlan tűz melegsége hevíti a szíveket. Vannak sokan ma is, akik az egyház hivatásos szolgáltaival karöltve dolgoznak s jó és balsorsban a hitigazság védőinek bizonyulnak. Ha akadnak is felületes gondolkozók és érzéketlen szívek, kik a kötelességteljesítés idején önzők és zugolódók, — nem hiányoznak a buzgó, hithű, egyházukat igazán szerető és kötelességtudó emberek, akik lelki gazdagsággal és anyagi áldozatokkal előljárnak s példaadólag tündökölnek.

Ha vannak ma is, akik egyháziatlan magatartásukkal nemcsak az egyháznak méltatlan tagjai, hanem fajuknak is hűtlen gyermekei, — vannak ezerszerre többen, mint voltak minden időben, nemesen gondolkozók, kiknek jelleme a szenvedések tüzeiben állja ki igazán a próbát s akik unitárius egyházunkhoz féltő szeretettel ragaszkodnak, mert annak erőteljes, öntudatos életében egyéni és családi érdekeiknek a szentségét is védve látják.

Vannak, akik tudják, hogy nem elég csak mondani, hogy az unitárius hitfelekezet teljes mértékben bele van kapcsolódva abba a nagy küzdelembe, melyet a kisebbséggé lett erdélyi magyarság önlétéért olyan elszántan viv, hanem azt is megérzik, hogy első sorban az egyházban kell úgy tömörülni, együttérezni és összetartani, hogy az egység tudata a megpróbáltatásokban is biztos erő legyen. Nem elég csak hangoztatni, hogy erős, öntudatos jellemekre van ma szükség minden tekintetben, kiknek ércakaratán megtörik az erőszak hatalma; tenni is kell tudni, ha kell egyéni áldozatokkal is, azért, hogy megtépett erőnket tovább ne gyöngítse a közöny és rosszakarát. Hiába akarunk erkölcsi példányképet látni másokban, ha magunk nem tudjuk mentesíteni magunkat a fennhéjázás és hiuság megalázó törekvéseitől s az érzés nemessége helyett könnyelműség és bűn tapad nevünkhöz és tetteinkhez.

Van bizalmunk, hogy helyzetünk komolysága s a bajok szaporodása ébresztőleg hat a még szunyadó szívekre; hogy a hit ereje és egyházunk szeretete gyújtó tűzként áthatja és felfrissíti egész világunkat. Hisszük, hogy a szükség pillanatában szerény hajlékokban és gazdag palotákban újból támadnak nagyerejű hitvédők, kiknek lelke fényirása új, idegenszerű világunkban biztosan mutatja az utat az igaz életre. Mert a szegénység máskor is szült olyan tetteket, melyek szent örökségnek lettek a megtartói s a gazdagok háza is nem egyszer volt már olyan forrás, melyből a legtisztább hitesszme el nem csüggedő harcosai új erőt merítettek.

Igy lesz most is; így kell lenni, mert az unitárizmus lelke él s ellenállhatatlanul hirdeti a hitigazság erejét.

Kovács Lajos.

000000000000000000000000|000000000000|000000000000000000

Dániai népfőiskolák. A dán földművelő lakosság a föld legműveltebb népeként van elismerve; gazdasága a legmodernebb alapokon áll s mindez nagyjában annak a pompás népnevelési tervzetnek az eredménye, amelyik a múlt század első felében Grundtvig püspök gondolata volt. Jelenleg mintegy 60 ilyen iskola van Dániában s az elmúlt 50 esztendőben 300.000 falusi legénynek és leánynak nyújtott nevelést. E népfőiskolák célja nem tudásnak vagy kézügyességnek a nyújtása, hanem az *egyéni felelősségérzet fölébresztése és kifejlesztése*. Más szókban: *a hivatásérzet fölébresztése*. Ennek megfelelőleg ezekben az iskolákban könyveket alig használnak, ámbár mindegyik pompás könyvtárral van felszerelve; *semmiféle néven nevezendő vizsgát nem tartanak, bizonyítványt nem adnak*. Ellenben vannak tanítók, akik előadásokat tartanak s *személyes hatásukkal* igyekeznek az iskola célját elérni. A tapasztalat szerint a 18—25 évek közötti ifjak rendszeren bizonyos kérdéseket tesznek föl maguknak s egész életirányuk, jellemük és vallásosságuk attól függ, hogy ezekre a kérdésekre kielégítő válaszokat kaptak-e. Ezekben az iskolákban a tanulók 18 évesnél fiatalabbak s 25 évesnél idősebbek nem lehetnek s a tanítók igyekezete odaírányul, hogy az ifjak nagy életbevágó kérdéseire olyan feleleteket adjanak, vagy őket olyan megoldások megtalálásához segítsék, amelyek őket *tartalmas, hivatásérzettel eltöltött személyiségekké neveljék*. A kérdések életbevágóak: az egyén helyzete a világban, mi az élet célja? a nemi élet természete, a társas közösségben való elhelyezkedés, a halál rejtélye stb. stb. Ezekben az iskolákban az ifjak *életcél*t találnak maguk és a társadalom számára. S mi ennek a következménye? Mikor az ifjak visszamennek a szülőfalujukba s munkához kezdenek: életüket nagy tudással, lelkesedéssel s hivatásérzettel rendezik be. Ez iskolák nyomán Dániában a népműveltség rendkívül magasra emelkedett s *gazdasági téren a szövetkezeti mozgalom végtelenül előhaladt*. Ez utóbbi például lehetővé tette, hogy a *dániai földműves gazdaságok gépekkel való felszerelése sokkal előhaladottabb, mint akármelyik más országé*. Amerikát sem véve ki. Mindennél világosabb, hogy a falu gazdasági téren

Je l'envoie.

Pap Mózesné
elnöknő.

00000000000000000000|00000000|0000000000000000

Küldjétek gyermekeiteket minél többben a középiskolába és ne vessétek meg a kereskedelmi és ipari pályákat!

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Máthé Zsigmond klv. segédlelkészt főt. püspök ur kinevezte nyárádszentmártoni és csikfalvi lelkésznek. Örülünk e ténynek s Istentől erőt, kitartást kívánunk a derék ifju lelkésznek s áldást munkája után. Bizunk abban, hogy a hívek és a belsőemberek rövidesen nekilendítik az egyházközségi életet.

Bácsi Mária írja 1926. dec. 8-iki kelettel, hogy Budapesten egy angolul beszélő társaság (club) alakult s így azok is találkozhatnak, akik Londonban a Channing house schoolban tanultak és az intézetükkel az összeköttetést fenntarthatják. A vendiások intézményének megerősödésével kapcsolatban e hír közlése alkalmával emlékeztetjük Teol. Akad. volt növendégeit anya-intézetük iránt való kedves kötelességük fennállására.

A székelykereszturi főgimnázium barátai, kik szivesek voltak megajánlásokat tenni, kegyeskedjenek ígéretüket beváltani.

Alapítvány. Benedek József felső és neje Albert Juliánna 1916 év. július hó 23-án Galiciában, 24 éves korában hősi halált halt József nevü feledhetetlenül jó fiuk emlékére „Kepe harang torony-alap“ címen 10.000 leu, azaz tizezer leut adományoztak 1926. december 31-én a homoródujfalvi unitárius egyházközségnek. Ezen nemes adomány által a drága gyermek emléke megörökítettett az idők végéig, a szülők nemes gondolkodása pedig megnyerte számukra jó anyaszentegyházunk háláját. Nevük fel lesz jegyezve egyházunk nagy jótevőinek nevei mellé. Isten áldása legyen az alapítókön, nemes példájuk indítsa másokat is hasonló cselekedetre.

Brassai életrajzára az előfizetési összeget (250 leu) február folyamán be kell küldeni az E. K. Tanács irodájába. A könyv márciusban megjelenik s akkor csak bolti áron lesz kapható.

A torozás régi szokás, de épp olyan rossz, mint sok más. A szokás az embert rabbá teszi, de mert megszokta elhiszi, hogy annál jobbat, szebbet nem is lehet kigondolni. Hogy a torozás jó volna, azt elmondja az, aki szeret potyára enni, inni, de hogy szép volna azt csak a mult karácsony körül bizonyították be egyik nagy egyházközségünkben. Meghalt egy középkorú férfi. El is temették s azután összegyűltek a torba. Ettek, ittak, vigak lettek, mert elitták az eszüket és bekövetkezett az, ami a torozás krónikájában is ritka: az eltemetett férfi édes testvére ittas állapotában elkezdett énekelni s a halottas házból korcsma lett. Hála Istennek, voltak tisztesegebb emberek is, akik megbotránkoztak és elhátározták, hogy megteremtik a temetkezési szövetkezetet.

Nyugdijkiutalások. Özv. Deák Miklósné részére 1926. szept. 1-től és özv. Fazakas Lajosné részére 1926. dec. 1-től egyenként évi 10.260 leu nyugdij és egyszersmindenkorra 3420—3420 leu temetési járulék utaltatott ki havi előleges részletekben.

„Minerva“ nyomdai és irodalmi műintézet adományozott 23 drb. elsőbbségi kötvényt 23,000 leu és 50 drb. részvényt à 110 leu 5500 leu, összesen 28,500 leu értékben alapítványként az Unitárius Egyház Nyugdíjintézetének. Hálás köszönettel jegyezzük fel és adjuk tudtul kedves olvasóinknak.

Csulak Károly talmácsi állomásfőnök, a fogaras-nagyszebeni unitárius egyházközség szórvány-gondnoka január hó 21-én élete derekán elhunyt. Temetése január hó 23-án délután volt Talmácson, hová rengeteg tisztelője, barátja és kollégája sereglett egybe s kísérte nagy részvétellel utolsó útjára. Az elhunytat hitvestársa és hat kis árvája mellett kiterjedt rokonsága gyászolja. Isten nyugtassa a buzgó egyháztagot és segítse meg támasz nélkül maradt özvegyét, árváit.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1926. dec. 1-től 1927. jan. 18-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek: Keresztély Lajos, Dr. Pálffy Ferenc Kolozsvár; Unitárius Nőszövetsége, Fülöp Domokos, Mester István Székelymúzsna; Kálmán Mihály Nagyszeben; Galamb Mihály Sepsiszentkirály; Jánosfalvi D. F. Nőegylet, Séra Károlyné Székelykeresztur; Bálint József, Dobos József, Dániel Gábor Székelykál; Özv. Fazakas Ferencné Fiátfalva; Barabás Lajos. Lőrinczy István, Kendi István, Özv. Bartók Endréné, Dr. Szolga Ferenc, Özv. Dankuly Mózesné Székelykeresztur; Fekete József, Adorjáni Istvánné Kisadorján 1926-ra. Kibédi Pálné Székelykeresztur, Özv. Pálffy Jánosné Csegez 1925-re. Id. Lázár Miklós, Vernes József huszár, Torockó, Bartha László H. Köhalom, Brusz Gyuláné, Ürmösi Kálmán Kolozsvár; Kelemen Árpád Székelykál; Pásztorné Rostás Róza Torda, Ébert András Székelyudvarhely, Ilescu Stefan Bárlad. Unitárius Egyházközség, Máthé E. Ferenc, Özv. Tarcsafalvi Albertné; Dávid Ferenc Egylet, Felcser Lukácsné, Vargyas; Kiss Dénes Kőkös, Ekárt Andor Csehétfalva, ifj. Zalányi Sámuel, Adorján Géza Torda; Tamás Jánosné Morosvásárhely, Agh Ferenc, Weress László Kolozsvár; Boros Mózes Jobbágyfalva, Gyarmathy Dénes Székelykeresztur, Kálmán Mózes Fiátfalva, Ütő Gábor, Szabó László, Gyöngyösi Géza, Ifj. Hosszu Ferenc, Vaska Mózes, Id. Bedő Lajos, Mihály András, Ifj. Kiss Lajos, Ifj. Bedő Lajos, Gyöngyösi Béla, Ütő Sándor, Gyöngyösi Sándor, Mihály József, Kiss András Kálnok; Szabó Imréné Zalán 1927-re. Kádár Lajos Abásfalva; Szabó Mózesné Székelymúzsna; Unitárius Egyházközség H.-jánosfalva, Dr. Elekes Dénes, Pap Mózes Székelykeresztur, Herman Józsefné Homoródalmás; Solymosi István Erzsébetváros 1924—1926-ra. Unitárius Egyházközség Székelymúzsna 1927—1928-ra, Boros János, Fodor György Nagyszeben; Osváth Árpád, Dr. Gombos János, Dr. Gombos Jánosné, Demeter Domokos, Keul Györgyné, Fodor Domokosné Székelykeresztur; Özv. Székely Mózesné Felsőrákos, Borbély Miklós, Fodor Károly, Deák Ferenc Torda; Lőrincz Lajos Korond 1925—1926-ra. Unitárius Egyházközség Csehétfalva; Sófalvi Jánosné, Szakács Miklósné, Pável Ferencné Székelykeresztur 1924—1925-re. Pap Miklós Lupsa 1926—1927-re. Dr. Fazakas Miklósné Székelykeresztur 1925—1928-ra. Kertész István Dicsőszentmárton 1924—1927-re.

Alapítói díjat fizettek: Rutkowszky Robertné, Vass Domokos Kolozsvár

Czupor András Borrév; Unitárius Egyházközség Magyarsáros; Ferencz József püspök Kolozsvár; Orbók Gyula Darlac; Vargyasi Fogyasztási Szövetkezet 500—500 L., Székely Albert Zsibó 150 L.; Lászlóczky Ilus Kolozsvár 100 L.; özv. Györke Lajosné Kolozsvár 160 L.

Kolozsvár, 1927 január 18-án.

Gáfi Lőrinc
pénztárnok.

Az erdélyi Méhészegyesület diszközgyűlés keretében ünnepelte meg január hó 30-án br. Jósika Gábor öméltságának, mint elnökének 30 éves jubileumát. Lélekemelő és magasztos volt e kulturünnepély. A számtalan írásban küldött üdvözlések között ott volt a főt. püspök uré is, az Unitárius Teol. Akad. üdvözlétét dr. Kiss Elek dékán, a Minerva biztosító-társaságét pedig dr. Mikó Lőrinc titkárunk mondta el. Isten e kulturintézményt és diszes elnökét sokáig éltesse!

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Irodalom.

Dr. Gönczy Lajos a kolozsvári ref. theologia tanára előfizetést hirdet a 15 esztendei igehirdetői működése alatt elmondott beszédeinek egy részét felölelő kb. 12 ivnyi terjedelmű műre.

Erre „*Az Isten hatalmas keze alatt*“ címen kiadandó értékes könyvre hívjuk fel olvasóink figyelmét, mely a husvéti könyvpiacra fog megjelenni s amelynek előfizetési ára portómentes küldéssel 120 leu lesz. Megrendelhető a Szerzőnél Kolozsvárt Ref. theologia; Magyarországon Studium könyvkereskedő cégnél; Budapesten Muzeum-körut 21 sz., vagy Berecky Albert ref. lelkész. urnál Tahitótfalu; Cseh-Szlovákiában a Kultura könyvkereskedő cégnél Losoncon és Jugoszláviában Benkő Sándor ref. lelkész urnál Zomborban.

Musnai László: János evangéliumának és leveleinek magyarázata. Ára 120 leu, 152 oldal. Kapható: Kolozsvár, Király-u. 51.

Dr. Patay Pál: Végvezekényi Baldácsy Antal báró élete és a Baldácsy-alapítvány félszázados története 1876—1916.

Addig is, amíg e nagy alapítóval foglalkozhatnánk, örömmel jelentjük, hogy nagy lelki örömmel olvastuk e könyvet, mely egy érdekes kultur-történetet tár elénk s megmagyarázza, hogy a katolikus főur hogyan tett protestáns-fejedelmi alapítványt. Az alapító levél aláírói közül ma csak főt. Ferencz József püspök úr él.

Szerkesztői üzenet: Lelkészatyánkfiaink szives figyelmébe ajánljuk az 1926. évi Közlöny utolsó számát, ahol a Nép barátjáról bőven van szó, s ahol jelezve volt előre, hogy e terjedelmes füzet ára csekély 4 (négy) leu. Szépen kérünk egy kis missziót a füzetek elhelyezésében és pedig lehetőleg azoknál, akik a Közlönyt nem olvashatják.

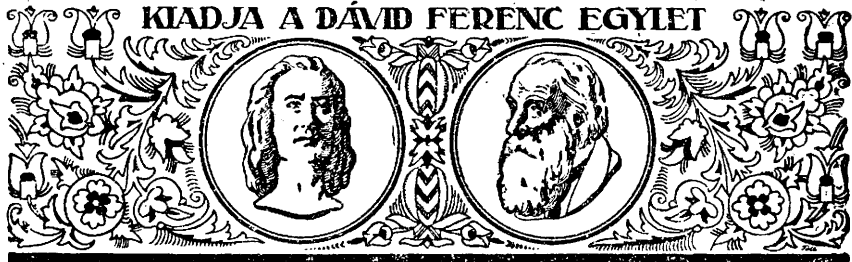
Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálfi Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egyet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódij 500 L. Minden pénz Gáfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jócai-utca) 17 sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A hitigazság ereje.

Az unitárius hiteszme egyidős a Jézus tanításaival. Akik a történelmet s a hitfejlődés útját valamennyire ismerik, tudják, hogy azok az eszmék, melyek az Isten igaz ismeretéért és az ember boldogulásáért a Jézus nagy lelkéből szétszóródtak, legtermészetesebben az unitárius gondolkozásban élnek. S ha az emberiség nem feledte volna olyan könnyen a Jézus figyelmeztető szavát: „Meglásd, hogy a benned való világosság homályosság ne legyen“, bizonyára a vallásos gondolkozás világában is gyorsabb és biztosabb lett volna a haladás.

Az élet és történelem azt mutatja, hogy „az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot“. Ezért jutott a kereszténység kifejlődési küzdelmében tévutakra s homályosult el az igazság.

Az igazságnak mindig nehéz az útja. Most a politikai érdek, majd a kicsinyes és bűnös felekezeti féltékenység gátolja érvényesülését. Itt a hatalom érzete, amott a földi gazdagság tudata a saját önző vágyaiban és véges akaratában sajátítja ki megfélemlíthetetlenül az igazságot. Mások millióknak egyoldalú vallásos nevelése és a tiszta hit világosságától való mesterséges elzárása áll útjában annak a szabad szellemi fejlődésnek, mely különben évszázadokkal vagy évezredekkel hamarabb bonthatná ki néha szárnyait a szellemi élet javára.

Nem csoda, ha e nehéz uton az unitárius hitfelfogás igazsága hosszú ideig legyőzhetetlen akadályokba ütközött s a XVI. századig kellett várnia, hogy nyilvánosan is testet öltjön és erőre kapjon. Annak az időnek kellett elkövetkeznie, amikor sok tévelygés és csalódás után az emberi gondolkozás újból ellenállhatatlan erővel szomjazta a világosságot. Ekkor aztán a hiteszmeek forrongó harcából diadalmasan emelkedett ki az unitarizmus. Akik őszintén

szomjajzták az igazságot, azok az unitárizmust a Jézus' szellemét tisztán tükröző irányzatnak ismerték fel. Előterbe nyomult, magasra emelkedett s ezer akadály, elnyomatás és üldözés ellenére a lelki haladásnak mindmáig legyőzhetetlen utmutatója lett.

Amióta az unitárizmus szelleme a lelkek zárt falai közül kilépett és életet követelt a maga számára, azóta egész története fájdalmasan hirdeti, hogy a benne rejlő örök igazság miatt a szenvedések állandó iskoláját kellett járnia. Egyszer a régiekhez ragaszkodó makacs elszántság tévtanaival találta szembe magát, máskor a türelmetlenség féltékeny szelleme intézett halálra szánt támadást ellene is; most az erőszak hatalma akarta eltörölni a föld színéről, hogy hire se maradjon, majd létét veszélyeztető veszteségek miatt kellett élethalál harcot vívnia.

Jól mondják a féltő szeretet hithű emberei: Isten csodája, hogy él e hit s a ma is tartó, nem lankadó láthatatlan támadások között még áll az unitárius egyház.

Mi tartotta fenn unitárius egyházunkat nagy küzdelmek hevében, szenvedésben, veszteségben? Miféle erő mívelte azt, hogy súlyos rázkódásoktól, ha tán számban megfogya is, mert kicsinyhitűek mindig voltak, de lélekben és buzgóságban rendesen megújulva, tetterekészen került ki?

A hitigazság ereje, mely a jobbakat a szükség pillanatában mindig megmozgatta, tevékenységre hívta, a küzdelem élére állította, hogy az eszme önzetlen szolgálai legyenek. Mely hősokeket teremtett, önfeláldozó hősokeket, kik erőt és vagyont nem kíméltek, csakhogy az igaz hit éljen és az egyház erősödjék.

A hitigazság ereje, mely bevésődött a szívek mélyébe s időről-időre újjászülte a lelkeket, ha tán elfáradtak és csüggedeztek, hogy új erővel és új áldozatokkal megvédjék és megtartsák az igaz hitet és egyházat.

Szegénységben, szenvedésben, súlyos megpróbáltatásokban és üldözések között a hitigazság meg-megújuló ereje tette lehetővé, hogy hitelődeink az egyházat fenntartották s a mi szépséges unitárius hitünket nekünk örökségül hagyták.

Felsoroljam-e azok nevét, kik a hitigazság erejétől lelkesítve, egyedül vagy közös akarattal templomot építettek, hogy szenvedő szíveknek legyen nyugalmat biztosító menedékük vagy örvendező lelkeknek csendes hajlékok; iskolát emeltek, mert érezték a prófétával, hogy „a tudomány nélkül való nép elvész“; pénzt és birtokot, házat, könyvtárat és egyéb javakat ajándékoztak, hogy a szükségben legyen segítség s a próbák között biztató emlék!? Forgassátok és olvassátok egyházunk szenvedésekben gazdag történetét s meglátjátok, hogy a történelem fenntartja és megbecsüli a hitigazságért áldozók nevét és emlékét!

Reámutassak-e, hogy amikor a sors kiméretlensége sújtotta egyházunkat s veszélyeztette létünket, hitelődeink összefogtak, hogy közös erővel mentsek a menthetőt! Tanulmányozzátok a nehéz idők

szenvedéstörténetét s meglátjátok, hogy könnyecik a jótettek örömében száradtak fel!

Legyen elég tudnunk, hogy a szükség pillanataiban a gazdag szívesen juttatott feleslegéből az egyház megmentésére, a szegény pedig keserves munkával szerzett filléreivel áldozott a hit oltárán.

Az ilyen cselekedet nemesebbé tette a lelket, egyházasabbá a gondolkozást, vallásosabbá az ember egész lényét. Az áldozatok nyomán az érdeklődés megújult a hit, a vallás, az egyház iránt. Így szülte ujjá a hitigazság ereje s ebből folyólag az áldozatkészség lelke időnként egyházunk szellemét. Így lesz megtartója most is a hitigazság és áldozatkészség annak a hitnek és egyháznak, mely a Jézus szellemét legtisztábban képviseli s a kereszténység fejlődési irányát legbiztosabban mutatja.

Kovács Lajos.

oooooooooooooooooooooooooooo ooooo ooooo ooooooooooooooooooooooooooooo

A reverzálisok ügye.

Innen is, onnan is halljuk a panaszt, különösen olyan helyekről, ahol több felekezetet hívei élnek együtt, de máshonnan is, hogy egyes házasságok kötése alkalmával híveink nap-nap után ki vannak téve a zaklatásnak, a lelki terrornak, mely meg akarja fosztani még meg sem született gyermeküket attól a vallástól, amelyben apáik illetve anyáik fölnevelkedtek. A reverzális hajszolás napról-napra nehezebbé teszi annak a békés egyetértésnek fenntartását és ápolását, amelyben a magyar felekezetek a háború után bekövetkezett nehéz időkben egymást megtalálták. Ugy látszik némelyek már megelégtették ezt a békés együttlétet s elérkezettnek látják az időt arra, hogy megkezdjék békebontó, agresszív munkájukat. Valóban nehezen érthetjük meg ezt a dolgot.

1918 előtt, egyebektől eltekintve, abban a boldog helyzetben voltunk, hogy a „Ne temere“ kezdetű pápai encyklika, amely kimondja, hogy katolikus hívőnek protestáns lelkész előtt kötött házassága nem érvényes, fel volt függesztve Erdélyben is s így lehetséges volt itt, e felekezetiileg is vegyes országrészben katolikus férfinak vagy nőnek, ha más vallású egyénnel kötött házasságot, egyházi áldásban részesülnie a katolikus egyház részéről is. Ez a bölcs és a mi helyzetünkben igazán nagyon fontos és lényeges intézkedés most, amikor még fokozottabb mértékben szükségünk volna reá a magyarság békéjének és nyugalmának további fenntartása céljából, megszűnt. Ma már katolikus nő csak akkor részesül egyházi áldásban saját felekezete részéről, ha leendő férjétől előzetesen reverzalist csikar ki, melyben a férj lemond arról, hogy leendő fiugyermekei az ő vallását kövessék. Ugy tudjuk, hogy a Szentszék hajlandó felfüggeszteni a pápai encyklika hatályát minden olyan helyen, ahol indokolt, vagyis ahol nem feltétlenül és kizárólagosan a róm. kath. egyháznak kedvez a reverzálisok adása, hanem esetleg más felekezeteknek. Erdélyben mindenesetre nagyon

A reverzális kérdés azonban nálunk ma már — sajnos — nemcsak felekezeti, hanem faji kérdés is. Az a magyar szülő ugyanis, aki róm. kath. vagy protestáns létére reverzalist ad pl. a gör. kel. egyház javára, lemond nemcsak gyermeke vallásáról, de faji hovatartozásáról is. A reverzális tehát mindenképen nemzeti veszedelmet jelent számunkra, akár mint a békebontás eszköze magunk között, akár pedig az uralkodó állami egyház részéről, mely nálunk egyuttal a faji hovatartozás kérdésében is döntő tényező az illető jövőjére nézve.

Jó volna ha a veszélyeztetett helyeken működő lelkeszeink is hozzájárulnának e kérdéshez, hogy együttesen beszéljük meg a módokat, amelyek segítségével a reverzális rémének és veszedelmének hiveink lelkében is gátat emelhetnénk. Addig is csüggedetlen erő és bátorságot kívánunk az illetékeseknek egyháznak érdekeinek megvédésére.

—a —a.

A püspök úr és neje influenzában megbetegedtek. Reméljük, hogy minél hamarabb visszanyerik mindketten egészségüket. Adja Isten!

Filep Gyula és Filep Jenő emlékalapítvány. Kegyeletes és példát adó módon öröközte meg özv. Filep Gyuláné urnő, iklandi lakos, elhunyt férjének és a harctéren hősi halált halt fiának emlékét, amidőn férje, Gyula és fia Jenő, emlékére a kolozsvári Unitárius Kollégium főgimnáziumánál egyenként 10.000 leu alapítványt tett azzal a rendeltetéssel, hogy évi kamatjövödelmének 10%-a tőkésítették, 90%-a pedig minden évben két szegénysorsu, jómagaviseletű és jóltanuló székely. unitárius tanuló segélyezésére fordítandó. Isten áldása legyen a nemesszívű adakozón, megszentelő kegyelme öröködjék a megboldogultak fölött.

TŰZHELY MELLETT

Sziszifusz!

Engem hiába büntetett
A kegyetlen végzet arra,
Hogy visszahulló köveket görditse
Magasba nyuló bus sziklafalakra.

Mintha templom kárpitjáról
Angyal sereg vinne,
Alászállok csüggedetlen
A kezdet mélyére.

Ha felizzadtam egyszer a tetőre
Nekem nincs szükségem többet
[már a köre.

És újra kezdem. Új követ keresek.
Soha nem könnyebbet, mindig
[nehezebbet.

Elengedem — s ha áll:
Akkor odatalál.

S görditem izzadva felfelé — újra
A vérrel áztatott kemény sziklafalra.

Ha mégis visszahull a kő
S kopár marad a bérctető:
Nem hull utána véresen a lelkem,
Mert a bérctetőn új célokra leltem.

S ha fent megáll a kő:
Ugy is alászállok
S új kőnek új tetőt
Milliót találok.

S ha örökké tart is ez a kemény munka
Nekem a véres út még sem kálvária.
Nekem csak vak végzet írta így: Sisifusz,
Az én célom az ÚT s az út nekem: Krisztus!

Fogaras, 1927 január.

Fekete Lajos.

Az anya könnye.

A fiu nyugtalankodott. Édes anyja szerény hajlékában nem érezte otthon magát. Azt hitte, hogy a boldogsága valahol messze a kék hegyek ormán túl aranyos sugaras tájak lágy ölében tárt karokkal várja. És elment megkeresni a boldogságát. Nehány apróságot, olcsó kincseit ládájaiba zárta és elsietett, meg sem hallotta öreg édesanyja marasztaló szavait:

— Szívemnek drága vére, én egyetlen gyermekem, maradj itt, a boldogságod virága itt fog kinyílni s az arany buzaszem ezen a földön van elhintve, hogy arany kalász nőjön belőle, amit ősszel kebledre ölelhess.

A fiu nem hallott semmit. Elhagyta az anya hajlékát, elfeledte szívéből fakadt szavait. Elfeledte édesanyját, de az édesanya nem feledte el fiát, hanem vándor útjain is elkísérte, bolyongásai között is gondos, jóságos anyja maradt. Ha a fiu lelkére fekete gondok ültek, elhessegette azokat és Isten ígéjével vigasztalta meg.

NŐK VILÁGA.

Szeretne lelkem . . .

Szeretne lelkem fölrepülni
s felhőkkel szállni messzire . . .
Szeretne szállni, egyre szállni
és nem gondolni semmire . . .
Szeretne mindent elfeledni,
mi tépi, gyötri szívemet
S szeretne mindent visszahozni,
Mit visszasírni nem lehet.

Válasz egy levélre.

(Dr. Sárkány Miklósnénak szeretettel.)

Kicsiny muzsikámon asszonyos dal csendül;
ezüstösen, lágyan, mint a hárfahang.
Ugy száll a szívemből, mint halk, szelid álom
Mint békét hirdető imás estharang.

Kicsiny muzsikámat, ha mikor pengetem,
ölelni szeretném mind a szenvedőt
sebeket kötözni, reményt élesztgetni
s bizóra simítani bánat s gondredőt.

Kicsiny muzsikámon, — mint a forrás vize
átlátszóan tiszta — egyszerű dalom
s ha testvérszívekben visszhangja is rezdül,
nékem dicsőségnél nagyobb jutalom.

Kolozsvár.

Ürmösi Károlyné.

Kötőke. A D. F. egyleti „Nőkszövetsége“ által rendezett második „Kötőke“ is szép sikerrel folyt le Kolozsvárt f. évi február 8-án a következő műsorral: Rev. Robert F. Chisholm angol lelkész tartott igen érdekes előadást Japánról, gyönyörű, színes vetített képekkel kísérve. Az angol nyelvű magyarázatot Fangh Erzsébet ön. fordította magyarra. Dr. Pataky Jenőné élvezetesen ötletes s kedves humorral derűs szabad előadását mindvégig nagy tetszéssel hallgatta a jelentős számu közönség s meleg tapsokkal köszönte meg az élvezetet a szereplőknek. Itt fejezi ki hálás köszönetét a „Nőkszövetsége“ is a szíves közreműködőknek. A következő „Kötőke“ f. évi március hó 8-án szintén délután 5 órai kezdettel fog megtartatni. Fölvívjuk unitárius közönségünk szíves figyelmét az érdekes műsorra.

Ü. K.-né.

Brassai unitáriussága.')

Brassait az unitárius vallás egész életén át kielégítette és hite boldoggá tette. Ezt a hitet sokszor drágán kellett megfizetnie, holott foglalkozása és sokoldalú tudása kiemelte abból a börtönből, amelyben az ő korában a dogmák tartottak mindenkit. Ő lelke szárnyain fölemelkedett azokba a szellemtársaságokba, amelyben az eszmék váltják, cserélik, tisztítják egymást. Ha voltak is hátrányai vallása miatt, ő soha sem írta annak terhére. Ő maga felülemelkedett az érzelmi sérelmeken, mert nem volt érzékeny természetű.

Igy emelkedett felül a felekezeti korlátokon is, így élhetett barátságban katolikussal, protestánszal, zsidóval és nem kereszténnyel. Ebben az univerzalizmusban nyilvánult meg az ő tiszta és igaz unitarizmusa. Így vált ő apostoli lelkű követőjévé Jézusnak. Így lőn szószólója életével, jellemével, szeretetével és tetteivel az igaz és korlátlan krisztianizmusnak.

Ragaszkodj ahoz az igazsághoz, amely egyesít és tarsd távol magadat attól a szörszálhasogató okoskodástól, amely eltávolít. Bizzál Isten szeretetében és támaszkodj az ő egységére, melyet a világ-mindenségben oly tökéletesen valósít meg. Legyen hited a te meggyőződésed szerint, de szereteted öleljen magához mindenkit. Az ne bántson, hogy egyikben csak kicsiny társaságot mondhatsz magadénak, mert a másikban egy vagy a kereszténység legjobb lelkeivel. Azt ne bánd, hogy idegenkednek tőled vallásod miatt, csak arra vigyázz, hogy te ne adj okot ilyesmire cselekedeteddel.

Az unitáriusokat így biztatja: Unitárius atyámfiai legyenek büszkéek, hogy oly tant vallanak, melyből a kritikus sem tudna bombát kikerekíteni az erkölcs-ügy ellen. És ha egy erkölcsi vallás mennyországa eljő, bizvást elmondhatjuk, hogy az unitarizmus vetette meg annak alapját és ha kevesen vagyunk, ha itt szegények vagyunk s ha jelen viszonyaink között nem számíthatunk anyagi támaszra, azért ne csüggedjünk, hanem tanaink s ezekhez szabott életünk, a Krisztus igazi követése által éreztessük a világgal felekezetünk becsét és nélkülözhetetlenségét.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Alsóboldogfalva aranykönyvéből. A korábban már nyilvánosan nyugtázott összegeken kívül az orgonaaalpra adakoztak: Dr. Ferenc József 200, Bán Pál 100, Bán Pálné 100, Gyarmathy József 100, Barcsa Lidia 100 leu összegeket. Az egyházközség tagjai 80 véka csős tengerít. Urvacsorai kenyeret mindig özv. Deák Józsefné, bort husvétkor Bán G. Lajos, pünkösztör Bán János (Lőrincé), özv. Geréb Sándorné szentmihálynapkor, Szász Béla pedig karácsonykor adományoztak. Az egyházközség előljárósága ezuttal is hálás köszönetet mond a nemesszívü adományozóknak.

*) Részlet Dr. Boros György: Dr. Brassai Sámuel élete című, a napokban megjelent könyvéből, 265 lap.

Külföld.

Két amerikai levél.

Mrs St. Johnt, kit, mint az amerikai unitárius nőszövetség internationalis szakosztályának vezetőjét két év előtti látogatása óta személyesen is ismerünk és szeretünk, mult év végén nagy csapás érte édes anyja elhalálozása folytán. Nőszövetségünk sietett részvételnek kifejezést adni. Feleletül most érkezett meg a Mrs St. John következő levele:

Boston, 1927 febr. 3.

Kedves Nőszövetségi Barátnőim!

Hálásan köszönöm anyám elhunytá alkalmából küldött jóleső részvéttelüket.

Habár anyám 88 éves volt, annyira fiatalosan friss maradt szellemileg és úgy érdeklődött minden iránt, éppen mint régen. Szerette az embereket — és éppen ezért szerettek őt is mindig mindenütt, bárhova ment. És akkor volt a legboldogabb, ha másokért tehetett valamit. Egyházközségének papja a Dover templomban tartott gyásszertartáson azt mondta, hogy valahányszor meglátogatta, mindig új bátorságot nyert munkájához. Utolsó éveiben, midőn már elhagyta régi ereje, sohasem az bántotta, hogy ő maga már nem tudja élvezni az élet gyönyöreit, hanem csak az, hogy nem tud többet tenni egyházáért és segítségre szorult embertársaiért.

A nőszövetség munkája mindig különösen érdekelte és még 70 éves korában is vállalt aktív munkát és két évig tanított egy meglehetősen elhagyatott vidéken a szövetség által fenntartott iskolában, hol tanerőre volt szükség. Így láthatják, hogy mindig egyetértett nőszövetségünk szolgálatában folytatott munkámmal. Elképzelhetik, hogy mennyire hiányzik most az ő mindig lelkesítő jelenléte. Jó munkálkodást kívánok szeretettel, igaz barátnőjük

Martha Everett St. John.

*

Rövid idő előtt egy másik amerikai levél érkezett, mely szintén megérdemli, hogy rövid tartalma közzé legyen téve:

Miss Edith Attmore Robinson írja New-Yorkból, hogy a nőszövetség, melyhez tartozik, megválasztotta internationalis bizottságának vezetőjévé s így első kötelességének tartja minden távoli unitárius nőszövetség vezetőségének meleg üdvözlését küldeni, kéri, hogy keressük fel sorainkkal és tájékoztassuk munkánk felől. Ha azonban erre nem lenne időnk, írjuk fel címét és jusson eszünkbe neve, ha valamikor baráti segítségre volna szükségünk. Nőcsoportjuk nem vagyonos, de gyakran lehet segíteni anyagi eszközök nélkül. Ha valaha innen valaki átmenne Amerikába s érintkezésbe óhajtana lépni velük, forduljunk bizalommal hozzájuk és gondoljunk mindig szeretettel rájuk, mint egy komoly nőkből álló jóakarattal működő baráti csoportra.

Misszió.

Kulturmunka a falvakon.

Belsőember hivatása.

Ha az intelligencia a falusi elmaradottság és a kulturáltabb rétegek természetes összekötő hidja, akkor ennek a hidnak egyik legerősebb támasza éppen állásánál és hivatásánál fogva a bibliai szóval nevezett *belsőember*. A jó példaadást első sorban neki kell gyakorolni, az éhezőket és szomjuhozókat tápláló forráshoz vezetni, egy népéletben történelmileg beidegzett és felgyült kulturkineset közkinccsá tenni. Ezt diktálja számára a paragrafusoknál szigorubb, a pusztá kötelességnél több és hatalmasabb ur: *a hivatás-érzet lelkifelsége*.

Akinek több adatott, attól többet kívánnak meg. Ma különösen. Ma a harangozónak is szebben kell huzni a harangokat, mint régen. A kántor, ki nem végez robotmunkát, buzgóbban éneklí a zsoltárt. A pap lelkesebben hirdeti a hitigazság evangéliumát. Sőt ha még oly nagy odaadással is végzik ezt a kötelességszerű munkát, a templomi szolgálat csak félmunka, csak üres szertartás marad, hogy ha nem következik az életben erőteljes, komoly folytatása, ha a buzgóság nem nyer szentesítést a cselekedet által. A belsőember akkor igazolja önmagát, akkor szolgálja hiven templomát, ha a meggyújtott gyertyát nem rejti véka alá s a kapott talentumokat el nem ássa. Evangéliumi fénnel osztatja a sötétséget s a tudás kincsével gazdagítja a kiáltóan üres lelkiszegénységet. Mint felelős tényező tudja a maga dolgát s a világban nyitott szemmel jár. Mikor a templom harangja elhallgat, a másik, belső harang hívja, szólítja egy beláthatatlan széles mezőre, a lelkek ugarának feltörésére, a népművelő közmunka szertartásnélküli istentiszteletére. Aki ma ebből a templomból, erről az istentiszteletről elkésett, annak pontossága a látható templomokban merő képmutatás és álszenteskedő hiuság.

Az őszinte Urszolgálat ugyanis együttjár a közművelődés, közjólét érdekeinek fáradhatatlan szolgálatával s csak úgy teljes az, ha a pásztormunka nyomán a pusztaság felvirul és áldás fakad. Magától értetődik, hogy ezt a munkát egyedül a bibliával a kézben végezni nem lehet. Ez a munka mindenre kiterjedő figyelmet, egész embert követel. A kulturmunkás belsőember az ismeret, tudás mindennemű fegyverzetével vértelve mindenütt résen áll. Van benne valami az erdélyi hagyományos szellemből és lélekből: *mindig akar és sohasem csügged*. Jelleme a haladó korszellemmel lépést tartó felvilágosultság, általános tudás, jól tájékozott olvasottság.

Tudja, hogy az egyoldaluság hiba s az eredményre céltalan. Az egyoldalú ismeret hamar megbosszulja magát a közéletnek vezérszerepet játszó munkásán. Hiányosan felszerelt, tájékozatlan ember következetlen s végül is nevetséges, mint az egyszeri püspök, ki

nem győzte csodálni és magasztalni a gondviselés bölcsességét, hogy a nagy folyókat mind a nagy városok mellett vezette el. Igaz, hogy a folyókelőbb voltak, mint a városok s a célszerűség, irányította partjuk mellé a városi települést, de azért az isteni gondviselés karja nem szenvedett semmi rövidséget, legfőbb a jámbor istenes ember tudományos készültsége.

Azonban az elismert tudományos készültség is holt kincs, heverő leltári érték, ha nem párosul megfelelő hivatásérzettel. A talentumok kézen forogva töltik be rendeltetésüket. Komolyan szám-bavehető népművelő munkát ott végeznek, hol belső hivatásérzettel sarkalva szeretik, megbecsülik a népet. Az igazi népszerűtet pedig távolról sem azt jelenti, hogy lesúlyodjunk, leromoljunk hozzá a fertőbe. Ez nem volna megbecsülés, ez voltakép a népnek lebecsülése. Szereti és megbecsüli a népet az, ki igyekszik alantól magához emelni, kinek olcsó népszerűség helyett a népműveltség fontos érdeke fekszik a szívében. Mekkora tévedés vagy lelki hitványosság kell ahhoz, hogy vezető embert az izgató népszerűség a néppel való együttzúllás mocsarába taszítson! De valljuk be, ezért a tévedésért sokszor a nép is felelős. A nép változó szeszélye sokat ront a vezetőkben. Mig egyik helyen minden kicsinységért jelentget és árulkodik, mint az iskolás gyermek, addig másik helyen a belsőembernek súlyos botlásait is szó nélkül türi s a maga mentére hagyja. Eredményes kulturmunka számonkéri, számontartja népnek, vezetőnek komolyságát és buzgóságát egyaránt. Közös nevezőre hozva mindkettő kiegészíti egymást, hatásuk egymásra kölcsönös. Ezért a nagy államférfi megállapítása országokról és kormányokról részben a falura is talál. *Minden falunak olyan vezetője van, amelyet érdemel.* Sem nem jobb, sem nem rosszabb.

Folyt. köv.

Keresztesi Dénes.

Ferencz József emlékalap a marosi egyházkörben. A maroskörü unitárius Nőszövetsége Főtisztelendő Ferencz József püspök ur 50 éves püspöki jubileuma alkalmából a marosvásárhelyi, szabédi, székelykáli, nyomáti, nyárádszentlászlói, vadadi, nyárádszentmártoni és iklandi nőszövetségek szíves közreműködésével gyűjtött adományokból a Főpásztor iránti mély tisztelet és szeretet jeléül Püspök urunk nevében egy **7615** Leu összegű alapítványt létesített oly célból, hogy annak kamata egy maroskörü szegény unitárius leány növendékünk tanítási költségeinek részbeni fedezésére fordíttassék.

Erkölcsei szabályokat küldöttünk ki lelkész ai kezéhez. Ifjúságunk a múltban nagy örömmel tanulta és késő vénségig megőrizte. Így lesz az unokákkal is. A D. F. E. csupán 2 leut kíván egy példányért, hogy mindenki szerezhesse meg. Szülők gondoskodjatok, hogy mindenik gyermeknek legyen meg ez a kis könyvecskeje.

Egyleti élet és munkásság.

A székelymuzsnai unitárius Nőszövetsége működéséről. Az 1926. év nyarán megalakult Nőszövetsége minden vasárnap d. u. összegyűlt az Isten házában, hol énekléssel, szavallattal és felolvasásokkal kellemesen töltötte idejét lelkész és tanító vezetése mellett. 1926. július hó 10-én táncmulatsággal egybekötött vallásos estélyt és 1927. január 29-én szintén táncmulatsággal egybekötött jótékonycélú műkedvelői estélyt rendezett kiváló erkölcsi és anyagi haszonnal. Az előbbin Ádámosi Zsuzsi, Bedő Mária, Kerestély Mária, Mester Zsuzsi, Mester Andrásné, Mester Albertné, Mester Ferencné, Kerestély Sándorné, Kerestély Albertné nőszövetségi tagok, továbbá Dénes Mihály, Gedő Albert, Gedő Ferenc, Gedő István, Dénes Mózes és Mester Albert ifju műkedvelők szerepeltek igen kiváló ügyességgel és szeretettel. Szabadelőadást tartott Péter Sándor lelkész a vallás és nap párhuzamos fontos jelentőségéről és kibeszélhetetlen hasznáról. A szereplők öt kisebb jelenetet, szindarabot adtak elő. A jan. 29.-i estélyen Ádámosi Zsuzsi, Bán Ilona, Bedő Lidi, Bója Róza, Dénes Lidi, Dénes Mihályné, Kerestély Lidi, Kerestély Albertné, Kocs Anna, Mester Pálné, Mester Ferencné, Mester Zsuzsi, Simó Berta, Barta Antal, Dénes Mihály, Dénes Dani, Gedő Ferenc, Kinda Dani és Zoltáni Mihály szerepeltek több apró szindarabban. Mindkét alkalommal nagy elismerésben és sok dicséretben részesültek a szereplők. Legnagyobb elismerés illeti azonban a tanításért, előadásért és rendezésért Fülöp Domokos kántortanítót, ki fáradhatatlan volt mindenben és segítő társait Mezei Vilma tanítónőt s Kovács P. Irénke urleányt, lelkes és buzgó nőszövetségi tagokat. A Nőszövetsége e két estéllyel szép tartalék alapot teremtetett, melynek biztonnal jelentős szerepe és fontossága lesz a most folyó nagyarányu építkezésekben, u. m. egy már fedél alatt levő kulturházban és az újonnan építendő kántortanítói lakház felépítésében. Karácsony szombatján a diszesen kivilágított Isten házában jól sikerült karácsonyfa-estét rendezett nemcsak az iskolás, hanem a kisebb és nagyobb gyermekek részére is. Gyönyörűség volt nézni a sok üde, mosolygós gyermekarcot, amint boldogan az anyai kebelhez simulva ragyogó tekintettel nézték a gazdagon feldiszitett karácsonyfát és apró kezeckéikbe sorra adták a cukrot, süteményt, almát, diót, az iskolásoknak taneszközöket, harisnyát s meleg kendőket is. A hivek önkéntes adományából állítatott e gazdag karácsonyfa is a nőszövetségének közreműködésével. A Romániai Magyar Kisebbségi Nők Központi Titkárságának kötelékébe is belépett a mi Nőszövetségünk, érezve az idők jelét, hogy: egységben az erő. A kezdet sikerrel biztató, csak lankadás ne legyen. A téli vallásos estéket is vallásos buzgósággal rendezi és tartja fenn. A férfiakat is tette serkentette, amennyiben ennek hatása folytán megalakult a Dávid Ferenc Egylet is. Isten nevében: előre!

„Egymás terhét hordozzátok“. A petrozsényi unitárius egyházközségnek Dávid Ferenc Nőegylete az idén is gyönyörűen elvégezte missziói munkáját. A lelkészné vezetése alatt a Nőegyletnek fáradhatatlan buzgó tagjai, mint az elmúlt években, úgy 1926. évben is valóra váltották az „egymás terhét hordozzátok“ szépséges jézusi szöveget. December 24-én délután egy gazdagon díszített karácsonyfa várta az iskolába járó szegény gyermekeket az alája helyezett karácsonyi ajándékokkal. Ruhaneműekben részesült 59 növendék (leányok egész ruha, sapka, harisnya, fiuk trikó, harisnya) részben cipő, könyvben részesült 5 növendék, karácsonyi csomagban 83 növendék, összesen 13.000 leu értékben. A karácsonyi csomagok és ajándékok kiosztása után Weress Béla lelkész szíveket betöltő beszéde következett. A karácsonyi ünnepély gyönyörű eredményéért a Dávid Ferenc Nőegylet buzgó tagjait illeti teljes dicséret, akik a gyűjtés és ruhakészítés nagy munkáját a legnagyobb lelkesedéssel végezték. Öszinte dicséretet érdemelnek az alább felsoroltak, akik odaadó buzgalommal gyűjtötték a következő összegeket: Weress Béláné és Nemes Iluska 3900, Fodor Mancika 2480, Szép Irén 790, Nyitrai Miklósné 708, Delámea Áronné 700, Tóth Eszti és Boros Jolánka 652, Marosi Andrásné 600, Dobos Péterné és Dobos Ilus 575, Zsigmond Róza 570, Zsigmond Ilona és Szőke Zsuzsika 552, Tarján Pálné és Juliska 530, Inczefy Zsigmondné 518, Ilia Erzsike 465, Szöllősy Sándorné 180, Iszlai Dénesné 155, Szép Eszti és Iduska 145, Csapcsár Vilmosné 110 és Szél Zsigmondné 105 leut fáradhatatlan munkásságuknak eredményeképp. Szegény gyermekek ruháját varrták és cukorkát készítettek: Marossy Andrásné, Tarján Pálné, Bardócz Dénesné, Dobos Péterné, Szöllősi Sándorné, Özv. Gombos Andrásné, Varga Lajosné, Delamea Áronné, Tarján Juliska, Ilia Katica, Ilia Erzsike, Zsigmond Róza, Zsigmond Ilona, Szőke Zsuzsika, Dobos Ilus és Erzsike, Szép Irén, Faluvégi Erzsi, Tóth Eszti, Tóth Ilus, Boros Jolán, Fodor Mancika, Dávid Anna 1250 lei értékben. Különösen kiemelendő az egyház vezetősége és közreműködők ezen lüktető vallásos életéről tanuskodó ténykedése akkor, mikor a templomépítés óriási terhe mellett sem feledkeztek meg szegény növendékeink felsegélyezését szolgáló társadalmi kötelességükről. Ugy a szíves adakozóknak, mint a buzgó gyűjtőknek e helyen is hálás köszönetet mondunk.

A szentgericei Nőegylet elnöke, Kiss Ferencné tanítónő lelkes vezetésével elismerésre méltó munkát végez. A buzgóság az egyházközségnek régóta érzett hiányát pótolta két diszes gyászlobogó beszerzésével. A kulturház felszerelése méltó ténykedés, nagy hálára kötelez. De legszebb haladás a népnek tervszerű, öntudatos művelése. Ez az a talaj, hol igazolást nyer az egylet működése a társadalmi jótékonykodás mellett. Hogy mennyire helyes uton van, annak legfényesebb bizonyága az a *kultur-estély*, melyet a helyi unitárius és ref. egyházi dalárdákkal együtt febr. 13-án a kulturházban rendezett. A tíz pontból álló, gazdag műsorban dalszámok,

ismeretterjesztő előadások és jókedvre hangoló humoros jelenetek váltakoztak igen nagy sikerrel. A nagyszámu közönség szórakozva tanult s látható hatással igaz lelki fölüldülést szerzett az estélyen. Ismét egy példa, hogy az intelligencia összefogása legszebb eredményre vezet a falu művelésében.

A firtosmartonosi Unitárius Nőkszövetsége 1926. év nov. hó 1-én tartotta meg összejövetelei téli ciklusának első estélyét élénk érdeklődés mellett. November hó 14-én a hősök emlékoszlopának leleplezésén testületileg vett részt, hol elnöknője Katona Ferencné a nőegylet nevében egy szép élővirág koszorút felirásos szalaggal helyezett az emlékoszlopra. Majd december hó 12-én egy nagyobbszabású belépti díjas estét rendezett tombolával kapcsolatban, hogy jövedelme a tervezett karácsonyest ajándéktárgyainak beszerzését szolgálja. A kisorsolásra került 8 kézimunkát és 8 drb. kisebb műtárgyat a nőegylet vezetősége ajándékozta. Jövedelme 600 leu volt. December 24-én volt a karácsonyfa ünnepély s az iskola nagy termében állíttatott fel a diszes karácsonyfa, melynek felállítására és diszítése a helybeli fogyasztási szövetkezet 500 leu ajándékából, a szövetkezet vezetőjének Gálffy Ferenc tanítónak az érdeme. Az iskolás gyermekek dísz tárgyakon kívül kaptak hasznos iskolai felszereléseket, tollat, irkát, gummit, szalagot, bicskát stb. Ugyancsak ez alkalommal 2 felvonásos karácsonyi színdarabot adott elő Káli Bercike, Gáspár Anna és Nagy Ida. Több karácsonyi vers elszavalása és ünnepi beszéd emelte a szép és emlékezetes estély hatását. A színdarabokat, dialogokat, monologokat, verseket Bajka Rózsa tanítónő tanította be. Mindenki az áhítatos öröm és megelégedés szent érzelmeivel szívében távozott, hogy méltó előkészület után boldogan várja csendes otthonában a szent karácsony viradatát. Az 1927. évi első összejövetelén jan. hó 2-án a mult szokásaihoz híven a nőkszövetségének évkönyvét olvasta fel Gálffy Ferencné alelnöknő, amelyben az év minden eseménye, minden estéjének programja, működésének minden mozzanata bejegyeztetett. Gáspár Tamásné referens pedig felolvasta az 1926. évről szóló beszámoló beszédjét, mely rövid vázlatban a következő: Mint vándor a határkőnél, úgy állodogálunk mi is az 1926. év alkonyán, hogy visszapillantunk, vajjon utunk nem volt-e hiábavaló?, munkálkodásunk nem volt-e meddő? Isten kegyelméből az alábbi beszámolóból látni fogjuk, hogy bár a nehéz viszonyok sokszor bénítólag hatottak működésünkre, mégis a körülményekhez viszonyítva, célirányos munkánk mindenidőben megközelítette azt, amit elérni akartunk. Tudniillik az önképzés, az egymás megismerése és becsülése, az együttműködés a jótékonykodás terén volt ama cél, mit összejöveteleink által elérni akartunk. A következőkről számolhatunk be. Összejövetelünk volt a tavaszi és nyári hónapokban délutánonként 7, őszi és téli hónapokban 11, minden második héten. Felolvasást tartottunk nagyobbrészt vallásos és tanulságos tartalommal 41-et. 157 vallásos és más tárgyú költeményt adtak

elő. Monolog 14, dialog 6, trialog 1, szindarab kettő adatott elő leginkább a nőegylet tagjai által. Vendégszereplőink is voltak: Szép Jolánka énlaki tanítónő, Török Mihály teológus, Nagy Sándor VII. g. o. tanuló, Bálint Albert, Fülöp Árpád, Gálffy Margit és Irén, Gáspár Balázs tanítójelölt, ifj. Vass Antal, Gáspár János, Gálffy Szabó Sándor, Derzsi Géza és Fekete Mózes. Belépti díjas előadásunk kettő volt ez évben. Virágvasárnapján és dec. hó 12-én. Összes jövedelmünk 1121 Leu, melyből 500 Leu az „Unitárius. Egyház“ c. folyóirat alapító díjául, 600 Leu a karácsonyi ajándékokra fordított. Láthatjuk ezekből, hogy filléreinket nem adtuk hiába és összejöveteleink nem voltak céltalanok, mert a szivnemesítésen kívül — *mely főcélunk* — a jótékonyosság oltárán is áldozunk. Az áldozatkészség — a nehéz viszonyok ellenére — mind éberebb lesz és Isten segítségével a közeljövőben tervbe vett Istenházának disztítésére szolgáló és más maradandó emlékü tárgyak beszerzéséről számolhatunk be.

A referens.

A marosvásárhelyi Unitárius Nőkszövetsége 1926. okt. 3-án kezdte meg 1926—27. évi működését és ezideig 5 rendes havi összejövetelt tartott, melyeknek műsorain felolvasások, előadások, szavalatok, énekszámok szerepeltek. A szereplők között iskolás gyerekek is voltak, kiket, kellő betanítás után, ezen szereplésekkel ügyességre, biztosabb és bátrabb föllépésre és közvetlenségre öhajtott ránevelni a Nőszövetség vezetősége. Nov. 7-i összejövetelünket vallásalapítónk, a nagy reformátor Dávid Ferencz emlékének szenteltük. Ez alkalommal Dr. Fekete Gyula afia tartott magasan szárnyaló emlékbeszédet. Összejöveteleinket gyülekezeti énekkel és imával vezettük be minden alkalommal! A sok kedves szavalat, ének és értékes felolvasás és előadás mellett Dr. Sárkány Miklósné elnöki megnyitói alkalomszerűségekkel és művészi szépségükkel nyújtottak igaz lelki élvezetet. 1926 szeptember 15-én Dr. Rev. W. H. Drummond ur és neje látogatták meg marosvásárhelyi egyházközségünket s ez elkalomból a D. F. Egylet és a Nőkszövetsége egy igen kedves összejövetelt rendezett, melyen vendégeink és kísérőjük Dr. Csiki Gábor is felszólaltak s ezen összejövetelünket a hittestvéri szeretet ünnepévé emelték. Nőszövetségünk 1926 nov. 6-án a „Transylvania“ éttermében szépen sikerült teaestélyt rendezett. Műsorát Dr. Ferenczy Zsigmond vezette be s ugyancsak ő konferálta be K. Vojtekovics Olga urasszony szép énekét (zongorán kísérte Csiki Magda), a Nagy Icuka és Fodor Éva bájos dialogját s az óriási tetszést aratott hollandi táncot, melyet Zsakó Ágica és Silló Elemér mutattak be. A termet zsufolásig megtöltötte a közönség. A rendezésben Zsakó Kálmánné és Platz Ferencné urasszonyok fáradoztak. Az estély fényes sikeréért az elismerés és hála őket illeti. December 20-án a ref. kollégium tornatermében Nőszövetségünk által rendezett mese délután gazdag műsorában gyönyörködhetett a nagyszámu közönség.

00000000000000000000|00000000|0000000000000000

A kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémia „Ifjúsági Önképzőköre“ könyvtára számára megvételre keresi Jókai Mór: „Egy az Isten“ c. regényét. Esetleges ajándékozást hálás köszönettel fogad az ifjúság.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A Dávid Ferenc-Egylet február 21-én választmányi ülést tartott. A mult évi számadás eredménye örömmel töltötte el a választmány tagjait. A hátrálékos dijakból sok folyt be s remélhető, hogy ebben az évben sem maradunk a mult mögött. A választmány elfogadta azt a javaslatot, hogy a kolozsvári egyházközségben mintegy 70 férfi és nő vállalja azt a feladatot, hogy személyesen vagy írásban értesít legalább tíz családot a havonként történő egyházi mozgalmakról és összejövetelekről. Az egyházközség vezetősége a Dávid Ferenc-Egylet vezetőségével közösen előre megcsinálja minden hónap elején a programot s külön is felhívja erre az előbb jelzett módon hiveink figyelmét. Erre az intézkedésre különösen azért volt szükség, hogy szétszórtnak és a központtól távoleső hiveink idejében értesüljenek minden egyházi mozgalmáról. A gyűlés behatóan foglalkozott a vidéki Egyletek működéséről beérkezett jelentésekkel s elhatározta, hogy körlevélben fordul ahoz a számszerint körülbelül 25-re tehető egyházközséghez, ahol még nincs semmiféle alakulat, a Dávid Ferenc-Egyletek megalakítása céljából.

Halálozás. Sulyos csapás érte Kovács Lajos brassói lelkész-társunkat, leányának, *Kovács Iluskának* 19 éves korában február 12-én történt elhunytával. Vigasztalást kívánunk a megkeseredett szülőöknek, csendes nyugalommal az eltávozottnak. — *Özv. Schiller Jánosné sz. Konradt Jozefin* február 11-én elhunyt 78 éves korában. Türkösy Sámuel kolozsvári egyházközségünk buzgó presbiter anyósát gyászolja az elhunytban.

Fülöp Sándor és kedves neje gagyi birtokosok nagymenyü fiuk 17-ik születésnapja ünnepére február 17-én saját házuk egyik nagytermében táncmulatságot rendeztek. A gazdagon terített fehér asztal mellett nem feledkeztünk meg templomunk beteg kis orgonájáról. Csekélységem felhívására összegyűlt 950 leu. Ezt megelőzőleg az elesett hősök emlékoszlópa felállítása szükségletének fedezetére Biró Lajos helybeli áll. isk. igazgató tanító vezetése mellett a Dávid Ferenc Ifjusági Dalkör közreműködésével színelőadás tartatott, melynek tiszta jövedelméből és a hivek kegyeletes adományából az emlékoszlop felállítatott egyházi főhatóságunk engedélyével templomunk cintermében. Ime, dolgoztunk mi is, mutatja az eredmény. Legyen elismerés a fáradtságot nem ismerő derék vezetőnek — az ifjuságnak s a kegyeletes adakozóknak. *G. J.*

Kereszturi vándiákok! A kereszturi vándiákok gyűlése az 1926 május 30-iki találkozó alkalmával — amint a találkozó történetében is olvasható, — azt a nagyszerű határozatot hozta, hogy

a székelykereszturi unitárius főgimnázium javára egy millió leus alapítvány létesítését tűzi ki céljául oly módon, hogy 1000 olyan tagot igyekszik toborozni, aki 1000—1000 leuval járul hozzá az alap megteremtéséhez. De természetesen a legkisebb összeget vagy adományt is, mellyel a vendiákok és tanügybarátok, eklézsiák és egyesületek a milliós alap megteremtéséhez hozzá óhajtanak járulni, ép oly meleg köszönettel és mélységes hálával könyveli el az alap létesítésére kiküldött bizottság, mint az ezer leukat. Mély tisztelettel kérjük tehát első sorban azokat a vendiákokat, akik a találkozóra nem jöhettek el, azután az eklézsiákat, egyesületeket és tanügybarátokat, hogy anyagi tehetségük és szívök sugallmai szerint járuljanak hozzá a szép alapítvány mielőbbi összehozásához és minden lehető alkalommal gondoljanak a kereszturi Vendiákok alapjának gyarapítására. *Szeretettel kérjük a találkozók alkalmával tett ígéreteik beváltását bármily csekély részletekben is!* Minden pénz Dr. Szolga Ferenc kereszturi tanár címére küldendő, aki a vendiákbizottság pénztárnoka. A bizottság nevében maradunk Dr. Elek Dénés, biz. elnök, Péter Lajos, biz. jegyző.

Nyugtázás. Az egylet pénstárába január 18-tól február 23-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek: Gyulay Árpád Kolozsvár, Németh Albert Székelyudvarhely, Nagy Miklósné Cserefalva, Esztergár Józsefné Abrudbánya, özv. Barabás Jánosné Torockó, Gyöngyösi Gábor Sinfalva, Ekárt Andorné Csehétfalva, Jakabfy Lajosné Székelyudvarhely, Téglás Béla, Kiss Sándor, Bedő Dániel Kálnok, Citrom Herman Bözöd, Csép Anna, özv. Fazakas Lajosné Kolozsvár, Létay Károly Várfalva, Dávid Ferenc Ifjusági Egyesület Komjátszeg, Unitárius Egyházközség Iszló, Péter János, Barabás Matild Nagyenyed, Deák László Nyárádszereda, Létay László Temesvár, Pálffy Dezső Kerelőszentpál, Fodor László Szabéd, Pap Sámuel Alsóboldogfalva, Bedőházy Gábor Segesvár, özv. Kriza Sándorné Sepsiszentgyörgy, Csatkai Jenő Sopron 1927-re; Fogarasi Gézané Torda, Ávéd Istvánné Marosujvár, Ifj. Kiss Angrás Sepsiköröspatak 1926-ra; Nagy Andrásné Petrilaka 1924-re és 1926-ra; Hersényi Zoltánné Marosvásárhely 1923—1927-re, Pálffy József 1926—1927-re, Hits Béláné 1925—1926-ra; Pál János Medesér 1925—1926-ra, Szénási Ferenc Dés, Nagy Elemér Temesvár, Vas Dénés Marosvásárhely, ifj. Bardócz Ferenc Torda, Unitárius Egyházközség, Dávid Ferenc Egylet Homoródszentmárton, Kiss Elek Szabéd, Simon József Mikes 1926 és 1927-re; Unitárius Egyházközség Komjátszeg 1923—1927-re; 20 kolozsi előfizető 1923—1926-ra; Id. Költő István, Téglás István, Bedő Bálint Sepsiköröspatak 1923—1926-ra, Unitárius Egyházközség Sepsiköröspatak 1924—1926-ra. — Alapítói díjat fizettek: Gál Karolina Szentgerice 195 L., Pek Emil Ágost Budapest 1000 L., Balázs Gyula Apahida 500 L., Pálffy I. Ferenc Várfalva 500 L., Györke Lajosné Kolozsvár 140 L., Sárosi Józsefné Gál Nina Enlélke 500 L., Dr. Szatmári Miklós Szind 250 L. Kolozsvár, 1927. február 23-án. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Alapítói díj 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny” ingyen jár!

Irodalom.

Örömmel és büszkeséggel közöljük Gyallay Domokos szerkesztőtársunk már ismertetett „Vaskenyéren“ c. történeti regényének alábbi más helyeken megjelent kritikáit.

A „*Budapesti Hírlap*“ tárcarovatában írja Szász Károly:

„Szokott módon írónnal kezünkben olvasva a *Vaskenyéren* című regényt, három szót irtunk a munka végére: Uj Hercegh Ferenc! És ezzel nemcsak éppen nagyot akartunk mondani, hanem meggyőződésünk szerinti teljes igazságot kifejezni. Hercegh két történelmi regénye *Az élet kapuja* és a *Fogyó hold* mellé harmadik méltó társul sorakozik a Gyallay regénye . . . A tartalom méltatása után írja: „Nyelve pedig Gyallaynak oly kristálytisztán, a nap képét élénken ragyogtatva ömlik buzog, mint az erdélyi hegyek szépvizű patakjai, virágos partok között.“

Ugyancsak a „*Magyarság*“ című lap mondja:

„Ebben a könyvben hamisítatlan, őseredeti emberek élnek, követhetnek, becsületesek, gonoszságukban is sajátosságosan rokonszenvesek s az erdélyi olvasó ezekben a kétszázéves távlatból előhívott alakokban egészen bizonyosan ráismer mai életének típusaira . . .“ Ez a regény, amelynek olvastán az erdélyi magyar ifjakban először fog lángra lobbanni az Erdélyért való munka édesen égető tüze s ennél különbb elismeréssel nem tudunk már adózni kiváló szerzőjének.

A *Protestáns Szemle* (Ravasz László szerkesztésében) a *Vaskenyéren* szigorú elemzése után a következő megállapításra jut:

„Ha Gyallay költészete szélesebb körben ismert lesz és tovább lombosodik, aligha adhatunk eke mellől olvasóvá érő ember kezébe nekivalóbb könyvet, mint amilyenek Gyallay Domokoséi. Modernebb levegőjével Jókait pótolhatná, akinek a nevelő hatása lefelé ma is a legnagyobb.“

Az *Irodalomtörténet* című kritikai folyóirat (Pintér Jenő szerkesztésében) a kiváló esztétikusnak, Alszeghy Zsoltnak bírálatát közli.

„Örömmel szólok erről a könyvről, (*Vaskenyéren*) mivel irodalmunkban hosszú idő óta ez az egyetlen igazán művészi becsű magyar regény“. Alszeghy ismerteti a külföld nemzeti regényeit, majd a magyar regény fogalmát határozza meg. „Az ideálhoz legközelebb állónak Gárdonyi Gézá-t éreztem s ezért fájt, valahányszor Gárdonyi egyéni írásának a meg nem értésével találkoztam. Gárdonyiból is hiányzott valami, azt hittem, a Jókait-féle könnyed mesemondás — most Gyallay Domokos regényének olvasásakor látom, más! . . .“

„A történeti valóságot élő valósággá teszi Gyallay az alakok megmintázásával: „maga Rabutin a gögös generális, de francia lovag keménykezű parancsnok, de könnyen hívő feljebbvaló, józan és kapatos állapotában egyaránt igazi élő valóságos katona ember“. A finom árnya-

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Kedves olvasóinknak boldog és kellemes húsvéti ünnepeket kívánunk.

JÉZUS.

(Húsvétkor.)

Egyszer egy ember odaszólt Jánosnak, keresztelj meg — testvér — engem e vízben! Isten az Atyám, ki a te Atyád is, szívembe irta a szent küldetést.

János megtevé s hallá az égből Istennek szavát tele örömmel: *Ez az én fiam, ilyen legyen mind, ki lenn a földön országom lakja.*

...Szép hona hegyéről Jézus lebámul, nézván a nyargaló Jordán után s nagy sokaság sereglik körbe hallgatni az Úr izenetét.

Honnan e szózat? A szíven át... mélységből beszél próféta lélek, ami felujtja a nemzet élete szomoru multját s eljövendőjét. Nagyszerű hivatás... isteni szövetség... s nyomorgó élet fogság alatt, elnyomó erőszak, szomoru szolgaság s enyhítő sirás gyakorlata...

Boldogok a sirók, vigasztalás van számukra mennyben s a földön alant... Boldogok a tűrők, megerősödnek s tűrni nagy célért emberi sors. Boldog, kinek gazdag lelke s szíve tája, ki magában hordja értékeit... ki hivatva érzi élte feladatát s valóban szereti önön testvérét. Boldog, ki látja lelke szemével Istene képét szüntelenül, ki az igazsággal mítsem cserél fel s méltatlan bánást emberül tűr.

Jertek, oh jertek fel a hegyekre, szabad magaslatok valók nektek; mint mennyei Atyánk tökéletes, ti is őt követve, azok lesztek...

* * *

TŰZHELY MELLETT

Husvéfi énekek.

I.

1. Mondd el a régi-régi csodás történetet,
Hogy váltott meg az égi végetlen szeretet.
2. Mondd el az ős regének hősét, a gyermeket,
Kit orvosuknak vártak a fölfakadt sebek.
3. Mondd el az ős regét, mondd; az ember ugy feled :
A harmatot fölissza a déli napmeleg.
4. Mondd el a régi-régi meleg történetet,
A hiuság vásárán nyert boldogság hideg.
5. Mondd el a bus regét, mondd s ha megkisértének,
Állj rendületlenül meg: ki Rá néz, nem remeg.
6. Ha gond emészt, ha baj bánt, ha minden elveszett,
E szép regén acélozd keménnyé lelkedet.
7. Mondd el a régi-régi csodás történetet:
Krisztusban megtalálod az üdvösségedet.
Angolból (The Church Hymnary 170.)

II.

(Dallama : 202. *Adjakok hálát.*)

1. (Kezdő).

Jertek, vigan énekeljeteK,
Jertek, üljünk emlékünnepet!
Aki minden kint lebirón
Győzedelmet vett a siron,
Dicső nevét zengedezzük,
Példaképpen emlegessük.

2. (Záró).

A husvéti szent ünnepe napon
Könný boldogan mind fölszáradjon.
Golgotánkon ha megálltunk,
Lesz vidám föltámadásunk,
Az igazság napja felkél,
Ember ne félj, ember remélj!

III.

1. Csak napsugár kell, langy eső,
Nyugatról egy kis enyhe szél
S föléled erdő és mező,
Kihajt a lomb, a mag kikél.
A földön itt a rend ilyen:
Reményre új remény fakad,
Évmillió jó, elpihen
S titkos varázsa megmarad.
2. Csak szeretet kell, bizalom,
Egy húr a szivben, mely szeret, —
És boldogan és zsongitón
Hegednek sajgó nagy sebek.
Lepergenek évmilliók...
Mi hajtja úgy a kereket?
A szent varázs, a nagy titok:
Egy sziv, amely másért remeg.

(Stopford A. Brooke után angolból).

Pálffi Márton.

Husvéti hit.

Husvét közeledtével sokaknak lelkében megújul az apostol hité: „Reménységem vagyon Istenben, hogy jövendőben megléssen a halottaknak feltámadásuk mind igazaknak, mind hamisaknak“. (Ap. Csel. XXIV. 15.) E hit elvezet a sirokhöz is, hol szeretteink pihennek, de igazában véve a földi élet halottait ébresztgeti.

Van idő, mikor még a legerősebb lélek is elcsüggedni látszik. Sokszor az ember nagy célokat tűz maga elé, melyeket még megközelíteni is nehéz. Magasra néző reményekkel itatja át lényét, melyekből annyiszor olyan kevés valósul meg. Sokan eszmények által szeretnék kormányozni a világot s idő előtt kell arra ébredniök, hogy a való élet törvényeit áthágni nem lehet.

Ilyenkor komor gondolatok szállják meg a lelket s az ember lesújtottnak érzi magát. Céltalannak lát minden küzdelmet s magát az életet is.

De ki ne tudná, ki nem érezte volna, hogy a csüggedés és bánat nem tart örökké. Megenyhülésnek és megújulásnak kell jönnie utána. A csalódásokat új remény ígéretei váltják fel. A lélek boruját a lélek derüje követi. Az élet halottainak van feltámadásuk.

* * *

Egyházi és vallásos életünkre gondolok. Eszembe jut, mit a költő olyan szivekbe markolón kérdez: „Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága?“ Érzem, hogy egész egyházi életünkbe milyen mélyen belevág a kérdés. S új kérdések ostromolják lelkeimet: Van-e erő az én hitemben, a mi hitünkben, az unitárius hit-

ben, mely egy leégett világ építő munkájában egymás mellé állít minket és tettekre ösztönöz? Szeretjük-e olyan őszintén és igazán egyházunkat, hitünket, vallásunkat, hogy annak jó- és balsorsban őrizői és védelmezői tudjunk lenni? Vagyunk-e, tudunk-e olyan jó unitáriusok, hitbuzgó egyháztagnok lenni, kik az egyház fejlődését és előmenetelét a saját boldogságunkra és gyermekeink jövőjéért szívből óhajtjuk s azért áldozni is tudunk? Ér-e nekünk valamit az unitárius hit? Merjük-e azt mondani, hogy hitemet és egyházamat életem árán sem hagyom, mert ha azt megtagadnám, akkor az élet sem sokat ér nekem?!

Határozott, őszinte felelet nélkül szeretet és ragaszkodás sincs bennünk s így áldozat sem lehet. Áldozat nélkül pedig nincs előhaladás, építés, erősödés.

Pedig hányszor látunk olyan jeleket, melyek reménykeltés helyett elszomorítók. Arcunkról az öröm biztatását nem egyszer űzi el a kétség és gondok árja. Minél többet foglalkozunk hitünk igazságaival; minél jobban elgondolkozunk hitünk és egyházunk sorsa felett; minél jobban akarjuk óhajtott fejlődését és jobb jövőjét, annál inkább érezzük és látjuk, hogy hitéletünknek vannak halottjai.

Élő-halottak ök. Lesz-e feltámadásuk?

* * *

Addig ébresztgetjük, amíg lesz. Eléjük tárjuk helyzetünket, mutogatjuk feladataikat, hátha megmozdul a lélek bennök s ébredezni fognak, kik halottaknak látszanak? Hátha odaállanak az egyház előhaladásáért, építéséért folytatott nehéz harcba s kicsinyes és önző gondolkozás helyett a hitbuzgóság érzete vesz rajtok erőt s ök is megteszik, amit erejük szerint megtenniök kell?!

Most van az az idő, amikor nagy kérdésről: egyházunk megmentéséről, hitünk megtartásáról van szó. Amikor komoly okok játszanak közre, hogy mindenki az egyház támogatására siessen; amikor az összetartásra, együttérzésre, egymás biztatására, a hit eleven erejére van szükség, hogy élni tudjunk; amikor egymásnak a kezét erősen kell fognunk, hogy a gyöngéket erősítsük s a buzgóknak újabb lendületet adjunk, hogy öreg és ifju, gazdag és szegény kötelessége tudatára ébredjen s erejéhez képest mindenki kivegye részét a munkából. — Miért hát hogy a hit ilyenkor némelyekben meghalt, mert jócselekedetei nincsenek? Miért hogy van, aki az összetartás helyett a békességet rontja, erőmegfeszítés helyett a jóakaratot gyöngíti, kitartás helyett a buzgókat is lankasztja? Miért hogy a szükség pillanatában a gazdag fősvény marad s anynyian közönyösek s van aki hitét elárulja, egyházát megtagadja s amit a szüléktől, az ősöktől örökölt: a hit drága kincsét — mint valami rongyot — dobja el magától?!

Igaz, hogy voltak mindig ilyenek, mert mindig voltak hit-

ben szegények, kik csak önmagukat szerették, vagy még magukat sem. Azokhoz hasonlatosak ők, kikről Pál Apostol méltó felháborodással emlékezik meg, mert mindig nyomában voltak, hogy amit a Krisztus anyaszentegyházaért épített, azt lerontsák, hogy amit az élő lelkek létrehoztak, azt a hit halottjai elpusztítsák. A jó és rossz mindig harcban állott a világon egymással. De a rosszakaratnak minden erőfeszítése ellenére is a jóakarát munkája mindig előrehaladt. Az igazságot utjában ideig-óráig lehet akadályozni, de örökre feltartóztatni nem.

Éppen azért, ha az anyaszentegyház jövőjéért vívott küzdelemben olykor egy-egy pillanatra el is csügged a lelkünk, de az élet és történelem tanúságait elgondolva, a jobbak támogatását látva és érezve, a hitbuzgóság áldozatait és szép példáit nem felejtve, reménységünk lehet Istenben, hogy a mi élő-halottainknak is lesz feltámadásuk. Hiszünk mindenekfelett anyaszentegyházunk fejlődésében, jobb jövőjében, mert hiszünk az igazság erejében és győzelmében. Hiszünk a jók összetartásában, kiknek hitbuzgósága a kevésből is elő tudja hozni a szükséges áldozatokat. Hisszük, hogy jó unitáriusok is sokan vagyunk s ha szegények is, de vannak tetteink és áldozataink, melyeket a világ nem tud; megtanultuk, hogy odaadás, szenvedés és áldozat nélkül nem lesz, nem születik semmi. Hisszük, hogyha akad is közöttünk hitben gyöngye, de a nagy többség élete árán is ragaszkodik hitéhez és egyházához, mint a gyermek szülőjéhez, mint a jó honpolgár nemzetéhez, mint a hívő Istenéhez.

E hitet erősíti meg lelkünkben a közeledő husvét ünnepe s hirdeti a hit győzelmét s az igazság diadalát.

Kovács Lajos.

Az emberiség egyetemes értékeiről.

(Husvétli gondolatok).

El tudom képzelni, embertestvéreim, azt a derült, lelki fényt s azt a mélységes nyugalmat és csodálatosan szép öntudatot, melyel a názáreti mester rendelkezett mélységesen bölcs életében s mindannyiszor, valahányszor embertársai lelki épülésére, szellemi irányítására valamit tehetett. Azt mondják az evangéliumok, hogy a testi betegséget is meggyógyította s a lelkek építésének igazi nagy mestere volt. Hány kicsiny lélek közeledett feléje s mennyien voltak, akik elfordultak tőle! Akár szerették, akár gyűlölték s megfeszítették: az ő neve, szelleme, tanítása, nevelői példája páratlan fenségességben áll mindörökké az emberiség nagy tömegei előtt. Ő lelkében átfogta az igazi emberi értékeket s öröklátásával megpillantotta az emberi élet egyszerű, de állandó törvényeit s míg mások a napnak muló kicsinyességeibe kapaszkodtak, addig ő a való értékekbe merült el s élte meg életét.

A fenséges példát azért említem fel, hogy az ő lelkének világa mellett a mi arcánk is fényt kapjon s szívének dobogásán át

megérezzük a jelen percnak nagyságát az embertörténet egy nagyszabású pillanatában, amikor jó alkalmunk nyílik nekünk a világ küzdelmeiben pihenőt tartó népek szellemünkkel átfutni a fejlődő ember egyetemes érdekü, elpusztíthatlan értékein, hogy így a multon okulva, jelen hivatásunk megéléséhez új energiát merítsünk az Istennek állandóan jóságos lelkéből s jövő reményeinket megújítsuk az emberiség egyetemes értékeinek végső diadalmában.

Mai ismereteink szerint a Kr. e. ötödik ezerév táján a *szumir* nép feltalálta az *írás* mesterségét s ez által lehetővé tette az emberi kultúra és műveltség nagyobbarányu kifejlődését. Megbecsülhetetlen értéket hozott napvilágra e tényben az a nép, amely — úgy látszik — az Ural-altáji nyelvcsaládból vált ki s így őseinkkel rokonságban állott.

Assyr-babylonia magábaszivta a *szumir* műveltséget, de ő maga is világhatalma, háborus sikerei s Babylon és Ninivé nagysága mellett, egészen sajátos egyetemes emberi értékkel ajándékozta meg a világot a Hammurabbi törvényeiben. India is nemcsak mesés gazdagságával, kifogyhatatlan aranyával lett híressé, hanem nagyszabású bölcséleti termékei mellett a Manu törvényei s a Visnu törvényes intézkedései által azok közé lépett, akik az ember általános művelődését továbbvitték. Egyptom karnaki nagy templomával a legnagyobbmértetű építkezésről beszél s Halottkönyve a civilizáció utját egyengette. Perzsia prófétája, Zaratusztra (Zoroászter) által az Istenországáról beszél s bár későbbben számára a világban a sötétség és a viláosság folytonos harcot viv egymással, valamikor a nagy próféta idejében világos volt az, hogy az igazság, a viláosság, a jóság diadalra jut az ember életében.

A görög csodálatos harmonikus lélekkel az élet szépségein csüngött s művészeteiben eddig felülmulthatatlan alkotásokat hozott létre. A szépen keresztül érte el az egyetemes emberi nagyságot s nem hagyta lelkét érintetlenül az addigi népek sokirányu értékes eredménye.

A római óriási méretű világbirodalmat alkot s annak kormányzása legfőbb törekvése s megszűli — valószínűen a mult értékes példáinak hatása alatt is — a nagyszabásu római jogot.

Mind e népek világhatalomról ábrándoztak s életük legfőbb célját mások meghódításában látták, mint uralmi egységek — kivévén a csendes keleti hindu népet — s következőleg olyan értékeket termeltek, amelyek a hatalommal és az uralkodással járnak karöltve.

De volt még egy történeti nevezetességű nép, mely a régi világban a nemzeti szenvedésnek volt a mintaképe: a *héber*.

A héber vagy zsidó, a Biblia bámulatos népe, a Biblia létrehozója, a názáreti mester szülője s megfeszítője. Mit szenvedett e nép az akkori világhatalmi törekvések miatt! Egyptom, Syria, Babylon-Assyria úgy örlik, pusztítják századokon át, mint a nagy malomkövek a kis magvat, a fűrész a fát, a fejsze az ágat. Abban

a zordon világban születnek meg a szorongattatások közepette a világ legbámulatosabb fiai, azok a nagy *próféták*, akikben az Isten lelke bátran és igazán nyilatkozik meg s beszél nemcsak egy kicsiny nép reményei táplálására, hanem az egész lelkes emberiségnek!

Fényök átvilágít az Ótestamentum sötét mezejéről, a föld alól, a siralmak völgyéből az Újszövetségnek vezéralakjára s megdicsőülnek ők Jézus lelke előtt, ki nekik lelki örökösük azzal a különbséggel, hogy nemcsak egy szenvedő nép egyetemes érdekeiért beszél, hanem az egész tévelygő emberiség eljövendő nagyságát, célját hirdeti.

Ámos, Hózeás, Mikeás, Ézsaiás, Jeremiás a nemzeti egységben, a közösségben látják a földi élet igazi értékét s előttük mindenkinek hivatása abban állott, hogy a Jáhvé (Isten) által választott népet s annak az isteni szövetség keretein belől sajátos érdekét szolgálja. Egyedül Ezékiel az, aki a szomoru babyloni fogságban a Kébar folyó mellett, ahol a nép hegedősei lantjukat a fűzfákra akasztották, lelkében rájött arra, hogy az *egyéni* embernek is van értéke, hamár a nemzet hivatásának teljesítése derékban kettétört. Hite azonban soh sem hagyta el s meglátta és leírta az egész világirodalom legszebb alkotását: a csontok völgyének képében (37 rész).

Ámosról megállapították, hogy a valláserkölcsei élet egyik alapértékét hirdette legelőször és legsajátosabban az *igazságosság*-nak a fogalmában (5²⁴) s Hózeás pedig a *szerető gyöngédségnek* volt a szószólója (6³), míg Mikeás az *irgalmasságról* profétált (6⁸) s Ézsaiás a lelki *benső szentségnek* magasztosságát állította előnkbe. Jeremiás a vallást egy új szövetség alkalmával a *szívbe* iratja s Ezékiel a köszív helyett husszivet teremt az emberi kebelbe.

Mindezek olyan bámulatos emberi egyetemes értékek, melyek nélkül üres volna a lélek világa s fejletlen az ember szelleme. Hátha idevesszük még a Jézus prófétai hivatását s sarkalatos alaptanítását a *szeretetről* egyfelől Istennel, a mi édes jó Atyánkkal, másfelől embertársainkkal szemben?! (Mk. 12³⁰⁻³¹).

Utolérhetetlen gazdag örökséggel indulhatott neki az emberiség egy új életnek, melyre folytonos árnyékát vetette a názáreti Mesternek keresztje a Golgotán. Árnyékát a kereszt, rajta szentségtelen kezeknek nyomaival, de fényét a megdicsőült arc s az elszállott lélek soha meg nem szűnő, lelkesítő hatalmával. A szemek lehunyódtak a megtöretett testben, de feljött a legáldásosabb emberi értéknek, az *igaz szeretetnek* biztató reggele, minek üdesége és friss sugari tulragyognak minden ádázaton és rosszakaraton a művelt, eljövendő emberiségnek nemes kebelében.

A fennvázolt leírásban az emberi életnek két tényezője vitte a főszerepet: a *közösség*, a társas oldal és az *egyén*. Az emberi közösségben találjuk kialakulva az élet feltételei megkeresésének formáit, melyek adják a kultúra különböző fokait s minden kultur-

fokon megjelenik az érték is, a mindenkori műveltségnek (lelki-kultúra) tényében, melyért érdemes és nemes hivatás az élet küzdelmeinek megharcolása. Az első kulturforma a nomád (pásztor) élet, hol létesül a családi közösség, épül a sátor (v. ház) s megszületik a gyermekszeretet és az otthonnak megbecsülése. A nomád élet értéke a családi erények összességében áll.

A második kulturforma a földművelés, a községi élet áldásai-
val s a nagyobb társas egység kialakulásával. Legnagyobb érték a szülőföld szeretetének létesülése.

Más kulturfok a városi élet s abban az ipar és kereskedelem a becsületes munkásság alapján, ahol megszületnek a haladás eszméi s ahol másfelől összesző az ifjuság lelke tanulmányok segítségével a letűnt szép klasszikus korokkal és dicső népek nagy alkotásaival.

A kereszténység hajnalhasadása előtt a fölemlített kulturák és egyetemes emberi értékek mind napvilágot láttak volt már s képviselve voltak az emberiség egészében a nomád élet, a földműves községi, iparos, kereskedő városi, valamint a nemzeti- népi-egységek. Kifejezésre jutott az ember társas voltának hangoztatása s Jézus maga ismerte és ismertette el az egyéni ember fontosságát és értékét, mint ki Isten gyermekeként arra van hivatva, hogy Istenországában embertársa testvérévé alakuljon át.

Minden eshetőség meg volt arra, hogy a kereszténység az emberi-nem legteljesebb megnyilatkozása legyen s szervezze az embert a maga hivatásának megfelelőleg. Évezredekken át küzdött is s mikor már-már közel hittük a cél megközelítését, mindent elborított a világ értékeinek eddig legnagyobbfoku lerombolása, elpusztítása, megsemmisítése.

Ugy áll a világ, mint szedett szőlőág s ma a népek élet-halál-tusájában megrendülni látszik minden kulturális és műveltségi érték.

Kikezdi a családot, a községet, a várost, a nemzetet, az emberiséget, a vallást, a tudományt, a rendet, a becsületet, az igazságot . . . minden életformáját és értékét az embernek s a zürzavaros világból vagy egy nagyszabású fellendülés (ami az ember hivatása volna), vagy egy szomorú leromlás fog bekövetkezni.

A változások eme világában minden emberi értéknek össze kell szednie magát, hogy ki ne zárassék a megújuló világrendből. Hamis próféták támadnak, kik bálványokat emelnek s az igaz Istent ledönteni óhajtják, akarják, próbálják. Hamis próféták, kik a veszélyt kiszínezik s az embert megadásra serkentik. Megadásra és meghajlásra, lemondásra és pusztulásra! Az ember kicsinységére, a feladat nagyságára s a munkás gyöngeségére hivatkozva, hitetlenséget és bátoratlanságot prédikálnak a hamis próféták!

Nem! Ez nem helyes! A mai ember feladata óriási, mert összeomlott világa felett állva, egy teljesen újat kell kialakítania, ha élni akar. Egy új világot, egy szép és jó világot, egy értékes világot, ami magán viseli az isteni ember lelki nagyságát s az ember fejlődésének tagadhatatlan nyomait.

Nekünk is megvan a magunk feladata. Ránk is vár egy új világnak nagyraépítése. Minket is sarkal a szívbe írott törvény, hívogat a lelket építő názáreti próféta, megidéző őseinknek szelleme, kik oly széppé varázsolták századokon át drága Erdélyünknek küzdelmes életét, nagy akarásait s egyetemes emberi értékeit. Mert itt e földön fenn a hegyekben nomádelet, gyermeknevelés, lenn a völgyekben földművelés s falvak építése, tovább ipar és kereskedelem s városok keletkezése mutatta a kultúra haladását, mióta tudjuk s ott volt mindenütt a velük együttjáró emberi érték: a szeretet a testvértől a felebarátig s a szülőtől az édes Atyáig, a mindenható jószágos Istenig. Csak itt szerették igazán az édes anyát s az édes anyának zengzetes nyelvét; a családot, a fészket, a szülőházat s a szülőföldet; a szomszédot, a rokont, a felebarátot s általán a jót művelő embert. Csak itt szerették igazában a hazát s itt küzdtenek a nagy, egyetemes emberi igazságokért s a legnagyobb költővel együtt a világ szabadságáért. Itt született meg a vallási és hitbéli türelem s itt nőtt nagyra az evangéliumi szellem, Jézus tanítása és ment az egyszerű nép gyakorlatába úgy, ahogy sehol máshelyt a föld kerekiségén.

Embertestvéreim, itt megtalálható volt a Hammurabbi, Manu, Visnu törvénye a Halott könyve, a római jog, a mózesi törvények s minden igazságos szellem értékelése; itt megértették az élet szépségeit, miként a görög s az igazságosságot, szerető gyöngédséget, irgalmat és isteni szentséget, meg a szeretetet, mint ama nagy próféták. Itt törvény és jog uralkodtanak s becsület és igazságérzet alakult ki a szívekben és lelkekben és nekünk mind ez értékeket be kell vinnünk új világunkba!

Nekünk erdélyi magyarságnak magasztos feladatunk van Erdély bércein belül. Ez a föld a világnak egyik legsajátságosabb és legértékesebb földje. Különböző fajok és népek éltek itt évszázadokon át s megtanulták a keresztény erény gyakorlását: az ember, a felebarát szeretetét. Nekünk magyarságnak itt az egyetemes emberi értékekért kell élnünk, hogy Isten segedelmével honfitársaink összességére faji különbség nélkül hivatása magaslatára emelkedhessék. Szent hivatásra! Nem az egymás pusztítására, hanem egymás megbecsülésére s ama szent értékek kitermelésére, melyekre Isten minden népet elhívott egyen-egyen. A XVI. sz. unitárius szelleme itt termette meg a vallás és hitszabadság gyönyörű valóságát, ami a művelt emberiség közkincsévé vált aztán s a XX. sz. megújuló evangéliumi szelleme is meg kell hogy szülje itt az embertestvériség valóságát... meg is szüli. Mi óhajtjuk, mi kívánjuk, mi küzdeni fogunk érte s az lesz legboldogabb pillanatunk, amikor Jézus jószágos arca elhomályosítja a sötét kereszt gyászos színét s mindannyiunk szíve összedobban, lelke megnemesül, izma megacélozódik az emberiség egyetemes értékeinek megélésében. Jöjj el oh áldott kor, létesülj te munkás, igazságos és értékes élet!

Dr. Kiss Elek.

A tavaszi szellő mint pajkos tündér illan el titokországból és nesztelen iramlása megsuhintja az erdő fáinak galyait; ha madárka ül rajta, szívébe csókolja az örömet, amitől ajkán édes dal fakad; ha üres a virág, bűvös ígét lehel reá, amitől felbomlik a rügy s kinyílik a virág.

Igy születik meg a tavasz kincse: a dal és a virág. A dal mind vidámabb lesz a kis madárcák ajkán, a rét köntöse mind tarkább lesz a zsendülő virágok szirmocskáitól. A levegő illatot lenget szárnyain és az ember szíve feldobban tőle. Tavasz! Új élet! Ebben boldogság a dal, szépség a virág, béke az illat. Mind a földön ébred és az égbe száll.

Ember, a szivedbe kíváncsok a tavasz, a dal, a virág és az illat, tárd ki ajtaját és fogadd be a vidám utast. Lelkednek kell ez a vendég, hogy fájdalmaid sebhelyére balzsamot hintsen. Csüggedsz? Elfáraszt a harc? Tárd ki hát leked ajtaját, hadd szálljon be a dal: „Miért csüggedsz el lelkem, miért nyughatatlankodol bennem? Bizzál Istenben!” (Zs. 42^b.) „Boldog az az ember, aki az Urban bizik és akinek bizodalma az Ur“ (Jer. 17ⁱ). Talán a tiszta, makulátlan tavasz büneidet juttatja eszedbe? Nem baj, csak jót cselekszik, megtanít arra, hogy vedd ki szivedből a bűnt, ha boldog akarsz lenni. Javadra csüggedtél el: „Ime áldásul volt nekem a nagy keserűség és Te szeretettel kivontad lelkemet a pusztulásnak verméből, mert hátad mögé vetetted minden bűneimet“ (Ézs. 38¹⁷).

Hallgasd a dalt! A gondolat és a szó zenévé lett benne. Béke szülte és összhang élteti. Ha bánt valami, menekülj a bántalom helyéről és keresd az összhangot. Ez kell a te szivednek, ez élteti a boldogságodat: a béke, mely a dalból csendül feléd.

Szeresd a virágot! A szépség testesült meg benne. Szépség kell a te szivednek. A szépség jóságot ajándékoz neked és testvéreid fájdalmaihoz gyógyító balzsammal vezet. Távol tartja tőled a rutságot: a bűnt, ami megront és elszakaszt mennyei Atyádtól.

Kövesd az illatot! Virág kelyhében ébred és a virág lelkének ártatlan álmait viszi gyöngéd szárnyain az Ur színe elé. A te szívedben kelt nemes érzés és nemes gondolat is, mint az illat, úgy emelkedik az égbe s jó Atyánknál tetszésre talál. Nemes szíved izenetéért megáldja életedet és megdicséri földi sáfarkodásodat.

Ezt az égi dicsérő szót keresd, ezért élj a földön, tavasz elején azért kezdj mindig új életet, mert „Megszárad a fű, elhull a virág, de Istenünk beszéde mindörökké megmarad!” (Ézs. 40⁸).

Dobai István.

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Küldjétek gyermekeiteket minél többet a középiskolába és ne vessétek meg a kereskedelmi és ipari pályákat!

Jézus halála és feltámadása.

A sátoros ünnepek is — mint egyebek — a maguk időközeivel el-elkövetkeznek. Azok a Jézussal történt események kiemelkedőbb fordulatainak emlékére vannak bevezetve az Ő követőinek vallásos életébe.

Ezek közül kinek-kinek egyéni lelkisége szerint egyik, vagy a másik fennségesebb, magasztosabb ünnep.

Örömben leggazdagabb a születés ünnepe.

Lesújtásában is elhatározásra bírőbb, *legtanulságosabb*, a nagypéntek, mert ezáltal mutatta meg, igazolta be Mesterünk, hogy az igazságot nemcsak hirdetni, hanem azt követni s azért helyt is kell állani a legdrágább áldozat árán is.

A többi következő ünnepek költészete a megújulás, a föl-emelkedés, a lélek megtermékenyülés fenséges gazdagságával gyarapítja a lelki kincseket.

Az ünnepek elkövetkeznek, midőn is a fogékony, igaz hívőknek áhítatos fenségükkel árásszák el lelküket. Az ünnepek elmúlnak, miután a szép, a nemes, a hasznos lelki javak befogadására, gyümölcsözésére alkalmas lelkek a meggyarapodás boldog kielégítő, jóleső tudatával színtől telve maradnak.

Boldog lehetne az emberiség, ha egyedei, vagy az egyénekből összehozott különféle szervezetei az említett áldott lelkiség birtokosai volnának.

Boldog is volna, ha legalább a többsége őszinte, igaz s nem színlelt, képmutató, álnoksággal bélelt, látszatszerinti követője volna az *igazság* felavatott Mesterének.

Ma általános boldogságról beszélni balgaság volna, mert az emberek csak akkor boldogok, megelégedettek, ha az igazságot és egymást *őszintén* tisztelik, becsülik, szeretik.

Eszerint a szeretet Mestere hiában hozta volna a legnagyobb áldozatot az igazságért?

Mennyire örömdetes volna, ha azt lehetne megállapítani, hogy: nem hiában!

Vannak azonban sokan, akiknek számára Jézus végképp elmúlt, mert „Nem azoké a mennyeknek országa, akik csak mondják: uram, uram!”

Az ilyeneknek csak elmúlást jelképező Nagypéntekjük van, megújuló Husvét nélkül.

Vannak — sajnos ma kevesebben — olyanok is, akiknek halálával a megerősödés s abból eredőleg megújulás termékenyítő áldását juttatta a nagy Mester.

Ez utóbbiak a letörésnek látszó Nagypénteken a fájdalomból nem kétségbeesést szenvednek, hanem az erős, igaz hit alapján megújulást, igazi Husvétot nyernek.

Ezek az emberiség lelki életének izelítői.

Ambár a mai emberek legtöbbször s egyedeiből keletkezően

a szervezetek, így ezek csoportjainak élete is minden keresztényiesdli színjátékuk ellenére is csak árnyképformái a krisztusi igaz keresztényiességnak; azért nem vészett el a krisztusi keresztény igazság eszméje, ereje. Az megmarad, fenntartatik és beplántáltatik ezen igazságok várományosainak lelkébe és azon keresztül majd egy elkövetkező megújulásban felfrissült embertömegben az Igazság diadalára, dicsőségére.

Ezt a tanulságos Nagypénteket, ünnepi magasztosságával, ezt a megújultságban örvendetes Husvétot megérők és megélők részére a mostani gyászos nagypéntek s színleges husvétli megújulások helyett egy boldogabb idő következik, vagyis azok számára, kik a krisztusi tanúságtételből nemcsak a beszédbeli, hanem a tanúságtévő cselekedetbeli igazságok szolgálatába állanak.

A bibliai idő messzeségeiben is voltak a mostaniakhoz hasonló állapotú szakaszok, mire az idők rendjén feljegyzett csapások jöttek ostromozásként, az elfajulások elmaradhatatlan büntetéseként.

Az idők végtelenjének ma is egy ilyen csapásos, lejtős szakaszán csuszlik az emberiség.

Ma a gyermek nem tiszteli kellően szüleit, nem becsüli a felnöttek embereket és az intézményeket.

Ma a család viszonya is legtöbb esetben lazább szerkezetű a kellenél.

Ma az erkölcsök külső formái és belső lezajlásai ellen is sok jogos kifogás eshetik. Ma legtöbbször inkább kifelé, másoknak igyekeznek tetszelegni, mint otthonias, bensőséges, kölcsönösen boldogító családi életben megtalálni és betölteni hivatásukat.

Ma legtöbbször semmit sem akarnak tenni, sem áldozatot hozni a közösségért, csak hasznot harácsolni belőle.

Ma a mindnyájunk édes, jó Atyjának imáinkban való hódolatteljes keresése helyett, amolyan félvállról emlegető félszeg szólásmódok repkednek Felőle és megbotrántoztató szidalmak száguldnak Feléje.

Ma az emberek nem őszinték és önzésükben igen gyakran nem is igaz igyekezetűek egymással szemben.

A felfuvalkodott, képzelgő emberek a számottevő embert önmaguktól indulva fölfelé képzelik csak. A kisebb fokozatuakat eljárásaik vak eszközeinek szeretik leszorítani és kihasználni.

A rideg önzés, a fölényes gög csak az én fogalmát szeretné ösmerni s annak kíváncsiságait kielégíteni úgy az egyes, mint többször a csoportozatok életében is, mire azt találta álnok védelméül, hogy: „a cél szentesíti az eszközöket“. Pedig a cél legyen mindig *szent* s az eszköz *tiszta*. Akkor az ebből fakadó erkölcs nem rozsdás soha.

A rideg, jégkéreg bevonatu önzők szívtelenül eltaposni is képesek embertelen igájukba fejüket be nem hajtó embertársaikat.

Ezek és az ezekhez hasonló terdeségek s ezek fattyuhajtásai és termékei nem a krisztusi elvekből sarjadzottak és fejlődtek ki. Ezek követői részére megújulást szülő áldás nélkül mult el Jézus, kiknek számára csak Nagypéntek van, Husvét nélkül.

IV. Schumann: „Czigányélet“, vegyeskar, zongora kísérettel.

V. Népdalokat énekelt: Dr. Bartha Istvánné zongora- és zene-kisérettel.

A „Nőkszövetsége“ hálás köszönetét fejezi ki az élvezetes szép műsorért minden szereplőnek szíves közreműködéséért.

A következő kötőkét f. évi április hó 12. (kedden) délután 5 órai kezdettel tartja meg a „Nőkszövetsége“. Felhívjuk unitárius közönségünk figyelmét mint ez évben utolsóra.

A kötőke egyik pontja egy Miss Louisa Schuylerről tartott előadás volt. A közlőny múlt decemberi számában röviden ismertettük e valóban kiváló amerikai asszony életének munkásságát, s így most csak az előadás befejező részét közöljük:

„Miss Schuyler az Amerikai Unitárius Társaság örökös tagjának választotta, a Columbia egyetem pedig díszdoktorává fogadta, s pár év előtt az arany Roosevelt-emlékérmét is megkapta, még pedig a közetkező megokolással:

„Azok az elvek, melyeket már 50 év előtt hirdetett, a modern philanthropia közhelyei lettek. Mindazon reformok, melyeket ő kezdeményezett, immár törvényekké is lettek az Unio legtöbb államában. Ő a megalapítója Amerikában a modern szociális munkának és az a nagyszerű szociális szolgálat, amelyet a mai amerikai fiatal női nemzedék teljesít, a Miss Schuyler uttörő munkájának az eredménye“.

Miss Schuyler azon irigylésreméltóan ritka teremtetések közé tartozott, akik diadalra viszik minden eszméjüket. E siker titka elsősorban az volt, hogy mindig szent, nagy célokat tűzött maga elé és szívének egész melegevel, lelkének teljes odaadásával állott szolgálatukba, de nem kevésbbé az is, hogy meg volt benne a szükséges szervező képesség, mely egy ritka és értékes adománya a Gondviselésnek. Ő azon kiválasztottak közé tartozott, kikben lelki nemesség és belátás szervezni tudó energiával párosult, így idealiz-musa reális alapokra épített. Bizott abban, hogy van elég sok lelkes odaadó honfitársa, kiknek támogatásával sikerül megküzdnie a rideg közöny és önzés minden ellenszegülésével.

És nem remélt hiában, — a fiatal amerikai női nemzedék nagyszerű társadalmi munkát teljesít.

Ezt kellene, hogy megtanuljuk tőlük.

De talán meg is történt a helyes úton való elindulás. Immár esztendejénél több nálunk is elkezdődött a nők komoly szervezkedése, mely minden öntudatra ébredt asszonyt a nő és gyermek védelmében, a szenvedők, szegények és elhagyottak érdekében folytatandó nagy társas munkára hív.

Minden szervezkedésnél szükség van egy központi szervre, mely a mozgalmat irányítja s a csendben dolgozók nagy sokaságára. Ez a központi szervünk megvan és mindnyájunknak csak gyönyörűségére szolgálhat látni, hogy milyen céltudatos, komoly munka folyik. A vidéki szervezkedés is várakozáson felül mindenfelé szépen

nemcsak sóhajtozni tudtak, hanem alkotó munkaterére lépve, azon is igyekeztek, hogy a nép ne vesszen el.

Találkozunk néha olyan bárgyu felfogással is, hogy a felvilágosodás, a kultúra az emberiségnek ártalmára van. Komolykodó erkölcsbírák csak a fény nyomán huzódó árnyékokat látva, kimondják az észnélküli szentenciát: agyon kellett volna ütni azt az embert, ki az első betűt feltalálta. Mintha csak a XVIII. század rideg humanistáját hallanók, ki a magántulajdon visszaéléseitől megundorodva ép ily félszegül hangoztatta: „agyon kellett volna ütni azt az embert, ki legelőször azt merte mondani: *enyém*.”

Amondók vagyunk és sietünk a kultúra megbizásából közhirré tenni, hogy mind a két ütessel pont az emberiséget üttették volna agyon. A tudásvágy és a tulajdonérzet olyan két hatalmas lendítő erő az emberiség életében, hogy e vérükké vált hajtóerők nélkül a mai birtokállomány megszerzése, fölemelkedésünk, szellemi berendezkedésünk valóban elképzelhetetlen. A visszaélések alig rendítik meg, inkább megerősítik a törvényt, ha annak alapja a lelkekben van.

Az az egyéni vélekedés, hogy falusi leány kezébe nem kell regényt adni, mert álmodozóvá teszi és rossz lépésre csábíthatja, végső elemzésben és következményében azt jelentené, hogy építsünk kínai falakat, zárkozzunk el teljesen a várostól s ne bocsássuk lelkünkbe a világosság sugarait. Pedig, ha szüklátókörünk engedné, észlelhetnők, hogy ahol virágzó élet van, ott az eddigi válaszfalakat is rendre mind lebontogatják s egyáltalán nem félnek a világosságtól. Ugyan, miért is félnénk, mikor az emberi természetben gyökeredzik, mikor annak égő szomját maga a teremtető Isten oltotta keblünkbe! A bibliai világteremtés munkáját is azzal indítá be. Ha ártalmára lett volna a földnek, a világmindenségnek a fény, akkor az Ur azt mondogta volna: Legyen sötétség! De fordítva történt s így indulhatott el utjára az ember.

Fajtájának egyik legnemesebbike, a halhatatlan költőfejedelem, Goethe is utolsó lehelletéig ezt sürgette: „*Több világosságot!*” Sötét korunk sok lelki tévelygéséből, beteg társadalmunk ezer vérző sebéből a megtérésnek és felgyógyulásnak lehetőségét, egy új lelki-teremtés ez új kijelentés alapján adhatja meg: *több és igazabb műveltséget!* Lelki fertőzések, ragályok széthurcolásában az igazi műveltségnek nincsen bűne. Fertőzés ott történik, hol a kultúra a lélek ruházatán külső, könnyen lemálló máz, üres, fénytelen csillogás.

Természetesen lelkiismeretes vezető mindig tudja, mit csinál, mikor falusi népe előtt a szellemi élet sorompóit felnyitja. Ismeri a valódi gyártmányt és hamis utánzatát. Tudja, mi való a tájékozatlan elmének. Tudja, hogy a szellemiekben kisdéd, tejlődő teremtmény mily tápanyagot képes megemészteni. Mint az apostol is tejnek italával táplálta a Krisztusban gyöngéket, mert a kemény eledelt — szerinte — még nem bírták volna meg.

De azt se felejtjük ám, hogy népünknek már egyszer a kiskorúságból nagykorúvá kell érnie. Fel kell adnunk rája a mérföldlépő óriás csizmáit, hogy a más népek által jól ismert szellem területét az eddigi ügető tempó helyett gyorsabb tempóban bejárhasssa. Nincs veszteni való időnk. Az élet száguldó gőzparipája rég megadta a jelt, hogy ülünk már fel a vonatra, mert lekésünk róla s a versenyben és küzdelemben alól maradunk. Miért tuszkoljuk úgy egymást, hogy eredj te, menj elől, miért ne menjünk mind, akik vezetőkné születtünk és vezetésre képesek vagyunk? Miért hánytorgatjuk föl annyit egymásnak, hogy a falu sötét, sáros, elmaradott? Ne keressük a mulasztó tettet, ne kiáltozzunk a felelősség után, mert, ami azt illeti, ezért az elmaradottságért mindannyian felelősök vagyunk! Azt, hogy a világon falu is van, ott is élnek emberek, kik nem szánalmas páriáknak, jámbor kérőknek, hanem kulturtényeknek születtek: mind társadalmi, mind egyéb vonatkozásban valójában csak most kezdjük felfedezni. Magunkra vessünk hát, ne a népre, ha az bizonyos kérdéseket — melyek má már létünk kérdéseivé sulyosodtak — nehezen ért meg. Hogyan értené, mikor mindig gyermekcipőben járattuk s nem igyekeztünk idején önállóságra nevelni, nagykorúvá fejleszteni!

A dermesztő, fagyos télnek vége; langyos tavaszi szellő járja át és ébresztgeti a határt. Vajjon a lomhán alvajáró falu ébred-e már?

Egy nap a kulturház olvasótermében szívszorongva lestem, mikor lépik be az első hírnök, mikor veszi először kezébe a kulturszomj, a haladni vágyás az ott kínálgatózó lapokat, könyveket. Megjött. „Egy fecske nem csinál tavaszt“ — gondolám némi keserőséggel, mikor egyszerre enyhülni kezdtem, mert új társak, újabb rajok érkeztek. Egy fecske nem csinál tavaszt, de több fecske, sok-sok fecske már a tavasz közeledtét jelenti.

Oh jövel áldott, szent kikelet, új életünk viruló tavasza! Lehellj ránk életpezsdítő fuvalmiddal, szegélyezd virággal kopár utjainkat. Langyesödet permetezd rá omló barázdáinkra. Pajzán nap-sugárod meleg, simogató csókját tüzd rá az alvó rügyekre. Hadd boruljanak termékenységget ígérő, fehér menyasszonyi ruhákba a fák. Hadd zengjen, zümmögjön, illatozzék a határ. Bűvös-bájos, édes muzsikáddal ejtsd hatalmadba a falu szívét, hogy munkájával és áldozatával téged követve, töltsé be kulturhivatását, értse meg a jövő zenéjét.

— Falusfelém, bajtárs! Testvérem a bajban, szenvedésben! Add a kezed. Üzentek. Hivnak. Jer, a művelődés közös útján induljunk el a boldogság felé!...

Keresztesi Dénes.

Örvendetes jelek. Mult számunkban a nyugtázásból láttuk, hogy *Pek Emil Ágost* úr Budapestről 1000 leuval lépett be Egyetünk alapító tagjai közé. Mai számunk nyugtázás rovatában lát-

juk, hogy *Dr. Zsakó Andor* úr Köhalomból szintén újabb 500 leuval emelte fel már régebben befizetett alapítói díját. Valamint, hogy *Imre Zsigmondné* áll. igazgató-tanító neje, ez a szórványban lakó lelkes unitárius nő Kibédrről 500 leuval lépett be Egyletünk alapítói közé.

Felemelő és követésreméltó példái a buzgóságnak és áldozatkészségnek! Építő munkát jelen helyzetünkben csak ilyen lelkes *tettekkel* lehet végezni.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egyleti élet és munkásság.

A **firtosmartonosi** Unitárius Nőkszövetsége január hó 30-án febr. 13-án és 27-én tartotta meg szokásos összejöveteleit. Január 30-án és febr. 13-án szavallatok és felolvasások voltak. Szavaltak: Katona Ferencné, Gálffy Ferencné, Káli Albertné, Geréb Mózesné, Bajka Rózsika. Felolvasott több asszony. Vári Dénes helybeli birtokos méltatta a nők munkásságát s versét a Nőkszövetségének áldásos működéséről Fekete Mózes szavalta el. Tréfás párbeszédet mondtak ifj. Demeter Ferencné és Vajda Ferencné. Egyházi énekek kezdődik és végződik minden előadás, mert örömmel jelenthetjük, hogy január hónapban megalakult a nők dalárdája is Gálffy Ferenc tanító vezetése mellett. Minden szombaton egyházi éneket tanulnak az asszonyok és leányok harmonium kísérettel. Február 27-én farsangi estét rendezett Nőszövetségünk 790 leu tiszta jövedelemmel. Az elnöki megnyitó után András Róza, Katona Ferencné és Káli Albertné szavaltak. Azután szép tréfás dialogok, monologok és trialogok következtek. „A revolver“-t Gáspár Ida és Fekete Mózes, „A figyelmenység áldozatá“-t Nagy Ida, „Mézes hetek után“-t Sipos Eszti és Derzsi Géza, „Hölgyek panasza“-t Bajka Rózsika tanítónő, „Az adóvallomás“-t Gáspár József megyebíró és Vass Árpád birtokos, „A mester darabot ír“- trialogot ifj. Demeter Ferencné, Vajda Ferencné és Vass Albertné adták elő. Záradékul a farsangi álarcos felvonulás volt, amelynek szereplői: Karnevál herceg a vig farsangi király (Káli Albertné) vezetése mellett, hírnökének (Bajka Rózsika) kürtszavára egyenként, vagy párosan jelmezeiknek megfelelő tréfás mondókákkal mutatkoztak be a színpadon átvonulva. Képviselve volt minden népszerű jelmez: kéményseprő (Simon Balázsné), virágáros leány (Szentpáli Elek), vén leány, vén legény (Vass Albertné, ifj. Demeter Ferencné), menyasszony, vőlegény (András Róza, Vass Elvira), pék (Demeter Domokosné), sós-borszeszes üveg (Vass Mózesné), levél (Nagy Ida), drótos tót (Vajda Ferencné), kártyavető cigányasszony (Vass Mihályné), bohóc (Sipos Eszti), rikkancs (Vass Feri), ördög (Derzsi Géza), kukta (Fekete Mózes). Élénkké tette a különben is vidám hangulatot az Énlaki

Műkedvelő Zenetársaság szíves vendégszereplése Zsakó Gyula tanító vezetése mellett. Előadtak három szép zeneszámot. Egy énekszólót Kerestély Márta, hegedűn kísérte Kerestély Márton. E helyen mondunk köszönetet nekik szíves közreműködésükért, mellyel nemcsak kiegészítették, de vidám farsangi estté varázsolták előadásunkat, mit tánc zárt be és a legvidámabb hangulatban távozott közönségünk.

A referens.

Az Olthévízi Dávid Ferenc Egylet 1927 március hó 1-én, hushagyókedden este műsoros estélyt rendezett szép erkölcsi és anyagi sikerrel. Az estély műsorán színre került Follinus Aurélnak „Szeget-szeggel“ c. népszínműve. Az ifjak, akik a szindarabban szerepeltek, mindannyian tanubizonyságot tettek arról, hogy kellő utmutatás mellett, készek a jónak, a szépnek a követésére, a tanulásra, az önképzésre. Ez itt ebben a községben, ahol az alkohol meglehetősen bőven arat az emberi boldogságban, mindenesetre fontos mozzanat, mely példát mutatott és mutat arra, hogy a lélek, a szellem művelése által is lehet igazi örömben részesedni. A másik örömdetes tény ez előadással kapcsolatban az, hogy a tiszta jövedelemből egy négyezer leus alap létesítették a templomi fűtés beindítására; egy kályha és az ehez tartozó felszerelés beszerzésére s ha Isten segít még egy-két így sikerült estély és a hívek áldozatkészségének most már csak mérsékelt igénybevétele után, az olthévízi gyülekezet a jövő télen fűtött templomban hallgathatja az Urnak ígét. Erre a gondolatra szeretném e kis beszámoló keretében unitárius testvéreim figyelmét felhívni. Mindnyájan tapasztalhattuk különösen a karácsonyi urvacsoraosztás idején, hogy milyen rideg télen a fűtetlen templom. Egy kis jóakarattal, áldozatkészséggel, találékonysággal mindenütt lehetne megfelelő összeget előállítani; ha egy-két év leforgása alatt is s abból az ajtókat, ablakokat kissé rendbe szedve, egy szép izléses cserépkályhát beállítani, ami amellet, hogy az idő zordonságán enyhít, némi diszére is szolgál amugy is egyszerű templomainknak. A szükséges tűzifát pedig, amint itt is gyakorlatban van, a kepe-fa egy pár darabbal való megpótlásával minden nehézség nélkül elő lehetne állítani. Gyengébb szervezetűeket, öregeket sokat visszatart a templom látogatásától a hideg templom, hol különösen, ha megfelelő jó meleg ruhájuk nincsen, igen könnyen meghűlhetnek. Mindezeket a gátló körülményeket a templom fűtésének a megoldásával könnyen ki lehetne küszöbölni s ezzel a jelentős lépéssel járulnánk hozzá templomaink vonzóbbá tételéhez; másfelől pedig az ott romboló s különösen a padokat, padlót tönkretévő nyirkosságot s ennek nyomában elharapódzó gombásodást lehetne jelentős mértékben megakadályozni. Az egylet keretében minden második vasárnap este (egyik vasárnap este a Nőszövetségé) vallásos estélyeket tartunk énektanulással, bibliamagyarázattal, felolvasással, szavallatokkal igen élénk érdeklődés mellett. És még egy örömdetes tényt kívánok fel-

emliteni. A birtok-arány szerinti keperendezést, mely éveken keresztül minden tárgyalása alkalmával merev ellenállásra talált az egyházköztség tagjai részéről, a jelen évi esperesi vizsgálószték ittléte alkalmával tartott közgyűlés egyhangulag megszavazta. *K. J.*

Egyházi élet Segesváron. Egyházi egyleti életünk ma már olyan mederben halad, hogy csak diszére válik tevékenységével nemcsak az unitáriusságnak, hanem a magyarságnak is. Rendezett estélyeinket, ismeretterjesztő előadásainkat ma már nyelv és felekezeti különbség nélkül látogatják a segesváriak. E maroknyi, de élni akaró unitárius sereg kebelében K. Kénossy István elnök agilis vezetése alatt igen szép eredménnyel működik a D. F. Egylet. Minden hó 15-én programos vallásos estélyt rendez az imateremben változatos, gazdag programmal. A Nőkszövetsége ujonnan választott vezetősége Kelemen Jenőné elnöknővel élén az unitáriusság iránti közérdeklődést tevékenységével állandóan felszinen tartja. A rendes havi összejöveteleken kívül minden hó 23-án társas vacsorát, teaestélyt rendeztek. Ezeken felolvasásokkal, szaválásokkal, szóló és karénekkal szórakoztatják az egybegyűlt híveket és vendégeket a mi lelkes unitárius nőink és leányaink. A Nőkszövetsége vezetősége mellett a munkában ott áll tevékeny papnénk az ifjúsági leányegylettel, melynek elnöke, valamint a városszerte tisztelt lelkeszűnknek és mindenben méltó segítő társának az érdeme, kik évek fáradságos munkájával egy munkaszerető, tevékeny gárdát neveltek a segesvári unitáriusokból. Az 1926. évben a püspöki vizitáció alkalmával műsoros művészestély szegény egyházunknak 7000 Leu tiszta jövedelmet hozott. A Nőkszövetsége és leányegylet által az év vége felé rendezett két teaestély és társas vacsora 3555 Leu tiszta haszonnal zárult. Áldozatkész asszonyaink nemcsak munkássággal jártak jó példával előttünk, hanem anyagi téren is lelkesítő példát mutatnak az összeségnek, az egyes estélyekre téstát, tombolatárgyakat adományoznak. Elmúlt évi estélyekre Csutak Józsefné, Dénes Mózesné, Rózsa Jánosné, Nagy Béláné, Kelemen Jenőné, Lőrinczi Irma téstát, Benkő Jánosné, Dánkuj Zsuzsánna, Radó Ida tombolatárgyakat adományoztak. Karácsonyra a Nőkszövetsége és leányegylet vezetése városszerte gyűjtést rendezett az unitárius gyerekek részére felállított karácsonyfára. 46 unitárius gyerek kapott különféle ruhaneműekben segélyt. Ezek közül mintegy 15 szegénysorsu teljes öltözék ruhánakvalót, a többi meg egy-két ruhadarabot kb. 8000 Leu értékben. Pénzadományok 1700 Leut tettek ki, mely összegből karácsonyi csomagokat, cukorka, füge, téstata, alma tartalommal ajándékozott a Nőkszövetsége az összes unitárius gyerekeknek, mintegy 86-nak. A fennmaradó összegből két szegény családot segélyezett 500 Leuval. Mindenki erejét megfeszítve áldoz, küzd bizalommal, jövőbe vetett hittel, reménnyel, a temploméért. A Nőkszövetsége által eddig hangya-szorgalommal összehozott Leuk — 21000 Leu készpénz — az építendő templom alapja címen az egyház részére vásárolt 470 négyszögöl beltelek vételára törlesztésére átadatott az egyháznak. *Kelemen Jenő.*

Egyházi és iskolai mozgalmak.

József napja alkalmából a főtisztelendő Püspök urat üdvözölte az ifjuság és különösen kedves meglepetés volt a püspöki családra a kis leánykák virága és szívbeli jó kívánsága, hogy jó egészségben élvezhesse a főt. ur és mélt. asszony az eljövendő tavaszt. Az Egyház képviselői is megjelentek a püspök ur előtt jókívánataikkal s hálás érzelmeikkel Isten iránt, hogy a betegségből fölépült a legnagyobb unitárius József.

Teljes felgyógyulást kívánunk mindkettőjüknek.

Szent-Iványi Sándort a főtisztelendő ur kinevezte kolozsvári rendes lelkésznek, beköszöntője Virágvasárnapján lesz, mely alkalomra minden érdeklődőt szívesen lát az egyházközség.

A magyar lutheránusok sok küzdelem után elérték, hogy maguknak superintendenst (püspök) és főgondnokot választhattak Frint Lajos, illetve B. Ambrózy Andor személyében, kiknek hivatalukba való ünnepélyes beiktatása 1927. ápr. 3-án volt Aradon.

Sok szerencsét és Istennek áldását kívánjuk e két kiváló férfi és egyházuk működésére.

Beethoven emlékére a kolozsvári unitárius főgimnáziumban f. hó 3-án délután az ifjuság egy minden tekintetben jól sikerült és nagyszabású ünnepséget rendezett. Dr. Borbély István igazgató ismertette Beethoven életét s méltatta művészetét; az ifjuság énekben és zenében (B. művei) hódolt a nagy művész emlékének. Útő Mária valóságos lázba hozta a közönséget kitűnő zongora-játékával s Útő Lajos lelkiismeretes munkáját dicsérte a programm művészi magaslaton álló megoldása.

Simén Domokos: Szentháromság c. művét a Teol. Akad. könyvtára számára szívesen vennők, ha valaki megküldené.

Dávid Ferencz tordai képét keresi a *felsőrákosi* egyházközség megvételre. Akinél van eladó példány, értesitse az illető lelkészi hivatalt.

Pál Tamás küüllődombói lelkész f. évi február hó 26-án tartotta esküvőjét Szántner Mancikával. Az esketést Gvidó Béla a küüllőköri esperes végezte a küüllődombói unitárius templomban a küüllődombói hivek és nagyszámu előkelő közönség jelenlétében. Az eskető esperes szívből jövő szavaihoz és jókívánságaihoz a jelenvoltak őszinte, igaz jó kívánságai csatlakoztak s az igaz szeretet vette körül az ifju párt, mely ennek jegyében indult a boldognak remélt és kért élet útjára. Isten frigyüket áldja meg.

Az alsóboldogfalvi unitárius egyh.-község aranykönyvéből. Az orgonaalapra a következő adományok folytak be: Dr. Ferencz József a hitelszövetkezetek igazgatója 200, Bán Pál 100, Bán Pálné 100, Gyarmathi József 100, Barcsa Lidia 100 leu. Az egyházközség hálásan köszöni az adományokat.

Erdélyi kulturális kérdések címen Husvét után megjelenik egy 64 oldalra terjedő kis munkám kb. 25—30 leu árban s akiket érdekel Erdély jövő sorsának kérdése, felhivom figyelmüket e kis műre.

Dr. Kiss E'ek.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába február 22-től március 23-ig

Kolozsvár, 1927. március 23.-án.

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○

A terjedelmében is nagyarányú mű (372 oldal) a hangya-szorgalommal összegyűjtött adatoknak valóságos tárháza s nemcsak Brassai életére vonatkozólag tartalmaz alapvető fontosságú adatokat, hanem az ő korának, Erdély vele egyidejű társadalmának és művelődéstörténetének is nemcsak rendkívül becses, hanem egyúttal nagyon érdekes és hű rajza. A magyar művelődésnek alig van érdekesebb, ragyogóbb és eseményekben gazdagabb korszaka,

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

AVALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Szép tavasz.

Nem volt ember, aki jobban szerette volna a természetvilágát, mint Jézus a názáreti próféta. Mindig künn volt s a magaslatokat kereste; ott is tanított, ott hangzott el a gyönyörű Hegyibeszéd. (Máté ev. 5 r.)

Megbámulta az egek madarait, a mezők virágait, a tovaflúto patakot s szerette a galileai tengert. Jól ismerte az igát, mellyel az állatok az ekét vonták s az eledelt kereső madarat a barázdákban. Érezte a nap melegének áldásos hatását. az enyhe szellő hűsét s a lombkorona árnyékának igaz vendégszeretetét.

Bámulta a sarjadjó fűvet, a szárbaszökö gabnát s e külső világfejlődéssel hasonlította össze a lelkiéletet s megállapította, hogy az ember hivatása, hogy lassanként tökéletesüljön, mivel a mennyei Atya is tökéletes.

Egy ilyen fejlődő világban élünk mi is, amelyik minden évben dus változatban élénkítetja üde szépségét, gyönyörű báját.

Minden évben eljön a tavasz s úgy érezzük, mintha minden évben egyszer újraélnék gondtalan, bájos gyermekéveinket: az emberi-élet tavaszát. Valami nagy és mélységes szeretet leragyogatja az égről a napot s fölkel a nap az édes anyaföld kebelében szunnyadó energiákat, erőket, lehetőségeket és gyorsan, csodálatosan megmozdul, megindul az élet. Rügy fakad, virág nyílik, patak száguld, madárdal kél, munkáskéz megindul s a szív, az ember legnemesebb szerve gyorsabban dobog s folyton nemesebb lesz. Tavasszal nemcsak mozgalmasabb lesz az élet, hanem átfinomul, szellemibbé válik s önzetlenebb érzések támadnak benne egy átfogóbb szeretőbb érzés hatása alatt.

Az idényi tavasz gyönyörű volt és boldog pillanatokot szerzett az embernek, mert vidékenként virágborult majdnem minden fa s olyan volt és még ma is olyan Erdély természetvilága, mint a fehérbe öltözött ara, a szép remények világában élő menyasszony.

Virággal szép a tavasz s vajha Isten jóvoltából dus nyarunk és gazdag ősünk is lehetne.

Dr. K. E.

TÜZHELY MELLETT

Thoroczkai Anna.

Irta: Rikay Pál.

I. Rákóczy György fejedelem ideje Erdély történelmében a nyugalomnak és komoly megfontolásnak korszaka; minden kis okból nem bonyolódtak bele a világ sorsának intézésébe s ezért a bérce országban aránylag nyugalom volt. Mégis benn az országban nem volt teljes szélcsend és a Dávid Ferenc hitén levő atyafiaknak sok háborgatásuk vala. Minduntalan összehavarták őket a szombatosokkal, akik Ősi András és később Péchy Simon után a szombat napot kezdték ünnepelni és egyebekben is a zsidókéhoz hasonló szertartásoknak hódoltak.

A fejedelem és környezete azt szerette volna, hogy csak egy vallásfelekezet legyen Erdélyben, mégpedig az ő vallása, a helvét vagy református vallás. Tulbuzgó hivei azzal vádolták az unitáriusokat, hogy újabb és újabb tanokkal bővítették ki hitvallásukat s ezzel a törvényt megsértették, mert a törvény tiltotta a vallásban az ujitást. Fokozta a veszedelmet, hogy magában az unitárius egyházban sem volt egyetértés.

A fejedelem 1638 június hó 1-re Deésre egy bizottságot hívott össze, mely hét napi tárgyalás után elrendezte az unitáriusok ügyét. Megállapítottak egy hitvallást, melyet hosszú időközön át hivatalos egyházi hitvallásnak kellett tekinteni s amely sok tekintetben különbözött Dávid Ferenc tanításaitól. Azokat az unitáriusokat pedig, akik a Dávid Ferenc hitén silárdul megállottak, keményen megbüntették. Az ítélet a következőkre szólt: Thoroczkai János ötvöst, Thoroczkai Máté néhai unitárius püspök fiát agyonkövezésre, Csiszár János városi tanácsost pellengére állásra és 60 botbüntetésre, Csiszár Istvánt, Gruz Andrást, Ciceró Pétert, Török Kovács Jánost, Boldis Györgyöt és Thoroczkai Annát, a János testvérhugát arra ítélték, hogy pellengéért állva, a szent ekklát megkövessék.

Volt a fejedelemnek egy ügyes tollvivője: Marosi Péter a nyikómenti Kadácsból való ifju. annyira ügyes volt, hogy a fejedelem udvarában maradhatott unitárius hite ellenére is. Elég ügyes és tapintatos volt arra, hogy vallási ügyekről ne beszéljen s különösen ne szóljon bele olyan dolgokba, amikből neki kellemetlensége származhatnék. Az udvari élet megtanítja az embert arra, hogy saját érzelmeit elrejtse s olyan képet vágjon, mint amilyent kívánnak. Most az egyszer azonban Pétert elhagyta szokott ügyessége. A szép fehér ludtoll sehogy sem akart fogni, pedig senki sem tudott oly egészséges szép betűket vágni ki, mint Péter. Azt még valahogy leírta, hogy az öreg ur megkapja a büntetést és hogy a

többiek is pellengérre kerüljenek, de a Thoroczkai Anna nevét kifelé. Természetesen észrevették és utólag jegyzőkönyvre vették s nagyon csodálkoztak, hogy Marosi hogy lehetett ilyen feledékeny. Inkább levágta volna a kezét, mintsem ilyen dolgot vegyen jegyzőkönyvre.

Mint mindennek, annak is meg volt az oka, hogy Pétert miért hozta zavarba a jegyzőkönyvírás. Nem csak azért, mert az ő hitfeleit sajnálta, hanem azért is, mert meleg és igaz szerelem kötötte Thoroczkai Annához, aki titokban jegyese is volt neki. Annát a szégyentől minden áron meg akarta menteni s ahogy a gyűlésnek vége volt, köd előttem, köd utánam, Kolozsváron termett.

Thoroczkai Anna éppen az evangéliumot olvasta, midőn Marosi Péter belépett egyszerűen, de izlésesen butorozott szobájába. Anna nagy fekete szeméit felveszi a szent könyvről s mélyen a szemébe néz az ifjunak. Mintha rátapadnának szemei, úgy rajta felejtette tekintetét. Marosi gyöngéden kezét csókol s tréfás szemrehányással mondja:

— Az én szép menyasszonyom mindig a bibliát olvassa. A jóból is megárt a sok. Lám, Ősi András is addig olvasá a bibliát, amíg szépen ki nem találta a szombatos vallást. S mennyi baj érte ezért az unitárius atyafiakat! . . .

— Ha Ősi András is tovább olvasta volna a bibliát, nem lett volna szombatos. De ő csak a Mózes öt könyvét olvasta el s tovább nem. Én azonban az evangéliumokat is olvasom s ezért nem tudok más hitű lenni, mint ami az evangéliumokban van. Bárcsak mások is azt olvasnák és akkor akadna egyéb dolguk, minthogy minket ócsároljanak és ótestamentumi módon üldözzenek.

— Oly rosszak az emberek édes Annám — szakítá félbe Péter — és gonoszságukat mind a szentirással akarják igazolni. Bárcsak ne tudnám, amit tudok . . .

— Csak elő vele gyorsan! Én mindent megszoktam. Ezelőtt egy fél órával értesítetek, hogy János bátyámat agyonkövezték, mert az egyetlen egy Istenről tett vallomást. Ángyomat, a János bátyám feleségét pedig az országból kiüldözték. Mi baj érhet még engem? Kinek áll útjában az én árva fejem? — Kérdé Anna mély fájdalommal.

— Oh, sokkal többnek, mint hihetnéd. A fejedelem udvarában nem jó szemmel nézik az unitáriusokat. Azt mondják, hogy a nyugati nagy népek rokonszenvét elvesztik miattunk. A fejedelem azt mondotta: egy ország és egy vallás . . .

— János Zsigmond fejedelem idejében mást mondtak. Akkor a törvény azt mondta, hogy *mindenki azt a vallást kövesse, amelyet akar*. Ez ma is törvény, mert az országgyűlés határozata — vágott közbe Anna meggyőződéssel.

— Nem is azt mondom, — igazolá magát Marosi Péter — hogy ez jól van így, hanem csak azt, hogy így van és nem tudunk rajta segíteni. Engem is társaim sokat gunyolnak, hogy pogány,

zsidózó vagyok. Állandóan vityálódtak velem és nem tudtam, hogy mi belőle a való. Tegnap aztán mindent megtudtam. Egyszerűen értésekre adták, hogyha át nem térek a Kálvin hitüekhez, a fejedelem elbocsát szolgálatából.

— És mit válaszoltál? — kérde Anna merően ránézve.

— Én, én — szólt hebegve Marosi — megigérttem, hogy felveszem a fejedelem hitét... Annám, édes Annám, arra kérek tedd te is ugyanezt, hiszen...

— Ha elhagytad az egy igaz Istent, — vágott közbe Anna fájdalmas sóhajrással — elhagytál engem is...

— De édes Annám, másképpen nincsen élet, nincsen boldogság. A fejedelem elbocsát szolgálatából. Az udvarnál fényes jövő vár reám...

— Nekem nem kell a fényes jövő. Thoroczkai Máté püspök leánya, ha egyedül marad is a világon, nem tagadja meg atyja hitét. Marosi Péter vedd tudomásul, hogy amidőn elhagytad az Istent, elhagytál engem is. Jobban fáj az, hogy Istentől pártoltál el, mint tőlem.

— De Anna — hebegé Péter — ne érts félre engem. Más mód nincsen a békére és boldogságra. Téged is bevádoltak a fejedelem udvaránál, hogy Jézusról másképpen beszéltél, mint ahogy Dávid Ferenc halála után a papság megállapította. Téged is meg akarnak büntetni. Ezt szeretném elkerülni. S tulajdonképpen mindegy akár unitárius, akár református az ember. Mindkettő magyar vallás...

Anna tovább nem tűrhethén a különben is akadozó hangon előadott okoskodást, közbevágott:

— Hogy mondd ezt Marosi Péter? Mindegy akármelyik vallás? Isten dolgaival nem jó tréfálni. Hát azért halt meg Jézus a kereszten, hogy mi azt mondjuk: mindegy, akár egy akár három? Mutasd ki a szentírásból, hol mondotta Jézus, hogy Isten háromszemélyű? Ugy-e sehol!

— Tudom Anna, nagyon jól tudom — kapta el a szót Péter — Jézus azt tanította, hogy Isten egyetlen egy megoszthatatlan valóság: azt is jól tudom, hogy *sem Jézus, sem az apostolok, sem az első keresztényszázadok nem tudtak a háromságtanról*. Nem erről van szó. Mi más felekezet kebelében is élhetünk a mi hitünk szerint, mint ahogy ezeken meg ezeken unitárius módon gondolkoznak más felekezetek körében. Arról van szó, hogy kerüljük el a büntetést...

— Miféle büntetést — szólt Anna megrezzenve. — Velem tehetnek akármit. Korán árvaságra jutottam; bátyámat megölték, vőlegényemet más egyház kebelébe csábították... velem, egy gyöngé nővel csak bírhat egy ország.

— Elmondani is alig merem Anna. Azt szeretném, hogy kerüljük el a veszélyt és a szégyent...

— Miféle szégyent — vág közbe Anna erőhöz jutva. — Mit tettem én, amit szégyelni kell?

— Olyat semmit sem és mégis a deési gyűlés arra ítelt, hogy pellengért kell állanod. A többiek mind férfiak, egyedül csak te vagy nő, akire ilyen büntetést mérték. Ha hamarosan áttérsz a Kálvin hitüekhez, az ítéletet nem hajtják végre rajtad . . .

— Hogy engen pellengérre állítanak . . . Engem aki a szentírást nemcsak olvasom, hanem követem is . . . s ez lehetséges legyen . . .

Annának a lélegzete elállott, mert a pellengértől nagyon félt. Szívesen cserélt volna János bátyjával, aki már ki is szenvedett. Anna egy ideig nem tudta mit tegyen, olyan volt, mint egy elfogott kis madár.

Péter felhasználta ez alkalmat s a siker némi reményével kezdette mondani:

— Anna, édes szép Annám, gondold meg, mi vár reád. Kitérdepeltetnek a nagy templom elé és a léha népség nevetni fog megaláztatásodon . . . Térj át a hatalmasak hitére, jöjj velem s az életben szerencse és fény fog reád várni . . .

— Soha, soha, inkább száz halált kiállanék. Ha egyébként nem is, ha nem hinnék is a jövő életben, de a *hűség szépségéért*. Az én hitem nem köpenyeg, amit a hatalmasok kedvéért változtathatok, forgathatok. Aki pedig velem nincsen, az ellenem van és aki mást cselekszik, nem igaz ember! Aki jobban fél az emberektől, mint az Istentől, nem férfi az és nekem ahhoz többé semmi közöm . . .

Olyan világosan volt mondva, hogy félreérteni nem lehetett. Marosi Péter mélyen átértette, amit Anna mondott. Tudta, hogy amily szelid és engedelmes jóság Anna egyébként, éppen oly határozott és erős a vallás kérdésében. Mint egy elkárhozott lélek, úgy tántorgott ki Annától minden köszönés nélkül. Nagyon rosszul érezte magát. Mit tegyen Annáért. Előtte csak az az egy lehetőség állott, amit már kifejtett volt. Ő nem tudott jobbat annál kitalálni s most már attól is félt, hogy Annát örökre elveszíti. Most még zavartabb volt, mint midőn idejött s egyetlen bizodalma abban állott, hátha mégsem hajtják végre a deési határozatot. Erre a kicsiny pókhálóra akasztotta fel Marosi reménységének nagy súlyát s visszament a fejedelmi udvarba. Ott pedig neki elég gondja volt arra, hogy a deési végzés ne kerüljön hamar elé. Minden ügy sürgősebb volt előtte annál. Az aktacsomók között mindenkor legalól maradt.

Azonban hiába volt minden igyekezete Péternek, hogy a sorsot kijátsza. Széles János, egyik tanácsbeli ur, aki minden unitáriust az ország határán túl tett volna, egyszer csak ráírvált:

— Te kutya áriánus, ugy-e nem akarod, hogy fajtáidon a deési végzést végrehajtsák. Leküldd ezt a határozatot, mert ha nem, nagy baj lesz!

Nem volt már mentség, a határozatot végrehajtásra leküldötték Kolozsvárra. Ugyanazon év július hó 25 délelőttje volt kitűzve a

végrehajtásra. Erre az időre Marosi Péter is beutazott Kolozsvárra, hátha még segíthetne valamit Anna ügyén.

A szomoru napon s pellengérre állók megérkeznek a kolozsvári főtemplom elé. Egy idős, tisztos tanácsbeli ur felolvassa a végzést és az elítélteket a templom ajtó előtt két sorban elrendezi. Zsákot huznak rájuk, melynek a fenekét levágták s úgy térdepeltették őket. Annának szép fekete haját többől levágták, mert ez is hozzátartozott a pellengéren álláshoz. Nagy bámész tömeg verődött össze a város minden részéről: pártában maradt aggleányok, állásnélküli mesterlegények és másokból, akik nem tartoztak éppen a város legmegbízhatóbb rétegei közé. A figyelem Annára fordult s egy mesterlegény megjegyezte, hogy levágott hajjal is szép. Az öreg Csiszár István aztán magához hódította a figyelmet, amidőn a 60 botot rája kimérték.

Marosi Péter Monostori-utca szögletén a Mátyás király szülőházához vezető uton huzódott meg s onnan leste az események fejleményeit. El lehet képzelni, mit érezett a lelkében, midőn tehetetlenül kellett néznie Annát, amint ki volt téve a rosszmájú emberek tréfájának. Azonban Anna oly méltóságosan viselte a sorsát, hogy Péter elbámult rajta. Mindig imádkozott és oly nyugodt volt, mintha a templomban az élet örömeit köszönné meg a Mindenhatónak.

Midőn a kínzás ideje eltelt s az elítélteket elengedték, Csiszár István szép csöndesen megjegyezte: Azért mégis csak egy az Isten! A háromságtant csak a zsinatokban koholták . . .

Ezért még kegyelmed hatvanat fog kapni, mondá egy tanácsbeli ur. — Nem baj, felelé Csiszár, — azért az Isten egy fog maradni, ha 120-at vágtok is rám. S azzal tovább lépett lábait gyorsan szedve, mint az iskolában megbüntetett gyermek.

Thoroczkai Anna pedig amint felszabadult a rája rótt büntetés alól, méltóságos léptekkel haladt haza felé. Nem nézett sem jobbra, sem balra. Arcán nem látszott egyéb, csak erős elhatározás. Ilyenek lehettek az őskereszténykor vértanúi, akik a halál közeledtére is mosolyogtak.

Péter észrevétlenül Anna után indult. Valami öntudatlan tartózkodással nem érte utól, hanem csak pár lépésről követte. Nem tudta kitalálni, mit mondjon neki. Amint így magában töprengett, egész öntudatlanul belépett Anna után a Magyar-utcában levő lakásra és midőn Anna hátra fordult, csodálkozó szemekkel nézett Péterre. Minthogy Péter nem tudott szóhoz jutni, Anna szólalt meg először:

— Mi mondani valónk lehet egymásnak, talán csak nem jött újabb rendelet az udvartól. Én kész vagyok mindenre . . .

— Oh Anna, ne beszélj így velem. Én nem tehetek az eseményekről. Én szívesen megakadályoztam volna mindent, ami történt. De nem tudtam, nem fogadtad el ajánlatomat.

— Milyen ajánlatot? Hogy elhagyjam, megtagadjam az igazságot? Ugy tegyek, mint az erős férfiak, akik kitarlanak addig, amig hitük

áldozatba nem kerül és rögtön meginganak, mihelyt egy kicsit szenvedniök kell. Ilyen segítségből én nem kérek, nagyon köszönöm.

— Oh Anna, ha tudnád, mennyire szenvedek miattad s hogy nem lelem helyem a magas állásban, mióta hitfeleimet üldözik. Sokat gondoltam, hogy mit kellene tennünk. Első gondolatom az volt, egyesüljünk a református vallásban, hogy a magyar ne üldözzé egymást. De a te nagy kitartásod meggyőzött arról, hogy az igazságot elhagyni nem szabad . . .

— Nem Péter, az igazságot elhagyni nem szabad. Dávid Ferenc mondotta, hogy a *hamis igehirdetők tanai összefognak omrani*. Nagy magyar bűn, hogy a magyar üldözi a magyart, mikor ilyen testvértelen nép vagyunk a világon, mikor mindenkinek útjában állunk, minden nagy hatalmi törekvésnek lába alatt vagyunk. Déva, Nagyvárad, Fogaras, Szamosujvár és Kővár a lakatosiparban nagyon fellendült, mert nincsen elég békó az unitárius foglyok megláncolására . . .

— Ugy van, folytatja a felvetett gondolatot Péter. Amig te ott térdepeltél a nagy templom előtt, az én lelkemben is mennyei világosság támadt, mint a Sauléban a damaszki uton. Ugy érzem, itt kell hagyjam ezt az előkelő világot, mely az igazság s testvériség ellen tör s keressek oly élethivatást, mely az igazság erős fundamentumán a szeretet égi igéjét terjeszti . . .

— S mi legyen az a pálya? Kérdé Anna élénk érdeklődéssel.

— Elmegyek le a két Homoród és a Fehér nyikó vidékére. Ott a nép tisztán megtartotta a Dávid Ferenc tanait. S ha valamelyik kis falunak nincsen lelki pásztora, felajánlom nekik szolgálataimat. S ha elfogadnak, teljes lelkemmel hirdetem azokat az igazságokat, melyekért Dávid Ferenc a dévai börtönben vértanuhalt.

Anna szemei kigyultak, arca tulvilági boldogsággal telt el.

— *Ez már élethivatás, férrias, erős, keresztényies élethivatás. Ez az emberiség számára meghozza a boldog jövődőt: az igazság és testvériség diadalát. Ezzel a kis Erdély nagy és nevezetes lesz. A nyugati nagy népek egy tisztább és haladottabb világban csodálni fogják Erdély nagyságát.*

Ugy beszélt, mint egy prófétanő. Péternek is bátorság és erős elhatározás támadt a szívében s folytatta a megkezdett gondolatot:

— De én egyedül igen gyöngének érzem magam erre a feladatra. Jöjj el velem, légy az élettársam . . .

— Ezen az uton oly szívesen, mint ahogy egy menyasszony követheti az ő vőlegényét. Társad leszek a munkában, a kitartásban, a türebben és ha lesz, az örömben is.

Másnap Marosi beadta lemondását a világi állásról és Beke Dániel unitárius püspöknél egyházi szolgálatra jelentkezett. Nem-sokára Thoroczka Anna az ő oldalán segített a Dávid Ferenc igazságainak az egyszerű, romlatlan nép lelkébe való átültetése nagy munkájában.

A legnagyobb ellenség.

Az emberiség haladásának és fejlődésének ezeregy akadályja van. És az az ember, ki az élet küzdelmeiben meghasonlik önmagával, ha mindjárt nem is, de később úgy anyagilag, mint erkölcsileg tönkremegy és elbukik.

A már 30—40 éven tuli tehetetlen szenvedő nyomorultak legnagyobb százaléka e felállított tétel igazsága mellett bizonyít. És ezek közül is inkább azok, kik a legnagyobb ellenséget, a lelket és a testetölő „alkoholt“ eszükkel és józanságukkal legyőzni nem tudták. Ezek az elszáradt legények a jellemtelenségnek és a bűnözésnek oly szörnyű képét mutatják, hogy a figyelő inkább látja és ítéli mindeniket oktalan állatnak, mint az Isten képére és hasonlatosságára teremtett embernek. Gondolkozásuk rossz, tervük veszedelmes és cselekedetük hitványság. Állandóan figyelnek és szimatolnak s mikor látják és veszik észre, hogy a szelid természetű, tiszta jellemű és józaneszű ember alkot, tesz és dolgozik, mindjárt fegyverkeznek s a mindenki által már igen jól ismert harci módszerükkel támadnak, tiltakoznak, gyalázkodnak és akadékoskodnak. Irigységük és gyáva féltékenykedésük hevében annyira mennek, hogy még az étellel, a legdrágább kincssel sem igen törődnek. Az ártatlanul kiömlő vér vigasztalásukra és megnyugvásukra szolgál.

Ilyen romboló mérge s büntető ostroma az emberiségnek az alkohol. S mégis hányan, de hányan vannak, kik csak azért élnek, azért dolgoznak és verejtékeznek. A kenyér és a ruha mellékes, a család és a gyermek jelene és jövője gondot nem okoz, de az alkoholnak, ha mindjárt az utolsó „gombig“ kell is fizetni, a megszokott mennyiségben és időben meg kell, hogy legyen. A szülők és a nevelők meggondolatlanságáért aztán szenvednek, bűnhődnek és elpusztulnak a gyermekutódok. Igen, mert az alkoholnak íze, — mint mondják a részegesek — édesebb és jobb a cukornál, ereje fájdalomcsillapító, hatása gyógyító. És ezen tulajdonságai mellett, meg van még az a jó szokása is, hogy magát mindig kínálgatja és ahol egyszer befogadják, onnan már kiverni szinte lehetetlen. Azok a szülők, kik megfélemedeznek önmagukról és emberi hivatásukról s gyermekeikkel pálinkát itatnak, a nemességet és a jóságot kijátszva s a helyes és a módszerű nevelést meggyalázza, a legnagyobb hibát követik el, mert a hitt és vélt építés és épülés ellenére gonosz munkájukkal éppen az alkoholt segítik győzelemre.

Ott kell tehát talpon lenni, vigyázni, örködni és gonddal cselekedni már a bölcsőnél, ha azt akarjuk, hogy a jövő embere erős, munkaképes és becsületes, ne pedig a falurossza és szegénye legyen. A gyermek szereti a cukrot, tehát, ha a cukornál is még jobbnak vélt alkoholt egyszer megízlelte, azért vágyódní és rajongani fog. E veszedelmet, e lelket ölő hitvány szörnyet meg

kell vele utáltatni. Az élet, a napi események éppen elég példát szolgáltatnak s kellő segítséget nyújtanak a munkához.

Minden falunak, minden városnak vannak elzüllött, tönkrement, bogárként a porban és a sárban csuszkaló-mászkaló szerencsétlen alkoholistái. Ezeknek megjelenése, erkölcsromboló cselekedete, piszkos, szennyes beszéde mind-mind igen alkalmas képek a közvetlen szemléltetésre. A munkaképes, erős és jómódu gazdából lett nyomorult koldus válláról lelógó üres tarisznya, vagy a szép ház helyén szanaszét heverő üszkös gerendavégek, a beomlott füstös, kormos falak és az utcára kivet családok szomoru sorsa, mind oly élethűen bizonyítanak és megértően beszélnek, hogy ezeknek láttára vagy hallatára lehetetlen, hogy az ember még elismerőleg nyilatkoznék és hálával gondolna a világ legnagyobb ellenségére, az alkoholra.

E szomoru tények és képek a szívet fel kell, hogy rázzák álmodásából. A lepergő események az embert a jobb és helyesebb belátással együtt irtó háborura kell, hogy szólítsák a romboló és pusztító féreg ellen. Hogy aztán „züllik“ uramék, a józan emberek erkölcs-nemesítő munkáját lekicsinyelik, gyalazzák és lehuzzák, az ne bántson és ne aggasszon senkit, sőt még lángoló haragjukat sem érdemes tudomásul venni, mert az emberiségnek jövője és műveltsége nem a pálinkában, a mindennapos dinomdánomban, verekedésben és a perlekedésben van letéve, hanem a józanságban, szeretetben s így a gazdasági élet nyugodt fejlődésében.

Csak erre az igazságra gondoljon minden szülő, minden család, mikor az „első pohárral“ a kis gyermeket megkínálja és ennek a szellemében tegyen minden ember, mikor a korcsmában vagy a korcsma körül gyermekifjut lát ólálkodni. A kézen vezetgetett, az ölben hordozott „apukám gyöngyét“ a füstös, mocskos korcsmából kiutasítani és kitiltani a legfontosabb és a legnemesebb munkák egyike. Aki ezt megteszi és az önmagáról megfeledkezett szülőt hívátása szentségére így figyelmezteti, az alkot és a társadalom érdekében oly okos munkát végez, hogy azt pénzzel megfizetni nem lehet, azt csak a szív boldog érzelme tudja érdem szerint jutalmazni.

Akiben van akarat, nemesség és erkölcsi bátorság, az a legnagyobb veszedelmek és megpróbáltatások dacára is, keresi mindig a léleknek ebbeli nyugalját. És ezt pedig csak úgy érheti és éri is el, ha kiveszi részét az embermentés munkájából. Ha a gonoszt, az Istentelent megtéríti, veszedelmes tévelygéseiről meggyőzi és igyekszik az „embert“ a maga eredeti tisztaságában és szelidségében megtartani; szóval, ha időt és fáradságot nem ismerve a haladás, a béke és a szeretet nevében küzd, mint apostol a legnagyobb ellenséggel, a romboló és pusztító alkohollal.

Lőrinczi Miklós.

NŐK VILÁGA.

Május . . .

Természet édes anyánk legbájosabb gyermeke, légy üdvözölve szép Május! . . . Tündéri lény vagy te, napsugárból, virágillatból, madárdalból szöve. Amerre mész, megdobban a Teremtés szíve és virágba borul az Élet fája. Igézetteddel megszádited, varázssoddal behálózod a szegény halandó szívét. Megfogod kezét és halk léptekkel elvezeted őt az Álmod országába, ahol a kék madár énekel: a Boldogság . . . Ismered-e a régi dalt, mely oly édes és mégis oly bánatos? a régi-régi dalt, mely mindig új marad?

De én tudom szép Május, hogy te csak egy bájos szemfényvesztő vagy, hogy játszod csalfa és csalárd. Azért van az látod, hogy jöttödre örömömben bánat is vegyül, hogy lelkem olyan érzékeny lesz, mint az aeol-hárfa húrja . . . Rég eltemetett melódiák csendülnek fülemben és szívemre nehezednek a névtelen vágyak . . . az elnem sirt könnyek . . . Talán az elvesztett ifjúságot siratom? . . . A reményeket, melyek teljesedésbe nem mentek? . . . Az álmokat, melyek valóra nem váltak? . . . Beh kár, hogy az emberi élet tavasza csak egyszer nyílik és ha az álomvirágok szirmai lehullottak, régi szépségükben felvirulni nem fognak többé soha.

De ne gondolkozzunk az idő múlásán, virág hervadásán és ne futkossunk dőre ábrándok után. Balga hit az, hogy a vágyak teljesedése boldogságot ad. A vágyak, ha céljaikat elérték, rövid időre megpihennek, hogy aztán ujult erővel feltámadjanak. Minden beteljesedett kívánság nyomán új kívánság fakad és így a végső kielégítés lehetetlen. Emlékszel-e a mesebeli sárkányra? Ha egyik fejét levágták, támadt helyette kettő.

Azért szakaszd le minden órának virágát, de használd okosan a pillanatot, mely kezeidbe adatott és teremtsd meg magadnak az idvességet egy istenes élet által. A jövő, melyre munkálkodunk és melyet megteremthetünk, többet ér mint a múlt, amelyre csak emlékezni tudunk. De azért a múltól se feledkezzünk meg. Nézzünk szembe tévedéseivel, vonjuk le tanulságait, okuljunk tapasztalatain. Tanuljuk megismerni és szeretni nemzetünk múltját, történelmét, tiszteljük hagyományait, lelkünkben pedig helyezzük piederestülra a nagy emberek, nemzeti hősök és vértanúk emlékét. Mert

*„Megverte az Isten azt a nemzedéket,
Melyben meghalt a múlt s nincs jövőre lélek!”*

A halandó emberi élet tavasza csak egyszer, de az örökkévaló Természet májusa minden évben újra kivirágzik.

P. Nagy Piroska.

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Szóljunk őszintén és igazán, hogy milyen a mi istentiszteletünk külső képe. Örömmel és bizonyos dicsekedéssel mondhatom, hogy hiveink között Istennek hála vannak többen, akik buzgóan vesznek részt az istentiszteleten, akik szinte minden vasárnap ott vannak a templomban. Érzik, hogy nekik a közös imádkozásra,

az élet egyik-másik fontos kérdésével való foglalkozásra, a lelki épülésre épp olyan szükségük van, mint a mindennapi kenyérre. Vasárnapi dolgaikat úgy tudják, mert úgy akarják intézni, hogy a hétből egy órát az Isten házának is szentelhessenek.

De mennyien vannak, akik csak nagy ritkán, vagy sohasem láthatók a templomban. Vidékről, buzgó templomlátogatásról híres egyházközségekből származtak be ide igen sokan. Otthon talán buzgók voltak az Isten imáadásában, de a legtöbben, amint falujokat elhagyták, mintha a buzgóságot, az egyháziasságot, a templomszeretetet is levetkőzték volna. S ha megkérdezzük: a hivatalnok, az iparos, a vasutas, a gyári munkás, a napszámos egyaránt azonnal kész a magyarázattal, azaz a kifogásokkal. Pedig, ha mindenki annyi erőt fordítana arra, hogy önmagát és gyermekeit istenes életre, templomlátogatásra, vagy egyéb vallásos összejöveleteken való megjelenésre buzdítsa, mint amennyi erővel a kifogásokat keresi, bizony más, megnyugtatóbb képet mutatna az egyházi és lelki élet közöttünk. Az emberek úgy látszik mindig egyformák voltak, mert úgy volt a Jézus idejében is, hogy a nagy vendégségre, az Isten színe előtti lelki vendégségre sokan azért nem mentek el, mert az egyiknek ökrei voltak, a másiknak szántóföldjei, a harmadiknak felesége. Mennyivel inkább így van ma, amikor az emberek nagyrésze nemcsak hogy múltó javakra és örömökre s oly sokszor könnyelmű és meggondolatlan életre áldozza ereje legjavát, hanem annyian egyenesen gunyt üznek a vallásból, az egyházból, a templomból, az imádságból, az Istenből!...

Hajdan a proféták erős, sőt kiméletlen szavakkal ostromozták a népet az istentelenségekért s nem egyszer feltudták rázni a közönyös lelkeket, vagy magukbaszállásra indítani a bűnösöket. Ma ártatlan és kiméletes figyelmeztetésre is nem egyszer harag és gyűlölet szikrázik sok ember szemében, olyan érzékeny, vagy talán önhiit a mai ember. Pásztorokra és egyházra olyan könnyen történik neheztelés; oh mert ma is úgy van, hogy a „más szemében meglátjuk a szálkát, de a magunkéban a gerendát nem vesszük észre“. De nem vesszük észre azt sem, hogy a pásztoroknak a lelkelángja olyan sokszor csak a nyájért, az egyház javáért lobog el.

S e gondolkozásnak az ártalmas hatása meglátszik a templomon és az egész életen.

Pedig mennyit hangoztatjuk mi és mennyit hangoztatják fajunknak a legjobbjai, hogy ennek a nagyon sujtott erdélyi magyarságnak a jövője, a fennmaradása a közös erőben és egymás megértésében van, mindenek felett pedig az egyház falain belül. S aránylag olyan kevesen vannak, akik meghallják a féltő szeretet szavát és még kevesebben, akik megértik és követik. Vezetőt, tekintélyt nem ismerünk, mert mindenki maga akar vezér s tekintély lenni.

Ilyen körülmények között lehet-e valamit alkotni, létrehozni? Mi ki akarjuk fejleszteni, meg akarjuk erősíteni egyházközségünket?

egy sorban akarjuk állítani a többi szilárd alapon álló, élni tudó egyházközségekkel. Tudjuk, mert látjuk, ha ebben a munkában csekély támogatást nyerünk is innen-onnan, lényegében csak magunkra vagyunk utalva, másokra nem számíthatunk. Mégis, ha valamit tenni, áldozni, segíteni kell — huzódozunk tőle, a segítséget mindenki mástól várja, a dolgokat könnyen vesszük, sőt olyan könnyen megharagszunk. Szeretnénk templomot építeni, hogy egyszer már ez az egyházközség is megfelelő öltözetben jelenjen meg a világ előtt. S összetartás és jóakarát helyett hányszor engedünk utat egymás között a széthúzásnak és engedjük, hogy a jobb belátás helyett a zugolódás ereje uralkodjék rajtunk?!

És én nem egyszer teszem fel bizonyos szomorúsággal a kérdést, hogy ugyan kinek és miért akarunk mi templomot építeni, ha úgy szeretjük és látogatjuk azt, ha úgy neveljük annak a szeretetére s megbecsülésére gyermekeinket, mint ahogy mostani életünk mutatja?!

Az egyedüli biztató az a rendíthetetlen hit, hogy a jó igyekezetnek előbb-utóbb meg kell, hogy legyen a méltó eredménye. S ha mi nem hagyjuk el magunkat, nem hagy el az Isten sem.

Ha azonban sok tekintetben nem éppen megnyugtató képet mutat is egyházi életünk, van abban jó is, amit érdemes megbecsülni.

Nőegyletünk a maga szerény keretei között egy néhány igazán buzgó nő fáradhatatlan közreműködése mellett megfeszített erővel dolgozik az egyház előhaladásán, melyben néhány férfi szintén jól segítője. Szegényekkel, betegekkel jól tesz, az iskolás gyermekek felruházására gondja van, a nyomorba jutottakon segít.

A nőegylet tagjai közelebbről dicséretes buzgósággal megin-dították az u. n. *hólabda-teák rendezését*, mely szép sikert is hozhat.

Vallásos estélyeink buzgó érdeklődés mellett folynak le.

Mint új dolgot foglalom írásba, hogy a múlt évben néhány jóra való ifjunak és leánynak a buzdítására s közreműködése mellett megalakult a *Dávid Ferenc Ifjusági Egylet*, mely két hetenként jön össze és melynek tagjai a konfirmált növendékek közül az önkéntes jelentkezők. Céljuk az önmivelés, továbbá buzdítás a templombajáráásra és előkészület az egyházi munkában való tudatos részvételre. A sikeres munka legnagyobb akadály: megfelelő helyiség hiánya. Nem hallgathatom el itt sem, hogy a buzgók és jóratörökvők mellett milyen sokan vannak, akik ettől is távol tartják magukat. Pedig hány olyan helyen vannak jelen, ahonnan ha elmaradnának, nem volna kár belőle és innen, ahol csak használnának maguknak, hiányoznak.

Szintén új dolog az, hogy egy pár buzgó nőnek az óhaj-tására megkezdődött az u. n. *házi istentiszteletek* tartása, midőn egy háznál a közelben lakók összegyűlnek vasárnap délután s a lel-kész vezetésével énekelnek, imádkoznak és egyházi beszédet hall-gatnak. Eddig még csak egy ilyen istentisztelet volt a Ferencz Istvánné házában, ahol mintegy 30-an gyűltek össze. Jellemző,

hogy a házát megnyitó buzgó nőnek r. kath. férjén és fián kívül férfi nem volt jelen. Ha a hivek óhajtják s a megkezdett ügye támogatják, folytatjuk az ilyen istentiszteletek tartását itt és a város más részében is, amikor csak az idő engedi. Kíváncsok volna, ha ezt az ügyet többen a szívükre vennék, különösen a mi templom-nélküli helyzetünkre gondolva.

Templomozásunk és szertartásaink végzése rendben megy. Elemi, középiskolai és iparostanonc iskolás növendékeink *hitoktatása* a sok iskola miatt heti 29 órában történik. Elemi és középiskolai tanulóink *egyh. énektanítását* heti 1 órában József Domokos tanító afia végzi, ki a vallásos estélyeken az éneket is vezeti, az iparostanoncok egyházi énektanításában pedig Györbiró Sándor unitárius kántori teendőket is végző ref. kántor segít.

Zernesti és hétfalusi *szórványokban* a hivel való megállapodás szerint történik a templomozás, melyben lévitai minőségben József Domokos tanító afia szintén segít, de a hitoktatás kérdésének megfelelő megoldása a helybeli mindennapi nagy elfoglaltság mellett szinte legyőzhetetlen akadályba ütközik.

Ha lassan is, de haladunk a cél felé, hogy az egyházközség saját otthonában helyezkedhessen el. A múlt októberében az *egyházközség házát* birtokba vettük, amennyiben a lelkész a lelkési lakásnak szánt helyiséget a kebli tanács határozatából elfoglalta. Egyelőre itt, a magánlakásban van a lelkési iroda is elhelyezve s az iskolás növendékek egy része is itt részesül hitoktatásban. Minden módot és eszközt felhasználunk arra, hogy az elrekvírt földszinti részt felszabadíthassuk, miben egyházi főhatóságunk is teljes erejével támogat. Ha a felszabadítás megtörténhetik, azonnal át kell alakítanunk, hogy egy nagyobb helyiség álljon rendelkezésünkre. Jelenleg a felszabadítás ügye a miniszter ur előtt van, ki az iratokat a megyei prefekturáról ép most kérte fel magához.

A ház telekkönyvezése éppen most van elintézés alatt.

A *templomhely* ügye bizonyára mindenkit érdekel. Megemlítem már csak azért is, hogy minden egyháztag tisztán lásson e kérdésben. Korábban a vármegyei prefektura arra utasította a várost, hogy az egyházközséggel együtt keressen más helyet, mert amiről szó van, más célra kell. Érthetetlen volt a dolog és a város előbbi álláspontját fenntartotta, mert neki, a tulajdonosnak a tudomása szerint nem kell más célra és ő mást nem is adhat, de ezt adja. Az akkori politikai helyzet olyan volt, hogy az ügy forszírozása sikerrel nem biztatott. Hónapokkal ezelőtt újra kértük a várost, hogy az ügyet hozza napirendre. Az állandó választmány tárgyalta is a kérdést, de az iratok közül a helyszínrajz elveszett, amit a város átiratban kért tőlünk és mi azt Halmágyi Gábor főgondnok ur szívessege folytán be is terjesztettük. Most várjuk, hogy egy újabb gyűlésen mit határoz a város. Így áll most a kérdés, melynek jó kimenetelét reméljük.

Megtartottuk a tavaszon a majálist és a télen műsoros tánc-

estélyt, melyeket évek óta tartunk és amelyeknek jövedelméből a nőegylet a múlt évben 32.000— Leut juttatott a templom-alap gyarapítására. Itt nem hallgathatom el azt a benyomásomat, hogy egyházunknak a tagjai mintha ma már nem vennének olyan szívesen részt az ilyen rendezésben, mint azelőtt. Sőt sokan meg sem jelennek azokon, bár megjelenhetnének. Láttunk unitárius családokat, akik az unitárius estélyről s majálisról teljesen hiányoztak, de más hasonló összejöveteleken teljes számban ott voltak. Nem panaszképpen mondom ezt, mert szép dolog az, ha másokat támogatunk, de nekünk — mint leggyöngébbeknek — mégis az kellene első kötelességünk legyen, hogy elsősorban önmagunkat, a saját egyházunkat támogassuk. Ha azonfelül tehetünk valamit, jól tesszük, ha azért is áldozunk. Aztán tapasztaltam azt is, hogy az ilyen rendezésnél a munka oroszlánrésze rendesen ugyanarra a néhány nőre és egy-két férfira nehezedik, kik talán már bele is fáradtak. Pedig fontolóra kellene vennie mindenkinek, hogy az egyház és annak az érdeke nem a papé, nem a gondnoké és nem is azé a néhány buzgó férfi és nő tagé, akik mindig, mindenütt szívesen ott vannak. Hanem az egyház: az összes egyháztagoké. Tehát az egyház fejlődése és erősödése is az összes egyháztagokat kell, hogy érdekelje. Mert az egyik nemzedék elmulik, de jön utána a másik. S mindig az idősebbek kell, hogy példát adjanak az ifjabbaknak. Gyermkeinkben az egyház jövőjét sok tekintetben a mi szellemünk biztosítja, míg viszont gyermekeink lelki élete a szilárd alapokra helyezett egyházban annál inkább biztosítva lesz, minél többet tett a mai nemzedék a jövőért. Azért, ha a legtisztább vallásos igazságot képviselő unitárius egyház e városban nem haladhat s nem fejlődhetik a kellő mértékben, annak oka a hívek közönyössége is lehet.

(Folyt. köv.)

Szünidei ingyen nyaraltatás.

Felhívás Erdély magyar családjaihoz.

A magyar társadalom támogatását kérjük Kolozsvár tanuló-ifjúsága részére.

Tisztelettel kérjük egészséges vidéken élő családjainkat, hogy akik a nyári hónapokban 6 hétre díjtalanul elvállalhatnának családtagul 1—1 tanuló vendéget, értesítsék a *Magyar Kisebbség Nőegyletei Központi titkárságát* (Str. Cogălniceanu — Farkas-u. 18.), hogy a nemes akcióban résztvenni akarnak. Kérjük pontos körülírását is a gyermeket, ifjút (leányt vagy fiút) illető kívánságuknak.

A mostani gyermekek és ifjak nagy részének szüksége van, hogy nehéz tanulásban, rossz élelmezési- és lakásviszonyok között megviselt szervezetét felfrissítsük, megerősítsük s így fajunk munkás jövőjének megmentsük. Orvosilag bebizonyított tény, hogy néhány

heti szünidei rendszeres táplálkozás, jó levegőn való tartózkodás, az ifjuság betegségek elleni védekező képességét nagy mértékben fokozza.

Reméljük, hogy a magyar társadalom kérő szavunkat meghallgatja.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Egylefi élet és munkásság.

D. F. Egylet. *)

Nagyérdemű közönség!

A mai napon van először alkalmam Önöket ezen egylet elnöki tisztében üdvözölni és mielőtt ezt tenném, engedjék megköszönnöm azon megtisztelő bizalmukat, mely választásukkal reám esett. Egyéni nézetem mindig az volt, hogy a közért munkálni közkatonakép jobban szerettem, de ha már választásuk reám esett, az elől kitérni nem akarok és az egylet elnöki tisztét köszönettel elfogadom. Céltüzésül egyebet nem adhatok, mint azt, hogy az elvállalt tisztelet igyekezni fogok tehetőségem szerint betölteni. Hitem és egyházam iránti hálám és szeretetem legyen elegendő záloga ígéretem teljesítésének.

Előre kell bocsátanom azonban azt is, hogy az egylet által elérni szándékolt nemes cél megvalósításához még nem elegendő az elnök személye és ténykedése, hanem szükség van az összes tagok állandó és odaadó munkásságára. Kérem tehát egyházunk és egyletünk minden tagját, hogy az egylet céljának megfelelően munkásságát és érdeklődését állandóan tartsa ébren és áldozza fel és akkor ígérhetem, hogy a vállalt tisztségemet be fogom tölteni.

Ezek után legyen szabad kifejtennem, hogy én mikép képzelem el egyletünk célját, mit tartok annak keretei között megvalósítandónak és azt mikép tudjuk elérni:

Az emberiség nagy vallási társadalma különböző sejtekre oszlik és azok számtalan utakon, de valamennyi egy közös cél felé — az emberiség boldogítására — törekedik. A világtörténelem rengeteg példája tanúságot tesz arról, hogy már a legprimitívebb ember is óhajtozott a társadalmi közösségre és szükségét érezte egy magasabbrendű lény hitének. A későbbi fejlődések során, a kultúra és tudomány haladásával a lelki szükségletek fokozódtak s ennek tudható be, hogy a társadalom apróbb tagozatokra oszlik, hogy a cél elérése a szűkebb keretek között könnyebben legyen keresztülvihető.

A mi D. F. egyletünket is a szükség hozta életre. Elégtelennek bizonyult már a vallási közösség kimunkálására a tisztán templomi munka és érintkezés s egy szabadabb teret kellett keresni a hit és

*) A marosvásárhelyi D. F. E. új elnökének székfoglalója.

társadalmi érintkezés bensőbb kimunkálására. Mindinkább szükségessé vált és válik az egyházi élet megszilárdítása végett a világi elem, a hivek munkáját is igénybe venni és párhuzamossá tenni az egyházi hivatalnokok tevékenységével. És ezen közös területen — nézetem szerint — ma az egylet célja a *jó unitárius és az igaz ember* közös mintaképe s annak elérése.

A jó unitárius fogalma mindannyiunk lelkében él már a hitünk tanai által szerzett alapfogalmakból. Hinni és megtartani vallásunk elveit és hűségesen kitartani Dávid Ferenc eszmái mellett mindaz, amit egyházunk tagjaitól, mint jó unitáriusoktól kívánhatunk.

Kötelességemnek tartom megemlíteni azt is, hogy az unitarizmus társadalmi jelentősége ma már kiemelkedett kicsiny erdélyi bölcsője keretei közül és világhirre tett szert. Hitünk tanai ma már ismereteseek az egész világ kulturált nemzetei előtt. A mi szűk látkörünk és ismeretünk talán fogalmat sem tud alkotni magának azon nagy jelentőségről, melyet hitünk eszméi képviselnek. A világ két leghatalmasabb állama Anglia és Északamerikai Egyesült-Államok területén tette a legnagyobb hódítást és érte el jelentőségének magaslatát. És ezt vajjon mi tette? Erdély unitáriusainak, a mi nagynevű elődeinknek hithűsége és kitartása. Ez az eszme teremtette azt a mély kapcsolatot, mely lehetővé tette és teszi számunkra, hogy prédikátoraink külföldi neveltetése által hitünk és fajunk ismertetését terjesszük. Az a szeretet és ragaszkodás, mely külföldi testvéreinket hozzánk fűzi és annak olyan számtalan tanujelét is adják, csupán az igaz hithű magatartásunk eredménye. Ennek a kapcsolatnak további kiépítése is egyike egyletünk feladatainak.

Az egylet másik céljának az igaz ember példányképét neveztem meg. Az ember született gyarlóságánál fogva tökéletes nem lehet, tehát az igaz ember fogalma is csak viszonylagos értékű. Mi azonban a szándék tisztaságát még eredmény nélkül is értékeljük, tehát elmondhatnám, hogy igaz embernek tartjuk azt, aki jó és tiszta szándékból jót igyekszik cselekedni és ezt minden önző érdek nélkül saját és embertársai javára fordítja.

Egyletünket tehát a fentiek alapján nem tartom tisztán vallási, hanem vallástársadalmi egyesületnek. Ennek keretei között a mindennapi élet minden kérdése felszínre kerül s megoldást várhat. A vallásos eszmék gyakorlati megvalósítása, az egyház és annak nevelő szerveinek fenntartása, jótékonyág gyakorlása mind olyan eszmék, amik az egylet keretei között valósulhatnak meg. Gyermkeink jövője és vallásos nevelésének az iskola befejezése utáni folytatása az egylet célja és gondja.

Tekintse kötelességének egyházunk minden tagja, hogy a fennt körvonalozott célok elérésénél az elnökség segítségére minden lehető eszközzel közremunkáljon. Az egyleti összejövetelek látogatása és magánérintkezéseik közbeni érdeklődés keltéssel minél nagyobb toborozást fejtsenek ki. Különösen felkérem az egylet vezetőségét, a választmányi tagokat, hogy tartsák kötelességüknek az egylet

működését minél szélesebb körben ismertté tenni s abban személyesen is közremunkálni.

Szolgáljanak ezen összejövetelek alkalmul egyházunk minden tagjának az egyházi élet belső és külső vonatkozásainak megismerésére. Mi ugyanis — mint egyházunk sarkalatos tételét — a teljes demokráciát valljuk s egy nyitott könyvet tartunk hiveink elé, hogy abból az egyház beléletét, működését megismerhesse. Forduljon tehát mindenki, aki valamelyes kérdésben tisztá képet nem lát, bizalommal az egyház vezetősége és az egylet elnökségéhez, mert mi a bizalmon alapuló közvetlen érintkezést tekintjük elrendő célunknak. Mi nem titkolódzunk, sőt minden egyes hívünk értelmi világának kifejlesztését tüztük ki célul, mert mi azt hisszük, amit értelmünk igaznak és jónak tart.

Ezeket a célokat megvalósítani azonban csak az állandó és fokozott érdeklődés által érhetjük el. Összejöveteleink során ismertető előadásokat fogunk tartani hitelveink lényegéről, egyházunk szervezetről és hitünk, vallásunk nagyjainak munkásságáról és leltörténetről. Ezeken kívül a mindennapi aktuális életkérdések ismertetése is célunk, amire mai kisebbségi helyzetünkben szükségünk van.

Kérem tehát egyletünk összejöveteleit érdeklődéssel látogatni s különösen a szülők figyelmébe ajánlom, hogy gyermekeik jövője érdekében azoknak szorgalmas látogatását tegyék kötelezővé.

Végül csupán az egymás iránti megértés és szeretetre hívom fel figyelmüket és követendő példakép Jézus intelmét mondom el én is, ki tanítványait eképp figyelmeztette: „Arról ismernek, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást“.

Dr. Fekete Gyula.

Alapítói díj 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Celkészbeiktatók.

Azon alkalomból, hogy Bodóczy Sándor széplaki és Dr. Pázsint Mihály tordaturi lelkészeink cseréltek egymással egyházközségeik beleegyezése folytán, Bodóczy Sándor lelkész beiktatója április 3-án volt igen szép ünnepély keretében.

A kis templomot zsufolásig töltötték meg az unitáriusok s a más felekezetű vendégek. Ott volt a román egyház tisztos ősz papja s a ref. ifju lelkész és a hivatalos hatóságok is.

Lőrinczy Dénes esperes nyitotta meg a szertartásos ünnepséget s Bodóczy Sándor lelkész lendületes, szép beszédben köszöntötte hveit, miután Dr. Mikó Lőrinc egyh. titkár felolvasta a püspöki kinevezést.

A beiktató beszédet Dr. Kiss Elek dékán tartotta, rámutatva a lelkész hivatásos s az egyházközség nagyon fontos nemzet- és

valláserkölcsei élet építő feladatára. A főt. Püspök ur üdvözlét Gálfi Lőrinc teol. akad. tanár tolmácsolta megkapó módon és szavakban.

Megható volt a templom ajtaja előtt a virág átadása az új lelkésznek s bámultuk a nő orgonistát és egy kiválóan szép női és férfi hangot a hivek seregéből, akik maguk vezették az istentisztelet zenei részét.

Reméljük, hogy ez egyházközségünk fel fog virágozni.

A kolozsvári lelkészbeiktató virágvasárnapján történt meg, mely alkalommal szép nagy templomunkat megtöltötte a hivek s vendégek serege.

Ürmösi Károly esperes-lelkész jelezte az ünnepség tárgyát s méltatta a nap jelentőségét az egyházközség életében. Majd a püspöki kinevezés felolvasása után Szent-Iványi Sándor ifju lelkész tartotta meg nagyarányu, mélyenjáró egyházi beszédét.

A beiktatást Dr. Boros György főjegyző végezte, rámutatva az ifjú lelkész hivatásos kötelességeire egyfelől a Dávid Ferenc szószékén, másfelől Kolozsvár nemes városában.

Dr. Szent-Iványi József főgondnok ur az egyetemes egyház nevében üdvözölte az ifju lelkészt s Lőrinczy Dénes, Ürmösi Károly esperesek és a teol. akad. tanárok palástosan félkörben állva fogadták körükbe a fiatal munkást.

Szép dalárdaénekekben volt részünk, mit Ütő Lajos kántor, zenetanár vezetett s különösen kiemelendő, hogy keblitanácsi gyűlés keretében Dr. Ferencz József egyházk. gondnok olyan találóan és tömören mutatott rá a kolozsvári lelkész hivatására, amilyet nem igen hall az ember s lelkész afia talpraesetten választott olyan módon, hogy mindannyiunkban a legjobb reményeket ébresztette fel jövő munkája iránt.

Szentmihályi egyházközségünk is lelkészt iktatott harangszenteléssel egybekötött díszes ünnepség keretében ápr. 24.-én.

Marosi Márton volt kadácsi lelkész került e szép és nehéz állásba a hivek bizalmából s beiktatására összegyűlt az egész Nyikóvidéke. Szép idő volt, a hallgatóság nem fért el a nagy templomban. Jelen voltak Kolozsvárról Kovács Kálmán püspöki és Dr. Mikó Lőrinc egyházi titkárok, Dr. Kiss Elek teol. akad. dékán és Dr. Varga Béla teol. akad. tanár, ki a harangszentelést végezte. Ott voltak a körüli felügyelőgondnokok, a keresztségi főg. tanárai és Dr. Elekes Dénes felügyelőgondnok és sok más, kiket helyszüke miatt fel nem jegyezhetünk. Katona Ferenc esperes szavai után Katona József lelkész felolvasta a püspöki kinevezést s majd Marosi Márton új lelkész megtartotta szép tömör székfoglaló egyházi beszédét.

A beiktató beszédet Katona Ferenc esperes tartotta, kiemelve az előd (Deák Miklós néhai) nagy multját s rámutatva az új lelkész eddigi sikereire és jövő feladataira e szép és népes egyházközségben, hol Kobáttalva, két Bencéd és Szentmihály várja a lelkeszi munka áldását.

Ezután Dr. Varga Béla tartotta meg harangszentelő kedves beszédét, melynek végén megszólalt a két hatalmas harang (736 és 350 kg.) s jólesett a fülnek, hogy ezeket hallotta és nem a 10 évig szóló vasuti sindarabot.

Magasztos és szép ünnepély volt, az egyik közének Kendi István kereszturi kántor szólója volt.

Kádár Balázs helybeli kántor olvasta fel a harangok beszerzésének történetét s örömmel töltött el, hogy a kiadott 225 ezer leu nagy része önkéntes adomány volt, minek összegyűjtésében főképen éppen kántorafia fáradozott.

Remélünk és kívánunk e nagy egyházközségnek igaz békeséget, szép haladást, fejlődő életet új lelkésze odaadó vezetése mellett.

Jelenvolt.

Erzsébetvárosi unitárius leányegyházközségünkben husvét első napján mintegy 36-on vettünk részt az istentiszteleten s hiveink mintha egy kissé meg lettek volna pendülve a multhoz képest. Hiveink látogatásakor örömmel hallottam, hogy szándékukban van a várostól egy templomhely kérése, hogy aztán egy imaházat építhetnének.

Solymosi jelen gondnokunk városi tanácsos s magam is kérttem, hogy próbálják meg, hiszen minden jóérzésű városban adtak és adnak nekünk unitáriusoknak is egy kis templomhelyet. Szeretettel gondolok kedves testvéreinkre, kik vártak, hogy urvacsorát vehessenek s az említett tárgyról beszélhessünk. Isten segedelme legyen e nemes törekvésen.

Dr. K. E.

A kobátfalvi, szentmihályi és benczédi hivek, kiknek alkalmam volt husvét másod- és harmadnapján az Isten ígését hirdetni s kik oly nagy számmal látogatták templomaikat, bizonyára teljes erővel fognak össze azért, hogy emez unitárius végvárunkban olyan egyházi, valláserkölcsi és társadalmi életet építsenek ki a mult alapokon, amelyik más testvéreinknek is világítófáklyaként fog fényleni.

Kobátfalva jó gazdaságaival, Szentmihály a gyönyörű templomával, Benczéd szép férfi és női székely típusával olyan értékeket képvisel, amelyek együttesen egy utolérhetetlen egyházközségi életet teremthetnek a testvéri áldozó szeretet irányítása mellett.

Kedves testvérek, ez uton már megindultatok, meg ne álljatok, haladjatok tovább az Isten dicsőségének munkálásában. *Dr. K. E.*

Husvétii szolgálat. Szentgericei énekkarunk dicséretes szolgálatot végzett az ünnepeken a buzgóság és áhitat fokozásában, az ünnepélyesség emelésében. Nagypénteken a férfikarnak egy csoportja előadta a passziót. Délelőtt a szentgericei, délután a nyáradgálfalvi gyülekezetünknek. A szenvedés történetének drámaisága szemléletesebb s a hivek figyelme teljes mértékben le van kötve a karéneklés által. Husvétkor a vegyeskar adta elő Iszlai M. meghatóan szép „Hozsánnd“-ját. E teljesítmények a liturgia sokat vitatott módosítását valószínűsítik, amennyiben a cél, hogy üres templo-

mok helyett telt házak legyenek, el van érve a buzgóság felköltésében. Apr. 24-én a Nőegylet tartotta téli működésének záró ülését, melyen a köri vizsgálószek és a lelkeszkör is résztvett. Gyönyörködtünk *Török Elek* teológus művészi szavalatában. Elismerést váltott ki *Cseh Berta* Vári Domokos: „A harangok parancsolata“ c. költeményének ügyes elszavalásával és hájosan kedves látványt nyújtott az alig négy éves *Kuti Bercike*, Sántha Károly szép imájával. Kiss F.-né tanítónő tartalmas előadásban ismertette az egylet működését és beszámolt az elért eredményekről. E helyen is köszönetünket és hálaikat nyilváníttuk elnöknő lelkes munkájáért és az egylet sikeres vezetéséért.

Imaház felavatás Sepsiszentgyörgyön. Nagy napja volt ápr. 3-án a sepsiszentgyörgyi kicsiny unitárius nyájnak. Ekkor avatta fel szép és megható ünnepségek között azt a kedves és otthonos melegségével vonzó imaházat, melyben hosszas időközön keresztül tartó vágyakozás után végre otthont épített és talált magának. Már a reggeli órákban mindenfelől gyülekező vendégsereg jókora részét József Lajos helybeli lelkész, tb. esperes vendégszerető hajléka fogadta kedves és meleg szeretettel. Kedves beszélgetésben eltöltött rövid órácska után 10 órakor a testvér magyar felekezetek harangjainak zugása közben megindultunk az imaház felé. Közben innen is, onnan is jöttek a résztvevők. Bizony nemcsak hogy zsufozásig megtelt a kis hajlék áhitatban összedobbant szivekkel, de a közönség javarésztét be sem tudta fogadni. Az ünneplő seregben ott láttuk a testvéregyházak és különböző testületek és hatóságok képviselőit, köztük többek között a vármegye prefektusát és a város primárját is. $\frac{1}{2}$ 11 órakor Vida Géza énekvezér vezetése alatt felbugott a harmonium és felzendült az ének: „Nagy Isten, kit be nem foghatnak“, melynek elhangzása után *Végh Benjámin* egyházköri esperes mondott keresetlen, egyszerű szavakban mély áhitattal telt és áhitatot ébresztő hálaímát. Közénekül Novák Jánosné urhölgy énekelt el harmonium kíséret mellett „Az ember tragédiájából“ jól ismert „Dicsőség, dicsőség a magasban Istenünknek“ kezdetű magasztaló éneket iskolázott gyönyörű hangjával még fokozva a szívekben élő áhitatot. Majd *Dr. Varga Béla* teol. akad. tanár a Máté ev. 21. r. 13. v.-nek ama szövege alapján: „Az én házam imádságnak háza“ mondott mély gondolatokkal teljes felavató beszédet. Rámutatott arra, hogy miképpen az ima a lélek legszebb, legmagasztosabb tevékenysége, épp úgy az Isten háza az emberi kéz legfelségesebb alkotása. A figyelmet állandóan lekötő egyházi beszéd elhangzása után József Lajos helybeli lelkész lépett szószékre, hogy ismertesse az imaházépítés történetét. Soha el nem feledhető megható jelenet volt az, mikor az immár 32 éves lelkipásztor könnyeitől elfulladó, megcsukló hangon mély meghatódottsággal és meghatódást váltva ki a közönség lelkéből is, adott hálát a mennyei Atyának, hogy szerény, egyszerű szolgájának megengedte érni ezt a nagy napot. Nem céloim a történetet megismételni, sem az ada-

kozók névsorát ismertetni, de meg kell e helyen is emlékeznünk Téglás Albertnéről, ki a szószéktakarót, egy magát megnevezni nem akaró unitárius leányról, ki az egyik urasztali terítő pazar csipkéjét és Csiki Frigyesné róm. kath. vallásu hölgyről, ki a szószék feletti koronát adományozta. Ezzel az idegen vallásuak részére véget is ért az istentisztelet s a másvallásu közönség nagy része a következő gyülekezeti ének hangjai mellett ki is vonult a templomból, hol azután a még mindig nagyszámu közönségnek *Benedek Gábor* kökösi lelkész osztott uri szent vacsorát hangulattal és áhitattal telt ágendájában megmutatva az utat a hiveknek a kézzel csinált hajlék mellett egy lelki Sion építéséhez is. Majd a záróének hangjai mellett a szépszámu közönség kivonult a templomból, hogy résztvegyen a ref. Székely Mikó-kollégium konviktusában rendezett közebéden, melyen az ételek izletes voltánál csak az elhangzott pohárköszöntők voltak izletesebbek. Akik ott voltunk, mind egy kedves nap emlékével vagyunk gazdagabbak.

Beszámoló. A székelykereszturi unitárius főgimnázium „Dávid Ferenc“ ifjusági köre, céljának megfelelően, a tavasszal több vidéki egyházközséget felkeresett, ahol műsorral egybekötött istentiszteletet tartott. 1927. április 3-án Csekefalvát látogatta meg a tanárikar öt tagjának vezetése mellett 22 növendék. Imát mondott és prédikált Kovács Lajos VII. o. tanuló. A gyülekezeti éneket vezette Péterfi Gyula VIII. o. tanuló. Az intézet nevében üdvözlő beszédet tartott Nagy Lajos tanár, Csekefalva szülőtte. Szavalt (Ábrányi E.: *Diligis me?*) Kovács János VII. o. t. A gimnáziumi ifjuság nevében üdvözlő beszédet tartott Péter László VII. o. t., amelyre Major Domokos helybeli ifju válaszolt. Szavalt (Győry Vilmos: *Második asszony*) Török Bertuska helybeli urleány. A „Dávid Ferenc“ kör dalárdája énekelt Péterffy Gyula VIII. o. t. vezetésével. Szavalt Cimbora Julia helybeli leány, szavalt (Eötvös: *Vár és kunyhó*) Fülöp Árpád VIII. o. t. Köszönő beszédet tartott Dr. Szolga Ferenc tanár az intézet és Lőrinczi István vallástanár a Dávid Ferenc kör nevében a szives fogadtatásért. Válaszolt Sófalvi Domokos helybeli unitárius lelkész. Április 10-én *Ujszékely* községét kereste fel az intézet egyik felügyelő gondnokának, igazgatójának és hat tanárának vezetésével 28 növendék. Ez alkalommal is istentisztelet volt. Imát mondott és prédikált Darkó Béla VII. o. t. Gyülekezeti éneket vezette Péterfi Gyula VIII. o. t. Üdvözlő beszédet mondott Gálfalvi Sámuel gimn. igazgató. A diákság nevében üdvözlő beszédet mondott Fülöp Árpád VIII. o. t., melyre egy helybeli ifju válaszolt. Szavalt (Kis József: *Simon Judit*) Kovács Lajos VII. o. t. Felolvasott Kádár András VI. o. t. Énekelt a Dávid Ferenc kör dalárdája Péterffy Gyula VIII. o. t. vezetésével. Szavalt (Ábrányi E.: *Föltámadás*) Péter László VII. o. t. Beszédet tartott Lőrinczi István vallástanár, mint a Dávid Ferenc kör vezetője, továbbá Dr. Elekes Dénes iskolai felügyelő-gondnok. Az intézet vezetőségének és ifjuságának a látogatásért köszönetet mondott Máthé Sándor helybeli

unitárius lelkész. Örömmel mondunk e helyen is köszönetet a szíves fogadtatásért, melyben Csekefalva és Ujszékely községek lakossága felekezeti különbség nélkül részesítette a gimnázium tanári karát és ifjuságát. Hisszük, hogy e látogatások még jobban fogják erősíteni azokat a kapcsolatokat, melyek minket a mi székely népünkhez, testvéreinkhez fűznek. A „Dávid Ferenc“ kör vezetősége.

Arkosi Tamás lelkész házasságra lépett Viski Juliska urnóval. E frigyre Isten áldását kérjük.

Gál Elek nyug. lelkész Teol. Akad. könyvtárunk számára ajándékozta a Simén Domokos Szentháromságról szóló művét, Koronka Antal imakönyvét és egy 1645-ben nyomtatott bibliát. Hálás köszönet e nemes cselekedetért.

Meghaltak. Özv. *Elekes Dénesné*, dr. Elekes Dénes és Domokos édes-anya. — Özv. *Kelemen Albertné*, Kelemen György, Árpád, Sándor és István lelkészeink anyja. — *Tóth Györgyné sz. Rab Anna* április 5-én 75 éves korában. Dr. Tóth György kuriai bíró édesanyját gyászolja az elhunytban. Amidőn az eltávozottaknak csendes pihenést kívánunk, hátramaradott szereteteiknek részvétünket nyilváníttjuk.

Unitárius asszonyok babája a Japán nemzeti muzeumban.

Akik az idei második (februári) kötőkénken jelenvoltak s hallották R. F. Chisholm skót lelkész érdekes előadását Japánról, emlékezhetnek, hogy említést tett arról, hogy az Unio minden államából sok-sok babát küldtek ajándékba a japán gyermekek márciusban tartandó babaünnepélyére.

Az amerikai keresztény egyházak szövetségi tanácsának a gyermekek nemzetközi barátkozását munkáló bizottsága indítványozta és rendezte a baba-akciót, mégpedig úgy, hogy minden baba meg lett keresztelve s az ajándékozó, utlevélét is meg kellett hogy váltsa, utiköltségét is befizesse. A Japánban ünnepélyesen fogadott babák közül minden Uniobeli államból egyet elhelyeztek emlékül a nemzeti muzeumban s végül e 49 kiválasztott baba közül azt, amely a legjellegzetesebb képviselője az amerikai asszonynak „Miss America“ jelzéssel külön megjelölték. Mindnyájunkat érdekelni fog, hogy ez a kitüntetett baba az egyik new-yorki unitárius nőszövetség (Community Alliance) ajándéka volt és csak gratulálhatunk a new-yorki unitárius asszonyoknak, hogy a sok ezerre menő baba közül, az általuk öltöztetett vitte el a pálmát.

Figyelmeztetés. Összes lelkész afiait ezen az uton figyelmeztetjük, hogy az egyházközség tulajdonában levő ingóságokat, urasztali készleteket, vagy azoknak legkisebb elavult, értéktelennek látszó darabját is eladni, vagy a záros helyről kibocsátani nem szabad az E. K. Tanács előzetes engedélye nélkül.

Női imakönyv. Szívetem hozzád emelem 40 leu puhakötésben, keménykötés 90—125 leu, rendkívül diszes bőrmunka aranyozva, sarok felirással 450 leu. Konfirmációkra szép ajándék.

Konfirmáló ifjak részére nincs értékesebb ajándék, mint a Dávid Ferenc Egylet kiadásában megjelent „Konfirmációi emlék“. Kapható szerkesztőségünknel. Ára 10 Leu.

Irodalom és művészet.

Tóth István.

Kelemen Lajos röviden, nagyon szépen összefoglalta Tóth István festőművészi élettrajzi adatait, művészi munkásságára vonatkozó adatokkal egyetemben a most kiadott 4-ik linoleummetszet-album előszavában.

Tóth István nemcsak művészi festményei megalkotásában egészen sajátos, hanem linoleummetszeteiben is páratlan. Nagyszerűen kapja meg témáit s mindeniket pontos buzgósággal s finom gyöngédséggel oldja meg. Nagy odaadással, kitartó akarattal linoleummetszetekben olyan sorozatot alkotott, amely nemcsak változatos témákban gazdag, kidolgozásban finom, hanem technika tekintetében is annyira tökéletes, hogy immár a jól sikerült festmény hatását kelti a szemlélőben.

Nála a linoleum tökéletes művészi határokig jutott s különösen téli képei utólréhetetlen szép alkotások, de a nagyapa meséjét ábrázoló metszet egyszersmind a legbensőségesebb és legmelegebb színekkel is van megoldva.

Amint végigtekintünk 40 linoleummetszetén a négy albumában, gyönyörűséggel telik meg lelkünk, mert egy tökéletesedő művész egyenes pályája áll előttünk és nekünk jól esik a növekvő energia s a finomodó érzék és kialakuló nagy tehetség látása.

Ezt a 4-ik albumot is bátran ajánljuk olvasóinknak, ennél művészebb s kedvesebb alkotásokat megnevezni nem igen tudnánk.

A címképpel 11 kép 800 leuért kapható szerzőnél szerkesztőségünk közbejöttével. Művész-testvérünknek melegen gratulálunk.

Dr. Gönczy Lajos ref. teol. akad. tanár „Isten hatalmas keze alatt“ cimen 8° 152 lapon 30 drb. egyházi beszédet adta ki Tordán a Füssy-nyomdában. Előfizetési ára 120 leu volt.

E szép munkát készséggel ajánljuk olvasóink és különösen lelkészeink figyelmébe.

Vári Domokos lókodi unitárius lelkész „Lélekhangok“ cimen 72 oldalon egy verseskötetet adott ki (Globus könyvnyomda, Székelyudvarhely). Ára 50 leu. Némely költeményét már sokhelyt szavalják a harangszentelések alkalmával.

Szívesen ajánljuk e kis könyvet megvételre, mert némely darabja egyházi ünnepségeinknél nagyon alkalmas a szavalásra.

Fölkérem mindazokat az egyháztanácsos urakat s egyházunk más tagjait, akiknek „Brassai Sámuel élete“ című művet megküldöttem, szíveskedjenek a könyv árát (250 L.) sürgősen beküldeni, hogy elszámolhassak.

Móricz Márton
irodatiszt.

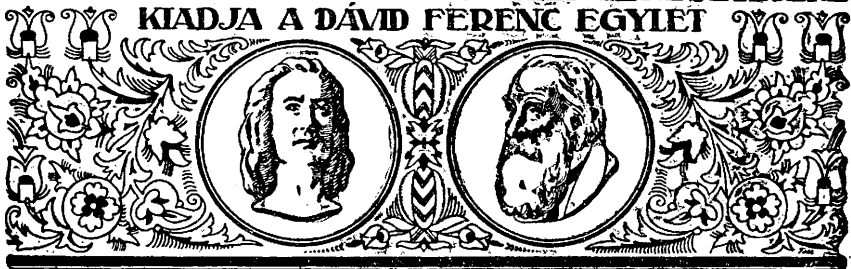
Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffy Márton, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egyet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Brassai.

Ismerünk embereket, kik koruk közkincsévé válnak ; mások évtizedekig éreztetik hatásukat ; de vannak olyanok is, akik a növényvilág évszázados cserfáival hasonlíthatók össze.

A legnagyobb szellemek a názáreti Mesterek, kik legalább is évezredekre szabnak irányt az emberi gondolkodásnak s mutatnak rá a sziv nemes feladataira s értékére.

Ezeket követik a Dávid Ferencek lángoló lelkesedésükkel, igazságszomjukkal, férfias bátorságukkal s a Brassaiak nemes öntudatukkal, őszinte tudásvágyukkal, gyermektiszta érzelmeikkel s önálló gondolkodásukkal és átfogó tekintetükkel.

A mi Brassaink, ez évszázados óriás úgy áll és él a XIX. században, mint a század megtestesült szelleme: tiszta vizekre vágyik, folytonosan szomjas lelkileg, kutat, keres, okoskodik, mer, cselekszik, hiszen, akar és remél. Fejében levő eszével a tudósok alkotta fellegeket gyéritgeti s az egyes foszlányokon át keresi a mindeneket tápláló napot a maga igazi fényével és világosságával.

Az egyfelől barbár, másfelől szentimentális érzéseket lehámozza a kor szívének felületéről s az emberszeretet tiszta érzését hirdeti és valósítja meg bámulatos életében.

Meglátja, hogy a tudományok és a tények kölcsönös összefüggésben vannak egymással s észreveszi, hogy az élet sokoldalúságában egyetlenegy valóságnak a kibontakozása.

Ez az örökifjú ember 30 évvel ezelőtt szünt meg munkálkodni, de alakja nem ment feledésbe. Vajha szelleme, munkakedve és munkabírása, akarata és hite gazdagítaná a mi nehéz és küzdelmes életünket is ! Vajha igazságot kutató és nemzedéket nevelő lelke kitartásra, reménységre és föltétlen hitre sarkalna minket, hogy nemes fajunkért és fonséges vallásunkért nem hiábavaló a szenvedés !

A pünköshti lélek készítsen mindnyájunkat Brassaink emlékének magasztos megünneplésére s tegye értékesekké közöttünk az ő életének nagyszerű eszményeit!

Dr. K. E.

A mi Brassai bácsink.

Vannak gazdag szegények és vannak szegény gazdagok. Mi unitáriusok az első társaságába ritkán voltunk sorozva, mert közöttünk ritka volt a gazdag ember. Olyan gazdag, akit szegénynek szoktak mondani, még ritkább, mert gazdag szegénynek azt mondják, akinek a földi javakból bőven jutott, de a lelkiekből, főképpen pedig a szív kincseiből kevés, vagy éppen semmi. Akinek tele az erszénye, de üres a szíve, szegény és sokszor nyomorult, üldözött. Alig meri fejét álomra hajtani, mert fél a leselkedőktől, mert nem bízik senkiben, mert nem szerzett magának sem jó barátot, sem védelmezőt. Nem hiszen senkinek.

A szegény ember lehet boldog és megelégedett, mert nem vágyik sokra, különösen pedig, nem vágyik a másokéra. Ő mindenét magával hordozza. Két keze a buzaföldje, két lába a gyors szekere. Kenyerét nem kéri mástól, nyugalma megtalálja ott, hol a gerlice bugva énekel.

A szegény gazdag mindig többet ad, mint amennyije van, mert ő minden adás után újra gazdagodik. Az adakozó szívből épp úgy sokasodik a jóság gyökere, mint tavaszi kaszálás után a rét füve.

Csak az tudja felfogni és megérteni Jézus jótékony és örökké tartó segítségét, aki tudja, hogy szívét Isten áldó harmatja harminc esztendeig szünetlenül öntözte és táplálta. Mihelyt megnyílt keblének forrása, többé nem volt megszakadása sem éjjel, sem nappal. Akár egy esztendeig, akár háromig végezte, mit az Atya reábizott, mindenét odaadta embertársainak. Azok, akik a földbe ásták, szegények maradtak, nemzetségről-nemzetségre. Azok, akik megértették a parancsot: az éhezőnek adj enni, a szomjazónak adj innia, azóta mindig és ezután is szünet nélkül gazdagítják a szíveket és a lelkeket.

Csak a rideg, fásult szívü gazdagok panaszoják, hogy gonosz a világ, rosszak az emberek. Nem érdemes másra gondolni, kár érettök fáradozni. Csak ők állnak félre, mikor Jézus utközben betér hozzájuk pihenőre és üdítőre. Csak ők nem marasztalják asztaluk mellett a Mestert.

Ha kissé utána gondolunk, meglátjuk mennyire hasonlított Jézuséhoz azoknak a pályája, akik mindig másokért, mások boldogságáért, tudásáért, felvilágosodásáért emésztették magokat. Miként Jézusnak, nekik is gyakran nem volt, hova fejüket lehajthatniok.

Lám, Brassairól akarunk szólni s Jézust emlegetjük! Ne legyen senkinek botránkozására. Jézus azt kívánta: a ki követni

akar engemet, tagadja meg magát, vegye föl az én keresztemet s úgy kövessen engemet. Brassai ezt cselekedte, de neki nem a kis Galileában, hanem nagy Magyarországon kellett fölvenni a keresztet.

Ha Jézust nem értették meg, megérezték, mert ő a szív boldogságát ígerte. A tudás fájáról kínálta követőit a mi Brassai bácsink.

Ha most halála után harminc esztendővel vizsgálgatjuk, hogy tanításaiból mi maradt fenn, nem sokan vallanak rá, de ha a nevét említjük, öregek és ifjak, magukénak mondják, mert Brassai bácsinak nevezzük. Igazuk van, mert ő ezt koránál fogva bőven kiérdemelte, hisz majdnem száz éves volt. De azért is igazuk van, mert Brassai mindenkié volt.

Ebben találjuk meg a Brassai szerencséjét. Szorosan véve nem volt senkié, mert családot nem alapított, atyái ágon rokona nem maradt, az anyai ágon levőkből csak a 3-ik, 4-ik vagy ötödik nemzedék mondhatta magáénak. És mégis ő mindenkinek bácsija volt. Ő mindenkié volt egész Erdélyben s tul bércen és rónán, valahol magyar szó hangzik. Az ő rokoni kapcsolatát igazi, törölmetszett magyar jelleme teremtette meg.

Őszinte volt, mint minden igaz ember, akinek nincsen rejtgetni valója. Bátran szembe nézett ifjuval és időssel s egy percig sem titkolta el töle gondolatát.

Az őszinte szóra mindig szükség volt, de a Brassai korában sokszorosan, mert a magyarok el voltak maradva a világtól. A magyarnál volt bőven bor, buza, barack. Volt arany is, ezüst is kellő, de nem volt okossága, mivel fölhasználta volna Isten gazdag ajándékait. A magyarnak volt bátorsága, vitézsége nagy, de nem volt kitartása ereje fölhasználására. Brassai kezébe vette a tollat, megizente, megirta, szemünkbe megmondotta, hogy el vagyunk maradva, mert nem szeretünk tanulni. Őszinte szavai miatt sok haragosa volt, de csak az írók között.

Brassai szorgalmas volt. Szeretjük emlegetni például a méhet. Jó példa és kedves, mert az ő parányi testéből rengeteg sok telik ki. Egy napi munkája fölér a legszorgalmasabb emberével, de ha az ő erejét és teste nagyságát tekintjük, bátran kimondhatjuk, hogy többet dolgozik az embernél, mert ő reggeltől estéig nem tart szünetet.

Brassait bátran mondhatjuk a szorgalom mintaképének. Nagy tudósnak, mindentudónak mondták; az is volt, de hogy jutott hozzá: úgy, hogy már gyermek korában elhatározta, hogy megtanul mindent, amit mások mondanak vagy írnak. Tanítója alig volt egy-kettő.

Neki csak arra volt szüksége, hogy egyszer utbaigazítsák. A többit végezte a maga erején. Nem ismert fáradtságot, nem ismert akadályt. És mi lett a jutalma: az, hogy 13 éves korában az anyanyelvén kívül könnyen olvasta a latint, a németet, sőt még a görög-ből is tudott keveset.

Amit a gyermek Brassai megszokott, azt az ifju s a férfi hasonló kitartással folytatta. Sokan sokszor mondták: könnyű volt Brassainak, mert ő neki nagy volt az esze s ritka és csodálatos volt a tehetsége. Ez ellen Brassai mindig tiltakozott. Azt is mondták, hogy ő szerencsés volt. Pedig dehogy volt, hiszen az édes atya egyike volt legszegényebb papjainknak, mert Torockószentgyörgyön csekély volt a papbér s Szentmihályfalván sem volt nagy. Ami volt, azt is javarészből könyvre költötte.

Brassai tökéletesen hasonlított a legjobb székely fiukhoz tanuló korában, mert 16 éves korától kezdve teljesen a maga erején tartotta fenn magát. Emiatt az iskola elvégzése neki jó pár évvel több időbe került, mint sokaknak. Magántanítóságot vállalt vidéki uri családoknál és küzdött a megélhetésért, de csüggedést nem ismert.

Brassai *takarékos volt*. Tudós emberről ritkán hallani, hogy jól gazdálkodik a pénzével, vagy a vagyonával. Brassainak se pénze, se más vagyona nem volt azon túl, amit vasszorgalmával megszerzett és gondosan megtakarított. Mégis mindig annyija volt, hogy másra nem szorult. Hogy történt az, holott életrajzából tudjuk, hogy egész évre 500 forint járt, mikor a *Vasárnapi Ujságot* szerkesztette. A tanárság után is csak ennyit ígértek, de az első esztendei fizetése még decemberben sem volt kifizetve, mert üres volt a pénztár. Mágis az ő szájából panaszt nem hallott senki. Ellenkezőleg, ha a tanulók hozzá fordultak, nemcsak ingyen oktatással, hanem pénzsegéllyel is ellátta.

Föl van jegyezve Brassairól, hogy egyházának, sokszor ajándékozott szép összegeket. Azt is tudjuk, hogy a kollégium szegénységén úgy segített, hogy a sajátjából szerelte fel a természettant és a vegytant eszközökkel. Meg van írva, hogy szegény fiút, szegény leányt szíjazt is, ha nem többet a maga zsebéből taníttatott és kenyérhez juttatta őket. Ennek a titoknak a kulcsa ott található meg, hogy magára alig költött valamit. Élelme és ruházkodása a lehető legegyszerűbb volt, mert mindig arra számított, hogy jönnek hozzá, akik még szegényebbek. Kiszámította, hogy egy hónap alatt mennyiből él meg s a többi félretette mások számára, akik hozzá folyamodtak s akiket legtöbbször nem is ismert.

Az az okos takarékoság, amely másokra is gondol. Erősen meghatók azok a levelek, melyekben megköszönik „kimondhatatlan jóságát”. Ilyen az igazi szegény-gazdag!

Brassairól százféle cím alatt is el lehetne beszélni nemcsak egy nap, hanem száz nap is. De olvasóinknak még csak egy szép tulajdonságát említjük föl: *őszinte és tántoríthatatlan unitárius volt*.

Az *Unitárius Közlöny* olvasói most és mindig tanulhatnak Brassaitól a valláshoz és az unitárius hithez való hűségről. Először is azzal jött tisztába már kis gyermek korában, hogy az embernek legdrágább kincse Istene. Ez, a gyermek korában is tudós ember úgy szeretett imádkozni, mint a legáhitatosabb nő. Brassai

nem tudott és nem akart Isten nélkül élni. Ugy érezte, hogy egy a bizonyos dolog, hogy Isten van és ez az Isten jó, szerető és megbocsátó kísérelje az ember minden lépésének. Ő tudta, amit az írás mond: ha Isten velem, kicsoda ellenem.

Ezzel az erős hittel úgy fel volt fegyverkezve, hogy senki el nem tántoríthatta, ellenben ő mindenki felé perbe szállt, aki Isten ellen szólt, vagy cselekedett. Azért szerette oly igen Istent, mert ő Istennel együtt élve cselekedett minden jót az emberiségért.

Az, aki Istenben, az égi atyában tántoríthatatlanul hiszen és bizik, jó unitárius, bármi is legyen vallásának többi része.

Brassai azért védte és támogatta az unitárius vallást hosszú életében mindig, mert meg volt győződve, hogy ezzel az ember elérheti a földön a legteljesebb boldogságot. Brassai mindig boldog volt, pedig sokféle harcot meg kellett harcolnia a tanítókkal a helyes módu tanításért, az írókkal a tiszta magyarságért, a tudósokkal az igazságért, a zenészekkel és énekesekkel a hamis hangokért, a tanulókkal a restségért és tanulatlanságért. De ha megmondhatta a véleményét nyugodt és boldog maradt tovább is.

Unitárius vallásáért bármikor sikra szállott és minden bajt igyekezett elhárítani felőle. Unitárius atyafiait az ő legközelebb álló nagy családjának tekintette s mindig igen jól érezte magát közöttük, mégha ezek nem is értették meg s nem is követték elég hűséggel.

Fölhivom az *Unitárius Közlöny* régi olvasóit, tegyenek tanúságot Brassai bácsi mellett. A *Dávid Ferenc-Egylet* tagjai, kicsinyek és nagyok, higgyék el, hogyha százszor többet dolgoznának az egyletben, akkor sem érnék utól Brassait. Szeretném, ha a D. F. E.-ben tartott felolvasásai könyvét gondosabban olvasnák az egyleti tagok. Szeretném, ha ebben az ünnepi esztendőben fölébredne mindnyájunkban a hűség a nagy Dávid Ferenc és az ő méltó utóda Brassai bácsi iránt.

Érezze meg mindenki, hogy Brassai vér szerint is, lélek szerint is, hit szerint is a mienk s minél többet s minél többször foglalkozunk az ő szép és nagy lelkével, annál jobb szolgálatot teszünk magunknak, nemcsak hitünk erősítésére, hanem lelki boldogságunk biztosítására is. Mert kell-e nagyobb boldogság annál, hogy erről a nagy férfiről így szólhatunk: *ez a mi Brassai bácsink*.

Dr. Boros György.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Brassai emlékünnepek. A Dávid Ferenc-Egyletek elnökségeit fölhívjuk, készüljenek első elnökünket méltóképpen megünnepelni. A D. F. E. fiókja, nőksövetsége, az ifjusági körök együttesen, vagy külön tartsanak emlékünnepet első nagy elnökünk halála emlékére. Ha elődeinket megtiszteljük, magunkat tiszteljük meg. Az egyleti ünnepélyekre alkalmas költeményt közlünk Pálffy Márton tanár tollából. Brassai most megjelent életrajzából föl lehet olvasni egy-egy részletet. Erre különösen alkalmasok a 277 s következő lapok.

TÜZHELY MELLETT

Brassai emlékére¹⁾

1.

Az ajkunkon ének, a szívünkben hála,
Brassai-ünnepre fölajzva a hárfa,
Ünnepelni a nagy tanítót, a mestert,
Vagy azt, aki annál is nagyobb, az embert,
De remeg az ének, féli maga szálltát,
Brassai bácsinak, hogyan mondjon hálát,
Hogy ő le ne fujja, hogy ő meg ne unja,
S hogy lelkünk a leckét mégis megtanulja.

2.

Brassai bácsinak nincsen abban párja,
Brassai bácsi az ünneplést nem várja.
A sok beszéd árja tudom, neki fájna:
„Ne tegyetek engem kirakaiba bái má!
Nem arra vagyok én, édes öcsém, büszke,
Hogy tán sokat tudok. Sok tűz, sok az üszke!
De, hogy amit tudok, magam szerzeménye,
Nem vártam, hogy tegyék előbb ábécébe.

3.

A legnagyobb tudóst a gyerek lefőzi,
Olyat tud, amit az öreg sose: nőni.“
De Brassai bácsi itt is csak kivétel,
Ő holta után sem hagy fel a növéssel.
S holta után is csak az a mestersége,
Tanítja az embert a mai leckére:
Helyes magyarságra a talponállásra,
Az életet *értő* filozofiára.

4.

Mi az élet? Egy kis utrakelt buzgóság,
Körül fogja két nagy örökkévalóság,

¹⁾ Ez nem az ünnepi óda, az más uton küldetett meg az egyházköz-
ségeknek. Az ünnepélyes ódai feszesség helyett, vagy mellett talán helyén-
valók lesznek ezek az egyszerű rigmusok is.

A végtelen semmi s a végtelen álom,
Szegény kis buzgóság, de nagyon sajnálom.
„Sose sajnáld öcsém, szól Brassai bácsi,
Nem az a nagy, ami szemre óriási.
Tudod-e, hogy mi az örökkévalóság?
Nagyot mondok, éppen az a kis buzgóság.

5.

Az a kis buzgóság, az fiam, a minden,
Elpusztíthatatlan, megfizethetetlen,
Az a kis buzgóság, az fiam, a lélek,
Anélkül a világ, nem világ, nem élet.
Anélkül nincs célja az egész világnak,
Nincs értelme a szép hajnalhasadásnak.
Testvér az az ott fenn kiterjesztett éggel,
Az a kis buzgóság egy az Istenséggel.

6.

Az a kis buzgóság, az a jövődötök,
Engem dicsérettel hjába öldököltök.
Buzogjon a forrás, a magyar láng égjen,
Onnan tudom meg, hogy nem hiában éltem.
Az erőtlén csügged, az erős megállja,
Mindenki a sorsát, maga kalapálja.
Embersors beirva karba, szivbe, főbe,
Olvasd magyar, olvasd s higj a jövődödbe!“

7.

Ez Brassai bácsi legutóbbi könyve,
Már nem is tintával, könnyel írott könyve.
Holta után írta, lelkét belesírta.
Olvasd magyar, olvasd, ahogy ott van írva.

Pálffi Márton.

Hiszekegy.

Hiszek a bánatban, hiszek az örömben,
hiszem, hogy a könnyek mosolyra derülnek,
hiszem, hogy a Gondra jön majd piros ünnep.

Hiszem, hogy az izmok friss vért pezsgetnek,
hiszem, hogy a robot visz új élet-utra,
hiszem, hogy a kinok új örömek kutja.

Hiszem az akarat megpróbáltatását,
hiszem, hogy sorsunknak lesz feltámadása
s hogy a sirásó az Éden utját ássa.

Hiszem, hogy mindenre, ami most az arcunk
ráncosra rándítja, eljön majd a béke
s hogy a fájdalomunk egy szebb, jobb jövő bére.

Hiszem a bűnöket s hiszem a büntetést,
hiszem, hogy a bánat elmulik a földről
s hogy életünk malma gazdag magot öröl.

Hiszem, hogy vigságunk nem hiába kérjük,
hiszek az imában, amely erős vértünk
s hiszem az ünnepet, amely eljön értünk.

S. Nagy László.

Vasárnap.

Vasárnap van! A lelkek szent áldozásának napja. Virágbok-rétás fiatalok mosolyognak a napsugáron. Mintha mosolyogna még a fölszálló por is. Édesen ömlik végig az arcokon a fáradtságon szerzett pihenés. A lélek kilehelésének megcsillanása a vasárnap. Virágillat, mosoly, napsugár, öröm, meleg kézfogás, léleköllekezés, lélekmegérzés nagy találkozója. Nagy találkozás és közös áhitat az aranykalászos mezőkön töltött dolgos napok után. Fájdalomenyhülés, imarebbenés, szépség-érzés, nótakészítő nap, minden vasárnap. Ismeretlen hangulat, kedélytisztulás, új formaöltés, szárazság után enyhe frissítő harmat a lélek kertjére. Szentség leszállása a szürke köd közé, fényesíteni új szürke napokhoz és történetekhez az akaratot. Birálat, szemlélet, tervek szövése, új remények fogantatása, apró alvó szikrák fellobbantatása . . . Ezért áldott és szép a vasárnap! Fátyolból kibontakozott embernek egymáshoz közel lépő járása. Daltalan, gondterhes napokra egy pont, honnan nézhet előre és hátra is az ember. Vizsgálhatja erőnyeit, bűneit, eséseit és emelkedéseit, durvaságát és finomságát, méltatlanságát és méltóságát, kápráztató jövőbe nézéseit és a porhoz kötött valóságát. Határkő a vasárnap, honnan sokat láthatsz, hallatsz és azután, ha tudsz és kell önmagadon — győzhetsz. Munka után egy elismerő, jóleső, pihentető tekintet az erő gyümölcsei felett — fohászkodás ez a végigtekintés! Sóhaj és könyörgő tekintet áldott és irgalmas kéz érintése után: Istennel való találkozásra. Így lesz egy nap a lélek megszentelődésének szertartásos napjává, mikor lehull az ember önmaga előtt sirni, bánkodni, felemelkedik örvendeni a végtelen szeretett országába. Ezért szépül meg az ember vasárnap hajnalán. Ezért a mosoly, az öröm, a lélekcsillanás, a lélek napfényének kibonta-

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Küldjétek gyermekeiteket minél föbbben a középiskolába és ne vessétek meg a kereskedelmi és ipari pályákat!

NŐK VILÁGA.

Brassai bácsiról.

Abban a pompás, színekben dus virágcsokorban — mely a hódolatos hála és elismerés illatával lengi körül a mi nagy Brassaink szellem-alakját — igénytelen, jelentéktelen kis hulló szirmocskák e szerény sorok.

Avatott fértitoll Hozzá méltóan emlékezett.* Itt csak asszony szól asszonyoknak . . .

Harminc éve már.

1897 június 24 reggel 7 óra. A kolozsvári „Vöröskereszt“-kórház betegszobájában örök álomra csukódtak a 100 évet látott derűs tekintetű kék szemek. Az agg kebelből végső sóhaj szakadt s hervadó virágok bucsuillatával szállt a lélek is . . .

A pontosan járó óra, Brassai bácsi érző, nagy szíve elnémult örökre.

Ámuló csodálattal, kicsorduló mélységes szeretettel gondolkunk Reá mi asszonyok!

Most, amikor halálának harmincadik évfordulójakor emlékezünk meg Róla, valóban csak most ismerjük meg Őt igazi nagyságában, mikor egész életét olvashatjuk.

Áldott élet! Mi boldogok, hogy ilyen életet magunkénak vallhatunk. Ez áldott élet meleg sugarai reánk is gyakran fényt vetítettek Asszonytestvéreim. Mert Brassai bácsi a komoly tudós, a nagy elhivatásra született tanítómester, *nem kicsinyelte le a nőt*, mint másodrangu lényt, hanem gyöngéd szeretettel, megértő jósággal megtalálta azt az igazságot, mely először az Ő felfogásában nyilatkozott meg, hogy „a nőnek sem testi sem szellemi ereje fokozatában nem lát olyan hiányt, amely őt bármilyen pályától elzárná. Példákkal bizonyítja, hogy kitűnő eredményeket ért el a tudományokban is. Tehát szerinte: a nő egész ember“. És Brassai bácsi ez igazságot nemcsak gondolta, de őszintén érezte is. Mert Ő a művelt, finom érzésű női társaságban volt igazán lelke szerint otthon. Fél életét besugározta az édesanyja forró szeretetének napja, kinek végig engedelmes fia maradt. Később is hosszú pályáján igaz örömet, boldogságot, kedves megértő nőbarátai körében talált, kik közül sokkal levelezett is. E levelek meghatóan tanuskodnak a nagy ember férfias, de egyben lovagiasan gyöngéd, szeretetre hűrolt, nemes, önzetlen szívéről.

* Idéztem Dr. Boros György: „Brassai Sámuel élete“ című most megjelent művéből. Asszonytestvéreim szíves figyelmébe ajánlom e mű megszerzését Nőszövetségeink számára azon célból, hogy összejöveteleiken részleteket olvasva fel belőle, ismerni és szeretni tanulják Brassai Sámuel.

Ugy képzelem, hogy a virágok iránti

... És fölnyitották a koporsót, hogy a titkos poéta kihűlt szívéen bucsut leheljen, a letört gyopárcsokor ...

Brassai bácsi kiváltságos gyermeke volt a jó Istennek mindenben. Mikor már kórágyon feküdt s már csak kevés napok voltak számára, meglátogatta egyik általa igen kedvelt hegedűművész: Dr. Hubay Jenő, kinek leveléből ime egy megható kis részlet: „Ott feküdt az agg próféta előttem, hol csukott, hol nyitott, melázó, könnyes szemekkel s éreztem, hogy Ennek a nemes, nagy embernek, akit legszívesebben korom óta ismertem és szerettem, én játszom el az utolsó akkordot az életben“.

Őh bizony az Ur szerette az ő 100 éves gyermekét, mert szép életet, szép halált engedett Számára. Zene, virág, szerető női szívek könnyharmata kísérték utolsó útjára az áldott szívű Brassai bácsit.

Ürmösi Károlyné.

Ürmösi Károlyné.

○○○○○●○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Kolozsvári főgimnáziumonknál a Kriza önképzőkör és a Ferencz József unitárius kör május 22-én tartotta évzáró-gyűlését. A multkor tartott Beethoven-émlékünnep mellett is ez az ünnepség méltán megérdemli a legnagyobbfoku dicséretet s leghálásabb elismerést. Dr. Borbély István igazgató, Vári Albert vallástanár és Ütő Lajos zenetanár buzgó és céltudatos vezetése mellett ifjúságunk sokat s szépet produkált. Ütő Mária, Pusztay Pál és Fikker János mellett a főg. tanulóinak a szereplő tagjai is valóban megérdemelték a sok és lelki tapsot.

Misszió.

Évi jelentés a brassói Unitárius Egyház- községben az 1926. évről.

(Folytatás.)

Különösen egy dologra szeretnék még a lehető röviden reámutatni. És ez az *egyházi adózás* kérdése. Egy kis jóakarattal és megértő támogatással könnyű kérdés is lehetne ez, de jelenleg a legnehezebb dolgok közé tartozik, pedig a mai egyházi adónk még a házvétel terhével sem több, mint más megalapozottabb egyházaké. Sajnos, tisztelet a kivételeknek, az egyház fenntartásának a gondja igen sokaknál a legutolsó sorban áll. S ami még szomorubb, a legenyhébb és előzékenyebb formában jelentkező hang nyomában is igen sokszor harag és szenvedélyeskedés jár.

Nem tehetem, hogy ne említssem meg azoknak nevét, kik az egyházi adó beszédésében — a legtöbben díjtalanul — a vezetőség segítségére jöttek. Ezek: Török Sándor, István Sámuel, Gagyí Dénes, Tóth Ferenc kebli tanácsosok, Sándor Gergely és Kerekes Dávid egyházfiak, Ilkei Ferenc, Orbán Ferenc, Gyulai Mózes, Bálint Áron, ifj. Csere Samu, Pál Árpád, Horváth Andrásné, Fitori Miklós egyháztagok, s akit legelőször kellett volna említenem, Fazekas József gondnok afia, kinek buzgó eljárását köszönetnyilvánítás mellett kell jegyzőkönyvbe foglalnunk. De a buzgó eljárás mellett is szinte megdöbbentően sok a hátralék, több mint 50.000 Leu. Ezeket felhajtás végett át kellett adni a hatóságnak, mely a behajtási díjat az összegre még ráüti. A vezetőség nem szívesen fordul ilyen módszerhez, mert a mulasztók a baj okát nem önmagukban, hanem rendesen a vezetőségben keresik. Pedig a vezetőség többször küldött ki kérés formájában figyelmeztetést az év folyamán a hivekhez, de sokan számba sem vették. Meghatároztuk, hogy a könnyebb fizetés végett negyedévenként történjék a befizetés, hisz a fizetések havonként esedékesek s egyébre nem támaszkodhatunk. Többen még azok sem tartották be a határozatot, akik hozták.

Volt egy kedvező alkalom, melynél fogva simán és minden nehézség nélkül lehetett volna az egyházi adózás egyrészét megoldani. A fűtőházi pénztáros úr ugyanis ingyen, szíveségből elvállalta, hogy a fűtőháznál alkalmazott hiveinktől havi részletekben levonja a díjat s az egyháznak elszámolja. 30-nál több emberből csak 10 ment bele ez igazán célszerű megoldásba. A többi azt mondta, hogy el fogja intézni maga. S bizony többen nem intézték el. A f. évben még három csatlakozott a mult éviekhez s ezek eljárását ismét csak dicsérettel említhetem. Akik a mult évben a havi levonásba beleegyeztek, év végén a befizetésről nyugtát kaptak. Így lesz a f. év végén is.

Magam részéről nagyon szeretném, ha a levonásba minél többen, illetve mind beleegyeznének, mert magukat is, az egyházat is sok fáradságtól megkímélnék.

Viszont azt is szeretném, ha a f. évben is akadnának többen olyan buzgó egyháztagek, akik a lakóhelyük közelében lakó hivektől az egyházi adó felszedésére vállalkoznának s így a világi vezetőségnek segítségére mennének.

Az *áldozatkészség* a múlt évben is elég szépen nyilatkozott meg, amennyiben Aranykönyvünk végösszege mintegy 52.000 Leu. Itt említem meg, hogy a közelebbi karácsony alkalmával is a nőegylet buzgóságából közel 60-an cipő, ruha stb. segélyben részesültek.

A múlt közgyűlés óta 6 *kebli tanácsi gyűlést* tartottunk. Sajnos voltak olyan kebli tanácsosok is, akik egyetlen egy gyűlésen sem jelentek meg és ki sem mentették magukat. Pedig a presbiterség minden egyházközségben olyan megtiszteltetés szokott lenni, mely csak a legjobbaknak jár ki s minden tekintetben példaadást kíván. Nincs szándékomban a mulasztókat nyilvánosan megróni, de akik a kebli tanácsi gyűléseknek a felén, vagy többen megjelentek s így az egyházközség ügyeiért a felelősséget is hordozzák, azoknak a buzgóságát azzal is méltányolni akarom, hogy névszerint felemlítem. Ezek, a vezetőségen kívül: Török Sándor (5), Szabó Sámuel (5), Karácsony Ferenc (3), Bálint János (4), Szinte Ferenc (5), Sándor Gergely (4), Dr. Hankó Domokos (3), Hegedüs Mihály (4), Tóth Ferenc (4).

Az egyházközség vagyoni helyzetét a pénztáros számadása tárja fel. Minthogy erről részletes elszámolás lesz a mai gyűlésen, itt csak az alapok végösszegét említem: 1. Egyházfenntartási-alap 27.745·20 L, 2. Köz-alap 11.427— L, 3. Templom-alap 292.204·75 Leu, 4. Konfirmálók-alapja 2315— L, 5. Szabó Lajos emlékére urvacsorai-alap 351— L, 6. Albertfy Sándor és neje orgona-alap 88— L, 7. Kovács Lajosné sz. Kriza Ilona emlék-alap 1058— L, 8. Orgona-alap 1618— L, 9. Amerikai szeretetadomány 640— L, 10. Killyéni Endre-alap 1182— L, összesen 338.628·95 Leu. Az előbbi évihez képest gyarapodás 151.575·64 Leu. Ezzel szemben a ház után fennálló adósság 400.000 Leu. Az egész vagyon Kádár Sándor pénztáros gondos kezelésében van.

A kebli tanács tagjai közül a múlt évben elhunyt Benedek János afia. A legrégibb egyháztagek és kebli tanácsosok közé tartozott. Buzgóságát és egyházszeretetét azzal gondolom legjobban méltányolni, hogy minél több hozzá hasonló buzgóságu egyháztageot kívánok egyházközségünknek. Pihenjen csendesen, emléke legyen áldott.

Ezek voltak nagyjában azok, amiket egy rövid jelentés keretében elmondani akartam. Sikert-e olyan képet tárni fel, melyből a jók nagyobb buzgóságot, a közönyösek némi érdeklődést merítenek az egyház ügyei iránt, nem tudom, de szeretném. A jó szándék nem hiányzott.

A jövőre vonatkozólag csak azt kérem egyházközségünk minden tagjától, hogy legyen jóakarattal és a tőle felhető buzgósággal az egyház iránt. Magamról nem szólok, mert mindent tőnni, soha el

tak a különböző áldozatok (elkövetett bűnért, elnyerendő kegyért, hála kifejezésére stb. stb.) s mikor e ténykedéseket a papok szervezték, akkor lassanként egész rendszere épült ki az áldozati ceremóniáknak.

Mi protestánsok ezeket sem ismerjük s nem is gyakoroljuk; de az emberiség egy része ma is él velük s ezért gondolkodásunknak tárgyai kell, hogy legyenek.

Az áldozati hely, a szentély együtt fejlődik a templomokkal s bámulatosak azok a gyönyörű épületek, melyeket az emberi-nem épített fel a föld minden helyén a legkülönbözőbb vallások közepette. (Bécsi Szentistvánt, kölni dom, párizsi Notre-dame, londoni Szentpál, liverpooli székesegyház, római Szentpétert, milánói székesegyház stb.)

A kolozsvári, brassói, besztercei, gyulafehérvári, nagyenyedi stb. templomok itt nálunk is elárulják azt a lelkületet, mely építőiket áthatalta: *mindent az Isten dicsőségére!*

De minek építette nemzeti fejedelmi templomát bölcs Salamon kb. 1000 évvel Kr. e. ha nem annak és nem azért, hogy abban Jáhvé, a zsidók szolgaságából szabadító, hatalmas istene otthont találjon; hogy abba a frigyládát a szerződéssel együtt elhelyezzék s meghatározott időkben áldozzanak az Úr tetszése szerint?

A szentélyek, templomok, székesegyházak története arról győz meg minket, hogy az Istent az épületekben képzelték el vagy képzelték megjeleníteni az ember meghallgatására; vagyis eme helyek az ember részéről az *Istenimádás*, a *vallásgyakorlás* helyeinek tekintettek.

Nem mindenki és nem mindenkor tudta, hogy az Isten nem lakozik kézzel csinált templomok szűk falai között csupán s nem mindenki és nem mindenha értette meg, hogy a vallás megnyilatkozásának helye nem csupán a templom, vagy székesegyház, hanem bármely hely, hol Istenünkkel foglalkozni óhajtunk kellő áhitattal.

Emlékezhetnek k. hallgatóim, hogy az első keresztények borzasztó üldöztetések közepette földalatti katakombákba gyűltek össze és ott imádták azt az Istent, kit Jézus ismertetett meg velük, a szeretet Atyját, az emberiség élő Istenét.

Nagy érték, drága hely a templom az ember életében, ahol megvonhatja magát és elvonulva az élet viharai közül, csendesben elmélyedhet Atyjával, Istenével való benső beszélgetésében.

Kinek volna lelke, hogy csak gondolatban is megszenteljen egy ilyen helyet aljas cselekedetekkel s ki ne adna szívesen embértársainak arra, hogy őt az Isten tiszteletére és igaz imáadására építendő templom fölemelésében segítse?

Bizonyára közöttünk ilyen nem akadna s mégis meg merem kockáztatni én is, hogy nemcsak a templom lehet a vallásos cselekvények, az imádkozás és általán istentisztelet helye, hanem bármely más hely, ahol alázatos szívek benső lelki jóssággal, bűnbánattal és szeretettel Istenükhöz emelkedni megpróbálják.

Sőt többet mondok ennél s határozottan állítom, hogy az a

vallásosság, amely *csak a templomban* és szentélyben nyilatkozik meg s a templom küszöbén belül marad kijövetelünk alkalmával, egészségtelen, nem valódi vallás.

Nem mindenki tudja ezt. Igen sokan a templomban áhitatosak, imádkozók, olvadékonnyok, bűneiket megvallók s bocsánatért esedéklők s mihelyt otthagyják a szenthajlékot, hol bűnbocsánatot vettek, úgy tesznek, mint Jézus tanításában az az alak, akinek a gazdag hajlékában sok adósságát elengedte, ő azonban a kapuban a neki tartozó szegény embert véresre verni nem átalotta.

Az ilyen vallás az embert *kétfalakivá* teszi: *vallásossá és valástalanná. A templomban vallásos, az életben valástalan.*

Istenem, milyen gyarló is az ember! E pillanatban szemforgatva könyörög s következő percben az utcán káromkodik, irgalmatlan és kegyetlen tényeket képes végrehajtani. Ott bocsánatot kér, itt kegyelmet nem ismer; ott térdepel, itt rugdalózik; ott sir, itt könnyekre fakaszt; ott érzelmes szívű, itt érzéktelen hustömeg; ott magát ostorozza, itt másokat korbácsol.

Nagyon sok esetben a vallás megnyilatkozási helye csak a templom s az élet csak alsóbbrendű emberi életformáknak színtere. Afiai, testvéreim a Jézusban, ez nem jól van így. Tőlünk a minket szerető Isten, a mennyei édes jó Atya azt követeli, hogy *életünk minden pillanatában* vallásosak legyünk. Az igazi vallás nemcsak bizonyos időkben, bizonyos helyeken s bizonyos előírások módokon nyilatkozik meg, hanem betölti egész lényünket s minden pillanatban átdobog folyton nemesedő szívünkön és örökre meghatároz a szeretet érzelmével.

Én ha valóban vallásos lény vagyok, nemcsak vasárnap és nemcsak a templomban vagyok meghatva Isten közelségétől és jóságától, hanem bárhol és bármikor és mindannyiszor, mikor érzelmileg, értelmileg vagy akaratilag, akár egész lelki életemben át vagyok hatva az örök szellem szeretetének melegsége által. Az igazi vallás az igazi ember életének egyik alapeleme, kedélyének megnyugtatója, szíve érzésének magasba röpitője, elméjének végtelenbe szárnyaltatója s egész lényének az Isten szeretete által áthatottá tevője.

Igy a *valódi vallásos ember élete* mindig vallásos élet. Nehéz ez állapotot elérni, nehéz érezni, hogy mi és az Atya egyek vagyunk; nehéz kiküzdeni a lélek uralmát a lázongó test felett, de nem lehetetlen. A *vallás* azt jelenti *életünk* számára, hogy mi minden pillanatban, örökkétig rendületlen hittel és bizalommal hiszünk és bizunk az Istenben s őt Atyánkat szeretjük teljes szívünkéből, lelkünkéből, erőnkéből és elménkéből. Azt is jelenti, hogy nemcsak őt szeretjük, hanem áldott keze munkáját s így a nagyra hivatott világot is embertársainkkal egyetemben.

3. Harmadik kérdésem, hogy a világ életében az ember, aki nem én vagyok, hanem Jézus szerint az én testvérem, az Istennek gyermeke milyen viszonyban van velem, mint valóban vallásos lénnel? Mit jelent a *vallás és testvériség* fogalma egymás mellett?

Románia cimerében van *egy gyönyörű mondás*: Nihil sine deo! = Semmit se Isten nélkül, vagyis mindent Istennel. Ki ez az Isten? Az, akit Jézus hirdetett? A szeretet Atyja, az emberiség megtartó, megbocsátó, kegyes és szeretettel teljes Istene? Óh, mert hogyha az, akkor egykoron e honnak határai közt minden ember boldog leend? Ez az Isten az igaz emberek Istene, ez az igazság haladását óhajtja s akinek igaz élete lesz, Istenével egyetemben megbecsültetik, mert semmit Isten nélkül, mindent Istennel.

Az Istenszeretet nem ér véget az Istennél, hanem jelentkeznie kell az isteni lélekkel megáldott emberrel szemben is s így az igazi vallás megköveteli a gyakorlati életben embertársainknak szeretetét.

Az élet akkor nemes, akkor áll hivatása magaslatán, ha abban az ember a jóságot valósítja meg s ez a jóság az erkölcsös ember ténykedése által létesül. Így a vallás és az élet, vagyis a vallás és az élet koronája, az erkölcs testvéri jobbot nyújtnak egymásnak s a vallás és testvériség az élet teljességét, megszentelődését, tökéletessé válását jelenti.

Hamis és álnok beszédet szól, aki azt mondja, hogy szereti az Istent és áldoz neki; de megveti, nem szereti, nem segíti Isten gyermekeit, embertestvéreit. A vallás a mindennapi életben tétetik próbára s a pillanatok tevékenykedésében szolgálat tanubizonyságot tartalmáról és értékéről; a vallás a testvériségért való munkájával Istenországának lesz munkása.

4. Negyedik kérdésem *az élet és az Istenországának a viszonya*? Tagadhatatlan, hogy az ember élete bármilyen volt, a tökéletesedés mindig lehető volt benne. Soha célhoz nem jutott, de célját bizonyos mértékig megközelítette.

Mikor Jézus nemes tanítását elrebegte s az Istenországa közeledését hirdetni merte — Lukács evangélista szerint — arra gondolt, hogy ez az ország az emberek szívében lakozik s onnan terjedhet el annyira, hogy magába ölelje a jó uton járó, törekvő emberiséget. Megközelíthető és megvalósítható tehát ez ország eme felfogásban s nem helyezendő a mennyek birodalmába csupán, melyhez ember élve hozzá nem juthat, csak halála után a lelkek birodalmában.

Nagy dolog ez afiai! Ez azt jelenti, hogy a ma dúló ádáz tusakodás, irigykedés és testvérgyűlölet nem felel meg a jézusi élet követelményeinek s nem is érheti el célját; mert az elnyomó az elnyomottban új energiát támaszt s bosszút bosszuval torolhat meg. A fegyver nem képes az élet teljes kiirtására, a fegyver visszahatást vált ki használata nyomán s a hadakozó minden kardcsapással önön lelkét semmisíti meg... Helytelen a gyűlölködők életiránya s élettevékenykedése; mert aki nem az Istenországát építi, aki szóval az Isten ellen cselekszik, aki Isten teremtményeit, gyermekeit elpusztítani óhajtja: az valóban Istent támadja alkotott művében s az Istenországát akadályozza kialakulásában.

Pedig megmondta Jézus szelleme Saulnak a damaszkusi uton, hogy nehéz, nagyon nehéz *az ösztön* ellen rugódozni.

Az igazi élet tehát nem egyéb, mint az Istenországának lassu és folytonos valóráváltása. Ennél a földön értékesebb dolgot végezni nem lehet s minden nagy vallásalapító szeme előtt ott lebegett a gondolat valamilyen formában, mit a kereszténység inspirálója, a názáreti Jézus olyan szerencsésen juttatott kifejezésre.

Az Istenországában az Isten a kormányzó hatalom; mondhatnók a segítő szülő s a földön minden embernek engedelmes gyermekeként kell viselkednie s teljesítenie az Isten akaratát. Hogy mi az Isten akarata, azt megtudjuk Jézus tanításából s a lélek örökértékü sugalmazásából. Az isteni akarat nem önző, nem kizárólagos, nem egyoldalú és nemcsak bizonyos köröket és népeket istápoló, hanem minden és bármely becsületes és értékes törekvést irányító és segítő hatalom. Ez nyilatkozik meg a jó szülő, jó gyermek, jó testvér, jó barát, jó egyházi és jó nemzeti polgár életében és munkájában: általában a testvéries, segítő, megbecsülő, értékelő önzetlen szeretetben.

Az élet az Istenországának a próbája és a színtere s így a vallás, mint Istenszeretet, ennek az életnek egyik alapvető, értékes tulajdonsága.

5. *Ötödik kérdésként* az áll előttem, hogy az emberi életben az *egyén* milyen értékkel és feladatokkal bír a *vallást* illetőleg. Némelyek azt gondolják, hogy a társadalom úgy keletkezett, hogy az egyes emberek összeállottak és különböző célokból egymással megegyeztek s mint a mai társulatok is teszik, közös érdekeik miatt együttműködtek.

Ezzel ellentétben úgy áll a dolog, hogy az emberi társadalom sehol sem ismeri el a történelem folyamán föllépő életben az *egyéneknek* egyéni értékét és különállását. *A család, a rokonság, a helység, a törzs, a népfaj, nép* stb. áll előttünk az életben s mindenki engedelmeskedni tartozik a közösség hatalmának. Az egyes ember, az *egyén* csak annyi értékkel bír, amennyit szolgálni tud a köznek s csak akkor jó, ha engedelmeskedik a közakaratnak. Aki ennek ellenszegül, az halál fia.

Jézus az emberben nem a *rabszolgát* becsüli meg, hanem az *Isten gyermekét* s szerinte minden ember az Istengyermeke és arra van hivatva, hogy az ő akaratát teljesítse. Mindenki lelke és szíve értékes s mindenki és bárki szolgálhatja saját munkájával a közösség igazi érdekét, ami nem mások elnyomásában, hanem segítségében és nevelésében áll.

Igy nemcsak én vagyok értékes, hanem más is lehet az s lehetünk mindnyájan azok, ha hivatásunk szerint saját szívünk érzésén és lelkünk áhítatán keresztül szolgáljuk ama szent közösséget, mely magába öleli az összes jó emberek legnemesebb törekvését, az Istennek országát.

Jézus is egy hatalmas egyéniség volt s az Istennek gyer-

meke, ki a régi tanításokat megjavította s az ember felfogását mélyítette és nemesítette. Más egyének is képesek lehetnek erre, mint a történelem folyamán látjuk s magunk alázatos lelkéből is megérthetjük és ezért az *egyénnek* meg van a vallás életében az a feladata, hogy időről-időre megjavítsa, kikorrigálja a mult esetleges tévedéseit és hiányait s értéke abban áll, hogy teljesíti ama szent megbízatás szerinti kötelességét, mit Istentől, mindnyájunk Atyjától kapott. Isten akaratát rendesen az egyéni szív és lélek érti meg s a mi hitünk szerint, erre nemcsak Jézus volt képes, hanem már előtte a próféták s más nagy lelkek és utána szintén az emberiség legkiválóbb gondolkozói, nevelői és tevékenykedői is. Isten akarata nincsen csak egy Egyházhoz kötve s nem volt a maga teljességében csak Jézushoz kötve sem, hanem a folyton haladó életben az egész emberi-nem van arra hivatva, hogy megismerje Istenét s teljesíteni próbálja különböző utakon annak parancsolatát, akaratát, törvényét.

Mindannyian tehát testvéreim, lehetünk képesek arra, hogy Istennek egy-egy igazságát testesítsük meg egyéni élményeinkben és életünkben, de a társasélet törvényei szerint nagyobb a valószínűsége annak, hogy a nagyobb történettel bíró intézmények az egyénnél helyesebben járhatnak el. Ezért vallás dolgában az *Egyház* általában a maga hivatásos életében inkább képviselheti és képviseli is az Isten akaratát; de — amint Jézus példája is mutatja — akadhatnak egyének, akik mélyebbre tudnak tekinteni minden más intézménynél és egyénnél.

Az *egyénnre* azonban áll a szabály, hogy önmagában nem keresheti az élet célját, mert az életnek csak az az igazi fia, aki maga mellett megérti és értékeli a társas közösséget is.

Jézus nagy szívével és mélyre tekintő lelkével továbblátott az előtte élő embereknel s a kizárólagos nemzeti érzés mellett megismerte az általános emberi értéket is. Amidőn azonban magában és embertársában Istengyermekeit ismerte fel s minden egyénre nézve vallotta e felfogást, ugyanakkor nem fordult egyoldaluan a család, a faj, a nemzet s általában a társas közösségek ellen, hanem ezeket elismerte s betáglalni iparkodott azokat az Istenországába körébe, ahol mindenik sajátosan szolgálhat a közösségnek s szolgálhat saját egyéni hivatásának is.

Nekem, mint egyénnek, akkor van igazi vallásos értékem, ha az Istenszeretet következtében a földön minden olyan közösséget és egyest megbecsülök, amely és aki a leghivebben szolgálja az egész emberiségnek jóirányu haladását — ami egybeesik az Isten akaratával.

* * *

Kedves testvéreim akár egyéni, akár nemzeti küzdelmeinkben tekintsünk hivatásunknak szentségére s magunk előtt szemlélvén Jézus fölemelő példáját, bizodalmunkat el ne veszítsük az örök igazság biztos diadalmában!

Dr. Kiss Elek.

Külföld.

A Szabadelvű Keresztények Nemzetközi Congressusa Prágában.

Szeptember 4-én nagy napja lesz a szabadelvű vallásos keresztényeknek, ekkor tartja 8-ik congressusát ez a nemzetközi szervezet, mely intézményesen szolgálja a szabadelvű vallásos mozgalmak propagálásának nagy ügyét. A világ minden részéről össze, fognak gyűlni ez alkalommal Prágában azok a vezéregyéniségek, akik meggyőződése szerint a vallás sem zárkozhatik el az élet, haladás és fejlődés követelményeitől. A congressust a cseh nemzeti egyház érseke és Capek Norbert a prágai unitárius missio kiváló, lelkes vezetője hívják össze. Titkára W. H. Drummond, a mi lelkes barátunk, aki legutóbb a múlt ősszel nejével együtt több egyházközségünket meglátogatta.

A congressus főtárgya: A modern gondolkodás hozzájárulása a vallás fejlődéséhez.

Az Unitárius Theol. Akad. öt tanára és két hallgatója, az unitárius lelkesí kar egy képviselője, a Dávid Ferenc Egylet nőszövetségének szintén egy tagja fogja képviselni az erdélyi unitárius egyházat. Kíváncsok volna azonban, hogy minél többen vegyünk részt rajta. Ritka alkalom, hogy aránylag ilyen közel legyen hozzánk a congressus. Volt már Londonban, Bostonban, Berlinben, de ilyen közel még egyszer sem volt. Kedvező körülmény az is, hogy a congressus ideje valószínűleg összeesik a prágai mintavásárral s ez esetben tetemes vasuti kedvezményt is kapnánk Csehszlovákia területén s megspórolnók a cseh vizumot.

A kongresszus négy napig, szept. 8-ig tart. Felkérjük mindazokat, akik hajlandók résztvenni, hogy legkésőbb július 1-ig jelentsek be ebbeli szándékukat lapunk szerkesztőségénél, hogy a congressus vezetőségét idejében tájékoztassuk a résztvevők számáról.

Varga Béla.

.....

A segessvári unitárius egyházközségnek május 28-án este igen szépen sikerült estélye volt a városi nagy teremben, mi Nagy Béla lelkes állandó és kitartó fáradozását dicséri.

A város közönségéből faji és felekezeti különbség nélkül jelentek meg s gyönyörködtek a következő műsorban: Hegedű és zongora-nyitány (Lelkes László, Nagy Margitka), szabadelvőadás (Dr. Kiss Elek), vonós négyes (Dr. Weiskircher Ernő, Orendi Zelma, Graef Adolf, Dr. Márkus János), felolvasás Vajda Jánosról (Adorján Jenő), szavalt Adorján Jenőné, zongorázott Lelkes László, mit egy egyfelvonásos vigjáték követett.

Estély után reggelig tartó tánc volt.

Kedves olvasóinknak boldog és kellemes pünkösti ünnepeket kívánunk.

Egyleti élet és munkásság.

A D. F. - E. ügyvezető alelnöke sajnálattal jelentette a választmánynak, hogy Br. Petricevich-Horváth Ártúr elnök uró mélt. gyengélkedése miatt lemondott elnöki tisztéről. Amidőn a választmány a lemondást a legnagyobb sejnálattal veszi tudomásul, jelzi, hogy a közgyűlésen be fogja tölteni az elnöki széket világi afiai sorából.

Szent-Iványi Sándor kolozsvári lelkészünket a D. F. E. választmánya megválasztotta titkár-jegyzőjének s Közlönyünk egyik társszerkesztőjének. Örömmel üdvözljük ez új és biztató erőt.

Többek figyelmébe. Nap-nap után érkezik panasz hozzánk, hogy a D. F. Egylet működése elé a hatóságok akadályt gördítenek azon a címen, hogy nem tudunk felmutatni belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályokat.

A kolozsvári Törvényszék 4093—1924. sz. döntésében már kimondotta, hogy az Egyházak kebelében és fenhatósága alatt működő vallásos egyesületek szabadon működhetnek s alapszabályaik állami hatóság által való külön megerősítése illetve jóváhagyása fölösleges. Főhatóságunk ezt a döntést annak idején körlevélben közölte esperes és lelkész afiaival. Ennek alapján pl. a Torda-Aranyos körben, hol az alsóbb hatósági közegek egy időben szintén sokat akadékoskodtak, az esperes közbenjárására a katonai hatóság rendelete biztosította az egyleti élet szabad működését.

Ennek alapján fölhívjuk a figyelmet arra, hogy az Egylet működésének a helyi hatóság által való akadályoztatása esetén, forduljon az illető fiókegylet elnöksége körüli esperes afiához, hogy a katonai hatóság engedélyének kikérésével, a fenti döntésre hivatkozva, egyszersmindenkorra elejét vegyék a zaklatásoknak. Ahol pedig ennek ellenére is akadályokat gördítenek az Egylet működése elé, úgy kérjük, hogy a konkrét eseteket sürgősen jelentsék be a Főhatóságnak, hogy a kellő intézkedéseket megtehesse.

Egyleti élet Nyomáton. Ritkán hallat magáról, de annál eredményesebb egyleti életet teremtett a nyomáti egyházközség. Különösen a Nőegylet működik mintaszerűen Pethő Kálmánné, helybeli lelkészné buzgó és szakavatott vezetése mellett. Minden héten összejövetelt tartanak, hol az egyházközség tagjainak bevonásával élvezetes program keretében, a vallás erkölcsi életet elmélyítő nemes szórakozásban részesítik az egybegyűlteket. A templomot az Egylet tagjai tartják tisztán, sőt ők maguk meszelik, környékét pedig közös akarattal gyönyörű virágos kertté varázsolták. Az itt levő virágokat az asszonyok ültetik, gondozzák a papné vezetésével, aki maga is jó példával jár elől a munkában. Pethő Kálmánnét külön is ki kell emelnünk, mint aki valóságos mintaképe a jó papnénak, lelke az egyházközségnek, aki a betegeket vigasztalja, jó tanáccsal, sőt tápláló ételekkel is ellátja. A Nőegylet által rendezett műkedvelői előadások messze híresek. Mindezeket örömmel jegyzi fel Egyesületünk vezetősége s buzdító és követendő példaként ajánlja azon egyházközségünknek, ahol még nincs ilyenféle munka.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A Brassai emlékünnepelet Kolozsváron június 12-én tartják meg, mikor az 1887-ben végzeteknek 40 éves találkozójuk lesz (Hadházy Sándor.)

Demeter Lőrinc iskolai felügyelögondnok beiktató ünnepélye május 28-án volt a székelkereszturi unitárius főgimnázium új épületének szép és tágas tornatermében.

11 órakor kezdődött az ünnepség és folyt le a következő műsorral: 1. Te benned biztunk (közönség éneke), 2. imát mondott Lőrinczi István vallástanár, 3. megnyitót tartott Dr. Elekes Dénes felügyelögondnok, 4. székfoglalót olvasott fel Dr. Demeter Lőrinc új felügyelögondnok, 5. „Üdvözlés“, énekelte Lőrinczi Géza tanár vezetése mellett a főg dalkara; az E. K. Tanács nevében üdvözlét mondott Dr. Boros György egyh. főjegyző, a főg. nevében Gálfalvi Sámuel igazgató, a teol. akad. nevében Dr. Kiss Elek dékán, a kereszturi egyházkör nevében Katona Ferenc esperes, a lelkéször nevében Ütő Lajos elnök. „Szeret, imád, magasztal“ éneklésével ért véget az ünnepség, mit a régi intézet nagytermében egy népes és barátságos ebéd követett. Istennek segedelme legyen az új felügyelögondnokkal s áldása munkáján!

Alsójárai unitárius egyházközségünkben május 8-án nagy ünnepségek voltak, amennyiben ekkor szentelték fel új harangjukat és a Teol. Akad. is meglátogatta e szép egyházközséget és egy ünnepélyt is rendezett ott.

Nagy Dénes lelkész rendezése folytán 8-án reggel egy autóbusz vitte ki a teológiai ifjakat Járába és közben meglátogatták a gyönyörűséges Géczi-várat Magyarléta községből.

Lelkész és lelkészné, valamint az egész egyházközség a legszivesebben fogadta a vendégeket és az ünnepségek szépen kidiszitett templomban fölemelő érzések között folytak le. Imát mondott Lőrinczy Dénes esperes. A harangszentelő beszédet Dr. Varga Béla teol. tanár tartotta, Ütő Lajos zenetanár vezetése mellett ifjaink énekeltek; voltak még énekek és szavalatok. A püspöki üdvözlét Dr. Mikó Lőrinc titkár tolmácsolta, E. K. Tanács nevében Hadházy Sándor pénztáros afia beszélt, mely után a lelkész olvasta fel a harangok történetét s az adakozók neveit.

Délutáni vallásos ünnepély keretében beszédet mondott Dr. Kiss Elek dékán s pár helyi szereplő kivételével teol. ifjak töltötték ki a szerepeket. Az egyházközség derék ifjúsága este szindarabot adott elő a lehető legnagyobb sikerrel, minden dicséretre méltóan.

Kedves emlékekkel gondolunk e szép napra s kívánjuk, hogy fakadjon áldás még az emlékeiből is az egyházközség életében!

Rava és Bordos egyházközégeinkben máj. 22-én emelkedett érzések közt nagy ünnepiességgel tartatott Istentisztelet azon alkalmából, hogy Dr. Kiss Elek dékán és Dr. Varga Béla teol. tanár meglátogatta e két egyházközséget hiterősítő és valláserkölcsi építő céllal.

Ravában a templomban d. e. egyházi beszédet mondott Dr. Kiss Elek s „Miért vagyok én unitárius“ címen beszélt Dr. Varga Béla.

Kántor vezetése mellett énekeltek az iskolás-gyermekek és szavaltak: Bíró Izsák lelkész és helybeli ifjak is. Lelkész üdvözlő beszédet mondott. Presbiteri konferencián beszélt Dr. Kiss Elek és a hívek részéről Bereczky Lajos egyháztanácsos. Mlt. Simény György és Schuller afiai is jelen voltak.

A bordosi délutáni Istentiszteleten bibliát magyarázott Dr. Varga Béla, az unitarizmusról beszélt s presbiteri konferenciát vezetett Dr. Kiss Elek. Voltak szavalatok és énekek; Bíró Izsák lelkész üdvözlő beszédet mondott. Keresztesi Dénes szentgericei lelkész is jelen volt.

A keresztköri unitárius lelkész kör 28-án reggel ülést tartott Utó Lajos elnökle mellett s sok üdvös és nagyfontosságú határozatot hozott.

Elhatározta, hogy a köri-gyermek ügyét felkarolja, a keresztkör iskolai alapítványt gyarapítani fogja, a marosi lelkész kör átíratát magáévá teszi s kebelében erkölcsi-bírószágot létesít. E nagy időkben a nagy feladatokat csak puritán tiszta lelkek és erős akaratú, önfeláldozó szívek tudják megoldani. Mi csak üdvözölni tudjuk a lelkészi körünket, melyben megvan a jóakarát ahhoz, hogy Egyházunk érdekeiben együtt munkáljon azokkal, akik az ő munkáját értékelni tudják.

Tordaturi tudósítónk örömmel jelenti, hogy ott is megalakult id. Zöld Józsefné elnök, Bodóczy Sándorné alelnök vezetése mellett a Nőkszövetsége. Választottak titkárokat, pénztárost, ellenőröket és 8 választmányi tagot. Működésükhöz Isten segédelmét kérjük.

Ugyanezen egyházközségben közgyűlésen kimondták, hogy lelkészi lakot fognak építeni. Közmunkával csinálnak mindent. A pénzt megajánlás és kiróvás útján szerzik be. Négy osztályt állapítottak meg (2000, 1000, 500, 250 L). Szükséges 72.000 leu. Aki a közmunkában nem akar rézztvenni, 3000 leuval válthatja meg. Közakarral nagy dolgokat lehet elvégezni.

Tordatur és Komjátszeg Bodóczy Sándor turi lelkészünk indítványára május 22-én kirándulást tett a „Miklec“ nevű kb. 5 km. távolságra levő erdőbe. Mintegy ezeren vettek részt, még a vénék is ott voltak.

Reformátusok és unitáriusok közösen templomoztak a szabadban s délután mulatságos népünnepélyt tartottak.

A kiránduláson a turi paplak építésére 6000 leut adományoztak.

Ha mozognak a szívek, meg fog mozdulni még a föld is. Gyakoroljuk a nyári kirándulásokat!

Nyugtázás. Az egylet pénztárába március 25-től május hó 26-ig előfizetői és tagsági díjat fizettek: Ferenczy Sándor Alsó-jára, Csiky Lászlóné Marosvásárhely, Fodor Lajosné, Markovics Jánosné, Mérés Józsefné, Molnos Lajos Fogaras, Incze Mihály,

Mátéfi János, Id. Szentgyörgyi János Nagyszeben, Hegedüs Gyuláné Kézdivásárhely, özv. Vernes Józsefné, Czupor Ferenc Torockó, Boros György Erzsébetfalva, Nagy Árpád Dombó, Unitárius Egyházközség Kőkös, Laborfalva, Sepsikőröspatak, Árkos. Id. Barabás Lajos, Barabás Gábor, Dahlström Kálmánné, Lőrincz Károlyné, Veress Sándor, Barabás Lina, Gelei Sámuel, Dancs Lajos Árkos, Nagy Lajos, Sigmond Tamás Kőkös, Székely Kelemen Sepsikőröspatak, Régeni György Kálnok, Benedek András, Keresztes Gyula, Barta Lajos, Ferencz Lajos, Darkó Lajos, Gazdag Miklós Nagyajta, Dimén Gergely Vargyas, Kádár József Dés, Dávid F. Nőegylet Recsenyéd, Fülöp Domokos. Mezei Vilma, Unitárius Nőszövetsége Muzsna, Erdős Mihály, dr. Borbély Béla Torda, özv. Szabó Aronné, özv. Bartha Józsefné, id. Gvidó Béla, Pap György Dicsőszentmárton, Kilyéni Sándor Marosludas, Izsák Abel Rava, Bartalis Erzsébet Székelyudvarhely, özv. Csongvay Lajosné Marosvásárhely 1927-re; dr. Tóth György Budapest, id. Tóth György Bölön, ifj. Bardócz Ferenc, dr. Borbély Béla, Deák Ferenc, Keméndi Zsigmond, Nagy Balázs, Székely Miklósné, Unitárius Egyházközség Torda, Lőrinczy Miklós, Mikó Lászlóné Nyárádszentlászló, Miklós János a Samué Dombó 1926-ra; Székely Sándor Kolozsvár, Gyöngyösi Károly Talmács, Máté István Recsenyéd 1925—1927-re; Szuchy Jánosné Kolozsvár 1924—1927-re; Szabó Rezső Kolozsvár, Pálffy Géza Karácsonfalva, Erdős Mihály Torda 1924—1926-ra; Darkó Aladár, dr. Lőrinczy Ákos Torda 1923—1926-ra; Katona István Torda, Unitárius Egyházközség Kálnok 1925—1926-ra; Unitárius Egyházközség Bölön, Nagyajta, Szabó Ferenc Dicsőszentmárton 1926—27-re; Péter Lajos 110 L 1924—6, Sándor Irma 110 L 1924—6, Zöld Mária 80 L 1925—6, Fodor Irma, Ádám Józsefné 80 L 1925—6, Kapronczai Sándorné 40 L 1926, Patakfalvi Józsefné T. 40 L 1926, Főgimnázium önképzőköre Keresztur 40 L 1926, özv. Nagy Mózesné 40 L 1926.

Alapítói díjban fizettek: dr. Borsai Áron, dr. Nagy Miklós Bánffyhungyad, dr. Ferencz József Kolozsvár 500—500 L; Gál Karolina Szentgerice 300 L; dr. Varga Béla Kolozsvár 200 L; Szentmártoni Bálint Buzaháza, dr. Szatmári Miklós Szind 250—250 L és Boros György Erzsébetfalva 100 L. Kolozsvár, 1927. május 26-án. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Szerkesztői üzenet: Jövő számunk hozza a többi beküldött és ki nem adott anyagot.

Lelkészársaimat tisztelettel kérem néhány példányban kiküldött „Erdélyi kulturális kérdések“ c. füzetem megtartására, ill. értékesítésére, hogy így fizetésükből levonathassam az árat.

Kevés számban még áll rendelkezésemre. Ára 20. leu.

Dr. Kiss Elek.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffy Márton, Szent-Iványi Sándor, Dr. Varga Béla.

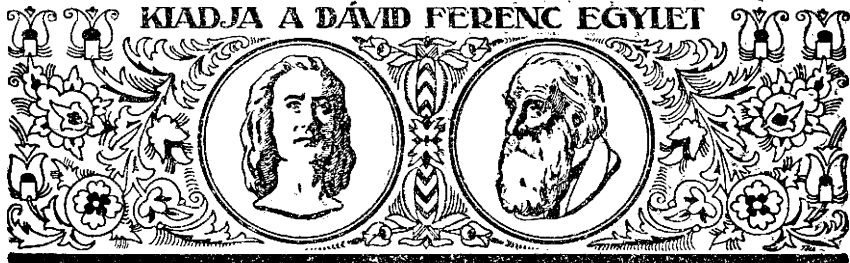
Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egyelet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz *Gálfi Lőrinc* egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin“-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYIET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Dr. Carpenter Esflin József

Az unitáriusok nem kötöttek írásbeli szerződéssel világszövetséget s az unitáriusok világszövetsége mégis létezik. Önkénytelenül született ez meg ama közös eszme, közös cél alapján, mely ott áll mindnyájunk előtt akár Angliában vagy Amerikában, akár Japánban vagy Kínában, akár az ősi fészkekben: Olaszországban vagy a kis Erdélyben élünk. S csodálatosképen a mi unitárius eszméink és elveink annyira hasonló *jellemet* fejlesztettek ki bennünk a közelben és távolban, a felsőbb és alsóbb körökben, a szegényeknek és gazdagoknál egyaránt, amilyent egyetlen más felekezet sem mutathat fel. Innen van az, hogy a mi jól esik, örömet szerez az unitáriusoknak a világ bármely kis zúgában: öröme lesz az az egésznek s a mi csapás és bánat az egyik helyen, csapás és mély bánat az az egész világ unitáriusai között.

Az angol unitáriusokat nagy csapás érte s e csapás, az e feletti mélységes bánat a mienk is. Az angol unitáriusokat, az angol tudományos életet nagy csapás érte, mély gyász borította, mert f. évi június 2-án a mennyei szerető Atya magához szólította dr. Carpenter Esflin József tanárt 82 éves korában. Akik őt személyesen ismerték, s akik a nagy tanítómesternek lábainál ültek — bármely fajhoz vagy felekezethez tartoztak is — mindnyájan elismerték, hogy ő az unitárius tiszta eszméknek, hitelveknek, az unitárius világos felfogásnak, önzetlen emberi szeretettől áthatott szívnek, a gyöngédséggel párosult, határozott jellemnek a megtestesülése volt. Oda emelkedett ő a vallásos és tudományos világban nagy tanítómesterei: Channing, Parker, Tayler Jakab, dr. Martineau és világhírű

barátai : Dr. Drummond, Beard, Renan és Pflaiderer soraiba. Nem-hogy mi, de még az ő közvetlen közelében élő angol lapok sem éreznek elég erőt magukban dr. Carpenter sokoldalú munkálkodásának és szeplőtlen jellemének megfelelő méltatására.

Dr. Carpenter 1844 okt. 5-én született régi angolszász családból. Apja és nagypapja fényes nevet biztosítottak a tudományos élet mezején ; nagynénje, Carpenter Mária, korának legnagyobb filantropistája volt úgy, hogy a jótékonyág, az emberszeretet terén működők előtt ma is példánykép. Dr. Carpenternek mintegy családi öröksége volt a tudományok iránti szomjúsága; a szabadelvű, elfogulatlan gondolkodás, az emberszeretés, megbecsülés és a jótett gyakorlása. Az ifjú Carpentert a kizárólag száraz tudományos bűvárműködésnél inkább vonzotta a vallásos és erkölcsös élettel átítatott, áthatott tanulmányozás. A száraz tudomány lehet fitogtatás, nem sok értékű hírnevet szerző magamutogatás, de a lélekkel, lelkesedéssel folytatott valláserkölcsei vizsgálódás átalakítja az életet s hasznos, boldogító egyházilag és társadalmilag. Az önző élet a legutálatosabb, az önzetlen pedig a legmagasztosabb. Ezt az elvet vallotta. Ily gondolatokkal lépett Londonban a Manchester New College nevű theológiai intézetbe. Felette szorgalmas, s valósággal apróékos volt tanulmányaiban. Az erdélyi fiúk közül Simén Domokosnak és Benczédi Gergelynek volt tanulótársa, kiktől nemcsak kedvesen emlékezett meg mindig, hanem szorgalmukat is felette dicsérte. Kilenc évig pap volt Cliftonban és Leedsben, de már 1876-ban tanárnak hívták meg abba a Collegeba, melynek kiváló növendéke volt. Ezt szolgálta élete végéig, mint tanár 1906-ig, mint igazgató 1915-ig, mint *elnök* haláláig. Tanított ótestamentumi tárgyakat, egyháztörténelmet, hébernyelvet, de leginkább szeretett foglalkozni a vallástörténettel összehasonlító vallástudománnyal és az evangeliumokkal. Mintegy 16 tudományos terjedelmes munkája jelent meg, melyek közül több idegen nyelvekre is le van fordítva.

Dr. Carpenter tudományos működése mellett több évig volt elnöke a Britt és Külföldi Unitárius Társulatnak és a nemzetközi konferenciának s mint ilyen nemcsak kereste a külföldi számottevő egyénekkal az összeköttetést, hanem azokkal a barátságot ápolta is. Egész életén át a béke embere volt s azt hitte, hogy a nemzetközi testvériség érzetének a művelése által ellensúlyozni lehet a politikusok áldatlan munkáját. Az erdélyi unitáriusokat és a magyarokat, mint a művelt népek sorába magát felküzdteni törekvő fajt, nagyra becsülte s a világháború kitörésekor is az fajt nagyon szívének, hogy erdélyi testvéreinek is szenvedniök kell, minthogy a magyarokat is belekényszerítették a világégedelembé. A békekötések után nem szűnt meg erdélyi és magyar testvérei érdekében otthon és külföldön munkálgni. Sok időn keresztül csak vágyott, de nem jöhetett Erdélybe, hogy itteni testvéreit színről-színre megismerhesse; 1910-ben azonban, mikor Dávid Ferenc születésének emlékére 400-ados zsinatot tartottunk Kolozsvárt és Déván, előre jelezte, hogy okvetetlen itt lesz.

El is jött s jó részt az ő befolyásának tulajdoníthatjuk, hogy a Berlinben tartott nemzetközi konferenciáról mintegy 104 angol és amerikai unitárius jött el e zsinatra. Alig lehetne elfeledni, mily élénk érdeklődéssel kérdezősködött az akkor már készen levő kolozsvári főiskolánkról, helyzetünkéről s munkálkodásunkról. Valamint még arra is jól emlékezünk, hogy amidőn az akkor már idős embernek azt ajánlottuk, hogy ne mássza meg a meredek Déva várát, erős elhatározással mondta: „De oda már felmegyek!” S másnap magas, nyulánk] alakja, — volt magyar tanítványai sorában — csendesesen haladt, míg elérte a tetőt.

Dr. Carpenter, „a nagyrabecsült tanítót és barátot, a hitbéli atyát“ 80 éves korában volt tanítványai nagy ünneplésben részesítették; a mestert szeretetük és hálájuk jeleivel elhalmozták, köztük a magyar tanulók is. Ez ünnepeltetést tekintette ő élete egyik legszebb eseményének. Ekkor érte a legnagyobb kitüntetés is, mert ez alkalommal *öt egyetem* — angol, amerikai, sweitz — ajándékozta meg tiszteletbeli doktori címmel és hívta meg az oxfordi egyetem is, hogy előadásokat tartson az összehasonlító vallástudományból.

Dr. Carpenter nemcsak tudományos, hanem mély vallásos szellemű ember is volt; őt nemzetiség, politikai és vallási meggyőződés sohasem választott el másoktól, azonban minden munkálkodását és saját egyéniségét is teljesen azonosította az unitárius egyházal. Az egyházban a legaprólékosabb részletekre is kiterjedt figyelme. A tudományos, nagytekintélyű ember mindig kész volt prédikálni, nemcsak ünnepélyes gyűlések alkalmával, mint dísz-szónok, hanem egyes kis egyházközségeken, sőt szorványban is. Nem egyszer prédikált 10–12 ember előtt imaházakban vagy családi istentiszteleteken és kötelességét ilyenkor is úgy igyekezett végezni, mintha egy londoni nagy gyülekezet előtt állana. A bibliából úgy olvasta a prófétákat, evangelistákat és apostolokat, mintha ő maga is próféta, evangélista, vagy apostol volna; a zsoltárok olvasásánál kitört belőle a költői lelkesedés, Jézus szavainál a szerető gyöngédség. Sokan mondták, ha a papok úgy olvasnák a bibliát, mint ő, több templomjáró lenne. Prédikációiban azzal a felelősséggel és tekintéllyel beszélt, amely érzi, tudja minden szavának a súlyát és értelmét, aki ismeri az emberi szívnek titkát és a bánatnak rejtelmes mélységét. Erős értelmi erejének a komoly és áhíftatos vallásosság s a tiszta erkölcsös élet adták meg a zamatját.

A missziói munkálkodás minden ágában, a vasárnapi iskolák szervezésében és irányításában tevékeny részt vett s mivel tudta, hogy mindezekre anyagi erő is szükséges, nemcsak a sajátjából áldozott, hanem alapok létesítésében, gyűjtésében is nálánál nagyobb buzgóságot senki ki nem fejtett. A szegényügy felkarolását minden gyülekezetben sürgette, a szegények és csüggedők mellett szeretett ott állni. Meglehetősen módos ember volt; háza ajtaja nyitva állt barátai és tanítványai előtt. Különösen tanítványait szerette maga körül látni minden vasárnap este. Nem egy kellemes és élvezetes ilyen estét töltöttünk családjá körében, hol igazán nem tudtuk eldön-

teni, ki volt kedvesebb: a ház fennkölt lelkü urnője, Buckton Alice Mária, kivel 1878-ban kötött házasságot, vagy az igazán lekötelező, szelídlelkű anyós, avagy maga a házigazda, akiben ilyenkor sohase a tanult, széleslátókörű, kötelességtudó professzort láttuk, hanem a szív, a tiszta jellem emberét, a sorsunk iránt komolyan érdeklődő *jó barátot*. Dr. Martineau Skotiában, dr. Carpenter Észak-Angliában, az angol tavak mellett tartottak nyári lakásokat s tanítványaikat egymás közt megosztva, két-két hétre, négyenként magukhoz hívták vendégül. Ilyenkor dr. Carpenter kedves családjával együtt másztuk a hegyeket, tettük a kirándulásokat gyalog, kocsin vagy vonaton. Ily alkalmon lehetett megismerni dr. Carpenter és családja igazi vendégszeretetét, ilyenkor vettük észre, hogy e komoly tudós valóban a *szív embere*, ki valódi mértékletes életével, tiszta erkölcsi lényével a jótekonyságból kifogyni sohase tudott.

Ezt a kiváló, egészséges szervezetű embert, a f. évi május havában kapott betegsége letörte s június másodikán örökre búcsút mondott a földi életnek. Életéről elmélkedve, nekünk, kik tanítványai voltunk, sok kedves emlék jut eszünkbe, de — és ebben nem kételkedem — leginkább áthat, elfog mindnyájunkat a dr. Carpenter iránt megőrzött *szeretetünk és őszinte hálánk* érzete.

Az angol unitáriusokat nagy csapás érte dr. Carpenter Estlin József elvesztésével. A veszteség nemcsak az övék, nemcsak a tudományos világé, az a mienk is. Őszintén osztozunk bánatukban, résztveszünk az egyház és család gyászában. Ő érette, a megdicsőült férfiért, üdvösségéért imádkozunk és emlékéit lelkünkben szeretettel őrizve, áldva áldjuk mi is — erdélyi unitáriusok.

Csifó Salamon.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Próbálja ki, hogy mennyit tud ezekből a kérdésekből megfelelni — a gyermeke.

Kérdezzük ki otthon gyerekeinket, hogy hányra tudnak felelni az alábbi kérdések közül, s aztán a feleleteket, röviden leírva, küldjük be a szerkesztőségbe. A helyesen megfelelők között egy szép könyvet fogunk kisorsolni. Legyünk azonban lelkiismeretesek, s ne mi feleljük meg a kérdéseket gyermekeink helyett, mert akkor nem fognak tanulni belőle egyáltalán. Íme a kérdések:

1. Hány részből áll a Biblia és mit jelentenek a nevek?
2. Hány könyvből, műből áll a Biblia?
3. Mi volt a neve Lót feleségének és mi történt vele?
4. Kinek volt a fia Salamon, a zsidók nagy királya?
5. Meg volt-e Jézus keresztezve?
6. Hány tanítványa volt Jézusnak s mik voltak a neveik?
7. Melyik a két legfőbb parancsolat?
8. Ki ölette meg Keresztelő Jánost?
9. Hol született Pál Apostol?
10. Tanítványa volt-e Pál apostol Jézusnak?

E kérdésekre a feleleteket Szent-Iványi Sándor lelkészhez kell beküldeni július hó végéig.

TÜZHELY MELLETT

Brassai emlékére.

(Ünnepi óda halálának 30-ik évfordulójára.)

1.

Ünnepre föl, te drága szent Sionnak
 Síró harangja, csüggeteg kebel!
 Mi lett belőlünk? — Hagyj békét e húrnak,
 Mindenből az lesz, amit érdemel.
 Rontásnak romlás csak a bére,
 Egyébre gondolj: építésre.
 Könnyben vagy vérben? Élet minden élet,
 Csak sose sajnáld, ontsd a verítéket.

2.

Könnyből fohász, fohászból vértézet lesz,
 S a könny? Hiában az se hullt soha.
 Megváltó ostor kell az embereknek,
 Az Ur csak a gyávákhoz mostoha,
 A kishitűkhöz, csüggedőkhöz,
 A benne bízni nem merőkhöz,
 De jeleképpen szent szeretetének
 Küld egy-egy Brassait a nemzedéknek.

3.

Hogy minek küldi? Büszke fáklyafénynek,
 Csillagsugárnak a nagy éjszakán,
 Bizonyságnak, hogy a kik másért éltek,
 Élni csak azok éltek igazán.
 Hogy minek küldte? Trombitának,
 Halott felrázó harsonának,
 Hogy a ki míg élt csak tanított, intett,
 Haló porában is tanítson minket.

4.

Ki és mi is volt csak Brassai bácsi?
 Egy koponya. Maga egész világ.
 S egy érző szív, amelynek dobbanási
 Éretted vertek, magyar ifjúság.
 Csodás talány az idő kerekén
 Egy vénember, ki nem volt sohse vén.

Híres tudós, a tudománya tenger,
Daróc alatt arany szív, aranyember.

5.

Ki és mi is volt csak Brassai bácsi?
Tudós? Lehet. Belőle kitelik.
A mindenség sem éppen óriási,
S csöppenként minden hordó megtelik.
De mit használ a sok, ha másé?
A kölcsönként tudás tudás-é?
Otthon forrt must a Brassai tudása,
Egy nemzet itta s lőn föltámadása.

6.

Száz éven át de nem élt itt hiába
„A tudománynak, elmésségnek és
A logikának ez a Góliátja“.
Minden betűje nemzetépítés.
Mi csak vártunk a délizsáncra,
A klavir-mester állt a sáncra.
Mi benn ültünk a boldog óra vártán,
Ő órként állott künn a hideg vártán.

7.

S hogy tanított? Belőlről nő az ember
S csak fokról-fokra, tömni nem lehet.
A szikrát adja mindig csak a mester
S ne fujja-fujja folyton a tüzet.
Gyűjtson ha szikra! Föl csak bátran,
Csak bizalom a koponyákban!
Ne várjon támaszt senki, mint a bálvány,
Álljon ki-ki a saját maga lábán.

8.

Álljon ki-ki keményen meg a lábán!
Nagy praeceptor, halljuk mi hangodat,
Ólomvitézid állnak még a vártán,
S jaj ha nem állnak, az a kárhozat,
Elvész a nép, ha tudományra
Se szomjas már, ha élni gyáva.
De örökélet van számára írva,
Ha megye a merre a praeceptor írta.

9.

Amivel írta, rája vall a festék,
Ahogy kötődik, Sokratesre vall,
A sava-borsa mind-mind görög termék,

Csak *ülni* nem tud, úgy látszik, magyar,
 Huszáros merszü ötlet-ember,
 Ha látja baj van, rajta, nyergel,
 A betűi neki nem kényelmes karszék :
 Hajrá, legény, a táltosokból van még !

10.

A táltosokból, legény, mi maradt még ?
 A könny s az út, mely próbák közt vezet.
 Nem halljátok az Úr vérző keresztjét
 Hogy sír : Péter, szeretsz-e engemet ?
 Uram, ne kérdezz, látod lelkemet.
 Megtántorodva is szerettelek.
 Ha éhesen, ha rongyosan, ha fájón,
 Állíts Uram a hova keltek s állom.

11.

Ünnepre föl te drága szent Sionnak
 Síró harangja, csüggeteg kebel.
 Mi lett belőlünk ? Hagyj békét e húrnak,
 A mestert kérdezd meg, hogy mit felel :
 Meglesz mindennek, meg a bére,
 Gondolj te csak az építésre,
 Könnyben vagy vérben ? Élet minden élet,
 Csak sose sajnáld a szent verítéket.

Pálffi Márton.

Az aranyos mesél.

Az Aranyos lassan, méltóságteljesen hömpölyög medrében.

Itt-ott szeliden végigmosdatja langyos vizével a partot, mint amilyen szeliden, gondos félenkséggel csak szerető anya bánhat hattyúleányával. Aztán tovább indul. Mint akinek biztos, határozott célja van s messze még az út odáig. Néhol sziklába ütközik. Ezeknek az utonálló, de kedves és cseppet sem veszedelmes lovagoknak a házában ez megszokott, szaporán ismétlődő eset. Az Aranyos kecsesen surran mellettünk tovább s legfeljebb, ha szelid habot csipkéz pár méternyire a víz síma tükrén. Néha-néha meg-megáll. Pihenőt tart. Aztán magához öleli a szomszédos, karcsú patakokat, ép úgy, mintahogy szerelmes szívek szokták magukhoz ölelni a szerető szívét.

Az Abrud, a Verespatak, a Jára, még tovább a Hesdát, már messziről kellenek feléje vékony gyiktestüket. S az Aranyos mindehhez hű tud lenni, ölelő karokkal fogadja, színes mesékkal andalítja s mikor magába zárja őket, a testvérhabon összeölelkeznek s rég letűnt százak, ezredévek históriái kelnek életre a habok muzsikájában.

Az Aranyos mesélni kezd.

Csak hallgatni kell tudni. A mese-ár megindult s száll, dagad, hullámzik, rohan, messze mérföldeken, szántókon, mezőkön, erdőkön, bérceken, tej-út hófehérjén, bolygók bolygásán is túl. Öreg havasokról, csodaszarvasokról, pogány rajongókról, kopjás harcosokról, kincskereső ösről, daliás időkről, hitves szerelmekről, megejtett szivekről, nap delelőjéről, napfogyatkozásról. Csak mesél, csak mesél, hol az Ezüsthegyről, hol az Ararátról, hol a Nemeréről és sohasem apad ki a bőséges forrása, mindennap új és új meséket talál ki s naponként új mesével fogadja hol a kis Abrudot, hol a Verespatakot, hol a Jára vizét s száz mese árával szalad a Marosba, Marosból Tiszába s e nagy magyar folyóból bele a szőke Dunába.

Tegnap a Jára patak vizével üzent a gyalui havasok felé, fel a Vigyázóra, tegnapelőtt meg ő kapott üzenetet Isten gyönyörűséges csodarejtekeiből, a Szent László hasadékból. Ma az Abrudnak mesél. Színes, gyönyörű mesét, izzót, mint a kánikulai meleg s erjesztőt, mint mikor a must forr a vincellér ház előtt.

Az Abrud mintha megállt volna, hallgatott. A füvek tágranyitották zöld sejtjeiket, a virágok széttárták szírmaikat, a fák lombjai elcsendesedtek s még a szellő susogása is elpihent ebben a pillanatban.

De hogy is ne némulna el minden zaj, mikor szomszédos, szomszédjukról, a felséges szikla királyról, az ősi híres Detonátóról búgnak a habok. Zúgtak, búgtak, mint mikor sok kis magyar falu templomtornyának harangja egy halk crescendo-ba csendül össze.

És szállt, szállt a mese s régi időkről regélt a mese-ár.

Amikor még neve sem volt az Aranyosnak, amikor még a rómaiak sem hívták Aranyosnak, amikor a Nagy-Magyaralföld síkján még ott villogott talán a tenger kék vize s az irdatlan erdélyi erdős rengetegét hatalmas szarvasbikák s még hatalmasabb bölények verték fel rettentő bögéssel.

Ma már tudjuk, hogy mikor és mikép volt, de akkortájt azt hitték, hogy talán-talán épen csak nem régiben teremtette Isten a földet s az idő gyors vágatása miatt nem tudta még ékességekkel sem felruházni, sem mindenféle szép szabályos formákkal ellátni, sem emberekkel besokasítani. De itt, a mai Erdély földjének formálásakor nagyon eltűnődhetett, igen megszerethette ezt a különösen változatos, kies, gyönyörű földdarabot s ahogy a tengerszemű Szent-Anna-tó ma is bizonyosság emellett, egy-két könnycseppet is hullajtott reája. Elég az hozzá, hogy Erdély földjét szíve szeretetébe fogadta s ünnepi csokros bokrétának szánta a teremtés nagy művére. Bárszönyös zöld füvet vetett a kopasz földre, százszínű buja virágokkal színesítette be a széles lapályt, vízzel keresztezte utakkal szegélyezte, fákkal tarkította, lepkékkel és énekes madarakkal népesítette, hogy színnel, dallal, muzsikával tegyék hosszánná ezt a drága földet. Én azt hiszem, hogy itt volt az igazi Éden, én azt hiszem, hogy ezt a földet szánta paradicsomkertnek az Ur s itt akarta örökre boldogá tenni az ő kedvenc fiának, Manturnak a népét, aki pedig az

ősi szél zúgása, Thonuzoba imája s históriás emlékü táltosok regéje szerint a szkithák, húnok legősibb ősapja, a legrégibb nemzetségi hiunjak vagy hunyorok daliás királya volt.

— Rég volt. Messzi évezrek multak el azóta. Népek, törzsökös nemzetségek hullottak sírba, császárok, faraók balzsamos teste porlatott porrá, világok tűntek el és új világrészek keletkeztek, de Mantur királynak s csodálatos népének, a mennyei birodalmat ostromló íjjasoknak s „Isten ostorának“ és vitéz tetteiknek az emléke örökkön fennmarad, élni fog. — Rég volt, nagyon rég, mondta az Aranyos.

Az Abrud is rábólintott:

— Rég volt, nagyon rég lehetett. Már azt sem tudhatjuk, ugy-e, hogy mi történt Mantur utódaival?

— Dehogy nem. Azt is elmesélem, válaszolta az Aranyos.

És folyt tovább a mese árja, mint a folyam, ahogy hömpölyög, hullámszik, mezőkön, réteken, falvakon, városan, időközön s idők végtelenségén át.

— Mantur hunyor királynak volt egy csodálatos szépségű leánya, — mondta az Aranyos. — Atának hívták. Szép volt, mint az Isteni teremtés gondolata, szép volt, mint az édesvízi tengerek megejtő lótosz-virága, szép volt, mint a legszebb pünkösdi biborrózsa, szebb volt minden Vénusznál, szebb költők és szobrászok elképzelésénél, mert Ata olyan gyönyörűségeen szép volt, mintha az Isten is a maga öröme, gyönyörködtetésére teremtette volna.

— De Ata nemcsak szép volt, Ata bátor is volt, mint egy vadkan és hős, mint Mantur, az édes apja, a hunyorok nagy királya. És szerette az erdőt, a hegyeket, a hús kristályvizeket, szerette a madarak dalát, az ég mosolygását, a csillagniriádót s a kék horizontot. Olyan nagy volt benne a szeretet, mint az isteni akarat az egész világ felett s egyetlen szívben sem égett annyi tűz, mint az övében.

— Egy napon azt mondta az Ur a csodálatos szépségű királyleánynak: „Halld most szavaim szép Ata! Megteremtém az eget, megteremtém a földet, világosságot szórtam rá és ékességekkel ruháztam fel, embert formáltam a magam hasonlatosságára. Téged is szültelek a föld bámulatjára, de mindez csak kísérlet, próba még, a teremtés nincs befejezve, még évezrekig formálni, gyurni, alakítani fogom a földet s az embereket is évezrekig cserélgetni fogom, úgy, hogy aki tegnap még a földön volt, holnap már a föld mélyében lesz vagy trónusom lépcsőjén nyeri el hűséges alattvalóim legnagyobb kegyét. De téged, hűséges leányom, már most fel akarlak oldani a földi bolyongás alól, földet és örök halhatatlanságot adok neked és ivadékaidnak s neked adom a legszebb földdarabot, amit csak eddig megteremtettem.

— Indulj hát utnak innen az Amur vidékéről, vedd magad mellé tejmerő leányaidat, íjjhordozó szolgálégyeideket s eredj napnyugot felé, ahol a levegőt is enyhébbé teszem s színesebbé a tájat. Te

ugy is szereted az erdők hús árnyát, szeretsz a nappal játszani s éjjel szerelmet szőni a szőke holdvilággal. Eredj, amíg kívánja a szemed s ahol megállnál, ott zengi hév imát hozzám s én megáldom azt a földet jószágom minden teljességével.

Ata az isteni szózat hallatára ősi szokás szerint megérintette homlokával a földet, csókkal illette hős atya-urát, Mantur királyt, aztán összeszedte hű leányzóit, vitéz daliáit, minden marháját s elindult az Ur parancsára napnyugot felé.

A föld már sokszor megfordult akkor még friss tengelye körül, amikor Ata királynő a mai Erdély földjére érkezett. Hegyeket hág-tak, rónákon rohantak, hives csermelyeknél hűsítették szomjukat, de oly igen-annyira egyetlen föld sem tetszett meg neki, mint ez a minden kincsekkel tüneményes természeti szépségekkel gazdagon, bőven megáldott kis darab Erdély.

— Legyen tied a szív minden zsolozsmája, fáradt sóhajunk is legyen hálaadás, mert ilyen gyönyörű helyre vezettél ó teremő Uram, — rebegette a könnyező lelkű Ata királynő. Karjait az ég felé tárta, mint két himes oszlopot, szemei pedig tágra nyitak a boldog örömtől.

Az Ur meg ekkép szólt: „Termővé és gazdaggá teszem e tájat s utódaid késő-késő ezrek mulva is áldani fogják hosszú utadat. Neked pedig messzi időkig megnyujtom életed fonálát s hogy a hosszú uttól fáradtan rengő szép tested hűs hullámokban fürdethesd, himes folyammal szegélyezem friss jószágaid. Arannyal, napfénnel itatom a vizét, aranyhomokkal hintem be medrét s színes virágok magvaival hintem be partját.

Az aranyos elhalkult egy percre.

Az Abrud is elrévedezett.

Mélységes, sóhajos csönd volt.

Mikor a mese árja újra belerengett a csendbe, az Aranyos így folytatta:

— Így és ezért teremtet az Ur kegyelme engem. Hogy habjaim langyos, hűs csókkal fürdessék Ata királynő drága gyöngytestét, hogy kellemes itallal oltsam pihegő szomját s hogy aranyfövényemmel gazdaggá tegyem leányait, fiait.

A madarak vidám-repesőn szelték szárnyaikkal a lenge levegőt.

A dombok, hegyek némán emelkedtek az Aranyos háta mögött, mintha ezzel a némaságukkal is hódoló tiszteletüket fejezték volna ki.

— És mi történt azóta Atával s a bátor hunor nemzetséggel? — kérdezte tovább az Abrud.

— Ata és népe az Ur különös kegyéből sok esztendőket töltöttek az Aranyos vidékén, sokasodtak és szaporodtak, lakályossá tették a lankás hegyoldalt, termékenyebbé a völgyeket s boldog békeességben éltek minden fiaikkal, leányaikkal. Aranyország volt kies jószáguk s még gondolatban sem gondoltak semmilyen jöhető veszedelmekre. Vigasságosan voltak s alig vették észre, mikor tul a kék hegyeken hatalmas porfelhőből dárdák, lándzsák ágaskodtak

ki s egy ismeretlen új néptörzs vágatott pej paripán országuk felé. Ata megfuvatta a kürtöket, összegyűjtette a kőfegyvereket, dárdákat, fejszékét, glédába állította összes szolgáloit és szolgálóleányait s úgy várta a közelgő idegeneket.

— Vajjon jó barátsággal vagy ellenséges indulattal jönnek-e?
— Kérdezte önmagától.

— Vajjon jó barátsággal vagy ellenséges indulattal mentek-e — sóhajtottak maguk elé a hegyek, vizek, füvek is megtorpant félelemmel.

A dárdás, kopjás idegenek bizony ellenséges indulattal törtek Ata népe ellen.

— A délceg és szép királynő, aki csiszoltkő-kertjében, bőrökkel diszes harci öltözkéiben most százszor szebb és százszor királyibb volt, még jámborul kérdezte a jövevényektől:

— Kik fiaí vagytok és mely járatban jöttetek?

Az idegen vezére dölyfösen felelt:

— Országot jöttünk venni.

Ata sértett büszkén, de tudatos nyugotdan válaszolt:

— E föld az én és jámbor népem földje. Ez nem eladó ország. Tovább pedig az útát északra is nyugatra is megtaláljátok.

A vezér gőgösen felelt:

— Ha nem adod, majd másképp vesszük meg. Dárdáink, fejszéink éle fogja ráútni a pecsétet az alkura. — S azzal megkezdődött a hunyorok s a föld gyomrából előszálló idegenek ádáz küzdelme Aranyországért.

— Ata népe körülfogta imádott királynőjét. Szolgáló leányai voltak a testőrök s deli leventéi a hős csatárok. Az ellenség száma összemérhetetlenül sokkal nagyobb volt. Mint a pelyva úgy ömlöttek szét Ata harcosai között. Minden hősi elszántság, minden harci virtus megtört sokadalmukon. Ata hős vitézei pedig, mint a rőt levelek az őszi fáról, úgy hullottak szanaszét. A végén már csak szolgáló leányai védték szépséges királynőjüket. Férfias erővel, saját testükkel fedezték a borzalmas ütközetben. De a hos leányzók ereje is megtört. Már alig néhány százan, aztán alig néhány tizen állották csak a kemény csatát. A győzelem reménye teljesen elveszett. Királynőjük élete is Isten oltalmában volt.

— De az Ur most is megmutatta a maga erejét. Csoda történt. Hatalmas robajlás, éjsötét ég-vihar dördült bele az emberek küzdelmébe. Ha Ata királynő nem vehetett diadalt a váratlan, hirtelen előtört idegeneken, az Ur diadalt vett rajtuk. Ha az imént még annyian voltak, mint a pelyva, most éppen oly sűrűn hullottak halomra. Holttest holttesten feküdt. De még állt a nagy csata.

— Mikor a kopják, kőfejszék már a királynő koráll-testébe csaphattak volna, az Ur egyetlen hatalmas dőrejjel véget vetett a galád tusának. Egyik pillanatról másikra, fegyvereikkel vérszomjaikkal együtt kővé meredtek az imént még egymást öldöklő harcosok. S ahogy egymásba furódtak óriás kódárdáik, úgy hajlottak egymásra a megkövesedett holttetemek is.

NŐK VILÁGA.

Apám sírjánál.

Már csak a lelkem lát . . .
Vágyva keres szemem — s néma hanton pihen.

Szólítana ajkam . . .
S hangtalan könnyekkel kérdezget a szívem.

Fölissza e halom
Szomjasan, harmatként, fölissza-e könnyen?

Vagy lesír a mélybe,
Porladó szivedre forró, fájó könnyem . . . ?!

Én édes jó Apám!
(Itt rezeg most hangod rég hallott zenéje.)

Bús emlékezésnek
Virrasztós mécsétől enyhül a sír éjje?

Pihenésre némult
Sorstól kínzottaknak jó az örök álom?
Begyógyúl ott a seb,
Mint a világ ütött, — ott a másvilágon?

Lobogó szívlángnak
Melynek éltetője: Szeretet, Akarat
Jutalom a sarló
Ős halál kezében, mellyel szívet arat?

Nyugalom-e ott lennt
Elfeledni mindent: miért keblünk vérzett . . .
Vagy jobb a kereszttet
Vonszolva itt vinni, ha sújtol a végzet?!

Oh de mért faggatlak?!
Vigasztalan e sír s Te nem, nem vagy Te itt! . . .
Mintha szólítanál . . .
Megremegek; érzem lelked reám tekint.

S mintha dal dalolna . . .
 Uj reményritmusát szívem veri halkan:
 „Bizzál az Istenben“
 Én édes jó Apám! Te bízatsz e dalban.

Ürmösi Károlyné.

Unitárius nő a szószéken és az életben.

A nőt már többé nem kell emáncipálni. Legtöbb nagy dologban eddig sem kellett. Mindig megállotta a maga helyét, ha arra került a sor. Két külföldi unitárius nőről akarunk szólni.

Egyik bolgár, másik finn. Az Toplitzkyné, ez Lappaláné. Annak is ennek is az ura papságra készült Amerikában. Szép sikerrel kezdték meg munkájukat. Megnősültek. Toplitzkynének három, Lappalánének négy gyermeke született. Mikor a munkájok javában folyt, a férfiak meghaltak s a nők a nehéz, kemény sorssal bátran szembe néztek. Nemcsak gyermekeiket gondozták és nevelték a maguk emberségéből, hanem a gyülekezeteket is.

Toplitzkynéről majd máskor fogunk szólni, mert a bulgárok közelebb vannak hozzánk, jobban is ismerjük őket, hiszen egy bolgár ifju a mi teológiánkon végzett, egyházainkat látogatta.

Lappaláné Amerikában lakik és Virginia állam Minnesota nevű városában végez olyan papi munkát, ami érdemes nemcsak minden nő, hanem minden férfi figyelmére is.

Minnesotában van az anyaegyház s Alango és Idington községekben a leányegyházak.

A finnek különös természetű emberek. A lutheránus egyházhoz tartoztak s ma is sokan ragaszkodnak a régi ortodox hithez, de nagy részök már azt tartja, hogy jobb egyház nélkül élni. Ezeknek volt szükségük új vallásra s ezek jöttek rá, hogy az unitárius vallás teljesen kielégíti az ők lelki szükségöket.

A Lappala család érdeme ez a szerencsés fölvilágosodás. 1912-ben fogtak munkához. A férj Bostonban végezte a teológiát s csakhamar megismerte az unitárius vallást és megkezdte nem könnyű misszióját. Virginia államban az unitárius vallást kevés helyen ismerték. Minnesota városban ő és neje vezette be a vallást s nekik kellett megteremteni az imaházat, papilakot s a gyülekezetet. 1924-ig folyt a kemény munka, de addig még csak ment, mert a férj és feleség kezet fogva dolgozott. 1924-ben a férj meghalt s a három gyülekezetet és négy gyermeküket feleségére hagyta. Szerencsájük volt, hogy papi lakról már nem kellett gondoskodni s a derék aszszony nem sokáig habozott. Nekifogott a papi munka folytatásának. Siker koronázta, mert a mivelt finnek között néhány vezető férfi vállalta a pénzkezelést, az elnöklést és egyéb napi munkát. Lappaláné folytatta a papit. Minnesotában prédikál havonként kétszer Alangóban és Idingtonban egy-egy vasárnap.

Kezdetben csak néhányan hallgatták, de most már 100 vagy annál is több hallgatója van. Az anyaegyházban a hívek száma 500.

Érdekes, hogy a finnek más helységbe is elhívják. A munkája fokozatosan szaporodik, mert Amerikában a finnek száma 360.000. Nagy részök már jól tud angolul, s most azon fáradoznak, hogy angol-nyelvű istentiszteletet is tartsanak.

Az amerikai unitáriusok nagy érdeklődéssel kísérik ezt az új mozgalmat s azt remélik, hogy rövid idő alatt nagy gyülekezetekben fogják hirdetni az unitárius hitet.

A mi nőink is megállják a helyüket, ahol alkalom kínálkozik. Közlebről Aradon Dávid Albertné urnő fogott hozzá ottani hiveink lelkes vezetéséhez s csekély számú iparos tanuló oktatásához. Mi ehhez csak azt mondjuk az irás szavaival: az alkalmat áron is megvegyétek. A talentumot nem kell elásni, hanem forgatni kell alkalmas módon, hogy fényesedjék.

Szünidei ingyen nyaraltatás.

Az Unitárius Közlöny is közzétette volt májusi számában, a Romániai Magyar Kisebbségi Nők Központi titkárságának felhívását Erdély magyar társadalmához, melyben azt kérte, hogy egészséges vidéken lakó családok kolozsvári gyermekeket, kiknek szüksége van nyaralásra, a nyári szünidőre vendégül lássanak.

Ma örömmel közölhetjük, hogy a felhívás nem volt pusztában elhangzó szó, — mert mintegy 120 család hívott meg nyaralni gyermekeket.

A levelek egytől-egyig, meleg magyaros vendégszeretetről tesznek tanúbizonyságot s mindenik hangsúlyozza, hogy a vendégül látandó gyermeket, mint családtagot fogják tekinteni s úgy testi, mint szellemi és erkölcsi gondozását szívesen vállalják.

Minden magyar asszony, ki szíven hordozza a következő generáció ügyét, örömmel láthatja e nemes célú akció várakozáson felüli szép sikerét és nekünk unitárius asszonyoknak különös gyönyörűségünkre szolgálhat, hogy a meghívó családok aránylagosan tekintélyes száma, mintegy 20 unitárius.

Ezeknek pedig fele papi család.

Boldog büszkeséggel halljuk e hirt mindnyájan, kik közülünk, unitáriusok közül fennjártunk a nyaraltatást rendező bizottság főhadiszállásán. Kovács Dezsőné ajánlotta fel lakását e célra, hol hosszú asztalon kiterített árkospapírokon van sorba írva a sok, meghívó család neve és jóságos szívé asszonyok sok tapintattal rendezik el, hogy melyik gyermek hova jusson.

A gyermekeikkel jövő szülők egymásnak adják a kilincset. Aki nem tudja megfizetni az utiköltséget, annak még azt is adják, — akiknek nincs meg az előírt csekély ruha- és fehérneműkészlete sem — azt felruházzák.

Ha gyerekeinket meg tudjuk tanítani a pénz megbecsülésére, olyan örökséget hagyunk rájuk, mely sok aranyból és sok ezüstnél többet ér.

Sz. I. S.

Sz. I. S.

○○○○○●○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Ima fiatal emberek számára.

„Ó Isten, mi Atyánk, emberi szíveknek örök vizsgálója, segíts minket a Te mennyei közelségedbe jutni igazságban és őszinteségben. Hadd legyen a mi vallásunk telve örömmel és a mi Tégedet-imádásunk természetes. Erősítsd és növeld a mi bámulatunkat minden iránt, a mi tiszta és igazságos dolog, csökkentsd bennünk a képmutatásra való hajlamot és írtsd ki szívéből az alakoskodást. Bátoríts minket, hogy törekedjünk felülemelkedni a közönséges életmódon, tedd, hogy inkább válasszuk a nehezebb igazat, mint a könnyebb hamisat utaink közül, hogy sohase elégedjünk meg fél-igazsággal, mikor az egészet is megnyerhetjük. Aldj meg minket azzal a szent bátorsággal, mely minden nemes és méltó iránt való

Utas: Ez jó, amint látja nekem csak öt van.

* * *

Kritikus: S ez a szerencsénk ugyebár Önöknek...

* * *

131313 számú rab: Nem asszonyom, valamennyien itt laknak velem együtt.

Közli : Sz. I. S.

000000000000|000000000000000000|0000000000000000.

Az ördög egyszer nagyott gondolt, s magára vette az arany csillogó csábító formáját és odavetette magát két testvér közé, a kik éltek vágyon, keresve a boldogságot, amely mindig elrejtőzött a láthatatlan semmiségbe, ahová hajszolt életek futottak és megsemmisültek, mert akarták a boldogságot, amit soha meg nem tudtak találni, mert a tévedés ott lakott bennök és ettől nem tudtak megszabadulni, vagy talán észre sem vették, hogy a tévedés már majdnem a lényege lett az embereknek.

Keresték a boldogságot, amit a kincshalmazokba képzeltek belé, amely után vad hajszába fogtak titkos vágyaktól űzve, egymást letiporva, bemocskolva, bűnös sóvárgással álmodtak róla, a hazugságról. És mindig csak arra igyekeztek, hogy azt a testhüvelyt, amelyben a lélek akart öntudatra kelni, mennél kényelmesebben helyezték el a küzdés terén, ahol céltalan célokért folyik a harc.

Szegények voltak, nincstelének. Nem volt egyebük, csak vágy és álom . . . És az is hazug! . . .

A bensejüket zaklatta az Irigység. Sívóran nézték azokat, akiket a sors elhalmozott kincseivel és felzokogtak. De nem hallotta senki a fájdalmukat, amit a vágy korbácsa sebzett a szívükbe. Senki nem vett tudomást erről, csak ők, akik hordották a szenvedés keresztjét az élet Golgotáján s elvesztek a sokaságba az ál-Krisztusok között.

A két testvér megállt, egy percre letéve az élet terhét, pihenni akart, hogy aztán újult erővel cipelhessék tovább oda, ahol megszűnnek a szenvedések, a vágyak, az álmok és a csalódások.

E pillanatban vetette oda magát az ördög a két testvér közé. Kihívóan vigyorgott rájuk és szinte hangzott a csábító szó: „Nézzetek ide! En vagyok az erő, a hatalom, a fény, a pompa. Ere-

tem folyik minden emberi küzdelem. Nélkülem nincs kenyér s ruha. Érettem emberérettel áldoz. S most ha akarod, a tiéd vagyok, csak ki kell nyújtsd a kezéd. Akkor nincs számodra több küzdelem, csak gyönyör és nyugalom“. — Így szólt a csábítás, amely bár hangtalan volt, de rajta át sugárzott az értelem.

Négy szem egyszerre vetette rá a tekintetét és egyszerre gyúlt bennük a vad tűz, amely vágyón, epedőn hevült a bűvös látványtól fűtve. Egy percig tétován álltak megbűvölten s részegülve és mámortól vakultan. Hisz, minden álmuk, vágyuk most itt fekszik előttük, csak ki kell, hogy nyújtsák a kezüket és övük a fény, a pompa és minden álmuk megvalósul.

Ketten voltak, de egyikük sem látta a másikat, sem a vajudását, sem pedig az örömet, amely ott sugárzott az arcán, csak a bűvös kincset, az életátkot, a mi a szíve mégis az életnek s amely süketen vak az Igazság megismerésében.

Négy kéz egyszerre nyúlt a kincshez, s ekkor hirtelen találkozott a tekintetük, amely haragos tűzzel villant. Nem ismerték fel egymásban a testvért, csak a gyűlölt ellenséget. Nem látták, hogy egy a szívük, csak a harag tüze hevített. Azt sem vették észre, hogy lelkük van, amely közös, elválaszthatatlan. Semmit! semmit! nem láttak, csak a csábítást! . . .

Hirtelen fegyverek villanak, éles török . . . Az egyik kéz fűrébb s lesújt még mielőtt a más védhetné magát.

A vér kibuggyan s ráfröccsent az aranyra, amely ismét ördöggé változott és kajánul röhögött a hörgő áldozatain. Az egyik ott feküdt a saját véreben, magához ölelve a halált, amely mint mentő jött, hogy véget vessen egy kínos vergődésnek.

A másik pedig meglátva az ördögöt, önmagára ismert a saját vétkeiben . . .

Nem volt menekvés. A vízió eltűnt, az álom megsemmisült. Nem maradt más a számára, csak egy nagy pusztaság, ahol nincs egyéb, csak az örökös szomszúság, amit nem lehet oltani soha! soha! csak egyszer a Halál, amely rettenetes lesz.

Hová fusson? hová meneküljön? Nincs út, amely kivezetné e rémes kaoszából, ahová a végzet vihara sodorta és ahol összetört a hajó és csak a roncs maradt meg, amibe még belekapaszkodhat, de ez mit ér?

Jobb volna, ha a Halál lesújtana rá a villám üstökével, hogy végképpen megsemmisüljön, eltűnjék, mintha csak nem is létezett volna soha! soha!

Hirtelen felidéződött képzeletében a jövőjének a képe. Maga előtt látta a börtön hatalmas hideg falait, az ítélőszéket, a bitófát. Megborzadt! . . . Dülledt szemeit rámeresztette a kezében levő törre, amelyen ott piroslott a testvére vére. Hideg borzongás futott át rajta.

Egy utolsó gyilkos gondolat cikázott át az agyán s már föl-emelte a törét s egy gyors mozdulattal átdöfte a saját szívét. Lebu-

Gail Joachim.

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Tisztelettel jelentjük kedves olvasóinknak, hogy lapunk legközelebbi száma október hó elsején fog megjelenni!

A falú végén díszkapúval várták a Társaságot s csatlakozott

vendégeit és egy falusi ember ékes-komoly köszöntővel üdvözölte őket, mire főjegyzőnk, a Társaság alelnöke válaszolt.

Ezután a reformátusok a református, a katolikusok a katolikus, az unitáriusok az unitárius templomba vonultak s megtartották istentiszteleteiket.

Az unitárius templomban az ének után imát mondott dr. Boros György főjegyző, beszédet tartott Vári Albert vallástanár, énekelt a közönség.

Templomozás után br. Rudnyánszky ömértósága szivességéből izletes villásreggeli állott a megjelentek rendelkezésére, mely után az újonnan épült Kultúrházban tartotta meg a Társaság főlemelő ünnepségét.

Marosi Mátyás tanító dalárdája nyitotta meg az ünnepséget s majd dr. Borbély István igazgató, a Társ. főtitkára mondott emlékbeszédet, kiemelve, hogy e szép Kultúrház Brassai nevérol van elnevezve s szellemét van hivatva ápolni. Gál Gyula unitárius lelkész ismertette a Kultúrház építését, miből örömmel hallottuk, hogy a hívek nagy áldozatkészsége mellett a helybeli ref. lelkész is kivette részét az áldozatkészségből, amennyiben a ház helyét sajátjából adományozta. A Kultúrházat megáldotta a reformátusok nevében dr. Tavaszy Sándor teol. ig., a róm. katolikusok részéről Németh Gelért Szt. Ferenc-rendi szerzetes, az unitáriusok részéről dr. Kiss Elek teol. dékán. Magyar nótákat énekelt Útő Mária harmonium kísérete mellett Farkas Albertné, Boros Irén ónagysága s felolvasást tartott Kovács Dezső ref. koll. igazgató, a Társ. alelnöke.

Templomszentelés Csegezben.

Nagyszabású, szép ünnepsége volt a csegezi unitárius egyház-községnek pünköszt másodnapján, mert akkor szentelte fel újonnan épült csinos templomát.

Az új templom kb. 375.000 leuba került s egy jóltevőnek, néhai Pálffy Jánosnak a kertjében épült fel. A hívek mintegy 60.000 leu értékű köz munkát végeztek s egy Csongvai nevezetű afia 15.000 leut adott a templomépítésre és 18.500 leuval újította meg az orgonát. Demes volt gondnok, új Urasztalát készíttetett 6000 leu értékben s Szász, jelenlegi kurátor az építést vitte keresztül és a szószék feletti koronát javította ki. A torockóiak építették a bejáratot s a templom háta megett levő védő falakat. Az építőmester mész-kői Kereki nevű unitárius afia volt s feladatát nagyszerűen oldotta meg.

Az ünnep alkalmával imát Lőrinczy Dénes tordai esperes mondott s a felszentelő beszédet dr. Kiss Elek teol. ak. dékán tartotta, ki nemcsak a templom vallási értékére mutatott rá nagy hatású beszédében, hanem a hívek erkölcsi elhivatására is abban a kulturális életben, melyet faji és vallási különbség nélkül meg kell élnünk a hazában.

A főt. püspök úr sajátkezüleg írt üdvözlétét dr. Mikó Lőrinc titkár olvasta fel. Két kis gyermeket megkeresztelt Ádámossy Gábor kövesdi lelkész, úrvacsorát pedig Árkossy Tamás somfalvi lelkész osztott.

A kis Csegezben, mint egy kis sasfészekben, közel a híres Székelykőhöz sokan gyűltek össze e nagy ünnepségre s az ezt követő barátságos banketten román testvéreink képviselőjében a jegyző mondott barátságos és megértő üdvözlétet az elhangzott beszédek közepette.

Reggelig népes tánc volt.

Vajha az új templom és az új torony egy teljes és kívánt lelki megújódást is jelentene a csegezi egyházközösségre.

Jelenvolt.

Elhunytak. Alsóboldogfalvi *Gyarmathy Lajos* földbirtokos, volt törvényhatósági bizottsági tag, Egyházi Főtanácsunk tagja, f. év június 25-én a reggeli órákban elhunyt Ujszékelyen. Halálát családján és kiterjedt rokonságán kívül, tisztelői serege és vallásközösségünk egyaránt gyászolja. — Hódmezővásárhelyi egyházközösségünk fájdalommal jelenti, hogy 36 éven át hű gondnoka és nemesszívű jóltevője *Kovács József*, a Duna-Tiszamenti Unitárius Egyházkör felügyelő-gondnoka, a Magyarországi Unitárius Egyház Igazgató Tanácsának és a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsának tagja, kormányfőtanácsos, június hó 18-án elhunyt. Halála súlyos vesztesége egyházunknak. Legyen emléküik áldott.

Értesülésünk szerint a rendes lelkészi továbbképző-tanfolyam a Főtanácsot megelőző napokban fog két nap alatt megtartatni. Mint eddig, úgy ez évben is kiváló program fogja a továbbképző-tanfolyam létjogosultságát és hasznosságát bizonyítani.

Lapunk zártakor vesszük a szomorú hírt, hogy Abrudbányán óriási tüzvész pusztított, megsemmisítve unitárius egyházközösségünk templomát, paplakát és két bérházát, melyből a kis egyházközösség egyetlen jövedelme jött. A csapás oly nagy, hogy az egyházközösség megsemmisülésétől lehetne tartani, ha a hívek és lelkész nagy, szent elhatározása: bármi áron is újjáépíteni az elpusztult Siont, nem biztatna. Hir szerint gyűjtést kívánnak indíttatni s maguk is minden erejüket összeseteszik a siker érdekében. Hisszük, hogy Isten, ki néha megpróbálja gyermekeit, de végleg soha el nem hagyja, most is meg fogja segíteni a Benne bízókat.

Egy magyar iskola halálára. A magyar iskolaügyekkel szemben annyi türelmetlenséget tanúsító s a jogtalanságok egész hosszú sorozatát véghez vitt kormányoknak egy újabb kultúra-ellenes cselekedetéről adhatunk hírt. A kormány, mint sokak előtt isme-

retes, már évekkel ezelőtt elhatározta, hogy a kolozsvári női ipariskolát fokozatosan megszünteti s három év óta évről-évre mindig ki is végezte az iskola egy-egy osztályát. Így került az idei iskolát év végén kivégzés alá az utolsó évfolyam s ezzel a közel félszázadon át olyan hasznos és értékes munkásságot kifejtett kolozsvári női ipariskola végleg eltűnik az erdélyi magyar iskolák napról-napra gyérülő soraiból... Negyvenöt esztendő után az idei évváró nemcsak az 1926—7. tanév befejezését jelentette, de szomorú temetése volt ez magának az iskolának. Igen. A kolozsvári női ipariskolát halálra ítélték s a napokban megtartott utolsó évvárón már elparentálták szép múltú intézményünket az iskola vezetői, elnöknője és majdnem kezdetétől fogva igazgatója, a tevékeny és áldottlelkű Páll Anna. És most mi is sírhatunk valamennyien. Elsírathatjuk legújabb halottunkat, elsírathatjuk azt a sok szép ígéretet, egész erdélyi magyarságunk hasznára való munkásságot, amit még csak a jövőben adott volna ez az intézmény, amit múltjából ítélve biztosan teljesített volna. Szagassuk meg a ruhánkat és sirjuk el még megmaradt könnyeinket, mert a könnyörtelen végzet ismét megfosztott egy drága kincsünkötől, a hatalmas kormány ismét kiszakított egy darabot kulturánkból, szívéből... De nem baj. Ha az iskolát, az épületet el is veheti a hatalom, a művelődés utáni vágyat nem lehet megfojtani bennünk, a kultúra szerelmét nem lehet kiölni belőlünk, annak a negyvenötévesnek az áldásos hatását, szellemét, amit a kolozsvári női ipariskola fejtett ki, semmilyen tiltó rendelettel sem lehet visszacsinálni, semmilyen intézkedéssel nem lehet megsemmisíteni. Mert ennek a negyvenötéves iskolának áldásos nevelőerejét ezek és ezek szívták magukba, minden faji és felekezeti különbség nélkül s ezek az ezek és ezek még unokáikat is arra a szellemre fogják tanítani, munkára és bizakodásra, amit ők tanultak ebben az intézetben... Töröljétek hát le már a könnyeket. A temetésnek vége. Új munkára kell kezdeni. Folytatni kell ott, ahol a kolozsvári női ipariskola végezte. (nl)

Brassai életrajzát a kiadó-szerző az előfizetési árban 250 leuért adja 350 leu helyett, az előre beküldött összegért, mert azt óhajtja, hogy a nagy férfiú tisztelői könnyebben juthassanak hozzá. A pénz az unitárius egyházi irodába, Cluj-Kolozsvár küldendő.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

 Alapítói díj 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny” ingyen jár!

oooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffy Márton, Szent-Iványi Sándor, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin”-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jóka-utca) 17 sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

I. Ferdinánd király Öfelsége.

Julius 20-án éjjel 2 óra 15 perckor ért véget I. Ferdinánd királyunknak testi szenvedése s tért vissza halhatatlan lelke égi Atyánkhoz, miután az Urban csendesesen elszenderült. Mindannyian fájdalommal vettük a halálhírt s őszinte részvételt gondoltunk a gyászoló királyi családra s vettünk részt a gyászbán, mint néhai uralkodónk nagy családjának tagjai.

E fájdalomban és gyászbán Egyházunk egésze osztozott s mikor legelőbb tehetette, azonnal kifejezte részvétét Mihály Öfelségének, a királyi családnak, a miniszterelnöknek és a vallásügyi miniszternek.

Egyszersmind arról is gondoskodott ősz Püspök urunk, hogy a gyászszertartásnál Egyházunk képviselve legyen s egyházközségeinkben naponként harangozások, imák legyenek és vasárnapon gyászistentisztelet tartassék, amikor az elhunyt nagy király érdemeit méltatták és az utóimában áldást kértek lelkészeink a trónra lépett Mihály király Öfelségére.

Mi az Unitárius Egyház hivei mélyen érezzük a király személyi kiválóságának nagy jelentőségét s sokszor tapasztaltuk, hogy az ország igazgatásában jó volt tudnunk, hogy a politikai pártokon felül volt egy királyi sziv, amely velünk érzett a mi szenvedéseink közepette. Legyen azért emléke örökké áldott, pihenése csendes s az új királynak gyermeki szivéből áradjon szét olyan szeretet, amely képessé teszi országunk vezetőit részrehajlatlan szeretettel teljes, igazságos és sikeres, boldog és nyugodt életet eredményező kormányzásra.

TŰZHELY MELLETT

Isten felé . . .

Óh, milyen magosan van az a hegy,
ahol Te lakol: Isten.

Reménytelen vágyaink mindennap Hozzád kíváncsoznak,
de erőtlenségek hiába kapaszkodnak
a meredek úton:
sohsem tudunk odáig feljutni.

Pedig milyen szép lehet
a te Isten-országod.
Csodálatos hely,
milyen az Olympus s Parnasszus sem volt,
s hogy hódol ott minden alásan Neked!
Hogy vágyunk mi is oda:
a csend, a hit, a béke bibor-honába!

De mi nagyon parányok vagyunk
s nagyon erőtlének.
Csak kapaszkodunk,
de nem jutunk fel Hozzád.

Óh Uram Isten,
nyujtsd ki a karod,
segíts fel magadhoz a meredek úton
s mutasd meg a Te országodat . . .

Mert olyan-olyan nagyon vágyunk Tehozzád!

S. Nagy László.

Mégcsak egy félév az élet...

I. Fejezet.

Bódult, mély álomból ébredt Balogh István. Az izzadság előtötte minden tagját, s valami nagy, lenyűgöző erőtlenség uralkodott egész testén. Ébredező öntudata halk beszélgetést fogott fel, mely mellőle jött valahonnan, de amelynek szavait nem tudta megérteni. Bágyadtan feleröltette nehéz szempilláit, csak annyira, hogy alóluk ki tudjon lesekedni egy kicsit. Először semmit sem látott, azután, hogy a szeme hozzászokott valamicskét a világossághoz, fehérköpenyes, szemüveges orvosokat pillantott meg maga mellett. Az egyik, öregebb, sűrű szemöldökű férfi volt, mellette egy fiatalabb, jóképű ember magyarázott valamit.

— A lázlista? — kérdezte az öregebb.

— Állandóan hőemelkedés, még pedig magas. — Felelte a fiatalabb. — Különben is a Röntgen-kép mutatja, hogy a jobb szárny már teljesen elvizenyősödött, s a balszárny is erősen meg van támadva.

— Megbirna egy műtétet?

— Kétlem, Méltóságos uram, a szive is nagyon gyenge. Oxigénnel ugyan próbálkoztunk, de...

— Nincs remény, mi? Persze, elhanyagolt tuberculosis, végső stádium.

— Pár hónapig még elhuzza, s hátha addig megerősödnek a szive annyira, hogy egy műtétet kiállhatna...?

— Legfeljebb egy féléve van hátra... s ilyenkor a sziv nem szokott csodákat művelni. Hanem hát majd meglátjuk.

S a két orvos beszélgetve tovább haladt. Azt hitték, a páciens alszik. Ám Balogh István nem aludt már. Minden csepp vére a fejébe tódult, a szive lázasan dobogott, s életre rémült agyában csak ez a pár szó dübörgött észttvesztően: „Legfeljebb egy féléve van hátra!“

Két éve feküdt már a szanatóriumban, tudta jól, hogy nagy beteg, de sohasem hitte volna, hogy ennyire rosszabbodják a dolog. „Legfeljebb egy féléve van hátra!“ Irgalmas Isten, hát lehetséges lenne, hogy ő, Balogh István, a Boldogfalvi Balogh család utolsó sarja, annyi szép reménynek letéteményese, a Zilahy Blanka vőlegénye csakugy kimuljék a világból, mint akármelyik földi férész, akinek nincs predikátuma, nincs történelme, nincs bájos, finom, előkelő, szép menyasszonya, s akit nem vesznek körül drága doktorok, hogy a lélekzetét is lessék, ha egészséges-e? Legfeljebb egy féléve van hátra!.. Ez a test, amely annyi leánynak, asszonynak volt gyönyörűsége, ezek a szemek, melyben állítólag menyországot fedeztek fel, ez a dobogó sziv, mely úgy tudott lelkesedni, égni, szeretni... hogy ez a test megmerevedjék, ezek a szemek meghomályosodjanak, s az a tüzes sziv megszűnjék dobogni? Lehetséges-e? Ó, lehetséges-e?

Nem tudott megbékülni a gondolattal, hogy legyen egy óra, mikor Balogh István megszűnik lenni.

S ha még nem mondták volna meg az időt is. Ha azt mondták volna: „Ő, még élélhetsz sokáig, ha jól vigyázol magadra“. Ha adtak volna valami reményt... Mit bánta volna, ha hirtelen, váratlanul egyszer csak elszenderül... hiszen mindenkit érhet baleset: elűthet egy autó, elgázolhat a vonat, leeshetsz valamelyik szakadékba, vagy megmérgezhet egy gomba, amit ebédre jóízűen elfogyasztottál... De így? Hogy pontosan megmondják: „Legfeljebb még egy félévig...“ Ő, ez örjítő valami...

A szanatórium többi betege már régen kint sétált a friss tavaszi napsütésben, de ő még mindig ágyában hevert tusakodva. Az ápolónő többször megszólította, kelljen fel már s sétáljon egyet ő is, mint a többiek. Nem szabad elhagynia magát. A sok nőgatásra aztán mégis csak felöltözött ő is s lement a szanatórium parkjába. Utálta azt a helyet. Minden olyan sablonos, még a fenyőfák is, amelyeket kertész ültetett s a virágok is, mintha azok is tudóbetegek lennének, páciensek, olyan bágyadtak és színtelenek.

Leült rendes helyére a karszékbe s az ápolónő becsomagolta.

Kábultan próbált gondolkozni. Ha már meg kell halnia... Ő, szinte lehetetlen! De ha csakugyan úgy volna... akkor kell valamit tennie. Nem várhatja meg tunyán, védekezés nélkül, folytonos remegés között, míg a halál összeszorítja csontkezét a torkán... Vad élnivágyás ágaskodott fel benne! De ha nem lehet, hát legalább haljunk meg szépen. Tervek kergették egymást a fejében. Először arra gondolt, hogy kiszökik a szanatóriumból, beleveszi magát valamelyik éjjeli lokálba, részegre issza magát s aztán... aztán egy golyót... oda, a szíve közepébe, mely még arra sem jó, hogy legalább egy műtéthez segítse, a reménynek egy utolsó megcsillanásával. Ám sohasem szerette az italt annyira, hogy be tudott volna rugni tőle. S aztán úgy emlegessék-e, mint egy részeg disznót, aki ott halt meg a mocsárban, borgőzös fővel, öntudatlanul? Nem. Ez nem jó terv. Valami mást kell tennie. Villámlás erejével egy gondolat szűkött az agyába. Hazamenni! Haza Boldogfalvára, meglátni mégegyszer a menyasszonyát, megcsókolni még egyszer az ajkát, elbucszni az ősi birtoktól, istenhozzádot mondani gyermekkora játszóhelyének, apja, nagyatya házában s aztán szépen, békésen elszunnyadni, az ősi birtok utolsó gazdája... visszajött meghalni...

Ez az, ezt fogja tenni. Lázasan látott neki terve keresztülvitelének. Megszámolta a pénzét, épp elég hazáig. Kibontakozott takaróiból, csak a téli kabátját tartotta meg, az jó lesz az uton s aztán egy óvatlan pillanatban eloldalgott a veteményes kert felé. Szerencséje volt, a veteményes üres volt, senki sem dolgozott benne. Végig ment a murek és a hagyma ágyások között, s mire ereje cserbenhagyta volna, kilépett a kis hátsó kapun az utcára. Neki támaszkodott a kerítésnek. A menekülés izgalma kimerítette.

De nem szabad most pihenni, észrevehetik, visszavihetik s ő, jaj, most nem akart már visszamenni a komoly, nehézszerű kórterembe, a tudós orvosok közé, akik olyan jól tudják, hogy ő neki már csak félév az élet! Összeszedte minden erejét s valahogy elvászorgott a legközelebbi főutcaig. Odaintett egy arra haladó fiáért s belevágta magát.

— A vasutra!

II. Fejezet.

Éjfél is el volt múlva már, mikor a vicinális megérkezett Boldogfalvára. Balogh István fáradtan kászolódott le a hitvány kupéból, mely agyonrázta, kemény ülésével összetörte amugy is gyöngye testét. Hja! mikor még egészséges volt, szép sárga hajtókocsi szokta várni itt az állomáson, vagy pláne bent a városban, ahol a rendes vonatot fel kellett cserélni a vicinálissal. Miért is nem sürgönyözte meg, hogy jön?! De hát ugy szaladt, ugy menekült a szanatóriumból, semmi más gondja nem volt, mint hogy minél messzebb kerüljön attól a kegyetlen helytől, ahol kimondták rá a halálos ítéletet: „Legfeljebb még egy félve van“.

Az állomáson nem volt senki, az álmos bakter is behúzódott az állomás-épületbe, mihelyt a vonat tovább indult. Balogh István egyedül maradt. Körülnézett a hold fényénél, amely ezen az estén kivételesen tisztán ragyogott be mindent, fát, bokrot, követ. Jó félóránnyira volt a falu az állomástól, de hát nem volt egyebet mit tenni, ha csak nem akart a füledt, áporodott levegőjű bakterházban aludni. Elindult hát az uton a falu felé. Az idő meglehetősen hűvös volt, a tavasz fésző hevülete még nem tudta felmelegíteni a levegőt. Balogh István összehuzta nyakán a télikabátját. A vonaton vért köpött, jó lesz vigyázni, nehogy hamarabb érje utól a kaszás, mint tervét megvalósíthatta volna. Egyébként a friss levegő még jót tett neki. Felfrissítette, láztól égő homlokát lehűsítette, s ujerőt kölcsönzött fáradt tagjainak. Sokkal hamarabb ért be a faluba, mint gondolta volna. Gondolatai ugy elfoglalták, hogy mire észrevette magát, már bent járt a falu első házai között. De most hová, merre? Ősi kuriájában senki sem lakott, kulcsa a papnál volt, aki távollétében az egész birtokot is gondozta helyette. Megállott egy pillanatra, hogy gondolkozzék. Szétnézett a falu egyszerű, de szép, fehérre meszelt házai felett. Csendes volt a falu, még a kutyák is aludtak már, elvéve vakkantott egyet-egyet valamelyik, ha álmában nyöszörögve megfordult a másik oldalára. Hirtelen azonban távoli zörgés támadt, mely egyre erősödött. Valami szekér jött arrafelé, nemsokára láthatóvá vált a viharlámpa, mely elől a kőberhez volt erősítve. Utazó csizmadiák lehettek, akik valami vásárra voltak igyekezőben. Balogh Istvánnak egy gondolat ötlött az agyába. A szekér Keményfalva felé robogott, s Keményfalván lakott Zilahy Blanka. Nem gondolkozott sokáig, amint közelébe ért a szekér,

eléjeszaladt, s kitárt karokkal intett, hogy álljanak meg. A kocsis megrántotta a gyeplőt, s a lovak túszkölve, kapaszkodva álltak meg pár lépésnyire Istvántól. Körül a kutyák mindenütt felriadtak, vad ugatással rágták a kerítések alját,

— Hej, mi az ott — kiáltott le a kocsis, szép, nagy bajszú székely, — tán csak nincs zár alatt a falu?

Balogh István közelebb ment hozzá, s a zsebében kotorászva összeszedte megmaradt pár pénzdarabját. Jobban beszél az, mint száz kérés, rimánkodás.

— Keményfalva felé mennek ugy-e? — kérdezte a kocsisztól.

— Arra mi, arra megyünk, — felelte az, gyanusan végigméregelve Istvánt.

— Nem vinne-e el engem odáig, hiszen csak egy hajítás ide, de én fáradt vagyok nagyon.

S azzal feléje nyújtotta a markában összegyűjtött pénzdarabokat.

— Hásze, ha csak ez az egész, jöjjék fel ide a bakra mellém, a többiek ugyanis mind alusznak bent, a kóber alatt. De ne nyujtassa nekem azt a pizt, mer még elveszem!

Hanem azért nem vette el. Jómódu székely gazda lehetett, aki megvette az árát annak, aminek illet; ilyen fajta szivességekért azonban átalította volna elfogadni valamit. Nem lesz az a székér nehezebb ezzel az eggyel, különösen, hogy olyan rossz bőrben van a szegény. Bizony csak hálni jár belé a lélek.

Rövid volt az út, jó két lova volt a gazdának, tíz percben sem került, s már feltűnedezték a Zilahy kastély magas jegenyefái. A falu innenső végén volt építői még a boldog béke éveiben építették. Szolgabíró lehetett valamelyik ős, nem félt a rablóktól, azért nem húzódott be a faluba védelemért. Aztán jött a világháború s akkor már nem bánták volna, ha egy kissé demokratikusabban közelebb lehettek volna a községházához, de akkor már késő volt. Jó hangos kutyákat tartottak hát, s puska volt mindig a kéznél, amíg csak a világégés le nem zajlott.

— Itt álljon meg, legyen szives. — Kérte István a gazdát, s amint a lovak megálltak, lelépett a szekérről.

— Hát ha már pénzt nem akar elfogadni, fogadja el a köszönetemet, — mondta, s kezet nyújtott. — Tartsa meg az Isten.

— Köszönöm, engem már csak valahogy megtart, de jól vigyázzék az ur is, hogy tartsa meg az Isten, mer erősen cigány bőrben van, sértésként ne vegye...

Balogh István kelletlenül vont vállat. Hát már ez is?.. Azzal megemelte a kalapját s átlépett az országútról a kastélyhoz vezető utra. A gazda fejcsóválva nézett utána, de aztán megcsapkodta a lovait s továbbdörgött a szekérével. Jókora park vette körül a kastélyt, s a sűrű fák között István alig találta az utat. Lélektelenül ment a nagy fák alatt, valami nagyon a mellére feküdt, nem tudta mi az, a tüdeje-e újra, vagy a kiismerhetetlen sötét ösztönös félelme?

Még el sem hangzott a szekér egyre távolodó zörgése, mikor valami új hang ütötte meg a fülét. Zenei hangok voltak, de valami olyan szerszámokkal fujva, ütve és huzva, amilyenek ő eddig nem hallotta mását. Megdöbbenve állott meg egy pillanatra. Vajjon nem csak a láz játszat vele rémmeséket? De nem, a zaj, vagy zene egyre erősebben hangzott, lehetetlen volt, hogy hallucináció legyen. Meggyorsította lépteit. A fákon keresztül világosság csillant feléje, tehát ébren voltak a kastélyban. Elhagyta a fákat s kiért a tágas udvarra, hol a főlépcső volt, földszintjének minden ablaka fényárban uszott. Oldalt nagy nyitott veranda terpeszkedett, a szobából kivezető ajtó tárva-nyitva volt s kiömlött rajta a zaj, zene és vidám kurjongtatások színes zagyvaléka. István megdöbbenve állott meg. Ebben a kastélyban már régóta nem volt vigasság; mióta a ház ura meghalt, s a kastély urnője özvegyen maradt, azóta itt nem mulattak. S azonkívül a menyasszonya még nem régen is azt irta a levelében, hogy úgy élnek ketten, az édesanyjával, mint valami apácák, visszavonulva és csendesen.

Odalopakodott a verandához és beleselkedett a felfutó vadszőlő indái között. Furcsa látvány tárult eléje. A zongoránál a gyászoló özvegy ült, de egyáltalán nem látszott gyászolni. Vad, erős ütemű melódiát játszott, az afrikai négerek tam-tamos, monoton zenéjére emlékeztetett a dallam, s a zongora hurjaira rárakott kulcsok, villák, kanalak, zörögve, csörögve ugrándoztak, pokoli harmóniát teremtve. Mellette valami ismeretlen, divatos ruhájú ur játszott egy hegedűn, de az sem olyan volt, mint a rendes hegedűk szoktak lenni; tölcser volt erősítve az oldalára s a hegedű úgy bűgött tőle, mint egy duda. Tovább ismét két ur állott, egyiknek a kezében réztányér, másiknak dob, s ütötték a taktust mindketten valami fakanállal. A zongora körül fel voltak szedve a szőnyegek s a parketten három vagy négy pár táncolt, jobban mondva ugrált a zene ütemeire. Mindnyájan, a zenélők is, meg a táncolók is, valami hihetetlenül groteszk látványt nyújtottak, minden tagjuk rángatózott, csavargott, vonaglott a zene ütemeire.

Balogh István megkövülten állott a veranda oszlopához dőlve. Nem tudta, ébren van-e, vagy álmodik! Mintha Szent Vitus láza szállta volna meg az egész társaságot ott bent a szobában, úgy néztek ki s Istvánnak megfordult a fejében hirtelen, hogy talán orvosért kellene szaladni. Hirtelen azonban eszébe ötlött, hogy olvasott ő valami új, modern táncról, még a sanatóriumban valamelyik lapból, melyet a kaliforniai zugkocsmák részeg néger munkásaitól sajátított el a civilizált Európa. Most emlékezett a nevére is, Csárlsztonnak hívták. Bizonyára ez kellett, hogy legyen, amit ott bent a szobában műveltek.

Valami kellemetlenül hideg, kiábrándító érzés szaladt végig az István szívéen. Szeme megbűvölve tapadt oda az egyik táncosnó alakjára. Hát ez lenne az ő menyasszonya, a finom, művelt előkelő Zilahy Blanka? — megdörzsölte a szemeit. Sajnos azonban,

nem tévedett. Az az ugráló, rángatózó, vonagló nőstény ott a parketten, az Zilahy Blanka volt.

Egy dübörgő fináléval véget ért a zene, megállottak a párok s vadul tapsoltak folytatásért. Mindenki lihegett, izzadt, de azért mindenik táncolni akart még. Am megjelent a cselédség s tálcán frissítőket hordott körül, le kellett tenni a tánc folytatásáról. A párok letelepedtek körül a szobában, ahol épen helyet találtak, az egyik azonban, egy férfi és egy nő, kezükben frissítőkkal, kiléptek a verandára. István riadva ismert Blankára a hölgyben. Még jobban a mély homályba huzódott, melyet a veranda és a ház összeszőgellése alkotott. Elnézte azt az imádott arcot, mely máskor a megíjolttság, fenkölt büszkeség és hideg nyugalom vonásait viselte magán. Most felhevülten, mély árnyékkal a szemei alatt, inkább emlékeztetett valami fővárosi parkettáncosnőre, mint a büszke Zilahy család nemes sarjára.

Blanka és az ismeretlen fiatalember intim suttogásba mélyedtek egymással. Most valami szentimentális hasonlatot mondhatott az ifjú, mert mindketten a teljes pompájában ragyogó holdra néztek s a Blanka ajkán felcsendült egy ezüstös, csengő kacaj. Még nevetett Blanka, mikor a fiatalember hirtelen hozzáhajolt s megcsókolta a nyakát. Tehetetlen düvel szorult össze a Bálogh István keze, de nem volt annyi ereje sem, hogy megmozduljon. Ó, Blanka, Blanka, fohászkodott fel néma kétségbeesésében, csak most az egyszer légy a régi büszke hölgy, a megközelíthetetlen, a felténelküli, ... csak most az egyszer mérd végig a te fagyos, megsemmisítő tekintetteddel ezt a ficsurt itten, aztán hagyd itt leforrázva, megsemmisítve s én elfeledem, amit láttam, szolgád leszek, úgy köszönöm meg, hogy szívemnek legalább ezt az egy illúzióját nem ölted meg...!

Blanka ijedten rezzent össze a csókra, hirtelen hátra nézett, vissza a szoba felé, hogy nem látta-e meg valaki? Aztán negédes nevetéssel legyintette meg a merész szívvadász arcát.

— Vigyázzon, maga oktondi, még valaki meglát...

Egy világ dőlt össze a Bálogh István lelkében. Egy világ, vagy egy élet? Amiért ellopta halálraitélt életét a kórházból, amiért utolsó erejét megfeszítve idevánszorgott, minden reményét, hogy a hátralevő pár hónapot legalább méltóvá tegye az elkerülhetetlen elmúláshoz... most minden-minden összedőlt, porrá lett, megsemmisült. Felnyögött keserű, kinos jajjal s azzal elengedte a veranda oszlopát. Elindult imbolygó, vánszorgó lépésekkel ki, kifelé ebből a sodomájából nyomoru éltének. Azok ott a verandán rémülten riadtak össze, sikolyukra összeszaladt az egész társaság, úgy bámulták azt a rozoga vázat, találgatva, tolvaj-e, kísértet-e, kóbor szegénylegény-e?

A ház asszonya kikiáltott erős, parancsoló hangján, de amiben egy kis rémület is rezgett:

— Eresszétek el a kuttyákat! Hallottátok? Eresszétek el a kuttyákat!

Folyt. köv.

Szent-Iványi Sándor-

NŐK VILÁGA.

Soha.

*Levelek, levelek
hullanak, peregnek.
Peregnek, temetnek
s mindent elfelednek.*

*Költöző madarak
repülnek, szállanak;
elszállnak, elválnak
s új hazát találnak.*

*Tört szivek vérezők,
bús szemek könnyezők
s tán mit se remélők . . .
könnyeznek, véreznek,
epednek, szeretnek . . .
Soha nem felednek.*

Ürmösi Károlyné.

Mrs St. John kolozsvári látogatása.

A kolozsvári Unitárius Nőszövetségnek ritka kedves vendége volt szept. 16—18 napjain Mrs St. John, ki a prágai világkongresszuson mint az Amerikai Unitárius Nőszövetség delegátusa vett részt. 1905-ben járt itt először férjével, ki az első philadelphiai unitárius gyülekezet papja volt; 1910-ben újra itt voltak együtt, hogy a Dávid Ferenc születése 400 éves évfordulóját velünk ünnepeljék.

Azóta hűséges élettársát elvesztette és azután hosszasan nem járt Európában. Két év előtt, midőn az Amerikai és Angol Unitárius Társulatok fennállásuknak 100 éves évfordulóját ünnepelték, ájtott az angliai ünnepnapokra.

Szeretetének és rokonszenvének újabb bizonyítéka ez idei látogatása. Szentmiklósné Pákey Márta szép otthonában volt elszállásolva és szept. 17-én szombaton délután a Leányotthonban tiszteletére egy kis összejövetelt rendeztünk, melyen teázás után Szentmiklósné üdvözölte nevünkben és megkértük, hogy beszéljen nekünk munkásságáról.

Ő az Amerikai Unitárius Nőszövetség nemzetközi bizottságának vezetője s évente négyszer nyomtatott lapokon számol be a világ minden táján lakó unitárius és más szabadelvű keresztény asszonyokkal folytatott levelezéseiről.

A prágai kongresszus befejező nőgyűlését választotta most előadása tárgyául és minden szaván látszott, milyen öröm tölti el, hogy e gyűlésen olyan sok különböző nemzet asszonyai gyűltek össze és mindegyik kitartó munkáról és biztató előhaladásról számolhatott be.

E gyűlésen az erdélyi asszonyokat Boros Györgyné, a pestieket Mihalovitsné Jéger Piri képviselte.

A svájci, belga, holland nődelegátusok kulturális feladatokról — utóbbi egy nyaraltatási akcióról is — tettek jelentést; a párisi nőket Madame Loyson képviselte, a dán csoportot, mely csak másfél éve alakult meg, Kirkegard bölcsész felesége. Németországban 3 unitárius csoport van: Frankfurt, Aussig és Köln városokban; első a legnépesebb, — de a kölnit egy kiváló asszony képviseli: Dr. Carola Barth, kit nemrég tisztelt meg a königsbergi egyetem teológiai fakultása a doktori címmel. Nehéz úttörő munkát végez Topliski asszony Bulgáriában, ki tavaly elhalt férje utolsó kívánsága szerint igyekszik az általa alapított unitárius csoportot fenntartani és erősíteni; ugyszintén nehéz viszonyokkal küzd a Rohrer házaspár Jeruzsálemben. A háboru alatt Egyiptomba voltak internálva, most pedig eljövételüket követő napon házuk összeomlott a földrengés következtében.

Legnagyobb lelkesedéssel beszél Mrs. St. John a prágai unitáriusok nagyszerű munkájáról. A Capekné asszony beszámolója volt a prágai nőgyűlés egyik legértékesebb pontja. Az angol nőliga vezetője Miss Brooke Herford saját törekvéseiket ismertetve, felhívta a többi nődelegátusokat a felebaráti szövetség fejlesztésére; az angol nőligák e téren nagyon szépen működnek. Nemrég egy egyedülálló fiatal leány utazott Délafrikán át Új-Zeelandba s útjának minden állomásán pártfogó és jóindulatu baráti támogatást biztosítottak számára az unitárius nőszövetkezetek.

Mrs Morley a britt nőliga nemzetközi megbízottja külön felemlítette, hogy mennyire meg voltak elégedve az utolsó erdélyi magyar leánnyal, Diószeghy Erzsébettel, ki két évet töltött a Channing House-ban. Miss Herford jelentésében hangsúlyozta, hogy mennyivel kisebb a britt szervezkedés az amerikainál. Az csak 20 éves multra tekint vissza, míg az amerikai asszonyok már 45 év előtt szervezkedtek.

Szól Mrs St. John befejezésül a 20.000 taggal bíró Amerikai nőszövetség nagyszerű munkásságáról. Minden munkaágot külön bizottság vezet s mosolyogva teszi hozzá, hogy mindegyiknek vezetője a maga munkásságát tartja a legfontosabbnak.

A mi szempontunkból az ő munkássága a legfontosabb s hálás szívvvel bizonyítjuk, hogy teljes odaadással teljesíti vállalt szép, de nehéz feladatát.

Nőszövetségünk alelnöke, Boros Györgyné mondott nevünkben érdekes előadásáért köszönetet.

Nagy örömünkre szolgált, hogy ez alkalommal a Leányott-

Nagyon emelte az összejövetel hangulatát, hogy egy kedves angol házaspárt Mr és Mrs Evanst szintén vendégül láthattunk. Ők is örvendtek, hogy alkalmuk volt itt megismerni Mrs St. John, kinek neve a nemzetközi unitárius érintkezésben immár fogalom. A prágai kongresszus egyik erdélyi résztvevője azzal a benyomással jött haza, hogy Mrs St. John ma a legkiválóbb unitárius asszony.

l. a.

○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○

Szabadelvű vallásos kongresszus Prágában.

A világháborút befejezése után a szabadelvű (liberális) törekvések számlájára írták, mint amelyben a legmodernebb eszközöket vették figyelembe az emberirtás szempontjából s egyes országoknak katasztrófája (szerencsétlensége) is a liberális szellemű mozgalmak és ténykedések eredményeként volt feltüntetve. Így aztán a konzervatív irányok, melyek a múlt értékeinek kizárólagosságát hirdették a jelen újító törekvésekkel szemben, mindenféle elementáris erővel léptek fel s ma — azt mondhatnók — a konzervatívizmus uralja a világot.

Természetes azonban, hogy az élet egésze megköveteli a *haladást* is s így a szabadelvű törekvéseknek meghalniuk még akkor sem lehet, ha gyenge életerővel rendelkeznek.

Az a szabadelvi vallásos kongresszus, amit az idén szept. 4—8 napjain Prágában tartottak főként az angol és amerikai unitáriusok irányítása mellett, arra volt hivatva, hogy a vallást illetően a fejlődést és a fejlődés előmozdítására az egyéni lelkiismereti szabadságot s mindezek létesíthetésére az egyes nemzetek határain kívül is a szerveződést, illetve a testvéri-jobb nyújtását lehetővé tegye.

Épen Prágában — ugylátszik — azért tartották, hogy az ottani nemzeti egyháznak a törekvéseit, melyek az egykori huszita-

mozgalmak folytatásaként egyházi és vallási fejlődést jelentenek, megvalósítani segítsenek. Az sem volt másodrendű cél, hogy azt a növekvő és erőteljes unitárius mozgalmat, amelynek az irányítója és pedig szorgosan dolgozó és lelkes irányítója Dr. Capek és felesége, kifejlődésében bátorítsák és támogassák.

Amint Dr. W. H. Drummond a kongresszus titkára mondta, a cseh nemzeti egyháznak prágai püspöke, a néhai *Dr. Farsky*, aki nem régen halt meg, teljes erejével működött közre, hogy ez a kongresszus létrejöhessen, melyet ő maga már meg sem érhetett.

A kongresszus hivatalos címe: „A szabad keresztény és más vallásos liberálisok nemzetközi kongresszusa“ volt s azon az idegen vendégek névjegyzéke szerint 14 ország polgárai közül mintegy 146 delegátus vett részt. Legtöbben Németországból (37), ahonnan kiemelendő prof. Baumgarten, Rudolf Otto, Martin Rade és Niebergall neve, akik mindannyian legalább is európai híri kiválóságok. Számszerint következett Anglia (28), akik közül T. Rhondda Williams felejthetetlenül szép előadást tartott egy nyilvános összejövetelen, ahol kb. 1300-an vettek részt. Amerika 3-ik helyen állott (24), akik közül Dr. R. Shippen, aki a kongresszus előtt minket is meglátogatott itt Erdélyben, beszélt a nemzeti egyház templomában s Dr. Bradley chicagói unitárius lelkész mondott nagyon de nagyon hatásos rövid beszédet a liberális mozgalmat illetőleg. Hollandia, Magyarország, Franciaország, Svájc, Dánia, Belgium, Itália, India, Délafrika, Palesztina volt képviselve még s Romániából mi erdélyi unitáriusok 13-an vettünk részt a kongresszuson. (Bartha Miklós, Dr. Boros György és felesége, Gálfalvi Sámuel, Gálfi Lőrinc, Dr. Kiss Elek, Kovács Kálmán, Lőfi Ödön, Marosi Albert, Pethő István, Simén Domokos, Dr. Varga Béla, Zoltán Sándor.)

A vendégek nagy része a Hotel Beranek (Fehérbárány vendéglő) c. vendéglőben s más részük intézetekben volt elhelyezve s talált kényelmes lakást. Az étkezés lehetőleg mindig együtt volt s együtt voltunk a nemzeti színházban is, hol a kongresszus tiszteletére Smetana nemzeti muzsikus egyik darabját adták elő (Az eladott menyasszony). A Radio palace-ban a város adott egy esti bankettet a kongresszus tagjainak a tiszteletére s arról is gondoskodás történt, hogy a tagok villamosokon megtekinthessék Prága nevezetességeit s főként a várat és épületeit.

Csaknem minden előadás a Representations-House-ban volt. Ez a gyönyörű épület előadói termekkel általában előadások tartására van építve, amire természetesen minden valamire való városnak szüksége volna.

A kongresszus maga 5 napig tartott, vasárnap (szept. 4.) kezdődött s csütörtökön ért véget. Vasárnap d. e. a cseh nemzeti egyház templomában volt egy szép istentisztelet, hol Shippen és Drummond urak mondtak üdvözetet s egy félórával későbbi kez-

dettel tartottak Capekék istentiszteletet a Representations-Hause-ban, mivel nekik templomuk még nincs.

Este 7 órakor nyitotta meg a kongresszust az említett épület nagytermében mintegy 1200 ember előtt Prasek Ferdinand cseh képviselőházi tag. Az ott levő nagyszabású orgonán hatalmas orgonajátékot produkált egy ifjú ember s aztán elhangzott a megnyitó mellett a különböző országok képviselőinek az üdvözlése. A magyarországi unitáriusok üdvözlését Józan Miklós püspöki vikárius, a romániai (erdélyi) unitáriusokét pedig Dr. Boros György egyh. főjegyző tolmácsolta. Az üdvözlések után hangos taps nyilvánult meg minden esetben. A köztársasági elnök is üdvözölte a kongresszust, melynek ő is megelőző esetekben nagyon szorgalmas és tekintélyes tagja volt.

Hétfőn fél 10-től fél 11-ig a kongresszus nagy halottjai szellemének áldozott, Heering leideni tanár néhai Dr. Roessingh leideni egyetemi tanárról, volt elnökről emlékezvén meg; *Viënot* francia tanár néhai Roberty párisi papról szólván, Dr. Drummond Dr. J. E. Carpenterre emlékezvén s Prochazka cseh püspök néhai Dr. Farsky tevékeny alakját állítván a kongresszus elé.

11-től fél 1-ig „Mit köszönhet az élet szellemi magyarázata és az Isten fogalma a bölcseletnek és lélektannak?“ c. tételtől felolvasott Kozák prágai tanár, Dr. Wijngaarden holland professzor és Dr. Varga Béla teol. tanárunk.

D. u. előadás volt még Comeniusról, a nagy nevelőről, aki annak idején Magyarországon is huzamosabb ideig tartózkodott s a csehszlovák nemzeti egyház létesüléséről; este meg a színházba mentünk.

Kedden fél 10-től fél 11-ig egy francia előadást hallgattunk meg Wagner Károlyról, mint vallási úttörőről a modern Franciaországban s fél 11-től fél 1-ig istentisztelet, vallásos kultusz s hagyományos formái a modern szükségletekhez viszonyítva címen felolvasott Dr. Kovar cseh prof., Tschirn Wiesbadenből s Rev. F. H. Vaughan Angliából, amely tárgyhöz, bár megbeszélés tárgyát képezte, az idő előhaladottsága miatt csak Dr. Rudolf Otto marburgi tanár szólott hozzá nagy érdeklődés közepette.

D. u. Husz Jánosról volt egy előadás s este pedig Capek elnökle mellett egy nyilvános gyűlés tartatott mintegy 1300 ember jelenlétében a Slavonic Island-on, hol Dr. Bradley, Niebergall, Rev. T. Rhondda Williams és Stejskal cseh püspök beszéltek, miközben igen szépen énekelt is a hatalmas közönség. Igen érdekes volt az utolsó ének, amikor a nemzeti dalukat, azaz a himnusz énekelték, amelynek a végén „Azt mondják, nem adnak engem galambomnak“ dallamára zengettek el valami cseh szöveget. Mi magyarok nagy derűtiséggel hallgattuk ez utolsó akkordokat.

Szerdán fél tíztől fél tizenegyig Dr. Baumgarten kieli német tanár tartott előadást az egyéniség és társas szellem a protestáns egyházakban címen. Fél 11— fél 1-ig a modern vallásos nevelésről olvasott fel Dr. Carola Barth német igazgatónő, Dr. Capek

prágai unitárius lelkész és a hozzászólásokat bevezette az angol Miss Drummond, kit követett Niebergall német professzor s majd Dr. Kiss Elek dékán s még egy páran.

D. u. a város megtekintése csoportosan villamoson.

Este volt a Radio palace-ban a nagyszabású bankett, mely után a közönség a karzatokra vonult s ott fogyasztotta el a feketét és baráti társalgást folytatott.

Csütörtökön fél 10— fél 11-ig a demokratikus eszméknek és a nemzetközi viszonyoknak a vallásos felfogásra gyakorolt hatásáról előadott Dr. Auer bostoni tanár és Fritze kölni lelkész. Fél 12-től 1-ig a kongresszuson résztvevő egyházakhoz küldendő határozatot állapították meg s intézkedések történtek a jövő kongresszusra vonatkozólag, valamint köszönetet nyilvánítottak a jelen kongresszust teljes sikerhez vezető minden résztvevőnek és közreműködőnek.

D. u. 2 órakor a nők megkoszorúzták a köztársasági elnök feleségének a sírját (Masarykné), aki unitárius volt.

5 órakor a szabadelvű keresztény nők nemzetközi egyesülete tartott összejövetelt, hol a mi részünkről beszámolt Dr. Boros Györgyné unitárius nőszövetségi képviselőnk.

Fél 8-kor az ifjúsági gyűlést tartották meg, melyen Budapestről Kiss Jenő orvostanhallgató s tőlünk Pethő István és Simén Domokos lelkészjelöltek vettek részt.

Még azt említjük meg, hogy a kongresszus vezetőelnöke hétfőn a német Dr. Rade tanár, kedden a holland Broekman, szerdán a francia Wantier d'Aygaliers, csütörtökön az angol A. Hall lelkész volt.

A kongresszus tagjai a szeretet szellemében érintkeztek együtt s a jóbarátság érzése mellett azzal távoztunk el és jöttünk haza, hogy részint a határozatok, részint a személyes érintkezések új erőt jelentenek a szabadelvű vallás-erkölcsi élet fejlődésében.

Jövőben foglalkozunk még a kérdéssel.

Dr. K. E.

Az ottfontalanok.

Az elmúlt nyáron autón egész Kaliforniát beutaztam. Erdélyt gyalog barangoltam be, Angliát biciklil hátról vettem szemügyre: Amerikához, ehhez a rengeteg darab földhöz, az ember autó nélkül ne merjen hozzá kezdeni. Csehétfalvától Tarcsafalva félóra járás; itt Kaliforniában egy napig kellene gyalogolnod a szomszéd városig, ami autón csak félóra hajtás.

Kalifornia a világ egyik legszebb része; hegymászóknak hegyek, uszóknak tengeröblök, kertészeknek, földművesnek termékeny talaj. S mégis annyi ok a szomoruskodásra.

Nyár derekán, esőző télben, a végetlen utakon rongyos, éhezett munkások csapatja. Battyu a hátukon, egy falat kenyér, vedlett pokróc a batyuban. Estetájban az útszélen alszanak. Reggeltől estig arra várnak, hogy valami jószívű vagy elunatkozott gépkocsis elvigye őket a szomszéd városig. A szomszéd városban

munkát keresni szanaszét kóborolnak. „Sajnálom, nem segíthetek“, — az ajtó becsapódik s ők már mehetnek is tovább.

Ezek az úgynevezett „évszakos munkások“. Santa Cruz városában nagy tavaszi építkezés folyik; segítő kezekre van szükség. Két hónap alatt a munka elfogy a dolgozók keze nyomán; az oda-csődült ezernyi dolgozó munkanélkülivé válik. San Franciscóban a városi hatóság az utcákat javíttatja: a vándor munkások San Francisco-felé vészik útjukat. Pénzüket vonatra nem telik: gyalog vándorolnak. Mikor ennek a munkának is végére jutnak, a holnap s a ma gondja újra fenyeget. Várostól városig mennek, éheznek, koldulnak. Végre augusztus közepe táján a határtalan kiterjedésű gyümölcsösökben újra munkát találnak. De ez a munka nem tart örökké.

Ezeknek az embereknek se hazájuk, se családjuk. A fiatal lengyel téglavető, akit egy jó darabig elvittem, keserűen örvendezett: Milyen jó, hogy soha meg nem házasodtam! Útszéli öröm, kikönyörgött, kierőszakolt, pillanatnyi részegülés: ennél többet az élet számukra nem hozott.

Soha még annyira boldog nem voltam, hogy Erdélyben mi még mindig falvakban élünk, mint itt Kaliforniában, mikor az évszaki munkások nyomorúságos sorsát gondoltam végig. Nálunk is vannak szegények, de az ő sorsuk kicsi panasz ezekéhez képest. A mi Szegény Jancsink tele kanállal eszik otthon. „Nem hagyhatjuk éhen veszni, ő is hozzánk tartozik!“ — a falu érzi azt. Ezek az emberek senkihez sem tartoznak, gondjukat senki sem viseli. Ha megbetegednek, lábukat törik, gyomruk rontják (a sok koplalástól), ki sem ápolja őket; ott halhatnak meg az utszélen. A munka-adók alkalmazazzák őket ameddig a munka tart: hogy mi történik velük *azután*, azzal senki sem törődik.

Tudom, hogy fiatal legények, itt és ott a mi hegyeink között, a városba vágynak. De tudjátok-e, fiatal legények, hogy a városban ti magatok erején álltok vagy buktok? Tudjátok-e, hogy a városban az emberek idegenek, s egymás terhét soha-soha nem hordozzák? Tudjátok-e, hogy Angliában, Németországban, mindenfelé az ipari államokban milliók éheznek munka nélkül? Vegyétek eszetekben, *a falu egységét föl ne bontsátok. Hanem ha vágytok több színű életre, változatosabb tennivalókra, szabad időre, öröme és vigasságra, azt igyekezzetek a falutokban megvalósítani.*

Amerika kitagadottjai, a munkanélküli, vándorló munkások, ugyan szeretnék, ha valami valótlanul boldog hajnalon arra ébrednének, hogy *hazaérkeztek*. Ti ma még otthon vagytok: el ne hagyjátok a biztos fészket. Hanem kezdjétek hozzá és építsetek tágasabb, napfényesebb, boldogabb lakot. Ha az egész falu összefog, benzingéppel fogtok szántani, aratni, s ami időtök fölszabadul a terhes munkától, azt öröme, vigasságra, tanulásra, színjátszásra, írásra és olvasásra fordíthatjátok. Népházak, könyvtárak, műkedvelő színházak, séta és játszó terek, úszodák, műhelyek, öntözött

Balázs Ferenc.

●○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

_____ **Signature** _____

Az udvarhelyköri D. F. Fiókegyelet aug. 14-én d. u. tartotta meg rendes évi ünnepélyes közgyűlését Homoródszentpéteren. Az idő kedvező volt. A közgyűlés szépen sikerült. Az érdeklődés és buzgóság nagy közönséget hozott össze. Alig szólalt meg az ünnepélyre hívó harang szava, csakhamar megteltek az ősrégi templom padsorai, valamint az alkalomra betett padok és székek s a később jövők és a helybelyiek egy része a szép rendben tartott cinterem benn foglалhatott helyet. Istentiszteleten ifj. Kádár Lajos vargyasi segédlelkész imádkozott és prédikált, az énekvezetői tisztet Pálffy Ákos szentpáli énekvezér látta el. Elnöki megnyitót tartott Ürmösi József, intvén a gyülekezetet, hogy a Péter apostoli erős hitet, melyről torony- és templomjavító és más kulturális munkával bizonyosságot tett, továbbra is tartsa meg. Mély hatást keltett Péter Lajos gimnáziumi tanár felolvasása, melyben ismertette a kereszturni gimnázium történetével kapcsolatosan az udvarhelyköri egyházközségek szerepét s a két Homoródmunte népének áldozatos építő munkáját, figyelemzeti a közönséget, nehogy végzetessé váljék a tanítatási kedv ellanyhulása, végül felhivja az eklézsiákat és nőegyleteket, hogy jelöljék ki a jövő diákjait és segítsenek a szükségsek előteremtésében. Szólót énekeltek: Pálffy Margit, Pálffy Á. harmonium kísérete mellett és Kiss Károly vargyasi énekvezér. Szavaltak: Barra Jolánka, Máthé Zsuzsa, Pálfi Eszter, Hadházi Balázs és Jobb Ferenc székely ifjak és Simén Domokos papjelölt. Titkári jelentését az egyházközségi tagozatok munkájáról felolvasta Sigmond József lelkész. Műsor után a hivatalos rész következett. Előadattak a könyvtári és pénztári jelentések, melyekkel kapcsolatosan a gyűlés elhatározta, hogy a rendelkezésére álló pénzzel vásárolandó és egyházközségi tagozatoktól bekérendő újabb művekkel felfrissíti a könyvtárt. Majd a tisztujítás következett. A meg-ejtett választás Pál Ferencet, a kör köztiszteletben álló tb. espere-sét állította a Fiókegyelet élére elnökül; alelnökök lettek: özv. Kissné Kisgyörgy Berta és Kiss Károly; titkár Bálint Ödön; pénztárnok: Bálint Albert. Ünnepély után közös vacsora s este az ifjuság tánca tette teljessé a sikert, melynek eléréséért az elnökség mellett elő-készítésben és rendezésben Bedő Miklós szentpéteri lelkész fejtett ki buzgó munkát.

Jelentés a „Nagyajtai Unitárius D. F. E. Nőszövetsége“ 2 évi működéséről. 1925. november hó 29-én az unitárius felekezeti iskolában Taar Géza lelkész tartalmas szabadelőadás keretében ismertette nagyszámu hallgatóság előtt a Nőszövetségek célját és fontosságát s fölhívására megalakult és azóta folyton gyarapodik Egyesületünk. Az 1925—26. egyleti évben tartott az egylet 11 rendes és egy bezáró diszgyűlést. Évi tagsági díjat 10 leuban állapította meg a közgyűlés. Az egyleti gyűléseken fölolvadások, szavalatok, énekduettek és karénekek hangzottak el. Minden összejövetel egyházi énekekkel és imával kezdődött, ugyancsak ezzel fejeződött be. Falusi asszonyaink megszerették ezeket az összejöveteleket és szívesen vettek részt fölolvadásokkal és szavalatokkal s énekszámokkal. 1926. máj. 16-án a templomban tartottuk bezáró diszgyűlésünket nagyszámu közönség jelenlétében. 1926—27. egyleti év 1926 okt. 31-én kezdődött. Az összejövetel ideje és helye s a tagsági díjak, ugyanazok, mint a megelőző egyleti évben. A szellemi irányítás azonban most ez évben már nemcsak szórakoztató, hanem tanító, oktató, ismeretnyújtó előadásokat is vett föl programjába. Ez évben a nevelés köréből vett fontosabb kérdésekről voltak szép tanulságos fölolvadások. Karácsony második napján este szindarabbal egybekötött táncmulatságot rendezett a Nőszövetsége. Az egyleti év folyamán a Nőszövetsége kebelében megalakult egy 30 tagból álló női énekkar, mely az egyházköri esperesi vizsgálat alkalmával, valamint Husvét második napján a d. e. istentisztelet alkalmával szép énekszámokkal mutatkozott be a közönség előtt. Az év folyamán a Nőegylet elhatározta, hogy egy szép gyászlobogót fog beszerezni, a tagtársak, vagy azok családjában előforduló temetési szertartásokon való testületi megjelenéséhez. Május 29-én szintén a templomban tartottuk egyleti évünk bezáró diszgyűlését. Nagyajta, 1927. Taar Gézáné titkár.

A firtosmartonosi Unitárius Nőszövetsége március hó 13-án, 27-én és április hó 3-án tartott összejövetelt. Május hó 1-én pedig záróünnepélyt rendezett, a nyári munkaidőre beszüntetvén előadásait. Már odafejlődött nőszövetségünk tagjainak munkakedve, hogy maguk keresnek, vagy kérnek szebbnél-szebb épületes és tanulságos anyagot. Így az önművelés terén elértük, amire célzottunk, hogy leányaink és asszonyaink szeretnek olvasni és előszerezettel készülnek az előadásokra. Jövő munkánk kitűzött célja könyvtárunk beállítása. A firtosmartonosi nőszövetsége is, mint egyesület, minden tagjának összetartása és egymást kiegészítő működése által tudott a mai szép, példás nivóra emelkedni. Tudjuk, hogy sok helyen nem is tudják e szervezetet megalakítani, mert nincs meg az egymást megértő és egymást kiegészíteni tudó jóakarat. Mi — Istennek hála — kezdettől fogva megértettük és magunkévá tettük a munkás szeretet követelményeit. Egyrészt magunkat műveltük, másrészt jöttenni iparkodtunk. Nem riadtunk vissza, ha néha nehézségek is mutatkoztak, nem kívántunk egymás fölé helyezkedni, hanem mindenki a maga tudása és körülményeihez mérten

Referens.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A Dávid Ferenc-Egyetemi évi nagygyűlése a Főtanács ülés előtti szombaton d. u. 4 órakor fog megtartatni, szép és tartalmas műsorral egybekapcsolva.

Aranykönyv. A jobbágyfalvi leányegyházköztségben Nagy Jenőné urasszony a husvéti ünnepek alkalmával egy szép urvasorai poharat ajándékozott a nők részére. Ugyancsak a leányegyházközség lelkes és buzgó asszonyai közadakozás útján, a kicsiny templom szószékre és a papi székre, szép bársony terítőket vásároltak 2000 leu értékben. Istennek áldása és szeretete legyen és maradjon e kegyes és jószívű adakozókon.

Mr és Mrs. Evans 8000 leut adományoztak a keresztszti templomépítésre, 8000-et a Teol. Akadémiának, 8000-et a Leányotthonnak és 8000-et a kolozsvári templomba beszerzendő új or-

gona költségeire. Hálás köszönetünket nyilvánítjuk a testvéri szeretettel nyújtott szíves adományokért.

Hymen. Örömmel halljuk és adjuk tovább a kedves hirt, hogy Lőrinczi László kadácsi lelkészársunk és Szolga Iluska, Dr. Szolga Ferenc kereszturi tanárunk bájos leánya, házasságot kötöttek. — Alábbi lelkészjelölt, illetve külföldi akadémita kollégáink szintén az egyedüli helyes utat választották, mikor Balázs Ferenc Frederickson Christint Berkeley Californiából, Ekárt Andor Pálffy Sárkát Szabédról, Kövári Jakab Pálffy Margitkát Homoródszentpálról és Simon Domokos Botár Annuskát Torockóról maguknak élettársul választották és eljegyezték. Fogadják mindnyájan az Unitárius Közlöny szerkesztőségének gratulációit és jókívánatait.

Balázs Ferenc, immár ötödik éve távollevő akadémitánkról halljuk a hirt, hogy a Master of Theology fokozatot megszerezve a Pacific Unitarian School of Theology intézetnél, most világkörüli utra indul. Utba ejti Japánt, Kinát és Indiát, hol szabadelvű testvéreinket fogja meglátogatni, egyúttal gyakorlati tapasztalásokat szerezvén a munkásmozgalmak, szociális kérdés és szegényügyi problémák állásáról ama keleti országokban. Az unitáriusokkal összeköttetést fenntartó egyesületeknek, így a Brahmó Somajnak Indiában és a Free Christian Movementnek Japánban az erdélyi unitáriusok üdvözléseit fogja tolmácsolni Püspök urunk engedélyével. Látogatásairól és tapasztalatairól rövid cikkekben fog beszámolni az Unitárius Közlöny hasábjain, mit mindnyájan örömmel várunk.

Halálozások. Csehétfalvi *Ambrus Gergely* nyug. posta- és táviráda-felügyelő, egyházi tanácsos életének 80-ik évében, júl. 9-én örök álmra hunyta le szemeit s vele egy munkás és kedves, szerény unitárius, jóakaratu és egyházát melegen szerető emberrel kevesebb lett. Emléke legyen áldott, pihenése csendes. — Özv. id. *Péterfy Sándorné* szül. Göncz Zsuzsánna 86 éves korában szept. 3-án Nagyajtán elhunyt. Péterfy Albert egyh. tanácsos afia édesanyját siratja benne. A megboldogult pihenése legyen csendes. — Bölöni id. *Tana Albert* ny. körjegyző 68 éves korában szept. 8-án Bölönben jobblétre szenderült. Nyugodjék csendesen. — Tordátfalvi *Derzsi Domokos* nyug. áll. tanító, egyh. tanácsos 74-ik életévében szept. 23-án Tordán meghalt. Emléke legyen áldott. Tordátfalvi *Nemes József* nyug. alezredes szept. 24-én Kolozsváron bevégezte életét. Pihenése legyen csendes, emléke áldott. A hátramaradt fájdalmas szívű rokonoknak részvétünket nyilvánítjuk.

A D. F. fiókegyletek vezetőségét kérjük, hogy évi működésükről minél hamarabb küldjék be jelentéseiket az Egylet központi vezetőségéhez.

Hirdetés. A Kolozsvári Árvaleánynevelő Otthonban, amely 1872-ben alapított azzal a céllal, hogy ott 5—18 éves árvaleánygyermek gondos felügyelet mellett nevelést, elemi oktatást és különféle kézimunkákban szakoktatást nyerjenek, a leánykák elhelyezése folytán több hely üresedett meg. Felhívjuk erre a körülményre a magyar társadalom figyelmét s különösen a lelkész ura-

kat kérjük arra, hogy szíveskedjenek a gondozás nélküli magyar árvalányok gyámjainak figyelmét árvaházunkra felhívni. A felvétel folyamodvány alapján történik, amelynek mellékletei a következők: 1. az árvaleánygyermek életkorát igazoló születési anyakönyvi kivonat. 2. az árvagyermek iskolai bizonyítványai. 3. az árvaleánygyermek élő szüleinek illetve gyámjának állampolgársági bizonyítványa. 4. a szülőknek, illetve a gyámnak nyilatkozata, amelyben kijelenti, hogy a gyermeknek az árvaházba való felvételébe beleegyezik, magát az intézet alapszabályainak aláveti, szülői jogait az árvaház igazgatóságára ruházza mindaddig, ami a gyermek az intézetben marad. 5. az árvaleánygyermek himlőoltási, illetve újraoltási bizonyítványa. 6. orvosi bizonyítvány arról, hogy a gyermek egészséges, intézetbe felvehető. 7. az árvaleány elhalt szüleinek halálozási anyakönyvi kivonata. Kellően felszerelt kérvényeket Nagy Jenő titkár címére, Calea Dorobanților 54. szám alá kell intézni.

Mult számunkban felfelt bíbliai kérdésekre

beérkezett összesen 11 válasz. Ezek közül helyesen felelték mind a tíz kérdésre négyen: Bencédi Iona és Nagy Emma Alsóboldogfalváról, Graef László és Márkos Jenő Kolozsvárról. A többi hét válasz nem minden kérdésre felelt helyesen s így a könyv kisorsolásában ezek nem vehettek részt. Mégis meg kell említenünk Fazakas Józsefet Kolozsvárról, aki 8, és Nagy Zoltánt szintén Kolozsvárról, aki 7 kérdésre felelt meg helyesen. A négy helyesen megfelelő között egy sorsolóbizottság; Mrs. T. B. Ewans, Br. Dioszeghy Erzsébet, Dr. Kiss Elek, sorsot húzván, a könyvjutalmat Bencédi Ilonának ítélte oda. Kérjük jelenlegi pontos címét beküldeni, hogy a könyvet elküldhessük.

Ujabb kérdések:

1. Hol van megírva a tíz parancsolat?
2. " " " a Miatyánk?
3. " " " József és testvérei története?
4. " " " az irgalmas szamaritánus cselekedete?
5. " " " a Salamon itélete?
6. Ki volt a megterést hirdető próféta, ki Jézus utját előkészítette?
7. " " Czirénei Simon?
8. " " Amos és mi volt eredeti foglalkozása?
9. " " Mikeás és hol volt eredeti lakóhelye?
10. Milyen országok terültek el Palestina körül az ótestamentum történeti idejében?

Fenti kérdések megfelelői közt egy szép könyvet fogunk kisorsolni. Gyerekek, mindig olvassátok el a Bibliában egészen azt, amire felelni akartok.

Feleletek Szent-Iványi Sándor lelkész, Unitár. Collegium, Cluj, címre küldendők.

Alapítói díj 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny” ingyen jár!

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálffy Márton, Szent-Iványi Sándor, Dr. Varga Béla.

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egyet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Nyomatott „Corvin”-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Nagy napok.

Az élet minden intézmény és egyén szempontjából nagy jelentőséggel bír s életünk minden pillanata fontos reánk nézve; de úgy érezzük, hogy a Magyar Unitárius Egyháznak s intézményeinek, melyek közé a D. F. E. is tartozik, a héten igazán nagy napjai vannak.

Most ülésezik a Teol. Akad. Igazgatóságának és a Lelkész-körnek a közreműködésével a *lelkészi konferencia*, melynek hivatása, hogy vallás-erkölcsi nevelésünket tovább vigye a fejlődés útján. Most találkoznak a *Lelkészkör* tagjai, kik az egészséges és hivatásos belső emberi szellem kidomborítására hivatvák. Most tart összejövetelt az *Unitárius Irodalmi Társaság* is, melynek feladata irodalmunk szerves kiépítése s a D. F. Egylet a *Nőszövetséggel* együtt szintén a napokban tartja évi közgyűlését, amelyen nemcsak a múlt év eredményeiről számol be és a jövő terveket bontogatja, hanem leköszönt, szeretve tisztelt elnöke helyett, B. Petrichevi-h-Horváth Arthur ur helyett egy új elnököt is választani fog.

Amidőn Egyházunknak szerencsét kívánunk ahhoz, hogy egyházegyetemünket érdeklő főtanácsi gyűlésének sikere legyen a középítéssel szempontjából s minden társintézményt és hivatásos összejövetelt szeretettel köszöntünk, fokozott várakozással nézünk a D. F. E. elnökválasztása elé s azt kívánjuk, adjon az Isten eljövendő elnökünknek oly lelkierőt s készséget, hogy Egyletünk valóban közegyházunk legfőbb missziói szervévé nőhesse ki magát.

Istent, Atyánkat kérve-kérjük, áldja meg Egyházunk és népe számára e nagy napokat szerencsével és sikerrel.

K. E.

TÚZHELY MELLETT

Imádkozni megtanítlak.

Jer édes kis fiam, jöjj csak,
Imádkozni megtanítlak;
Ez az első, mit ad anyád
S első az, hogy Istent imádd!
Ima legyen kelted, fekted,
Igy az Isten megáld téged.
A jó Isten, tudod fiam,
Ki az égben s mindenütt van.

Kinek neve szent s szent legyen,
Ki csak egy van földön, égben,
Kie pompa, fény, hatalom,
Kitől minden áldás vagyon,
Kinek nyílik a virágszál,
S zeng a madár, ha égbe száll,
Kinek hódol a mindenség:
Csillagsereg, föld és az ég,
Ki volt, van és mindég léssen:
Kinek neve Atya Isten!

Jer édes kis fiam, jöjj csak,
Imádkozni megtanítlak:
Tedd össze két kezed szépen,
Mondd: Imádlak Uram Isten,
Kérlek halld meg gyermekedet,
Ki hálával áll előtted;
Megköszöni az életet,
A gondozó jó szülőket,
Kik ápolnak s intnek engem,
Hogy nőjlek fel félelmedben . . .
Megköszönni a szép napot,
Mely ma reggel ránk virradott,
Az ételt és italt Atyám,
Mellyel táplálsz nap-nap után,
Mindent, mindent, mit nyújt kezéd:
Imám azért kegyesen vedd.
Áldassék az Ur örökkön,
Szent imával mennyen, földön.

Mi Atyánk, ki vagy a mennyben,
Neved védő pajzsunk legyen.

Ámen.

Ha Te úgy akarod.

Isten, ki e nagy mindenségnek királya vagy,
Tied vagyunk és Te a miénk vagy mindörökre.
Te ápolasz, féltesz, felemelsz, ha lerogyunk a földre;
Te vagy, kihez menekülünk, ki cserbe soh'se hagy.

Mi gyarló emberek, a Te gyermekeid vagyunk,
Kik szeretjük egymást, ha te úgy akarod:
Ha átölel a Te két szerető karod.
Mi Téged nagy fenség meg nem tagadunk.

Ó, ha mind, gyarlók, egyformák volnánk,
Szeretve egymást mind megbecsülnénk,
Sokkal szebb volna a kezdet... és a vég...
Ugy-e Te is szeretőbben néznél le ránk?

De bocsáss meg nekünk, gyermekidnek,
Ha olykor egymást vétkesen bántjuk,
Mert máskor vétek-bánón a Te trónodhoz állunk
És kérjük, hogy ránk simuljanak azok a jóságos kezek.

Mi gyarló emberek a Te gyermekeid vagyunk,
Kik szeretjük egymást, ha te úgy akarod;
Ha átölel a Te két szerető karod.

Kolozsvár 1927.

iff. Gspann Károly.

„Hozzád megyek Uram, Hozzád közel”.

Ennek a gyönyörű éneknek a szerzője körül sok szó esett az angol és amerikai lapokban. Azt nem vitatták, hogy nő vagy férfi írta-e, de azt siettek bizonyítgatni, hogy az író nem volt unitárius. Erre kívánunk rávilágítani.

Az író Adams-né Flower Sára 1805-ben született Angliában, Harlow helységben. 1834-ben ment férjhez Adams B. Vilmoshoz, aki, mint építész-mérnök jó hirben állott. Nagyon szép, nagyon értelmes és művelt asszony volt. Híres volt gyönyörű hangjáról. Oly kellően senki sem tudott szavalni, mint ő. Olyan bájos, olyan lebilincselő volt, hogy egyik barátnője azt írta: mikor vele voltam úgy éreztem, mintha más világban volnék. Vallásos hite, szép gondolkozása, kegyes élete annyira elbájolta az embereket, hogy elfeledkezett arról, hogy a földön van. Aki közelébe jutott jobb, buzgóbb és szeretetreméltóbb lett. Talán soha egyetlen rossz szó el nem hagyta az ajkát.

Sok szép költeményt írt, melyek közkézen forogtak, de olyan hódítást, amelyet: *Nearer my God to Thee* (Közelebb hozzád Uram, Hegedűs I. szerint) mely énekeskönyvünkben *Hozzád megyek Uram*

(57. sz. Józan M. szerint) sem az övé sem a másé nem ért el. Ezt az éneket minden egyházban és minden nyelven énekelik.

Olvasóinknak jusson eszükbe, hogy egy kedves nő írta, ki az életet csak 43 évig élvezte és közelebb ment hozzá, kitől jött s kinek közelében az örökélet boldogságát élvezzi. Bs.

NŐK VILÁGA.

Torockó.

Torockóról hallani vagy olvasni mindenki szeret. Valahogy úgy vagyunk evvel a bányavárosból kis községgé lett helyvel, hogy egészen más szemmel nézzük s nagyobb fontosságot tulajdonítunk neki, mint bármelyik más helyiségnek. Ha máshonnan nem is, Jókai regényéből ismeri mindenki ezt a csudálatosan szép völgyet, illetőleg bányavárost. Annyi természeti szépség torlódott ott össze, hogy azt hiszem, nagyzolás nélkül mondhatjuk, a svájci hegyek monumentálisabbak, nagyobb arányúak lehetnek, de nem megkapóbbak. Torockó egészen le tudja kötni a szemlélt. Hallottam ott született és jó részt ott megvénült emberektől, hogy a ritka szépségű Székelykő meredek szikláin időnként még ők is találnak új és eddig nem látott változásokat. Az ember nézi, nézi Istennek ezt a nagy művét s kevés idő multán úgy érzi, hogy közelebb jön hozzá a hegy. Már ott is van előtted, kinyújtott karoddal — úgy tetszik — megsimogathatod. S ha beszélni tudna, vajjon mit beszélne ez az évezredes, sok véres harcot látott s eget rengető viharokat átélt szikla? bizonyosan beszélne a régi magyarok bejöveteléről, a tatárjárásról, a kurucvilágról, Rabutin kegyetlenkedéseiről s Gábor Áron vitézeinek hősies küzdelmeiről. Egy egész kis történelem. Ezeket a történelmi mozzanatokat okvetlen kíváltkja belőlünk a Szikla. De a Szikla nemcsak fontoskodó, komor, ünnepélyes tud lenni. Egy szélsőyes fordulattal megfiatalodva, a napsugárban fűrődve és kacagva áll előtted. Mikor másodszor kél fel a nap, hol rózsaszín, hol lilás ruhát öltve magára kacérkodik a vele szemben levő hegyekkel.

Amilyen misztikus és nem mindennapi érzéseket vált ki belőlünk a vidék szemlélete, ez az érzésünk megmarad sőt fokozódik, ha a falut az ő népével megismerjük. Nem közönséges nép a torockói nép, az átlagintelligencián jóval felül áll. Szokásaik, ruházkodásuk, gondolkodásuk olyan, aminőt sehol másfelé nem, csak éppen náluk lehet megtalálni. Annyi specialitásuk van, ami csak tőlük származik, hogy egész tanulmányt lehetne ezekből összeállítani. Nem könnyen barátkozó, inkább zárkózott, magának élő nép. Az idegeknek iránt nehezen melegszik fel. De ha valakit megismer és meg-

szeret, az a barátság tartós, örökös barátság marad. A családban az apa az első személy. Érdekes és jellemző, hogy a férj a feleségét tegezi, elenben a feleség a férjét csak magázhatja. Ez különösen a régieknél volt divat, a mostani modernebb házások már persze kivételek. Hanem az öregebbek közt még ma is ez a viszony áll fenn.

Ami Torockót mindenki előtt ismertté és híressé tette, az kétségkívül a ruházkodásuk. Nincs is talán ennél szebb népviseletünk. Kora tavasztól késő őszig csak úgy özönlik a sok kiránduló, ezt a kis községet a maga népviseletében megnézni. Pénzt, időt, fáradságot nem kímélnek, ha a falu szép leányait, asszonyait a vasárnapi templomozásról kijönni láthatják. Annyi szint és annyi ízlést ritkán lát együtt az ember. Kár, hogy a férfiak, lehet mondani, teljesen elhanyagolták képviselésüket. Már csak a legöregebbek veszik fel a fehér harisnyát piros zsinorozással, meg vállukra a mentét. A férfi öltözetéhez kiskarimájú, fekete pörge kalap jár. Egy mentségük lehet a torockói férfiaknak. Tudva van, hogy Torockón azon kevésen kívül, akinek elégséges földbirtoka van, a maga és családja eltartására igen kevés férfit látunk otthon. Munka ott nem kínálkozik. A régi híres vasbányáknak, amelyek bőségesen ellátták munkásaikat kenyérrel, már csak beomlott tárnáit ismeri a mai generáció. Élni pedig kell valamiből. Így a férfiak messze vidékre kénytelenek vándorolni, hol munkát találnak. Sokszor hetek telnek el, amíg a családfő haza kerül szombat és vasárnapra családja látogatására. Az ilyen elfáradt és elcsigázott férjnek, aki ilyen nehezen jut kevés pénzhez, már nem telik két rendbeli ünneplő ruhát tartani. Hanem olcsóbb és kényelmesebb is az új fajta szabásu ruha, amely a munka helyén is megfelel. Ez lehet a magyarázata, miért lettek hűtlenek népviseletükhöz a férfiak. Annál díszesebbek asszonyaik s leányaik, ha a pazar ünneplő ruhájukat magukra öltik. Anyyira értékes, drága ruha ez, hogy most egyet teljesen ujonnan kiállítani, azt mondják, a lehetetlennel volna határos. Az anya megkímélve hagyja leányára s ez szintén leányára. A pártát, amelyet a férjhezadó leányok viselnek — már évekkel ezelőtt hallottam —, nem tudják sehogy sem ujonnan előállítani, mert a hozzá szükséges aranycsipkét már nem gyártják. Azt a ráncosszáru, hegyesorru piros csizmát, amely az egész öltözetnek kiegészítője, sem igen csinálják ma már. Sajátságos, szép kézimunkát készítenek az asszonyok, zámánvarrottast és szemínast (a keresztszemnek egyik formája). Nagyon sok eredeti mintájuk van. Ezeket a mintákat a más, népies kézimunkáknál nem lehet megtalálni. A torockói varrottas nagy hírnévnek és népszerűségnek örvend. Városi és idegen ember, ha meglátja, százakat és ezreket ad egy-egy darabért. Az asszonyok téli időben foglalkoznak a varrottassal.

Ebből a valódi, hamisítatlan Torockóból kap valami kis izelítőt a kolozsvári közönség, amikor az idéni Főtanácsal kapcsolatban fog a torockói műkedvelő ifjuság Péterffi Gyula egyik szindarabjával,

egészeben a szegény unitárius tanulók karácsonyi felruházására fordított. 1927. évi eddigi bevétele 27,632 leu volt, amelyhez ezután gyűjti és adja össze még a szegény tanulók karácsonyi felruházásához szükséges összeget. Az 1927. évben eddig begyűlt készpénzből s a hozzáadott munkából csaknem 40,000 leu értékben levakoltatta, bepadoztatta, ablakokkal ellátta s berendezte az épülő templomunk alatti szuterén helyiséget, ahol most Istentiszteletjeinket tartjuk s amely helyiség majd kulturházunk szerepét lesz hivatva betölteni. S vajjon kik hozták össze a 19 havi egyleti életünk alatt a 44,632 leu készpénzt?, ha nem a mi asszonyaink, lányaink, akik az áldozatkétség égő vágyával szívében, fáradhatatlanok a reájuk bízott talentumok kamatoztatásában. S vajjon kikkel kezdjem az áldozatos lelkek sorát??!... Az öreg Köröstély néniével talán, aki 70 évet jóval túlhaladott korát meghazudtolva Tóth Ferencné néniével Isten dicsőségére reggeltől estig fáradhatatlanul meszelte a hajlékot, ahol ma Petrozsénynek egy Istent hívó népe imádkozik s aki gyűjtőívvel kezében fürgén buzgolkodik a földi kincsek gyűjtése körül; vagy Bereczki néniével talán, akinek valósággal szenvedélye a gyűjtés, aki e téren első az elsők között, aki perselyasztalt csináltat, aki padot, széket hoz az Ur hajlékának, aki mindenütt ott van, ahol áldozni s dolgozni kell; vagy Botár Gyulánéval talán, aki nemes lelkének szép érzéseit himezte az adományozott 6000 leus gyönyörű úrasztali terítőre; vagy a kis Demeter és Tóth leányokkal kezdjem el, akik zsenge fiatalságuk hősie, erőfeszítésével surolják a nagy Istentiszteleti hajlékot, míg törékeny testük kifakadó vére festi pirosra a padlót. Vagy kezdjem-e Weress Béláné lelkészné elnöknővel s Fodor Mancika titkárnővel, akik mozgatói, inspirálói e gyönyörű munkának! De jöjjenek mind sorra azok, akik leendő kulturházunk, ma Istentiszteleti hajlékunk rendbehozása érdekében gyűjtöttek és dolgoztak; Bereczki Jánosné 5059 leu; Marosi Andrásné és Kiss Albertné 2710 leu; Tóth Ferencné 1419 leu; özv. Köröstély Mihályné, Forró Gergelyné, Krisán Mózesné 975 leu; Kilyén Istvánné, Soós Mihályné 900 leu; Nyitrai Miklósné 850 leu; Kilyén Istvánné, Soós Annuska 798 leu; Tarján Pálné 635 leu; Szép Eszti, Szép Iduska 630 leu; Simonfi Sándorné 500 leu; Asztalos Anbrusné 492 leu; Delamea Áronné, Bereczky Jánosné 820 leu; Fodor Mancika 380 leu.

Természetbeni munkával hozzájárultak: özv. Köröstély Mihályné, özv. Gombos Andrásné, Udvar Károlyné, Rozsos Ferencné, Bereczky Jánosné, Ács Lajosné, Asztalos Ambrusné, Tóth Ferencné, Demeter Zsuzsika, Tóth Eszti, Tóth Ilus és sok más buzgó asszony és lány. De nem volna teljes a kép ezen nagyszerű eleven, segítő szeretetet sugárzó Nőegyleti életéről, ha elhallgatnók azt, hogy az Egylet tagjai hetenként felváltva kettesével a különböző kórházakban, (3 van) magánlakásokban betegeket látogatnak, ahová a vigasztaló szó balzsama mellett elviszik a maguk kedveskedő süteményeit, befőttjeit, virágcsokrait stb... Nem volna teljes a kép ha elhallgatnók, hogy

megszorult családok néha pénzsegélyben is részesülnek s ha valahol pillanatnyira bár, de hajlékot ver a nélkülözés — a segítő szeretet szava végigszalad a bányász hajlékokon és sok ruháskosár számra gyűl a liszt, zsir, rizs, kávé, tojás, szalonna, no meg egy kis pénz is, hogy gyorslábú Nőegyleti tagok vigyék a recsege roskadozó kosarakban az életnek elemét. — Ime ezekért és még sok más elhallgatott drága áldozatos momentumért kellene nekem hőskölteményt írnom a petrozsényi Nőegylet bányász asszonyairól és lányairól. Aztán látni fogjuk a férfiakat is. Legyen áldott a nép, amely jócselekedetek által dicséri Istenét!!...

Petrozsény, 1927. okt. hó.

Krónikás.

Az árkosi D. F. Nőszövetség beszámolója munkásságáról.

Az árkosi unitárius nőkszövetségének két évi munkásságáról akarok Istenházában beszámolni. Mielőtt a tulajdonképpeni jelentéshez kezdenék, a következőket vagyok bátor előrebecsátani. 1925. év okt. 25-én Végh Bénéjamin esperes az unitárius felekezeti iskolához hívatta össze az unitárius nőket és ismertette az összejövetel célját. Majd Baloghné Simó Anna tanítónővel felolvastatta a kolozsvári központi Nőkszövetsége által kiadott utasítást, mely tájékoztatót nyújt a Nőkszövetsége munkaköréről is. Ezután esperes atyánkfia buzdító szavakat intézett a megjelent nőkhöz s kérte, hogy a Nőkszövetséget alakítsák meg Árkoson. A jelenlevő 46 unitárius nő egyhangú lelkesedéssel kimondotta, hogy az „Unitárius Nőkszövetségét” megalakítja. Kimondotta azt is, hogy bárkit szívesen lát tagjai sorában, aki a valáserkölcsei élet ápolását és terjesztését vállalja. Már az első gyűlésen megválasztotta a vezetőséget. Elnök Benkő Árpádné. Pénztáros Régeni Áronné. Titkár Baloghné Simó Anna. Jegyző Ütő Erzsébet lett egyhangú választás folytán. Megalapította, hogy minden héten kedden este összejövetel lesz a felekezeti iskola egyik termében. Egyik fontos célját abban látta a nőkszövetsége, hogy új énekeink megtanulásával azok a köztudatba átmenjenek s a templomba járásban az egyházközség tagjai előtt példaadók legyenek. Minden összejövetelt egyházi énekkel kezdtünk és azzal végeztünk. Ezenkívül minden este programunkba egy-egy énekszámot beleillesztettünk, melyet önkéntes ajánlkozás folytán nők és leányaink énekeltek.

Rendeztünk egy Dávid Ferenc emlék-ünnepélyt az unitárius templomban. Rendeztünk az unitárius felekezeti iskolába járó növendékek részére két karácsonyfa-ünnepélyt diszes közönség jelenlétében a községházánál. Mindkét ünnepség szépen sikerült, Benkő Árpádné a karácsonyfadíszeket felajánlotta s felhívta nőszövetség tagjait, hogy a díszeket csinálják meg. Csodálatra méltó buzgóságot fejtettek ki lelkes asszonyaink a karácsonyfa ünnepségnél. A karácsonyfára nőszövetségünk tagjai önkéntes adománnyal és gyűjtéssel

hozták össze a szükséges szeretetadományt. Gyerekek közül szegényebbek ruhát, mindenik növendék süteményt, gyümölcsöt, cukorkát és írószert kapott. Az adakozók nevét nagyon hosszas volna felolvasni, de fölösleges is, mert az egyházközségünk aranykönyvébe minden be van írva s lelkészünk ujév napján a templomban felolvasta. Még csak annyit jegyzek meg, hogy karácsonyfa ünnep rendezésekor közönségtől két évben 5781 leu készpénz folyt be. Karácsonyfa ünnep utáni első gyűlésünkön Kovács Miklósné és lelkész atyánkfia őszinte szívből megköszönték buzgó nőink fáradozását, mit a karácsonyfa ünnepség sikere érdekében kifejtettek jó unitárius asszonyaink. Nőszövetségünk részt vett Bethlen grófné és Huszár báróné előadásán Sepsiszentgyörgyön.

Kiss Endréné indítványára a Nőszövetség tagjai gyűjtést rendeztek templomi padok újra festésére, mely fedezte e célra tett kiadásokat.

1927. évtől kezdve 10 leu tagsági díjat állapítottunk meg.

Központ felhívására, községünket felosztottuk magunk között s megválasztottuk a csoportvezetőket, akik minden alkalommal buzgósággal teljesítik köteleességüket. Csoportvezetők lettek: Id. Barabás Lajosné, Para Andrásné, Kisgyörgy Pálné, Dahlström Kálmánné, Kurta Mihályné, Toth Vilmosné, Veress Sándorné, Kovács Miklósné és Ifj. Barabás Bálintné.

Ime röviden két évi munkásságunk. Érezzük, hogy nem tettünk sokat, de akarunk dolgozni. Ha Isten segít, a jövő télen komolyabb munkához kezdünk. Csak legyen kitartás bennünk, minél többen látogassák összejöveiteinket s támogassák a vezetőséget munkájában.

Jelentésem tudomásul vételét kérem. — Elnök: *Benkő Árpádné*. Titkár: *Ütő Erzsébet*.

Sigmond József udvarhelyköri D. F. Egyleti titkár évi jelentésének befejező sorai.

Ime, virágok csokorba kötve egyleteink munkatéréről. De nem is csak virágoskertek az egyletek, melyek a vallásos buzgóságot, szeretetet, gyöngédséget és szent lelkesedést árasztják, de úgy tetszik nekem, hogy a vigasztaló részvét s a segítő jóltevés gyógyító ereje is ott terem a fájó szívek enyhítésére, szomorú lelkek vigasztalására; s az Istenben vetett törhetetlen hit, a jó diadalába helyezett reménység és szeretet soha nem lankadó, kitartó munkája s lassanként kitermeli, megérleli istenországa drága gyümölcsét. A D. F. Egylet lobogója alá csoportosult egyleti tagozatok egy része jótékonycélú, más része építő s vannak, melyek mintha egy jobb jövő tervének megvalósításán fáradoznának. Vigyázzunk! Az idők egyre nehezebbek és megpróbálóbbak. Ne legyünk ellenségei saját magunknak. Senki sem akarhatja inkább javunkat, mint ahogyan nekünk akarnunk kell. Ne engedjük magunkat mások által szünte-

lenül kizsákmányolhatni. Egyházi életünk körében is minden garasnak helye van. Elsősorban mieinket segítsük és pártoljuk minden Jövőnk érdekében öntudatos és céltudatos munkásságra van szükség. Ideális állapot volna, ha minden egyházközségben kulturházunk lenne, hová bármikor akadály nélkül gyülekezhetnénk, hol megfelelő elhelyezése lenne egyleti könyvtárainknak és előadások tartásához szükséges kellékeknek. Kíváncsús, hogy összejeveteleinkről bár csak a tárgy megjelölésével jegyzőkönyv vétessék nemcsak azért, hogy jelentéstételnél segítségünkre legyen, hanem, hogy a jövő tervszerű munkájában lássuk mindig az alapot, mely nélkül mindig a kezdet kezdetén állanánk. Szükségszerű minden gyűlés alkalmával az önkéntes adakozás rendszeressé tétele.

A százoknál tojásokból tornyok épülnek s e kicsiny adományok halmozása a nép és egyházi életben nagy dolgokhoz adják az erőt és a szükségletet. Mi sajnálunk azt az egy-két leut a testvéri találkozásért, tudásunk gyarapításáért, hasznos szórakozásért, mit önmagunk s ifjainknak szerepe nyújt. Ajánlatos lenne az egyletek egymással való érintkezése, szereplők meghívása s hasonló mozgalmak, hogy ez által újabb és újabb eszmék kerüljenek felszínre s az összekapcsolódás közvetlen legyen.

Szeressük a vallásunkat és anyaszentegyházunkat s pártoljuk egyleteinket! Nemcsak a nők, kiknek vallásos buzgósága, mint a részletes jelentésből is észrevehető, nagyobb eredményeket hozott létre, hanem a férfiak is, hiszen a hitük is ott nyer erőt, a lelkük felüdülést. Tömörüljetez egyletünk keretei köré, mert ismereteitek gazdagítása, a jövő nemzedék nevelése által, a jelen szakadéka felett ez javítgatja a hidat, mely fenntartja régi kulturánkkal való gondolat- és érzéskapcsolatot, végül is minden kifícamodott gondolkodás ellenére istenféllemen alapuló, szeretet munkában gazdag, becsületes kultúra a népnek értékmézője.

Vigyázzunk, hogy ezeknek hijjával ne találtassunk soha! Egyleteinken, munkánkon legyen mindig Isten szent áldása.

Énekevezér beiktatás Dicsőszentmártonban.

F. év, f. hó 9-én dicsőszentmártoni egyházközségünkben, ünnepélyes istentisztelet keretében köszöntött be az igazgató-kántortanítói állásra ujonnan kinevezett Török János, volt iklandi kántortanító afia. Szép és felemelő volt az ünnepély. A jelenvolt hívek — gyönyörködve uj belsőemberük zenei érzékre mutató kántori szereplésében, valamint meglepően szép, tartalmas és szónoki hévvel előadott székfoglaló beszédében — azzal a jóleső érzéssel távoztak, hogy Török János afia személyében megtalálták azt a belsőembert, akire Dicsőszentmártonnak igazán szüksége van. A beiktatást Gvidó Béla esperes-lelkész végezte. Az uj belsőembert az egyházközség és a küllői egyházkör megbízottai üdvözölték.

A d. u. istentisztelet keretében a D. F. egylet küllőköri fiókja évi rendes közgyűlést tartott.

Itt a dolgot úgy kezdik meg, hogy először a vásárnapi isk. társulat kebelében beszédnek bizonyos kis összeget, amelyből a vezetőség ahhoz értő tagjai virágpalántákat vásárolnak. A körülbelül egyenlő idejű, életképességű, de különböző fajtájú palántákat ki-

osztják fiuknak, leányoknak, asszonyoknak sőt itt még felnőtt embereknek is, megmagyarázzák a gondozását s akkor reabízzák kinek-kinek a gondozására a virágokat. Itt rendszeren júliusban előre kitűzik a virágkiállítás napját, amikor a cserepes virágokat mindeniket megfelelő számmal ellátva elhozzák a gyűlésterembe, ahol előre elrendezett asztalokra szépen, rendben felrakják. Külön hely van kijelölve férfiak, nők, fiuk, leányok részére, ennek megfelelően mindenik csoport részére első-, második-díj. Ugyanezen alkalommal asztaldíszítési versenyt is rendeznek, gyönyörűbbnél gyönyörűbb színárnyalatú csokrokkal díszítvén fel a megterített asztalokat. Mindez a kiállítást megelőző napon már készen van; akkor a bíráló-bizottság megbírája az egészet, úgy hogy másnap a nyilvános kiállítás végeztével az eredményeket kihirdeti, a jutalmakat kioszthatja. A nyilvános kiállításra nagyon sokan jöttek el. Tele volt a meglehetősen nagy terem közönséggel, akik örömmel nézték a gyönyörűen felékesített termet, a versenyzők izgatottan várták az eredményeket. Így telt el egy negyedóra vidám beszélgetéssel a virágok nézésével; akkor az elnök röviden méltatta a kiállítás jelentőségét, a földből nőtt virágoknak a lélek virágairól való rokonságát, majd egy alkalmi felolvasó szintén hasonló tárgyról beszélt, kitért a virágok ápolására, a növények állatok védelmére, majd a jelen kiállítás anyagáról tavalyihoz viszonyított fejlődéséről szólt általánosságban. A bíráló-bizottság elnöke sorra vette az egyeseket, megjegyezte, hogy hol látott hibát, fejlődést, majd ennek végeztével kihirdette az eredményeket, s mindenik nyertes átvette jutalma tárgyát. Öröm volt nézni a derült, mosolygó arcokat ott a nyíló virágok között. Ezenkívül rendeznek még ablakdíszítési versenyt és egyszer egy évben pedig a templomot díszítik fel virágaikkal egy vasárnapi istentisztelet alkalmával. Ennyi volt amit láttam s most meg azt szeretném elmondani, hogy miért írtam le az egészet.

A mi népünk is szereti hála Istennek a virágot. Bogárhátú kis kunyhókból, cserepes, oszlopos, tornácos házakból rozmaringos, muskátlis ablakokon át tekintenek ki kandi leány szemek, ha ismerős hangokat hallanak. Szíve szent érzését, titkos gondolatát virág bokrétaiba csokolja minden igaz leány, amikor eljön az idő, hogy el kell masírozni a „császár kenyerére“ szíve választottjának; s fehér leányálmok nyíló virágokká válnak a ház előtt, ha menyecske lett a lányból.

Mindezek mind azt mutatják, hogy népünk nagy általánosságban szereti a virágot. Ezt a szeretetet kell megragadnunk és nemésíteniünk. Ezzel is vonzóbbá kell tennünk egyleti gyűléseinket. Különösen nőegyleti gyűléseken, tapasztalatból tudom, hogy nagyon nehéz tárgyat találni, ami mindenkit vonzón, mindenkit érdekeljen s különösen az fontos, hogy benne minden tag valamivel cse'ekvőleg résztvehessen. Ennek előmozdítására igen jónak tartanám valami hasonló virágkiállítás felének, mondjuk az egyik gyűlésen való tartását, máskor meg testületileg járnának végig az egyesület

tagjai virágos kertjének megszemlélésére. Egyszer pedig egy más nyári vasárnapon templomi ünnepélyt tartani, amikor a templomot az ittenihez hasonló módon virágokkal díszítéék. A fiatalságnak, fiuknak esetleg gyümölcsfa csemetékét osztani ki hasonló nevelésre és közös nyilvántartásra. Ezen a kalmakkor lehetne kissé beszélni a madarak, fák, virágok védelméről, ami a „madarak, fák napjának” elmaradásával vagy gyökeres megváltoztatásával most nagyon is szükséges.

Ezekben akartam a kiállításon keletkezett gondolataimról beszámolni és még egyet, ami minden egyleti élet első létalapja, minden egyházközség igyekezzék magának kulturházat vagy más ilyen jellegű épületet emelni, hogy ilyen és sok más hasonló jellegű törekvés számára a létalap meglegyen.

London, 1927. jūlijs 30.

Kővári Jakab

unitarius lelkészjelölt.

0000000000000000|0000000000|00000000000000000

Egyleti élel és munkásság

A százéves templom. 1927. október 16-ika van és ősz, de ebbe az időbe bele kacag a nap és rohan a szekér, siet a láb Homoródkeményfalva felé, mert ott 100 éves unitárius templom, orgona és toronyszentelés lesz. Ahogy feltűnik a falu, látni fehérlik, ránk ragyog a templom és torony. Söprött utcák, vendéglátó bol-
dog arcok fogadnak, beharangozásra tódul az embertömeg Isten hajlékába sokan, sokan, hogy el sem férnek; közelről, távolról mindenrendű népek. A szem csodálkozva jár és úgy gyönyörködik a százévet élt templomon, összhangzatosan megszüpített belsején. Fel-
zug az orgona, száz meg száz ajak éneklí: „Tebenned biztunk ele-
jétől fogva.“ Egy-két versszak s még nem mehet imára a pap, mert csak jönnek, jönnek az emberek, harmadik versszakra imába kezd *Marosi Márton* szentmihályi lelkész, tömören, megindítóan, találóan mondja imáját, mire a helybeli énekkar énekel. *Dr. Boros György* püspökhelyettes megjelenése ébreszti a figyelmet, ki felszentelő beszédében szépen elmélkedik arról, hogy egy Isten van, hogy az áldozat és hűség csodákat művelnek arról, hogy az ősök lelke mint él az unokákban. *Benedek Sándor* abásfalvi énekevezértanító kelle-
mes orgonajátéka után a helybeli lelkész *Kiss Jenő* a templom, or-
gona és a toronyjavítás történetét ismerteti, miből kitűnik, hogy ez a maroknyi nép rövid idő alatt 173 ezer leut tudott előteremteni s letenni az áldozat oltárán. Buzogány Elek lokodi énekevezér-tanító éneke, orgonázása meglepő volt, úgyszintén *Kovács Imre* kálnoki lelkész ágendája. Balázs András derzsi lelkész, espereshelyettes az egyházkör nevében örömet fejezi ki e nagy áldozaton, a hiv. őrt-
álláson az erős hitből fakadó nemes cselekvésen. Koncz Ádám ku-
rátor köszönő beszéde után a bezáró ének hangjainál látottakat, hallottakat szívébe zárva oszolni kezd a nép, hogy a társas ebéden

fog jelenni S. Nagy László író és Szent-Iványi Sándor kolozsvári lelkész gondos szerkesztésében. A több mint száz oldalos naptár, mely magában fogja foglalni az *Unitárius Egyház tiszti név- és címtárát* is, mindössze csekély 20 leu lesz. Tekintettel a rendelkezésünkre álló idő rövidejére, az irodalmi rész cikkeit csak kolozsvári szerzők tollából közölhetjük, minthogy a vidéki munkatársak megkeresésére most már nincs időnk. Jövőre azonban gondoskodni fogunk, hogy, amint régebben is volt, Egyházunknak minél több tollforgató embere szóhoz juthasson a naptár hasábjain. Ugy gondoljuk, hogy a naptár már a Főtanács idejére készen lesz. Kérjük tagtársainkat hassanak oda, hogy naptárunk minél szélesebb rétegekben terjedjen el s hathatós eszköz legyen kezükben missziói munkánkban.

A Dávid Ferenc-Egylet közgyűlése november 5-én délután 4 órakor kezdődik a kollégium dísztermében. Programja a következő lesz: 1. Ének. 2. Ima. 3. Ügyvezető alelnök megnyitója. 4. Elnökválasztás. 5. Elnöki székfoglaló. 6. Titkári jelentés. 7. Nőszövetség alelnökének beszámolója. 8. Nőszövetség titkárának évi jelentése. 9. Választások. 10. Indítványok. Reméljük, hogy a fiókegyletek vidéki képviselői nagy számban fognak megjelenni közgyűlésünkön. Kíváncsok volna, hogy a közgyűlés ideje alatt semmi más gyűlés ne tartassék, hogy a jelenlevő főtanácsai tagok minnyájan ott lehessenek.

A Dávid Ferenc emlékűnnepély. Egyletünk választmánya már a múlt évben elhatározta, hogy évenként meg fogja ünnepelni Egyházunk nagy alapítója halálának évfordulóját. A D. F.-Egylet ezt az ünnepélyt nov. 13-án d. e. 11 órakor, a templomi istentisztelet után, a kollégium dísztermében fogja megtartani. Kérjük tagtársainkat és az érdeklődőket, hogy az ünnepélyen minél teljesebb számban jelenjenek meg, hogy az külső kereteiben is méltó legyen az alkalomhoz.

Aranykönyv. E. K. Tanácsunknál utóbbi időben a következő nemes adományok jelentettek be: Keresztesi Dénes, szentgericezi lelkész és neje 10.000 (tízezer) leu alapítványt tettek theol. akadémiai hallgatóink javára; 2. Nagy Ferencz és neje emlékalapítvány Árkos, egyházközség javára 33.481 leu; László Zsigmond és neje jánosfalvi tanulók valláskönyvére 600 (hatszáz) leu; Varga Sándor, havadtői vasuti ör és neje, Simó Rákhel 2100 leu értékű bársony szószéktakarót adományoztak a pipei egyházközségnek. Istennek áldása legyen a nemes adakozókon!

Péterfi Dénesné, szül. Péchy Kata, férjének emlékére, ki úgy is mint kolozsvári esperes-lelkész, úgy is mint theológus, egyik legjobb szónokunk és jelesen képzett írónk volt, 22.000, azaz huszonkettőezer leu alapítványt tett a nyugdíj-alapnál, egyházi nyugdíjasaink javára.

Meghívó. Az Általános Unitárius Lelkészskör f. évi közgyűlését november hó 5-én, a főtanácsot megelőző szombaton délelőtt 8 órakor tartja Kolozsvárt, az Unitárius Kollegium dísztermében értékes tárgysorozattal.

Unitárius vándiákok ünnepélye. Kollegiumaink azon volt

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Karácsony.

Rég elzugott az első őszi szél, elhultak a sárgult falevelek is, hideg szállott a mi szép tájunkra s a föld szive bennebb, mélyre vonult.

Fecske, gólya, más tájakra szálltak, patak vize fehér jéggé dermed s minden reggel zuzmara van fagyva a szegény ember kicsiny ablakára.

Künn a gabona várja a hófedőt, hogy a télnek fagyja meg ne ártson s az ember benn szívének legmélyén vigasztaló örömeit.

Tél fagyának kellős-közepében tavaszi hirt hoz a harang szava... ma született, igen ma született... Jézus, az igazi ember... maga.

Péter otthón hálóját kötözi, javitgatja melegebb időre s álmodzik gazdag halfogásról, jobb életről, könnyebb jövődőről.

Magyar testvér, erdélyi bús ember, drága faj- és kedves jó hitfelem! Mondd meg nekem, hittel várod-e a karácsonyi örömet?

Van-e benned egy isteni szikra nagyot merő, messze világító s van-e benned merész lélek ahhoz, hogy meglásd a szeretet Jézusát?

Gyűlölködő világ közepette, megpróbáló nehéz viszonyokban te kell, hogy a szeretetet ápd, Isten rád bízta e nemes ügyet.

Aldott szép karácsony, ünnepek ünnepe, meggyötört szívűnknek öröme, vágyódó lelkűnknek beteljesülése... jöjj el csak mi közénk, bátorsággal jöjj el. Kicsiny, gyöngé népek csak te reád várnak, erőtelen kezek csak tégedet áldanak s acélos erőssé, tette késszé válnak... szent karácsony téged a szívekbe zárnak, mélyen bele zárnak.

Dr. Kiss Elek.

TÚZHELY MELLETT

Ki az a Jézus...?

1. Ki az a Jézus, aki született?
Világnak szóló örömmüzenet,
Évezredeknek titkos epedése,
Angyalzsolozsmák zümmögő meséje,
Az idők teljessége, lázban
Kiáltó szó a pusztaságban.
2. Ki az a Jézus, aki született?
Az Örökkévalótól jött követ:
Országom eljön, jön a virradattal,
A bércek ormán már dereng a hajnal,
A rejtetések éjtszakája
Alámerül a szennyes árnyba.
3. Ki az a Jézus, aki született?
Az életmag, amely elvetetett,
A vér, amelyet hasztalan nem ittak,
Az ige, mely minden *miért*-re hirt ad,
Boldog *bizony* a sok *talán*-ra,
Győzelmi dal a bús halálra.
4. Ki az a Jézus, aki született?
A békeesség, szelid könnytelt szemek.
A háborúság-szenvedő ne féljen,
Az igazért korbács-ütés se szégyen,
A boldogság, mely nem tud fájni,
Nem tudja még, a boldogság mi.
5. Ki az a Jézus, aki született?
Oh, nézzetek rá, Ő a Szeretet,
Az érző sziv az elfásult világban,
Az áhitat az Úrnak templomában,
Nem zörgő cimbalom, csak halkkal
Való beszéd önnönmagunkkal.
6. Ki az a Jézus, aki született?
Az út, amely az Úrhoz elvezet,
A Megváltó, ki éltünk drága kincsét
Kiásta és kezünkbe adta ismét:
Mit vánszorogsz koldusként, ember?
Királyfi vagy, hát föl a fejjel!

7. Ki az a Jézus, aki született?
 A vak világba Látó érkezett.
 Gonosz erők játéka voln' az ember?
 Nem, nem, a sorsért átkozódní nem kell.
 Ömoljék itt bár össze minden,
 Ö győz tebenned, Ö, az Isten.
8. Ki az a Jézus, ki megérkezett?
 A bírónak tett lelkiismeret,
 Ez új törvényszék, melynek, jaj, a széke
 Nem ott vár messze-messze fent az égbe',
 Itt ítél s minden mennyre, pokla
 Elfér egy kis könnycseppbe, csókba.
9. Ki az a Jézus, ki megérkezett?
 Az új ember, ki *bennünk* született.
 Harsogj hozsánát, szív az érkezőnek,
 Oh hints, virágot hints az ébredőnek.
 Megvirrad még, másként lesz minden,
 Ember, ne félj, mert él az Isten!

Pálffi Márton.

Karácsonyi versezet.**Mózes próféta.**

1. Ide figyeljetez tisztos gyülekezet,
 Kik karácsonyfát látni ide feljöttek.
 Rég elmúlt időknék emberei szólnak,
 Kik a régieknék imigy jósolgattak.
2. Csillag fog származni Jákobból tinéktek,
 Kik az egy Istenben híven reménykedtek.
 Birodalma leszen mindig Juda földjén,
 Amíg egy ember lesz ezen a földtekén.
3. Ezt a jövendőlést Mózes mondja nekünk!
 Mint akitől vagy on legrégibb szent könyvünk.
 Így biztatta népét hajdan a pusztában,
 Hogy bizzék Istenben és prófétájában.

Ézsaiás próféta.

1. Nemcsak Mózes vala az Úr szószólója.
 Ki által hallatott földön Isten szava.
 A nagy Ézsaiás szüntelen hirdette,
 Hogy születik nekünk az Égnek gyermeke.

2. Vesszőszál származik Ézsai törzséből,
Aki Forrás leend az Isten lelkéből.
Királyok dajkái az ő egyházának,
És akkor a vakok szemei megnyílnak.
3. Teljes léssen a föld szent tudományával,
Bővelkedik minden a lelki Forrással.
Sionnak is léssen megváltó szent Ura,
Aki nem léssen más, mint a kis Jézuska.

Jeremiás próféta.

1. Jeremiás vala egy más nagy próféta,
Ki által hallatott szintén az Úr szava.
Ő is gyakran szólt a jövő korszokról,
Isten szíve szerint való jó pásztorról.
2. Mely szerint az Isten jó pásztort fog adni,
Ki e földön mindig igazat fog tenni.
Feltámassza benne Dávid király magvát,
Ki bennünk építi az Isten országát.
3. Így jövendölt vala Isten prófétája,
Ki fogságban szenvedt a nagy Babilonba.
Én is egy boldogabb jövendőt jósolok,
Melyért minden buzgó szív feldobog.

Zakariás próféta.

1. A végső próféta Zakariás vala,
Ki Jézus jöttéről gyakran prófétála.
Csemetének jelzi a jó Isten fiát,
Aki megépíti az Úrnak templomát.
2. Békesség fog lenni az ember szívekben
Hogyha megjelenik az idő teljében
Békesség, szeretet a mennyben és földön
Ez lesz mindenkinek a valódi öröm
3. Ugy szól a Jézusról, mint lelki királyról
Ki bizonyágot tesz az ő szent Atyjáról
Így jövendölt nekünk a rég elmúlt világ
Míg megnyertük végre lelkünk Megváltóját.

Első angyal.

1. Isten küldött engem hozzátok emberek
Midőn közöttetek örömet hirdetek
- Ne féljete, mert ami megígértetett
A mai estével mind beteljesedett.

2. Nemcsak egy embernek leszen ma öröme
Az egész világnak örül szive, lelke
Mert igaz Megtartó született ma nektek
Ki kedves gyermeke Ég föld Istenének.
3. Ez az Úr Krisztus Dávid városában
Bepótlva fekszik barmok jászolában
Mellette van apja és szerető anyja
József az ácsmester s hű neje Mária.
4. Látjátok pásztorok a jó Isten dolgát
Ki hozzátok küldi az ő igaz fiát
Atyai jósággal, mindig azt akarja
Hogy boldogság legyen minden ember sorsa.

Második angyal.

1. Imára emberek, szívetek buzogjon
Minden emberi ajk dicséretet mondjon
Dicséretet az ég és föld Istenének
Mert látható jele vagyon kegyelmének.
2. Bethlehem városát fénybe borította
Dávid nemzetségét égig magasztalta
Csudálatos dolog lett Izrael földjén
Az égből földre jött hit, szeretet s remény.
3. Sötétség országa egészen elveszett
Tudatlanság homálya a mélységbe esett
Világosság gerjed a homály hegyeken
Tudomány, békesség az ember lelkekben.
4. Jertek, oh jertek, midőn ezt éneklek
Nagy dicsőség a magasságos mennyekben
A mi jó Urunknak és szent Istenünknek;
Béke s jóakarát földön embereknek.

Első pásztor.

1. Keljünk fel pásztorok, ébredjünk fel végre,
Nézzünk fel egyenként a csillagos égre.
Csudálatos hangok szólnak a magasban,
Melytől az emberszív hangosabban dobban.
2. Isten szava szólott a mi lelkeinkhez,
Melynek folytán bennünk az öröm gerjedez.
Halljátok, született nekünk a Megtartó,
Az igazi Krisztus, mindent boldogító.

3. Jertek szépen s menjünk mind el Bethlehembe,
A mi Megváltónknak születés helyére.
Lássuk meg a dolgot, mi megjelentetett,
Hogy minékünk ottan Krisztus született.

Második pásztor.

1. Jól mondod hú pajtás, hogy keljünk s ébredjünk,
Mert elég rég idő, hogy mindig tévelygünk.
Lám a nagy próféták sokszor jövendölték,
Hogy könnyörül rajtunk végre a magas ég.
2. Amit a próféták hajdan jósolgattak,
Az angyali szavak olyat mondogattak.
Legjobb meggyőződni saját szemeinkkel,
Jöjjetek és bátran mindnyájan menjünk el.
3. Mit láttak szemeink kicsiny Bethlehemben?
Sűrű néptömeget láttunk minden helyen.
Egy kis istállóban láttunk aztán csudát,
Egy kedves gyermeket s boldog apát, anyát.
4. A jászolban feküdt, angyalin mosolygott,
Egész kis lényéről szeretet áradott.
Ő volt az Istennek ártatlan báránya,
Az igaz Istennek legnagyobb áldása.

Simeon.

1. Uram, jó Istenem! hallgass hú szolgádra,
Reménységben megöszült Simeonodra.
Évek óta váraкоztam e gyermekekre,
Ki próféták által sokszor volt ígérve.
2. Im látták szemeim, amire úgy vártam,
Lesz már boldog világ egész Judeában.
Mert megmenti népét a lelki rabságból,
Bűntől, kárhozattól s minden nyavalyától.
3. Minden szív örüljön, dicsérje az Urat,
Ki megadta nekünk szabadulásunkat.
Szülők és gyermekek! mi is hát örvendjünk,
Hogy ez évben újból karácsonyt érhattünk.
4. Bocsássad el Uram szolgád békességgel,
Mert betelt a lelkem a Te kegyelmeddel.
E kisdéd gyermeket tartsd meg szeretetben,
Hogy általa minden üdvösséget nyerjen.

1. Igen tisztelt hívek, kedves jó emberek,
Férfiak, asszonyok, ifjak és öregek.
Mi egy szép ünnepre jöttünk e Sionba,
A mindnyájunk által kedvelt templomunkba.
2. Karácsony este van, a legszebb ünnepünk,
Mikor Krisztus urunk született érettünk.
Istené a hála, övé a dicsőség,
Hogy megváltót nyert az egész emberiség.
3. De hogy nekünk itten karácsonyfa vagyon,
Kedves apák, anyák! Az Isten megáldjon.
Szívesen adtatok, amit csak lehetett,
Igy szerzétek nekünk szívbéli örömet.
4. Kap most minden gyermek süteményt és almát,
Ezek mellé pedig tollhegyet és írkát.
Nem fog elmaradni a cukor és dió,
Gyermek szívet-lelket ami boldogítja.
5. Szülők mellett állnak a kedves tanítók,
A kik velünk szemben mindörökké oly jók.
Nekik is van részük e szép ünnepélyben,
Áldja meg éltüket a kegyelmes Isten.
6. Most már az ünnepnek végére jutottunk,
Pásztorokkal mi is Bethlehemben voltunk.
Láttuk a kis Jézust, ki nekünk született,
Szívünkéből kívánunk kellemes ünnepet. Amen.

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○|○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Az unitárius naptárt szétküldöttük. Csaknem minden egyház-
községünknek küldöttünk belőle annyit, amennyit elegendőnek gon-
doltunk az egyházközség erejéhez képest. Kérjük lelkész fiait, hogy
igyekezzenek elhelyezni s az eladott példányok árát minél hamarabb
küldjék be a portó levonásával *Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok
úrnak* (Cluj, Collegiul Unitar, Calea Victoriei). Ha valahova esetleg
igen sokat küldöttünk, kérjük az illetőket, hogy az el nem adott
példányokat idejében küldjék vissza, hogy juttassuk el oda, ahol
még szükség van rá. A küldött példányok árának elszámolását
kérjük legkésőbb *1928. január 15.-ig* elintézni.

A Dávid Ferenc-Egylet nagygyűlése.

Szép számú hallgatóság jelenlétében tartotta meg Egyletünk 43-ik közgyűlését f. évi november hó 5-én d. u. 4 órakor kollégiumunk dísztermében. A gyűlést a kollégium ifjúságának énekkara vezette be gyönyörű karénnel, melynek betanítása Útő Lajos énektanárunk érdeme. Utána Végh Benjámín, háromszék-köri esperes mondott bensőségteljes, szép imát. Dr. Boros György, egyletünk ügyvezető-alelnöke a következő megnyitó beszédet olvasta fel:

Brassai bácsi a D. F. E. élén.

A kőszáli sas a legmagasabb orom csúcsán ül némán, csöndesen. Talán a mult napok hiu kísérletei búsitják, vagy elhagyott egyedülisége fölött elmélkedik. Mindig magából indul ki és magához tér vissza, s mindig az a refrain nyugtatja meg: én vagyok a sziklák ura. Az a férfi, akinek neve az Úrnak 1927-ik esztendejében bejárta a magyar ajkak százait és ezreit, ezelőtt 43 esztendővel hosszú élete termékeny csúcsán állva szemlélte a multat és gondolkodott a jövődőről. Egy volt bizonyos előtte: a mi csekély időm és erőm még vagyon, azt szeretném, ha lehet, hazámnak s ha kell egyházamnak szentelni.

Elmélkedése közben megpendül az első s a legnagyobb szív: Dávid Ferenc. Tudós, reformátor, hős, s ha kell, egyedülálló, de mindig előre is messze tekintő. Brassainak egészen kapóra jó, midőn a körülte nyüzsgő, mozgó unitárius ifjúság a Dávid neve mellett az övét emlegeti és így szól, jöjj te, kinek erős, kipróbált szárnyaid vannak: jöjj, vezess, taníts repülni minket és mi hiven követünk téged.

Brassai leszállott a 85 év olympusi magaslatáról, ajakáról elhangzott a jelszó, a jövőnek vallásra lesz szüksége és a jövő vallása a ti kezetekben.

Vajjon prófétai látás szülte-e ezt a gondolatot, vajjon lehetséges volt-e neki megsejteni, hogy jó olyan idő, amilyen most ime itt is vagyon, midőn minden gondolkozó elme szeretne valami újat, a mostani légkörnek, ennek az ujnak látszó megbénult, csonkult világnak megfelelő istengondolatot és megnyugtató hitet teremteni.

Csak egyről vagyunk bizonyosak: Brassai a korral haladott, s most is csak olyant kívánna tenni, ami a mai kor szellemének megfelel.

Midőn Brassai arra vállalkozott, hogy Egyletünk élére áll, hitte, hogy jót tenni lehet. Olvassuk elnöki szózatait s higgyük, hogy mindenki tehet jót embertársai érdekében. Ha szeretjük népünket, ha bizunk jövőnkben, fogjunk kezét népünk mívelése érdekében.

Egyházunk kisebb és nagyobb községeiben, kivétel nélkül mindenütt ünnepelték nagy Brassaink dicső emlékét. Nekünk, a Brassai egyletének nemcsak a multért, hanem a jövőért is gondolnunk és tennünk kell. Azt szeretném, ha a Brassai nagy lelke átjárná minden unitárius elméjét. Azt szeretném, ha a Brassai jóságos

szíve meghatná minden unitárius szívét. Ekkor elérnök, hogy a tehetséges ifjú nem szakítná félbe tanulmányait a szegénység miatt. Ekkor dicsőségnek tekintené minden ifju, ha nagy nélkülözéssel és mégnagyobb küzdelemmel, de minden áron kivívná maga számára a sikert.

Ha példára van szükségünk, ime, itt a Brassai példája, ha lelkesedésre, hallgassunk az ő szavára.

Mindenek fölött pedig áldjuk és tiszteljük első elnökünk, Brassai Sámuel emlékét!

A megnyitó beszéd elhangzása után Lőrinczi Dénes, aranyos-köri esperes emelkedett szólásra, méltatva a megnyitó beszéd szépségét és tartalmasságát, s egyuttal indítványozva, hogy a közgyűlés szavazzon köszönetet Dr. Boros Györgynek azért a tartalmas és magasnívójú könyvért, melyet ő Dr. Brassai Sámuelről, Egyletünk első elnökéről írt.

Ezután Szent-Iványi Sándor titkár felolvassa az Egylet Választmányának javaslatát, hogy a Br. Petrichevich-Horváth Arthur, küüllői-köri felügyelő gondnok úr lemondása következtében megüresedett elnöki székét töltsé be Gr. Horváth-Tholdy Rudolf maros-németi földbirtokos úr személyével. A közgyűlés fájdalommal látva be, hogy Br. Petrichevich-Horváth Arthur úgy gyöngé egészségére, mint nagy elfoglaltságára való tekintettel lemondását visszavonhatatlanul fenntartja, — az így megürült elnöki méltóságba egyhangu lelkesedéssel megválasztotta Gr. Horváth-Tholdy Rudolf urat és kiküldte Végh B., Keresztesi D., Taar G. fiait, hogy a grófot a közgyűlésbe és az elnöki méltóságra meghívja. Mikor új elnökünk a kiküldött bizottság élén a terembe lépett, általános lelkesedés, éljenzés és óváció fogadta, valamint székfoglaló beszédét is, melyet Dr. Boros György üdvözlő beszéde után megtartott.

Elfoglalja székét és kétezer leut a D. F. perselyébe ad. Új elnökünk megnyerő, kedves egyénisége, melyet legjobban „a szív udvariassága“ jellemez, mindannyiunkra mély benyomást tett s azt a meggyőződést érlette meg bennünk, hogy alkalmasabb egyént valóban nem is találhattunk volna az elnöki állás betöltésére.

De nemcsak a Dávid Ferenc Egylet örvendhet annak, hogy Ő méltóságát megnyerte az elnöki tiszt számára, hanem az egész unitárius egyház. Új elnökünk a nov. 6-án tartott „közös ebédén, midőn az egyházi segélyakció számára az 1928. évre 50,000 leut felajánlott, olyan bizonyítékát adta nemes áldozatkészségének és egyházszeretetének, amely nemcsak tiszteletet érdemel, hanem például szolgálhat mindenki számára. Ő valóban cselekedetével is megmutatta hitét mindjárt az első alkalommal.

Egyletünk minden tagja örömmel és büszkeséggel tekint új elnökére s midőn hivatalba lépése után először üdvözölhetjük őt lapunk hasábjain, kérjük, ne szünjön meg jó szívével és szolgálatra kész, keresztényi lelkiületével a Dávid Ferenc Egylet nemes céljait elősegíteni.

Elnöki székfoglaló után következtek a különböző jelentések Egyletünk, valamint a Nőegylet évi munkásságáról. A titkári jelentéseket egész terjedelmükben le fogjuk közölni lapunk hasábjain, hogy Egyletünk minden egyes tagja tiszta képet nyerjen úgy a vidék, mint a központ munkásságáról. Szent-Iványi Sándor, ki Dr. Varga Béla főtitkárunk helyett felolvasta az évi jelentést, valamint Ürmössi Károlyné a Nőegylet főtitkára, jelentései után Keresztesy Dénes és Nagy Béla afiai fejezték ki megelégedésüket és elismerésüket az egylet munkásságával szemben.

A Nőkszövetsége ügyv. alelnöknője, Dr. Boros Györgyné urnő felolvasása következett ezután, melyet tárgyának érdekessége és a felolvasó érdekes megfigyelései miatt itt közlünk:

Tisztelt Közgyűlés! Gondolom szívesen fogják venni, ha a rendes elnöki jelentés helyett ezuttal egy kis beszámolót, azaz ismertetést fogok adni a Prágában tartott internacionális szabadgondolkodók kongresszusáról. Erdélyből 12-en vettünk részt.

A kongresszus szeptember 4-én reggel kezdődött templomozással, melyet egyszerre két helyen tartottak. Egyik volt a Representations Haus egyik termében. Beszélték Capek prágai lelkész, egy afrikai és egy németországi lelkész. Sajnáltuk, hogy ezen nem vehettünk részt, mert a másik istentiszteletre siettünk, melyet a St. Nicholas templomban tartottak. Ez tulajdonképpen orosz templom, de katolikusok használják. Annak is egy alakulata, melyet cseh-szlovák vallásnak neveznek és amely átmenetet képez a róm. katolikus és a protestáns vallások között. A szertartást a jelenlegi püspökjük végezte. Egészen meglepő volt, semmi nem volt az ismert katolikus szertartásból, semmi mise, sem tömjén, sem csemetés, sem szentség felmutatása, sem segédpapok, sem ministráns gyerekek. A püspök egyedül állott egy rögtönzött oltár mellett, mely olyan volt mint egy virágos kis asztal a templom közepén, majdnem a közönség között. Innen beszélt cseh nyelven. Közben a hallgatóság is vele imádkozott hangosan. Végül felmutatta a keresztet.

A kongresszus tárgysorozata hétfőn, szeptember 5-én vette kezdetét. Először is a közelebről elhunyt kongresszusi tagokról emlékeztek meg szépen, kegyelettel. Mindennap 5—6 értekezést olvastak fel. Megvallom kissé féltem ezektől a száraz, tudományos előadásoktól. De aggodalmam már az első napon eloszlott. Oly érdekesek, ismerettefejlesztők és könnyen megérthetők voltak, hogy valóságos élvezetet szereztek a hallgatóságnak. Azonkívül minden egyes értekezés le volt fordítva 4 nyelvre. (cseh, angol, francia, német) így aki valamit nem értett volna meg, könnyen utána nézhetett. Ilyen fordítást többet elhoztunk magunkkal, akit érdekel szívesen bemutatjuk, annyiival inkább, mert sem időnk, sem terünk nem engedi, hogy az egyes felolvasásokat ismertessük. Azonban annyit legyen szabad megjegyezni, hogy a sokféle theologiai fejtegetések és a különböző vallások ismertetése reám azt

a benyomást tették, hogy minden ut Istenhez vezet és egy az abszolút tiszta igazság: Isten, kit különböző nyelven és szertartással, de egyforma szívvel és lélekkel imádunk.

A kongresszusi napok tárgysorozatában kedves változatosságot csinált, hogy egyik felolvasóülést a szlávsziget nagytermében tartották meg, este 8 órakor, ezrekre menő óriási hallgatóság jelenléte mellett. Itt először Dr. Bradley chicagói lelkész beszélt lelkesen, ki saját maga 3000 hívével együtt csak nemrégiben tért át az unitárius hitre. Azután Nibergall marburgi tanár tartott érdekes felolvasást. Ezen felolvasó ülésen Capek prágai lelkész elnökölt, ki szép megnyitó beszédet mondott és ő vezette az éneket, mely az estének ünnepi színezetet adott. Szép, nagy vegyeskar szerepelt háromszor az estélyen, unitáriusok. Azonkívül a lelkész vezénylete mellett énekelt az egész gyülekezet. Nők és férfiak egyaránt. Ezek a gyülekezeti énekek mély benyomást tettek. Azt a vágyat keltette fel, hogy addig nem szabad nyugodnunk, míg ezt nálunk is be nem vezetjük. Oly szép és megható a templomi énekekben a női hang és mégis oly kevesen vesznek részt nőink a gyülekezeti énekekben. Már most innen kérem az asszonyokat és leányokat, hogy ezután énekeljenek a templomban.

És most áttérek arra ami minket unitárius nőkszövetséget legjobban érdekel — a Nők Szövetségének nagygyűlésére. Mielőtt ezt tenném, legyen szabad megjegyeznem, ami kissé bántott ezen nagyszerűen rendezett és vezetett kongresszus lefolyása alatt, — hogy kevés teret engedtek a nőknek. A felolvasók között csak egyetlenegy nő szerepelt, Dr. Carola Barth egy nevelésügyi felolvasással a „Modern vallásos nevelés“-ről. Ehez hozzászólt Drummond kisasszony, egyik londoni leánygimnázium igazgatónője. Pedig a kongresszus résztvevőinek jelentékeny részét képezték a nők. Jöttek még Afrikából és Jeruzsálemből is. Érdekes lett volna ezektől is valamit hallani. De eltértem a Nők Szövetségének gyűlésétől — melyet a kongresszus utolsó napján csütörtökön, szeptember 8-án délután 5 órára tűztek ki. Ugyanazon délután a kongresszus női tagjai a gyűlés előtt megkoszorúztuk a Massarykné sírját s így a nőkszövetsége gyűlésére 5 óra helyett fél 8-kor érkeztünk meg. Többen közülünk, azon este el kellett, hogy utazzunk. Így sietni kellett a tárgysorozattal. Először barátságos teára asztalhoz ültünk. Csak azután alakult meg az értekezlet, Mrs. Birdhouse elnöklete alatt. Titkár Miss Brook Herford volt. Elnök rövid üdvözlő beszéde után az egyes országokat rendre szólították. Azután rendre felszólították, hogy tegyünk meg jelentéseinket. Én is felolvastam röviden megfogalmazott jelentésemet, melyben igyekeztem előadni egyházaink és iskoláink veszteségeit és küzdelmeit adott viszonyaink között. Beszámoltam nőszövetségünk működéséről, társadalmi és missiói tevékenységünkről, leányotthonról, szegényeink segélyezéséről, a sokféle nehézségekről melyekkel meg kell küzdenünk.

Titkári jelentés a D. F. E. 1926/27. évi működéséről.

Tisztelt közgyűlés!

Az elmúlt esztendő az egyleti élet fokozatos fellendülésének a jegyében folyt le. Habár még mindig vannak Egyházközségeink, amelyek — úgy látszik — nem tartják szükségesnek kimondottan az Egylet zászlója alatt folytatni egyháztársadalmi munkájukat és vannak — sajnos — olyan helyek, ahol a vidéki kiskirályoknak, a csendőrőrmestereknek a basáskodása és zsarnokoskodása még nem ért véget, holott Egyletünknek Törvényszéki döntés értelmében joga van működni — azt kell mondanunk, hogy az egyleti élet elég szépen fejlődött; sok új alakulás van s ha lassan is, de közeledünk célunkhoz. Mint általában érdekes és örvendetes tünetet kell megemlítenünk, hogy nemcsak igen sok községünkben van kulturház, hanem igen sokban látjuk a törekvést arra, hogy legyen ilyen. Mindenestre felemlő az a tudat, hogy népünkben annyira él a lekesedés a szellemi művelődés iránt, mert a kulturházak alkotása vagy megalkotásának a vágyai mégis csak erre mutat. Bárcsak minél hamarabb megvalósulhatnának mindenütt ezek az épületek, amelyek magasztos hivatása az lesz, hogy az iskolától megfosztott, sok helyt még anyanyelvéből is kitudott, zaklatott és sanyargatott hiveink megtalálják itt — a templom mellett — azt a szellemi táplálékot, amely Isten ígéje mellett népünk faji és anyagi fennmaradásának nélkülözhetetlen kelléke.

Mínthogy összefoglaló, körí jelentést csak négy egyh.-körből kaptunk, a többire nézve kénytelenek voltunk adatainkat részben a vasárnapi iskolai jelentésekből kiszedegetni, részben pedig az Unitárius Közlöny múlt évi évfoiyamából. A jelentés épen ezen oknál fogva nem lehet pontos s ha valamely egyházközség kimarad, vessen magára, illetve a körre, amelyhez tartozik s amely nem küldött be jelentést a körí egyleti élet működéséről. Sokszor halljuk, hogy nem a jelentésből kell megítélnünk a helyzetet, mert némely helyen nagyon szépen dolgoznak és semmit sem jelentenek, másutt épen a fordítottja forog fenn. Bármiként is áll a dolog, nekünk mégis csak a jelentésekre kell támaszkodnunk s épen azért kíváncsatos volna jövőre, hogy minden kör küldje fel a maga röviden összefoglaló jelentését a körí egyleti munkásságáról, hogy mi is kellőképen tájékozódva legyünk s hogy az egyes egyházközségeket és azok munkás tagjait némileg megnyugtassa az, hogy végzett munkásságukat nyilvántartjuk.

Teljes egyházkörí jelentést az egyleti életről külön is négy körből kaptunk, és pedig: az *udvarhelyi, küüllői, marosi és felső-fehéri* körökből. A többire vonatkozólag részben az egyes helyekről bejött jelentésekre, vagy a fentemlített forrásokra vagyunk kénytelenek támaszkodni. Az így összegyűjtött adatokból a következő részletes eredmény állapítható meg:

Kolozs-Doboka kör: Itt először a Központ működéséről kell röviden beszámolnunk. A központi választmány hét ülésben tárgyalt különböző egyleti ügyeket. A múlt évben megkezdtuk s ezután minden alalommal megtartjuk itt a diszteremben a d. e. templomozás után nagy vallásalapítónk halálának évfordulóját külön emlékűnnepély keretében. A Nőegylet működéséről külön jelentés számol be; itt is meg kell említenünk azonban azt a pompásan sikerült felolvasás-sorozatot, melyet mindig szépszámu közönség hallgatott végig. Örvedetes fejlődés az, hogy Szent-Iványi Sándor titkár megalkotta, illetve felújította és új életre keltette az ifj. Egyletet, amelynek máris több, mint 50 tagja van. Hetenkint kétszer tartanak összejevetelt. Reméljük, ha a kezdet nehézségein tul-esnek, módját ejtik, hogy létezésükről a nyilvánosság előtt is bizonyosságot tegyenek. Az Egylet kiadta az Unitárius Közlönyt. Legujabban pedig az Unitárius Naptárt. Ez a naptár épen a mai napon jelent meg.

Lemondott elnökünk helyett a mai napon újat választottunk a Gr. Horváth-Tholdy Rudolf ur személyében. Nagy nyereség nekünk az, hogy a Br. Petrichevich-Horváth Kálmán utódja gyanánt olyan embert üdvözölhetünk az elnöki székből, akit nemcsak vérségi rokon fűz nagynevű elődjéhez, hanem aki a maga csendes, töprengő természetével, fáját és vallását melegen szerető érzésével és jó szívével nagyon emlékeztet bennünket boldog emlékü volt Elnökünkre. Isten tartsa meg őt, hogy viselje jó egészséggel és jó kedvvel új tisztét.

Kolozson sikeres egyleti működés folyt 11 összejevetellel. Az Egylet 15 éve áll fenn s nem csökkenő buzgalommal folytatja működését.

Ezek után mindjárt az *Udvarhely kör* jelentését kell előven-nünk, mely terjedelmében és tartalmában most is, mint a múltban, a legelső helyen áll. A *Sigmond* József által szerkesztett gondos és kimerítő jelentés nemcsak hü képet ad a körben lefolyt egyleti munkáról, hanem lelkesíthet is mindenkit arra, hogy részt vegyen a D. F. E. munkájában. Javasolom, hogy e tartalmas jelentés készítőjének, *Sigmond* József homoródjánosfalvi lelkész urnak szavazzon a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet buzgó munkásságáért. De köszönet illeti mindazokat, akik oly lelkesen felkarolták az egyleti élet ügyét.

Az egyházközségek között e tekintetben Vargyas és Homoród-szentpál vezet. Vargyason — amint a jelentés mondja — jól esik látnunk, hogy a község intelligens közönsége az egyházas életben összekapcsolódik a néppel.

Homoródszentpálon az Egylet három tagozatban működött Bencze Gáborné és Pálffi Ákosné buzgó vezetésével. Külön is ki kell emelnünk, hogy itt a múlt évben beállítottak egy nyári gyermekgondozót, hol foglalkoztatják, szórakoztatják, sőt tanítják a munkában fáradozó szülők gyermekeit.

Értesítés. Lelkész fiait tisztelettel értesitem az U. I. Társaság f. évi közgyűlésének határozatából, hogy mindenkinek a kongruájából 1927. IV. negyedévtől kezdve levonom a K. Magvető, U. Egyház, U. Közlöny és U. Szószék előfizetési díjait, negyedévenként 115 leut. A ki az U. I. Társaságnak, az U. Közlönynek és az U. Egyháznak alapító tagja és alapítványát befizette, szíveskedjék velem közölni, hogy a negyedévi levonásokat ezek figyelembe vételével eszközöljem. *Hadházi Sándor* pénztárnok.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Tanácskozásaink.

Az idéni főtanács nagyon emelkedett szellemű volt s valahogyan — úgy éreztük — hogy az Egyház fiai mintha sokkal inkább hivatásuk magaslatán állottak volna, mint bármikor előbb.

Ezt valószínűen az is befolyásolta, hogy a főtanácsot megelőző napokon igen nagyfontosságú s általában eredményesnek mondható *lelkészi konferenciát*, illetve továbbképzőt tartottunk, amelyen az unitárius valláserkölcsei nevelés kérdése volt — öt előadás köré csoportosítva — megbeszélésünk tárgya.

Dr. Varga Béla tanár neveléstani vezetéskét tartott s ezt követte Dr. Kiss Elek ótestamentumi, Gálfi Lőrinc újtestamentumi, Csifó Salamon egyháztörténelmi, Dr. Boros György hit- és erkölcs-tani előadása, mely előadásokhoz igen számosan szölkak hozzá. Az előadások és hozzászólások segítségével most már lehető lesz vallás-erkölcsei nevelési rendszerünk teljes kiépítése. Sigmond József és Lőrinczy Dénes lelkészek biblíamagyarázatot tartottak, páran imádkoztak s az elnöki széket Dr. Ferencz József és Kovács Lajos töltötték be.

Igen érdekes vitatkozásokban volt részünk pár alkalommal s reméljük, hogy a sok fölvetett és részint megoldott probléma áldásos hatását mutatni fogja szellemi életünkben.

Egyetemes lelkész körünk is Székely Tihamér szép imája után népes és sikeres gyűlést tartott, melyen Kovács Lajos lelkész remek megnyitót olvasott fel s igen számos kérdés került megbeszélés alá. Lőli Ödönnek, a prágai szabadelvű vallásos kongresszusról tartott tartalmas felolvasása igen jó szeilemi tájékoztatásnak bizonyult. Nagy Béla imájával 500 leu pályadíjat nyert s Kovács Lajos és Utó Lajos között 500 leu pályadíjat megosztott a közgyűlés, mely összeggel az a gyakorló lelkész volt honorálandó, aki egy év alatt a legkiválóbb irodalmi munkásságot fejtette ki.

Általában, a felvetett tárgyakból és határozatokból azt lehetett megállapítani, hogy lelkészeink feladata teljes tudatában, hivatása magaslatán áll.

Az *egyházi tisztviselők* egyházi adó-megállapításáról a főpásztori körirat szólt s mi még azt említjük fel, hogy az *Unitárius Irodalmi Társaság* közgyűlésén Dr. Ferenczy Géza főg. úr elnökölt s Dr. Borbély István főtitkár számolt be. Örömmel állapíthattuk meg, hogy íróink derekas munkát végeztek az elmúlt évben is és örülni fogunk, ha unitárius kiadandó műveinket sorozatba illeszthetjük be s kiadásukat egységesse és szervessé tehetjük.

A *Dávid Ferenc-Egylet* közgyűlése is, amint a jelentésből olvasható, emelkedett hangulatú és sikeres volt.

Mindezek után a torockói műkedvelők előadták Péterffy Gyula unitár. kántorunknak *Nagyapó álma* című darabját, s a szép, a tündöklő torockói ruha valódi gyönyörűségünkre szolgált ama szellemtől kísérve, mely a szép darabban kifejezésre jutott.

Egy eseményekben annyira gazdag hét után nyílt meg nov. 6-án a **főtanács**, amelynek keretében elintéztést nyert egyetemes Egyházunknak minden odatartozó, ezévi ügye.

Történeti magaslapon állott Ferencz József püspök urunknak 51. évi püspöki jelentése s ezzel kapcsolatban a *reverzális*-ügy unitárius elintézése. Ha Dávid Ferenc a hitet annakidején Isten-ajándékának nevezte, miért senki nem üldözhető, akkor a mi 93 éves főpásztorunk a gyermekek vallásának kérdését a régi törvényben jól elintézett módra utalta s nem mutatkozott hajlandónak, hogy a kérdéssel kapcsolatban magyar fajának egységét megbontani törekedjék s így a vallási türelmetlenség sötét hinárijába keverje Egyházát.

E szellemben szentelte fel a 15 belső embert egy érdekes és megkapó beszéd kíséretében, fötisztelendő urunk, a templomi Istentisztelet keretében. Az ünnepi beszédet Dr. Varga Béla teol. tanár tartotta s a Berde ebéden az emlékehhellyel felköszöntött Dr. Kiss Elek dékán mondott.

A főtanács módosító törvényt hozott a lelkészválasztásra vonatkozólag, tudomásul vette a különböző jelentéseket s mély szomorúsággal állapította meg, hogy az állam kormányai még nem tudják annyira értékelni a mi kulturmunkánkat, hogy iskoláinkkal méltányos jogszerűséggel járjanak el s hogy a kiadandó segínyt valóban meg is adják. Főtanács bizik az isteni gondviselésbe, hogy eljön a mi Egyházunk becsületes munkájának a megbecsülése és értékelése is egyszer.

Addig is azonban minden áldozatra kész, hogy Istentől ránk mért, nekünk kiosztott hivatásunkat betölthessük s ezért, ez áldozatos készségeért volt olyan fölemelő az idéni főtanács. „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk“.

Dr. K. E.

Kedves előfizetőinknek és barátainknak kellemes és boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk.

Teol. Akad. növendékei nov. 20-án az Aranyos vidékén Szentmihályfalván, Mészkon, Sinfalván és Bágyonban Istentisztelettel egybekötött Dávid Ferenc emlékünnepeket tartottak s Bágyonban egy műsoros estély s reggelig tartó multság is volt. Mindenütt megértéssel és nagy szeretettel fogadták őket. Dr. Kiss Elek dékán és Ütő Lajos ének- és zenetanár volt velük, kik közül előbbi három helyt beszélt s utóbbi vezette a nagyszerűen sikerült dalárda-énekeket.

Recsenyédi hírek. Dombi Mózes, aki mint állami tanító H.-Keményfalváról Recsenyédre helyeztetett át, ezen új állomáson f. évi okt. 30-án tartotta meg ünnepélyes beköszöntőjét nagyszámu templomi közönség jelenlétében. A püspöki kinevezést Zoltán Sándor h.-szti.-mártoni lelkész olvasta fel, tolmácsolván egyuttal a főpásztor és köri esperes szerencsekívánatát is. A gyülekezeti ének-
lést Bedő Albert h.-szti.-mártoni énekvezértanító vezette, a beiktató beszédet Gál József helybelyi lelkész mondotta. Hangsúlyozván,

hogy a belső emberek leglelkesebb munkája is csak úgy lesz eredményes s a gyülekezet lelki életére áldásos, ha a hívek őszinte bizalmukkal támogatják s becsüléssel, tisztelettel veszik körül nemcsak tiatal, kezdő korában, hanem akkor is, mikor a belső ember már a pálya vége felé jár. Ebéd alatt szóbakerült egy ujjorgona beszerzése is. Tamás Gábor szentpáli gazda a beszerzendő új orgonához egy sipot ígért, Máté István presbiter a közbirtokosság segítségét helyezte kilátásba. Bartha István helybeli gazda rendezése folytán f. évi november 20-án a helybeli és a szomszéd községek-ből szép számmal összegyűlt közönség részvételével sikerült bál volt, mely alkalommal Gyallay darabokat adtak elő: Bartha Mariska, Bartha Jenő, Bartha Mátyás, Bartha Ezékiel, Bomhér Eszter, Bomhér Dénes, Fodor Julia és Nagy Eszter. Azonkívül szavalt még Béres Domokosné. A 400 leu tiszta jövedelmet az új orgona beszerzésére ajándékoztuk.

Pályázat. Dr. Boros György, ügyvezető alelnökünk adományából 500 leu pályadíjat tűzünk ki a következő pályamunkára: „Mivel tett Brassai legnagyobb szolgálatot egyházunknak?“ A pályázatban csak 30 éven aluli ifjak vehetnek részt. A pályamű egy nyomtatott ivnél (16 Közlöny oldal) terjedelmesebb nem lehet. A pályamű az ifjuság számára szóljon és hithűségre való tanításra, munkára serkentő legyen. A pályaművet 1928 szeptember 1-ig kell beküldeni a Dávid Ferenc-Egylet, Cluj, Colegiul Unitar, címére.

Gyászrovat. Özv. Haftl Józsefné, Józán Miklós, magyarországi püspöki vikáriusunk feleségének édesanyja, folyó évi november 18-án elhunyt. Özv. Balogh Györgyné, Dr. Balogh György, aranyosköri felügyelő gondnokunk édesanyja, folyó évi november hó 27-én jobblétre szenderült.

Barra Lajos ny. körjegyző, h.-almási lakos, jó egyháztag s elsőrendű családapa, kit nagy rokonsága gyászol — elhunyt. Néhainak csendes pihenést, hozzátartozóinak vigasztalást kívánunk.

Az elköltözötteket fogadja Isten a jóknak és igazaknak járó szeretettel, az őket gyászolók pedig vigasztalódjanak meg Isten akaratában meggyugodva.

Székelykereszturi gimnáziumunk ifjusága Dávid Ferenc halálának 348-ik évfordulójára emlékünnepet rendezett november havában. Prédikált Bácsi Dániel VIII. oszt.; könyörgött Vári Albert VIII.; sz. váltak Kovács János és Inczei Ferenc VII. oszt. tanulók, Dávid Ferencről pedig meleghangú, sikerült felolvasást tartott Darkó Béla VIII. oszt. tanuló.

Házasság. Gróf Horváth-Tholdy István, egyletünk elnökének fia, kolozsvári bankigazgató, folyó évi december hó 3-án házasságot kötött Molnár Ilona urleánnyal, a kolozsvári uri társaság egyik bájos tagjával. Egyházi áldásban részesítette a fiatal párt Szent-Iványi Sándor lelkész; tanúk voltak Dr. Gyulay Tibor és Gr. Vass Endre. Gratulálunk.

Az Unitárius Teológusok Önképzőköre hálás köszönetet

mond: Pálfi Albert, Barabás Miklós, Bencédi Domokos, Bíró Izsák, Major Sándor, Pál Dénes (zsákodi), Dobai István, Máthé Zsigmond, Szent-Iványi Sándor, Fülöp Zoltán, Simén Domokos lelkész uraknak, ugyancsak Dr. Borbély István, koll. igazgató, Jancsi László hitoktató, Lőrinczy Zoltán számellenőr és Boros Jenő tanár uraknak, kik felszentelésük alkalmával 1500 leuval gyarapították az Önképzőkörünk könyvtár alapját.

A Teológia akadémia ifjúsága köszönetet mond továbbá Gálfi András alsó-felsőszentmihályfalvi, Bíró István bágyoni, Benczédi Domokos mézskői, Árkosi Tamás sinfalvi lelkész uraknak, kik az ifjúság aranyosszéki kirándulását lehetővé tették. Ugyancsak Gál Domokos és Csongvay Dénes uraknak, kik fáradhatatlan buzgóságukkal elősegítették Bágyonban rendezett műsoros estély sikerét.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába rendes tagsági és előfizetői díjat fizettek: Dr. Ferencz Áron Kolozsvár, Deák Jenőné Telek, Szinte Sándor Désfalva, Kereki András, Hosszu Zsigmond Mézskő, Székely Andrásné, özv. Zurmann Ferencné, Ebergényi Gyuláné, Kovács Józsefné, Székely József, Székely Ferenc, Székely Por. Sándor, Székely Pál, Raffaj Zsigmond Verespatak, Stanciu János Marosvásárhely, Farczádi Sándor Beszterce, özv. Kelemen Miklósné Marosvásárhely 1926—1927-re, Székely János Zalatna 1925—1926-ra, Osváth Gábor Ürmös 1925—1927-re, Ütő Béla Lécfalva, Bedő Ferenc Kézdivásárhely, Unitárius Egyházközség Kilyén és Sepsiszentgyörgy, Simon András, ifj. Szabó Mózes, Barabás Mihály, Korodi Ferenc, Ütő Áron, Novák Jánosné, özv. Ütő Benjaminsz, ifj. Téglás Dávid, Incze Béla, Imreh Albert, Vida Géza, Uzoni Mihály, id. Szabó Mózes, József Kálmán, Zoltán Sándor, Téglás Albert, Csiki István, Kiss Károly, Ütő Lajos, Köntés Ferenc Sepsiszentgyörgy, Csehétfalvi Dávid Ferenc-Egyelet, Pap Dániel Csehétfalva, Fiátfalvi Dávid Ferenc-Egyelet, Unitárius Egyházközség, Fazakas Domokosné Fiátfalva, Boros Péter, Hátszegi Dénes Szentegyházasszalu, Kovács Andor Kápolnásszalu, Halmágyi Gábor Brassó, Török Ferenc Resica, Kozma Miklós Nagyajta, Gyulai Árpád Korond, ifj. Mester István Muzsna, Erős Sándor Komjátszeg, id. Fazakas Sándor Nagyajta, Kovács Károly Marosujvár, Ürmösi Jenő Kolozsvár, ifj. Lengyel Péter, László Domokos, Fazakas Domokos, Benczédi Lajos Lupény, Csép Lajos, Szolga József Vulkán, Taglich László, Horváth András, Bodi Imre, Ferencz Istvánné, Benedek Albert, Tóth Ferenc Brassó, Koronki János Kolozsvár, Gál József, Albert Ferenc, Unitárius Egyházközség Recsenyéd. Id. Tiboldi Sándor Székelyszentmiklós, Unitárius Egyházközség Mézskő és Alsójjára, Alsójjarai Dávid Ferenc-Egyelet, Nagy Lázár, Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely, Máté Sándor Szentháromság, Dávid Ferenc Nőegylet, Unitárius Egyházközség, Id. Székely Miklós, Bedő Miklós Homoródszentpéter 1927-re; Fazakas Ferenc, Fazakas Károlyné Fiátfalva, Dimény Mózes Hoszszufalu, Benedek László Brassó 1926-ra; Kolláth Emma Székelykeresztúr 1925-re; Czákó László Torda 1924-re, özv. Ür-

